

Akapeea me Vai Tamou i Roto i te Aroa o te Atua

MS-RA
220404

Akapeea me Vai Tamou i Roto i te Aroa o te Atua

TEIA PUKA NA

Photo Credits:

- Kapi 16: Buena Vista Images
- Kapi 161: Mixa/age fotostock

**Kare teia puka e oko. I orongaia mai ei tuanga no tetai angaanga
apii Pipiria i te ao katoa, turuia e te tauturu oronga ua.**

Me oronga i te tauturu, aere ki te [donate.jw.org](https://www.donate.jw.org).

Me kare i akakiteia atu, no roto mai te au taikuanga Tuatua Tapu i *Te Bibilia Tapu Ra*,
urianga 1888. Me kua tataia te NW i muri ake i tetai taikuanga, te akaari maira te reira
e no roto mai ia i te urianga reo Papaa o te *New World Translation of the Holy Scriptures*.

How to Remain in God's Love
Nenei Anga o Peperuare 2020

Rarotongan (Ivs-RA)

© 2020

Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania

Aronga Nenei

Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc.
Wallkill, New York, U.S.A.

Made in Japan

PENE	KAPI
1. Mutu Kore to te Atua Aroa	5
2. Akava Ngakau Meitaki i Mua i te Atua	17
3. Iki i te au oa Tei Inangaro i te Atua	34
4. Eaa ka Akangateitei ei te Aronga ta Iehova i Iki?	50
5. Akatakake Mai Mei Teiane i Ao	67
6. Me Iki i ta Tatou Tamataoraanga	84
7. Te Akaperepere ra Ainei Koe i te Oraanga Mei te Atua Rai?	100
8. Inangaro a Iehova i Tona Iti Tangata Kia Mā ..	117
9. “E Rere ke Atu i te Akaturi”	133
10. Akaipoipo—E Apinga Aroa na te Atua	149
11. Muri Ake i te rā Akaipoipo	166
12. E Tuatua i te “Tuatua Meitaki”	179
13. Te Mareka ra Ainei te Atua i te au Akaepaepaanga Pouroa?	194
14. Rave i te Mea Tika i te au Mea Katoa	211
15. Kia Rekareka i Taau Angaanga	225
16. E Patoi i te Tiaporo	239
17. Vai Tamou i Roto i te Aroa o te Atua	254
Au Manako Poto	268

Ki te aronga tei inangaro i te Atua ko Iehova e tana Tuatua, te Pipiria:

“Ka kite ia kotou i te tuatua-mou, e na te tuatua-mou kotou e akarangatira,” i akakite ei a Iesu. (Ioane 8:32) E akamanako ua ana e mei teaa ra te tu i toou kite anga i te tuatua mou i roto i te Pipiria, no te taime mua! E mea mataora tikai i te kite, e i roto i tetai ao e maata te pikipikikaa, ka rauka ia tatou kia kite i te tuatua mou.—2 Timoteo 3:1.

Inangaro te Atua ko Iehova kia kite tatou i te tuatua mou. No to tatou inangaro i te tangata, inangaro rai tatou kia kite ratou no runga i te reira. Inara e maata atu te ō maira i te tavini anga i te Atua. Ka tauta pakari tatou kia rotai to tatou oraanga ei Kerititiano, no te mea te akangateitei ra tatou i to Iehova au kaveinga ma te ngakau tae. Kua akamārama mai a Iesu i tetai mataara puapinga, ka rauka ia tatou i te akapapu ki te Atua i to tatou inangaro nona. Akakite aia e: “[Me] akono kotou i taku au akauenga, e vai akaperepereia atu kotou e au; mei iaku i akono i te au akauenga a taku Metua ra, e e vai akaperepereia mai au e ia.”—Ioane 15:10.

Inangaro maata tikai to Iesu i tona Metua, e ka rave aia i te au mea ravarai ta tona Metua i pati mai iaia kia rave. Me aru tatou i to Iesu akaraanga na roto i te tu e noo ra tatou i to tatou oraanga, ka inangaro a Iehova ia tatou, e ka rauka ia tatou te mataora mou. Mei ta Iesu i akakite, “E ao to kotou, te aronga i kite i teiane i au tuatua, kia akono kotou i te reira.”—Ioane 13:17.

Te irinaki nei matou e ka riro teia puka ei tauturu ia kotou kia kite akapeea me akarotai i to kotou oraanga ki te tuatua mou mei roto i te Pipiria, e kia riro ei oa no te Atua. Te pure nei matou kia matutu ua atu rai to kotou inangaro no te Atua, e kia Vai Tamou i Roto i te Aroa o te Atua i roto i to kotou “inangaro i te Atua . . . e tae ua atu ki te ora mutu kore.”—Iuda 21.

MUTU KORE TO TE ATUA AROA

“Teia oki te inangaro i te Atua, ko te akono i tana au akauenga; kare oki tana au akauenga i te mea teiaa.”

—1 IOANE 5:3.

TE INANGARO ra ainei koe i te Atua? Penei no toou inangaro iaia kua akatapu koe i toou oraanga kiaia. E kua riro aia ei Oa piri mou noou. Inara i mua ake ka inangaro ei koe ia Iehova, kua inangaro ke ana aia ia koe. Karanga te Pipiria: “Te anoano nei tatou iaia, no te mea koia ana tei anoano mai ia tatou nei.”—1 Ioane 4:19.

² Akamanako ana i te au mea tei akaari mai i to Iehova inangaro no tatou. Kua oronga mai aia i te enua manea ei kainga no tatou, e te au mea pouroa kia mataora to tatou oraanga. (Mataio 5:43-48; Apokalupo 4:11) Inangaro aia kia rauka tetai pirianga meitaki kiaia, e kua oronga mai i te ravenga kia kite tatou no runga iaia. Me tatau tatou i te Pipiria, te akarongo ra tatou kia Iehova. Me pure tatou, te akarongo maira aia kia tatou. (Salamo 65:2) Te arataki e te akamaroiroi nei aia ia tatou na roto i te mana o tona vaerua tapu. (Luka 11:13) Kua tonu katoa mai aia i tana

Tamaiti akaperepere ki te enua nei, ei akaora ia tatou mei te ara e te mate.—E tatau ia Ioane 3:16; Roma 5:8.

³ Akamanako ana i tetai o toou au oa piri mou, tei turuturu ia koe i te au tuatau mataora e te tai-taia. No teia tu pirianga oa kia vai matutu ua, ka anoanoia te tauta pakari. Mei teia katoa to tatou pirianga oa kia Iehova. Koia to tatou Oa piri mou roa atu e ka rauka ia tatou tetai pirianga oa mutu kore kiaia. Akakite mai te Pipiria: “Tamou tikai kotou i to kotou uaorai inangaro i te Atua.” (Iuda 21) Akapeea tatou me rave i teia? Te pau maira te Pipiria: “Teia oki te inangaro i te Atua, ko te akono i tana au akauenga; kare oki tana au akauenga i te mea teiaa.”—1 Ioane 5:3.

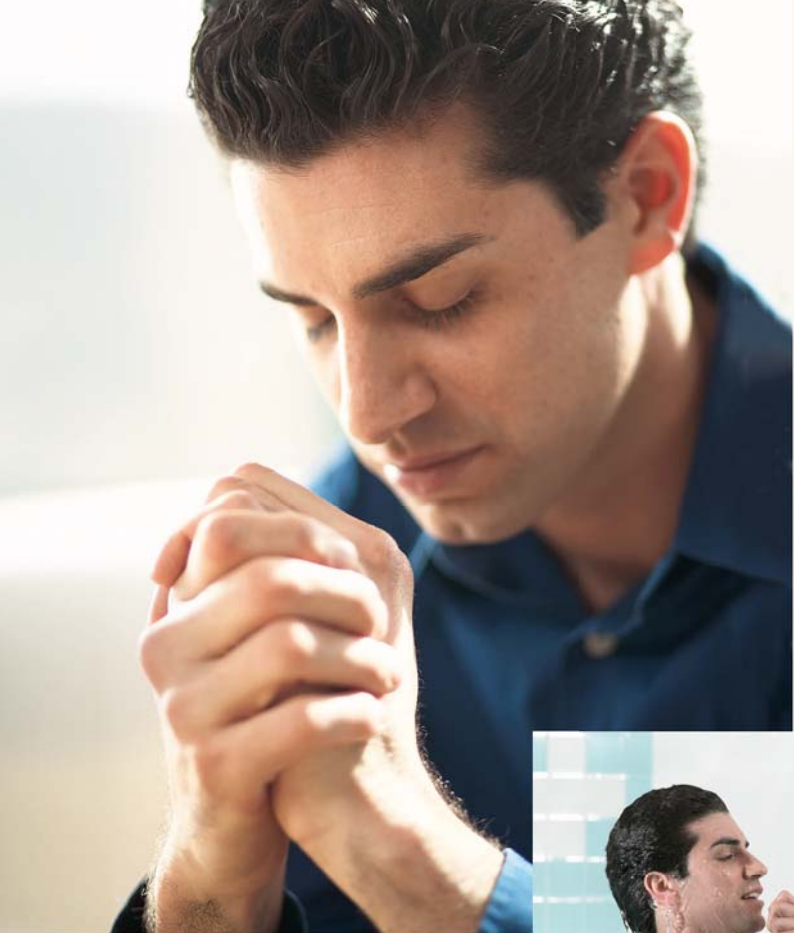
“TEIA OKI TE INANGARO I TE ATUA”

⁴ Eaa ra te aiteanga o ta te Pipiria tuatua, “te inangaro i te Atua”? Kare te reira e tuatua ra i to te Atua aroa no tatou mari ra, i to tatou inangaro nona. Te maara ra ia koe toou kite anga e e inangaro toou ia Iehova?

⁵ Rekareka koe e te inangaro ra Iehova ia koe kia noo i roto i tona ao ou e tuatau ua atu. Kua apii koe no runga i te au mea pouroa tana i rave,

3. Akapeea tatou me akamou i tetai pirianga meitaki kia Iehova?

4, 5. (a) Eaa te aiteanga o “te inangaro i te Atua? (e) Akapeea toou inangaro no Iehova te akamata anga?

Me akatapu koe i toou oraanga
kia lehova e kia papetitoia,
te akaari ra koe e te inangaro
ra koe iaia e ka akarongo koe
iaia e tuatau ua atu

e i te apinga akaperepere roa atu tana i oronga mai i tona tono mai anga i tana Tamaiti ki te enua nei. (Mataio 20:28; Ioane 8:29; Roma 5:12, 18) Kua kite koe e e aroa maata to Iehova noou e kua akakeuia toou ngakau; akamata i reira koe i te inangaro iaia.—**E tatau ia 1 Ioane 4:9, 10.**

⁶ Inara ko te akamata anga ua ia. Me inangaro tatou i tetai tangata, e maata atu te ō maira i te tuatua ua e “Inangaro au ia koe.” Ka akakeu te inangaro ia tatou kia rave i te au mea te ka akamareka i tera tangata. Pera katoa toou inangaro no Iehova. Me maata mai toou inangaro nona, kare e kore ka akatapu koe i toou oraanga kiaia e ka papetito. Tera i reira, te taputou ra koe kia tavini ia Iehova e tuatau ua atu. (**E tatau ia Roma 14:7, 8.**) Akapeea koe me akatupu i tera taputou?

“KO TE AKONO I TANA AU AKAUENGA”

⁷ No to tatou inangaro ia Iehova, ka “akono [tatou] i tana au akauenga.” Akapeea tatou me rave i te reira? Ka akarongo tatou iaia. Apii tatou i roto i te Pipiria i te oraanga ta Iehova e inangaro maira kia noo tatou. Akakite mai aia, e tarevake te kona kava, te keia, te pikikaa, te pirianga ainga ki

6. Eaa te ō maira me inangaro tatou i tetai tangata? Eaa ta te inangaro no te Atua i akakeu ia koe kia rave?

7. Me inangaro tatou ia Iehova, eaa ta tatou ka rave? Eaa tetai o tana au akauenga?

tetai kare koe i akaipoipo, te akamori i tetai tangata e i tetai ua atu apinga.—1 Korinetia 5:11; 6:18; 10:14; Ephesia 4:28; Kolosa 3:9.

⁸ E mareka mai ei a Iehova, e maata atu te ka anoanoia kia rave tatou i to te akarongo ua i tana au akauenga. Kare aia i oronga mai i te ture no te au turanga ravarai o te oraanga. Ka kite tatou i tetai au turanga, kare tikai a te Pipiria ture i te akakite mai eaa ta tatou ka rave. Akapeea ra tatou me rave i te au ikianga meitaki? (Ephesia 5:17) Tei roto i te Pipiria te au kaveinga te ka apii ia tatou i te tuatua mou no runga i to Iehova aerenga manako. Ia tatou e tatau ra, ka kite tatou e koai tikai a Iehova, tona manako, tana e inangaro ra e e rikarika ra.—**E tatau ia Salamo 97:10;** Maseli 6:16-19; akara i te Au Manako Poto 1.

⁹ Ei akaraanga, akapeea tatou me iki eaa te ka akara i runga i te tivi e te initaneti? Kare a Iehova i akakite mai eaa tikai ta tatou ka rave. Kua oronga mai ra aia i te au kaveinga ei tau-turu ia tatou. Te tamataora o teia tuatau kua kī ua i te kino e te peu ainga. Te akakite maira a Iehova i roto i te Pipiria e, ko “tei inangaro i te takinga-kino, kua riri roa tona ngakau iaia” e ka “akava oki te Atua i te akaturi e te moeana.”

8, 9. Akapeea tatou e kite ei eaa ta Iehova e inangaro maira kia rave tatou me kare a te Pipiria ture i akataka mai? Oronga mai i tetai akaraanga.

(Salamo 11:5; Ebera 13:4) Akapeea teia au kaveinga me tauturu ia tatou kia rave i te au ikianga meitaki? Me kite tatou e te rikarika ra a Iehova i tetai mea tau kore, e kopae tatou i te reira.

¹⁰ Eaa te tumu ka akarongo ei tatou kia Iehova? Akarongo tatou ia Iehova no to tatou inangaro iaia; kare no te kopae ua i te utunga e te manamanata no ta tatou ikianga tarevake. (Galatia 6:7) Mei te tamariki rai e inangaro ra i te akamareka i to ratou metua, ka inangaro katoa tatou i te akamareka i to tatou Metua i te rangi. Mataora tikai i te kite e te mareka maira a Iehova ia tatou!—Salamo 5:12; Maseli 12:2; akara i te Au Manako Poto 2.

¹¹ Kare tatou e akarongo ia Iehova i te tuatau meitaki ua e me kare atu e ravenga. Kare na tatou e iki e ko tea o tana ture e te turanga ta tatou ka aru e kare e aru. (Deuteronomi 12:32) Ka akarongo ra tatou iaia ma te ngakau katoa, mei ta te tata salamo i karanga: “Ka mataora rai au i taau ra au akauenga, tei inangaroia e au nei.” (Salamo 119:47; Roma 6:17) Inangaro tatou kia aite mei ia Noa, tei rave i te au mea ravarai ta Iehova i akaue mai no tona inangaro ia Iehova. Karanga te Pipiria e “ko [ta Noa] ia i rave marie.” (Genese 6:22) Ka inangaro ainei koe kia tuatua akapera mai a Iehova ia koe?

10, 11. Eaa te tumu ka akarongo ei tatou kia Iehova?

12 Eaa to Iehova manako me akarongo tatou iaia? Ka 'rekareka tona ngakau.' (Maseli 11:20; 27:11) Me akarongo tatou ki Tei Anga i te ao katoa, ka rekareka aia ia tatou! Kare roa aia e māro ia tatou kia akarongo iaia. Kua oronga mai aia i te tikaanga no tatou kia iki. Koia oki, kia iki i te mea tika me kore i te mea tarevake. To Iehova inangaro kia riro na to tatou inangaro iaia e akakeu ia tatou kia rave i te au ikianga tau kia rauka te oraanga meitaki.—Deuteronomi 30:15, 16, 19, 20; akara i te Au Manako Poto 3.

“KARE OKI TANA AU AKAUENGA I TE MEA TEIAA”

13 Akapeea me ka manako tatou e e ngatā tikai i te akono i ta Iehova au akauenga, me kore ka apai ke te reira i to tatou tikaanga kia iki? Akakite taka mai te Pipiria: “Kare oki tana au akauenga i te mea teiaa.” (1 Ioane 5:3) Ta te *New English Translation* urianga: “Kare tana au akauenga e akateiaa ia tatou.” Kare i te mea ngatā no tatou kia akono i te reira. Te au mea tana e pati maira kia rave tatou, e mea tau anake ia.

14 Ei akaraanga, akamanako ana e te tauturu ra koe i to taeake kia neke ki tetai are ou. Kua tuku aia i te au mea pouroa ki roto i te au pia. Māmā ua

12. Akapeea tatou me akarekareka ia Iehova?

13, 14. Akapeea tatou i kite ei e kare ta te Atua au akauenga i te mea ngatā i te akono? Akatutu mai.

tetai pae i te amo, tetai pae e teimaa, ka anoanoia e rua tangata i te amo. Ka pati ainei toou taeake ia koe kia amo i te au pia teimaa ko koe anake ua? Kare! No teaa ra? No te mea kare aia e inangaro kia rokoia koe e te kino. Mei tera taeake rai, kare roa a Iehova e pati mai ia tatou kia rave i tetai mea ngatā. (Deuteronomi 30:11-14) Kua mārama ua a Iehova ia tatou. “Kua kite oki aia i to tatou tu; te manako ra aia e, e one tatou nei.”—Salamo 103:14.

¹⁵ Akakite a Mose ki to Iseraela e e mea “meitaki” ta Iehova au akauenga no ratou. Me akarongo ratou ka “akaora” aia ia ratou. (Deuteronomi 5:28-33; 6:24) Mei tera katoa i teia tuatau. Te au mea ta Iehova ka pati mai kia rave tatou, ka akameitaki atu te reira i to tatou oraanga. (**E tataua ia Isaia 48:17.**) Kua kite to tatou Metua ko Iehova, eaa te mea meitaki rava atu no tatou. (Roma 11:33) Akakite te Pipiria: “Ko te Atua oki te aroa.” (1 Ioane 4:8) Ta Iehova tuatua e tana angaanga, kua akatumuia ki runga i te aroa.

¹⁶ Kare i te mea māmā te akarongo i te Atua. Te noo nei tatou i teia ao kino na te Tiaporo e akatere nei. Te tauta nei aia i te akakeu i te tangata kia rave i te kino. (1 Ioane 5:19) Ka anoanoia tatou kia

15. Eaa i papu ei ia tatou e ka riro ta Iehova au akauenga ei meitaki no tatou?

16. Akapeea tatou i kite ei e ka rauka ia tatou kia akarongo noatu te tu apa ua, e noatu tei roto tatou i teia ao kino?

patoi i to tatou uaorai manako apa ua, no te mea na teia e arataki ia tatou kia kore e akarongo i te Atua. (Roma 7:21-25) Inara na to tatou inangaro ia Iehova, e akamaroiroi ia tatou kia rave i te mea tika. Te kite maira aia i ta tatou tautanga kia akarongo iaia. Ka oronga mai aia i tona vaerua tapu ei tauturu ia tatou. (1 Samuela 15:22, 23; Angaanga 5:32) Na te reira e akatupu i te au tu te ka riro ei mea māmā ua no tatou kia akarongo iaia.—Galatia 5:22, 23.

17 I roto i teia puka, ka apii tatou eaa te tu oraanga te ka akamareka ia Iehova. Ka kite tatou akapeea me akono i tana au kaveinga e tona au turanga i roto i to tatou oraanga. Kare a Iehova e māro ia tatou kia akarongo iaia. Me iki tatou kia akarongo iaia, ka meitaki atu to tatou oraanga i teiane, e a te tuatau ki mua. Na to tatou tu akarongo e akaari e mei teaa te maata o to tatou inangaro i te Atua.—Akara i te Au Manako Poto 4.

18 Ei tauturu ia tatou kia kite eaa te mea tika e te mea tarevake, kua oronga mai a Iehova i te akava ngakau no tatou tataki tai. Me tereniia to tatou akava ngakau, ka tauturu te reira ia tatou kia “akono i tana au akauenga.” Eaa ra te akava ngakau, akapeea tatou me tereni i te reira? Ka akara tatou.

17, 18. (a) Eaa ta tatou ka apii i roto i teia puka? (e) Eaa ta tatou ka uriuri i roto i te pene ka aru mai?

1 INANGARO TE ATUA IA KOE

“Tamou tikai kotou i to kotou uaorai
inangaro i te Atua . . . e tae ua atu
ki te ora mutu kore ra.”—Iuda 21

Eaa te akapapu maira i to te Atua aroa noou?

Ioane 3:16;

1 Ioane 4:8-10;

Apokalupo 4:11

Anga a lehova i te au
mea pouroa i te enua nei
kia mataora to tatou
oraanga. Kare to te Atua
akakoroanga i tau i muri
ake te ara anga a Adamu e
Eva. Oronga mai aia i tana
Tamaiti ei oko, kia rauka te
ora mutu kore no te
tangata.

Salamo 65:2;

Angaanga 5:32

Kua oronga mai a lehova
i te Pipiria, tona vaerua
tapu, e te apinga aroa ko
te pure, ei tauturu ia tatou
i teia tuatau. Me pure
tatou, te akarongo maira
aia ia tatou.

2 ME AKARONGO KIA IEHOVA KA PUAPINGA TATOOU

“Ko au toou Atua ra ko Iehova, ko tei akakite ia koe i te mea e puapinga’i koe na.”—Isaia 48:17

Eaa te puapinga me akarongo koe kia lehova?

Deuteronomi 5:28-33; 6:24

Te kite maira a lehova i ta tatou tautaanga kia akarongo iaia. Ka meitaki atu to tatou oraanga i teianeji, e a te tuatau ki mua.

3 AKAARI KIA IEHOVA E TE INANGARO RA KOE IAIA

“Teia oki te inangaro i te Atua, ko te akono i tana au akauenga.” –1 Ioane 5:3

Ka rauka ainei ia tatou kia akarongo i te Atua?

Deuteronomi 30:11;

Salamo 103:14

Kua kite a Iehova e e tu apa ua to tatou. Kare aia e pati ia tatou kia rave i tetai apinga kare e rauka ia tatou i te rave.

Maseli 27:11;

Roma 7:21-25

Ka riro to tatou inangaro no Iehova ei akamaroiroi ia tatou kia akarongo iaia noatu e mea ngatā.

Maseli 6:16-19;

Ephesia 5:17

Apai mai te au kaveinga Pipiria i to te Atua au manako. Ka akatikatika teia au kaveinga i to tatou aerenga manako e ka akamaata atu i to tatou inangaro no Iehova. Ka tauturu teia ia tatou kia kite eaa te ka rave, noatu e kare tikai a te Pipiria tuatua no te reira.

AKAVA NGAKAU MEITAKI I MUA I TE ATUA

“Ei akava-ngakau meitaki to kotou.”

—1 PETERO 3:16.

AKAMANAKO ana e te aere ra koe na roto i te metepara. Tauuii ua te turanga o te enua no te ririnui o te matangi e pupui ra i te one mei tera ngai ki tera, e ka viviki ua koe i te ngaro. Akapeea koe e kite ei ka naea me aere? Ka anoano koe i tetai arataki. Penei tetai kaveinga (*compass*),

1, 2. Eaa koe ka anoano ei i tetai tangata ei arataki ia koe na tetai ngai kare koe i kite? Eaa te aratakianga ta lehoval i oronga mai?

te rā, au etu, tetai māpu, *GPS (Global Positioning System)*, e penei tetai tangata tei kite meitaki i te metepara. E mea puapinga kia rauka tetai aratakianga, no te mea me kite koe e te aere ra koe kiesa, ka ora koe.

² Maata te turanga ngatā o te oraanga e aro ana tatou, e ka ngaro tatou i tetai taime. Kua oronga mai ra a Iehova i te akava ngakau no tatou tataki tai ei arataki ia tatou. (Iakobo 1:17) Akara tatou eaa te akava ngakau, e akapeea te reira me angaanga. E oti apii tatou akapeea me tereni i to tatou akava ngakau, eaa te tumu ka akamanako ei tatou i te akava ngakau o etai ke, e akapeea te akava ngakau mā me akameitaki atu i to tatou oraanga.

EAA TE AKAVA NGAKAU E AKAPEEA TE REIRA ME ANGAANGA?

³ To tatou akava ngakau, ko te kite i roto i to tatou manako e te ngakau, e eaa te mea tika e te mea tarevake. E apinga aroa umere te reira no ko ia Iehova. Roto i te Pipiria, te tuatua Ereni no te “akava ngakau,” tona aiteanga e “kite ia koe uo-rai.” Me angaanga meitaki te akava ngakau, ka kite tatou e koai tikai tatou. Ka tauturu te reira ia tatou kia kite eaa tikai to roto i to tatou manako e to tatou ngakau. Ka arataki ia tatou kia rave i te

3. Eaa te akava ngakau?

meitaki e kia kopae i te kino. Ka akatupu i te mataora me rave tatou i te ikianga meitaki me kore ka kinokino me tarevake ta tatou ikianga. —Akara i te Au Manako Poto 5.

⁴ Ka rauka ia tatou kia iki me ka akarongo ki to tatou akava ngakau e me kare. Kua iki a Adamu e Eva kia kore e akarongo i to raua akava ngakau, e tei tupu kua ara raua. I muri ake kua kinokino to raua akava ngakau inara kua tureti; kua akarongo kore ke ana raua i te Atua. (Genese 3:7, 8) Noatu e akava ngakau apa kore to raua, kua kite raua e e tarevake kia akarongo kore i te Atua, inara kua iki rai raua kia kopae i to raua akava ngakau.

⁵ E maata te tangata apa ua tei akarongo ki to ratou akava ngakau. Ko Iobu tetai akaraanga meitaki. Rave aia i te au ikianga meitaki, rauka iaia kia karanga e: “Kare toku ngakau e tapepe mai iaku i toku au rā katoa.” (Iobu 27:6) Ko te “ngakau” ta Iobu e tuatua ra, ko tona akava ngakau, ko te kite i te tika e te tarevake. Kareka a Davida, i tetai au taimē, kua kopae aia i tona akava ngakau e kua akarongo kore ia Iehova. Muri ake kua kinokino tikai aia mei te mea ra e “kua akaapa” tona ngakau iaia. (1 Samuela 24:5)

4, 5. (a) Eaa tei tupu te kopae anga a Adamu e Eva i to raua akava ngakau? (e) Eaa tetai au akaraanga Pipiria no runga i te tu e angaana ana te akava ngakau?

Ko to Davida akava ngakau teia e akakite ra e kua tarevake aia. Me akarongo aia ki tona akava ngakau, ka kite aia e kare aia e rave akaou i tera tarevake.

⁶ Te aronga kare i kite i te Atua, te kite ra rai ratou e e meitaki tetai au mea e e tarevake tetai. Karanga te Pipiria: “To ratou manako, te akaapa ra, e te akatika ra, ratou ratou uaorai.” (Roma 2: 14, 15) Ei akaraanga, te kite ra te maataanga o te tangata e e tarevake te tā tangata e te keikeia. Kare ra ratou i kite e te akarongo ra ratou ki to ratou akava ngakau, te kite i te tika e te tarevake ta Iehova i tuku ki roto ia ratou. Te aru katoa ra ratou i ta Iehova au kaveinga, me kore te tuatua mou tana i oronga mai ei tauturu ia tatou kia rave i te au ikianga meitaki i roto i te oraanga.

⁷ Inara i tetai taime e tarevake ana to tatou akava ngakau. Penei ka riro to tatou uaorai manako ngakau apa ua ei akatarevake ia tatou. Kare e rauka ua mai te akava ngakau meitaki. Ka anoanoia kia tereni i te reira. (Genese 39:1, 2, 7-12) Kua oronga mai a Iehova i te vaerua tapu e te au kaveinga Pipiria ei tauturu ia tatou. (Roma 9:1) Ka akara meitaki tatou akapeea me tereni i to tatou akava ngakau.

6. Eaa tatou ka karanga ai e e apinga aroa te akava ngakau no ko i te Atua?

7. Eaa to tatou akava ngakau ka tarevake ei i tetai taime?

AKAPEEA ME TERENI I TO TATOU AKAVA NGAKAU?

⁸ Manako tetai aronga e ko te akarongo ki to ratou akava ngakau tona aiteanga, kia aru i to ratou manako. Kia rave i ta ratou uaorai e inangaro ra. Inara e manako ngakau apa ua to tatou, e penei ka arataki ke ia tatou. E ririnui te aka-keuanga a to tatou manako ngakau i te akavare i to tatou akava ngakau. Karanga te Pipiria: “E pikikaa maata to te ngakau i te au mea katoa nei, e kua kino takiri: koai te kite?” (Ieremia 17:9) Penei ka manako tatou e te meitaki ra tetai apinga noatu e e kino. Ei akaraanga, i mua ake ka riro ei a Paulo ei Kerititiano, kua takinokino aia i te iti tangata o te Atua. Irinaki aia e e tika tana e rave ra. Kiaia, e akava ngakau meitaki tona. I muri mai ra karanga aia e: “Ko te akara matatio mai iaku nei, ko [Iehova] ia.” (1 Korinetia 4:4; Angaanga 23:1; 2 Timoteo 1:3) Tona kiteanga e mei teaa to Iehova manako no tana i rave, kite aia e ka anoanoia aia kia tau. No reira, i mua ake ka rave ei tatou i tetai mea, e ui kia tatou uaorai, ‘Eaa ta Iehova e inangaro maira iaku kia rave?’

⁹ Me e inangaro toou i tetai tangata, kare koe

8. (a) Eaa ta to tatou manako ngakau ka akatupu ki to tatou akava ngakau? (e) Eaa ta tatou ka ui kia tatou uaorai i mua ake ka rave ei i tetai ikianga?

9. Eaa te aiteanga o te matakau i te Atua?

e akamareka kore iaia. No to tatou inangaro ia Iehova, kare tatou e rave i tetai mea te ka akamareka kore iaia. Ka anoanoia kia matutu to tatou matakū i te akamareka kore iaia. Ka kite tatou i teia mei te akaraanga o Nehemia. Kare rava aia i akariro i tona taoonga tutara ei akamaata i tana apinga. Eaa te tumu? Akakite aia e “no te mea te matakū ra au i te Atua.” (Nehemia 5:15) Kare a Nehemia e inangaro i te rave i tetai mea te ka akamareka kore ia Iehova. Mei ia Nehemia rai, matakū katoa tatou i te akamareka kore ia Iehova me rave i tetai mea tarevake. Ka kite tatou eaa te ka akamareka ia Iehova me tatau tatou i te Pipiria—Akara i te Au Manako Poto 6.

¹⁰ Ei akaraanga, penei ka anoanoia tetai Keritiano kia iki me ka inu i te kava e me kare. Eaa te au kaveinga te ka tauturu iaia kia rave i te ikianga tau? Kare te Pipiria e akaapa ana i te inu kava. Te akakite ra te reira, e apinga aroa te wina no ko i te Atua. (Salamo 104:14, 15) Inara kua akakite a Iesu ki tana au pipi eiaa e inu maata kia “kona.” (Luka 21:34) E kua akakite a Paulo ki te au Keritiano kia kopae i te au tamataora anga “akatietie e te kona [kava].” (Roma 13:13) Karanga aia e ko te kona kava “kare anake ia e noo i te basileia o te Atua.”—1 Korinetia 6:9, 10.

10, 11. Eaa te au kaveinga Pipiria te ka tauturu ia tatou kia rave i te au ikianga meitaki no runga i te kava?

11 Penei ka ui tetai Kerititiano kiaia rai: 'Mei teaa tikai te puapinga o te kava kiaku? Ka ano-anoia ainei te kava ei akamarū iaku? Ka inu ainei au te kava ei akaari e, e tangata ai au? Ka rauka ainei iaku i te akaiti mai i taku ka inu?*' Ka mata-ora ainei au e toku au oa me kare e inu kava?' E pati tatou i ta Iehova tauturu kia rave i te au ikianga tau. (E tatau ia Salamo 139:23, 24.) Ka tereni teia i to tatou akava ngakau kia tau ki te au kaveinga Pipiria. E maata atu ra te ō maira.

EAA TATOU KA AKAMANAKO EI I TE AKAVA NGAKAU O ETAI KE

12 Kare e aiteite ana te akava ngakau o te katoa-toa. Penei ka tika i toou akava ngakau kia rave i tetai mea kare e tika i to tetai ke. Ei akaraanga, penei ka iki koe kia inu i te kava, kareka tetai mai tangata kare aia e inangaro. No teaa ka tuke ei te manako o tetai nga tangata no runga i teia?

13 E riro ana te tu oraanga i tupu mai ei tetai tangata, te tu o tona ngutuare tangata, tana i na roto ana e te vai atura, ei akatuke i tona manako

* Karanga te au taote e e mea ngatā tikai no te aronga kona kava kia akaiti mai i ta ratou ka inu; e ngari ake e akakore takiri i te inu i te kava.

12, 13. Eaa ra to tatou akava ngakau ka tuke ei ki to tetai ke? Ka akapeea ra tatou?

no runga i tetai mea. I te mea e ngatā tikai no tetai tangata kia akaiti mai i tana inu kava i te tuatau i topa, kua iki rai aia kia akakore takiri i te inu. (1 Ariki 8:38, 39) I na me oronga koe i te kava ki tetai tangata e kua patoi mai aia, ka riri ainei koe? Ka māro ainei koe iaia kia inu me kore kia akakite mai eaa te tumu i patoi ei aia? Kare, no te mea te akangateitei ra koe i tona akava ngakau.

¹⁴ I to Paulo tuatau, kua tupu tetai mea tei akari mai e e tuke tetai au akava ngakau. Tetai au kiko manu tei okoia i ko i te makete, kua taangaangaia ana no te akamorianga pikikaa ei atinga ki te au itoro. (1 Korinetia 10:25) Kare a Paulo i manako ana e tarevake kia oko e kia kai i teia kai. Kiaia, no ko ia Iehova te au kai ravarai. E tuke ra te manako o tetai au taeake tei akamori itoro ana. Kia ratou e tarevake kia kai i teia kiko manu. I manako ana ra a Paulo e: ‘Te mako ua nei toku akava ngakau e tika anga toku kia kai i taku ka inangaro’?

¹⁵ Kare a Paulo i manako akapera ana. No te mea e puapinga tikai te manako o tona au taeake kiaia, kare i reira aia i rave i tona uaorai anoano. Akakite a Paulo e “eiaa [tatou] e akatika i ta tatou uaorai. . . . Kare katoa oki te Mesia i akarekareka

14, 15. Eaa tei tupu ana i te tuatau o Paulo? Eaa te akoanga meitaki ta Paulo i oronga mai?

Ka riro te akava ngakau tei tereniia ei tauturu ia koe kia iki me ka inu i te kava e me kare

iaia uaorai.” (Roma 15:1, 3) Mei ia Iesu rai, e maata atu to Paulo inangaro i etai ke.—**E tatau ia 1 Korinetia 8:13; 10:23, 24, 31-33.**

16 Akapeea i reira me kua rave tetai tangata i tetai angaanga kare e tano ana kia tatou? Kia matakite tatou, auraka kia akaapa atu e kia māro e kua tano tatou e kua tarevake aia. (**E tatau ia Roma 14:10.**) Kua oronga mai a Iehova i to tatou

16. Eaa te tumu kare tatou e akava i to tatou taeake no te mea e tuke tona akava ngakau?

Ka arataki te akava
ngakau meitaki ia tatou
i roto i te oraanga e ka
akatupu i te mataora
e te ngakau 'au

akava ngakau ei akava ia tatou uaorai, kare ei akava i tetai ke. (Mataio 7:1) Kare roa tatou e inangaro kia riro ta tatou ikianga ei akatupu i te ke i roto i te putuputuanga. Mari ra, ka kimi tatou i te ravenga ei akatupu i te aroa e te tu rotai.—Roma 14:19.

KA PUAPINGAIA TATOU MEI TE AKAVA NGAKAU MEITAKI

¹⁷ Kua tata te apotetoro ko Paulo: “Ei akava-ngakau meitaki to kotou.” (1 Petero 3:16) Te mea taitaia ra, me kopae te tangata i ta Iehova au ka-veinga, i te opeanga kare to ratou akava ngakau e

17. Eaa tei tupu ki te akava ngakau o tetai aronga?

akamatakite akaou mai ia ratou. Karanga a Paulo e kua “tungia to ratou akava-ngakau ki te auri vera.” (1 Timoteo 4:2) I pakapaka ana rai koe i te ai? Me tupu ake te reira ka kino takiri toou pakiri e kare e angaanga akaou te ngai i pakapaka. Me rave ua rai tetai tangata i te au mea tarevake, ka aite rai tona akava ngakau mei tetai mea tei “tungia” e i te opega, kare te reira e angaanga akaou.

18 Me kinokino to tatou ngakau, penei te akakite maira te reira e e apinga tarevake ta tatou i

18, 19. (a) Eaa ta te akava ngakau kinokino e te akamā e apii maira ia tatou? (e) Eaa ta tatou ka rave me kinokino to tatou akava ngakau no te ara kua tatarara ke ana tatou?

rave. Ka tauturu teia ia tatou kia kite eaa te reira e kia akamutu. Ka inangaro tatou kia kite eaa to tatou tarevake e kia kore e rave akaou i te reira. Ei akaraanga, te Ariki ko Davida; noatu kua ara aia, kua akakeu ra tona akava ngakau iaia kia tataraara. Kua rikarika aia i tana i rave e kua inangaro tikai i te akarongo kia Iehova i te au tuatau ka aereia. No tana i na roto, rauka ia Davida kia tua-tua e “te meitaki ra oki koe, e [Iehova], e kua tika ia koe i te akakore mai i te ara nei.”—Salamo 51: 1-19; 86:5; akara i te Au Manako Poto 7.

19 Inara i muri roa ake i to tetai tangata tatarara anga, penei ka kinokino rai tona akava ngakau no tana i rave. Ka akatupu te reira i te mamae ngakau kiaia e ka manako aia e kare ona puapinga. Me te manako akapera ra koe i tetai au taime, e akamaara ra e kare e rauka ia koe i te tau i te au mea tei tupu i mua ana. Kua akakore e kua takore takiri a Iehova i taau ara, noatu me kua mārama koe e me kare, i te mea tika e te mea tarevake. Kua mā koe i mua ia Iehova e te rave nei koe i te mea tika. Penei ka akaapa rai toou ngakau ia koe, inara te karanga ra te Pipiria e: “E maata te Atua i to tatou ngakau.” (**E tataua 1 Ioane 3:19, 20**) Tera te aiteanga, e ririnui atu tona aroa e tana akakoreanga ara i to tatou ngakau kinokino e te akamā. Kia papu ia koe e kua akakore a Iehova i taau ara. Me āriki tetai ta-

ngata i ta Iehova akakoreanga ara, ka rauka iaia te akava ngakau 'au e ka mataora aia i te tavini ia Iehova.—1 Korinetia 6:11; Ebera 10:22.

20 Kua tataia teia puka ei tauturu ia koe i te tereni i toou akava ngakau kia akamatakite e kia paruru ia koe i teia tuatau openga e te ngatā. Ka tauturu katoa te reira ia koe kia taangaanga i te au kaveinga Pipiria i roto i te au turanga ke ke o toou oraanga. Kare teia puka i oronga mai i tetai papa ture no ta tatou ka rave i roto i te au turanga ravarai. Te akono nei tatou i “te ture a te Mesia,” tei akatumuia ki runga i te au kaveinga a te Atua. (Galatia 6:2) Kare tatou e kimi kotoeanga no te rave i tetai tarevake no te mea ua nei e kare e ture i akatakaia no te reira. (2 Korinetia 4:1, 2; Ebera 4:13; 1 Petero 2:16) Ka taangaanga ra tatou i to tatou tikaanga kia akaari i to tatou inangaro no Iehova.

21 Me akamanako oonu tatou i te au kaveinga Pipiria e me akono i te reira, ka kite tatou i te taangaanga i to tatou kite ngakau, kia aite mei ta Iehova e manako ra. (Ebera 5:14) Te ka rauka mai, e akava ngakau tei tereniia ei arataki ia tatou i roto i te oraanga, e ka tauturu ia tatou kia noo tamou i roto i te aroa o te Atua.

20, 21. (a) Kua tataia teia puka ei tauturu ia koe kia rave i teia? (e) Eaa te tikaanga ta Iehova i oronga mai? Akapeea tatou me taangaanga i te reira?

1 E APINGA AROA TE AKAVA NGAKAU NO KO I TE ATUA

“To ratou manako, te akaapa ra, e te akatika ra, ratou ratou uaorai.”—Roma 2:14, 15

Akapeea toou akava ngakau me tauturu ia koe?

Salamo 139:23, 24

To tatou akava ngakau, ko te kite eaa te mea tika e te mea tarevake i roto ia tatou. Ka tauturu te reira ia tatou kia kite eaa tikai to roto i to tatou manako e to tatou ngakau.

1 Samuela 24:5;

Iobu 27:6

Ka arataki to tatou akava ngakau ia tatou kia rave i te meitaki e kia kopae i te kino. Ka kinokino te reira me rave tatou i tetai ikianga tarevake e ka mataora me rave tatou i te ikianga meitaki.

2 KA ANOANOIA TO TATOOU AKAVA NGAKAU KIA TERENIIA

“E pikikaa maata to te ngakau i te au mea katoa nei, e kua kino takiri: koai te kite?”

—Ieremia 17:9

Eaa ta lehova i oronga mai ei tereni i to tatou akava ngakau?

Roma 9:1; 1 Korinetia 4:4

E tarevake ana rai to tatou akava ngakau apa ua. Ka anoanoia te aratakianga a te vaerua tapu, kare i ta tatou ua e manako ra.

Ebera 5:14; 1 Petero 3:16

I roto i te Pipiria, apii tatou i to lehova aerenga manako, te ka tauturu ia tatou kia kite i te tika e te tarevake, e ei tereni i to tatou akava ngakau.

3 KARE TE AKAVA NGAKAU O TE KATOATO A E AITEITE ANA

“Auraka rava e tangata e kimi i tona uaorai meitaki, e kimi ra te tangata ravarai i to etai ke ra.”—1 Korinetia 10:23, 24

Akapeea tatou me akangateitei i te akava ngakau o etai ke?

Roma 15:1, 3

Kare te akava ngakau o te katoatoa e aiteite ana. Penei ka tika i toou akava ngakau kia rave i tetai mea tei kore e tika i te akava ngakau o tetai ke.

1 Korinetia 10:31-33

Maata atu te inangaro o te apotetoro ko Paulo i tona au taeake e te au tuaine, i tona inangaro iaia uaorai. Puapinga roa atu to ratou manako kiaia i tona uaorai anoano.

Roma 14:10, 19

Kua oronga mai a lehova i to tatou akava ngakau ei akava ia tatou uaorai, kare ei akava i tetai ke. Kia matakite tatou, auraka kia akaapa atu e kia māro e kua tano tatou e kua tarevake ratou.

4 KA TAUTURU A IEHOVA IA TATO KIA RAUKA TE AKAVA NGAKAU MEITAKI

“E kore ei to tatou ngakau e matakū i mua iaia . . . e maata te Atua i to tatou ngakau, e kua kite aia i te au mea katoa nei.”

—1 Ioane 3:19, 20

Eaa te tumu kare tatou e tuku i te ‘au me kinokino ua rai to tatou akava ngakau no tetai apinga tei tupu i mua ana?

**Salamo 86:5;
1 Korinetia 6:11**

I muri roa ake i to tatou tatarara anga, penei ka riro te ara tei raveia i mua ana ei akatupu i te mamae ngakau e te manako e kare o tatou puapinga. Inara kare e rauka ia tatou i te tau i te au mea i tupu. Kua akakore a Iehova i ta tatou ara, e kua takoreia te reira. Kua tiama tatou i mua iaia.

**Galatia 6:2;
1 Petero 2:16**

Kua akatumuia “te ture a te Mesia” ki runga i te au kaveinga Pipiria, e kare ki runga i te au ture. Noatu kare e ture, kare te Kerititiano e kimi i tetai kotoeanga kia rave i te tarevake.

IKI I TE AU OA TEI INANGARO I TE ATUA

“Ko tei kapiti katoa i tona aerenga ki to te aronga pakari ra, ka pakari katoa ĩa.”

—MASELI 13:20.

KUA kite ana ainei koe i te tu o tetai pepe me akara i tona nga metua? I mua roa ake ka kite ei aia i te tuatua, te tamou ra aia i te au mea pouroa tana e kite ra e tana e akarongo ra. Me maata mai aia, ka viviki ua aia i te aru i te tu o tona nga metua. Kare i te mea poitirere me aru te aronga mamaata i te aerenga manako o te aronga e piri ua ana ratou.

² Karanga a Maseli 13:20: “Ko tei kapiti katoa i tona aerenga ki to te aronga pakari ra, ka pakari katoa ĩa.” Ko te “kapiti katoa i tona aerenga” ki tetai, e maata te taimē ka pou kiaia. Maata atu te ō maira i to te aru ua anga iaia. Karanga tetai ta-
ngata kite Pipiria e, ko te aere kapiti e tetai ta-

1-3. (a) Eaa ta tatou i apii mai mei ia Maseli 13:20? (e) Eaa tatou ka iki meitaki ei i to tatou au oa?

ngata, te ō maira te inangaro iaia e te piri tikai kiaia. Te aronga e piri ua ana tatou, pakari to ratou akakeuanga ki runga ia tatou.

³ Ka riro to tatou au oa ei akakeu ia tatou kia rave i te meitaki me kore i te kino. Taopenga i reira a Maseli 13:20 e: “Ko tei kapiti ra ki te aronga neneva ra, e mate ia.” I te reo Epera, ko te “kapiti” ki tetai tangata, te aiteanga, kia “aka-taunga atu” koia oki kia akaoa atu kiaia. (Maseli 22:24; Te Au Akava 14:20) Te au oa tei inangaro i te Atua ka akamaroiroi ratou ia tatou kia vai tiratiratu kiaia. Ei tauturu ia tatou kia iki meitaki i to tatou oa, ka uriuri tatou no runga i te tu tangata ta Iehova e iki ana ei oa nona.

KOAI MA TO TE ATUA AU OA?

⁴ Kua oronga mai te Tutara Ngateitei o te ao katoa ko Iehova, i te tikaanga kia riro tatou ei oa nona. E mea ngateitei tikai teia. E iki meitaki ana Iehova i tona au oa, te aronga tei inangaro e tei irinaki iaia. Akamanako ana ia Aberahama. Kua papa ua aia i te rave i to Iehova anoano. I te au taime ravarai, kua akaari Aberahama i te tu tiratiratu e te akarongo. Inangaro katoa aia i te akaatinga puareinga ua i tana tamaiti ia Isaaka.

4. Eaa i riro ei ei mea ngateitei kia riro ei oa no te Atua? Eaa a Iehova i kapiki ei ia Aberahama e, ko “toku oa”?

Irinaki tikai a Aberahama e kua “tika i te Atua kia akatu mai iaia mei te mate.” (Ebera 11:17-19; Genese 22:1, 2, 9-13) No tona tu akarongo mou e te akono, kua kapiki a Iehova iaia e, ko “toku oa.”—Isaia 41:8; Iakobo 2:21-23.

⁵ Mea akaperepere na Iehova tona au oa. Maata atu to ratou inangaro kia vai tiratiratu kiaia. (E tatau ia 2 Samuela 22:26) No to ratou inangaro i pera ai ratou. No runga i te Atua, karanga te Pipiria e “tei te aronga tuatua-tika ra tana muna,” koia oki te aronga tei akarongo kiaia. (Maseli 3:32) Te pati maira Iehova i tona au oa kia riro ei manuirī nana i roto i tona “puakapa.” Pati aia ia ratou kia akamori iaia e kia pure kiaia i te au taime ravarai.—Salamo 15: 1-5.

⁶ Karanga a Iesu e: “Kia anoano mai te tangata iaku ra, ka akono ĩa i taku tuatua: e ka akaperepere mai oki taku Metua iaia.” (Ioane 14:23) Kia riro ei oa no Iehova, ka anoanoia tatou kia inangaro ia Iesu e kia rave i tana i apii mai. Ka akarongo tatou ki ta Iesu akauenga kia tutu aere i te nuti meitaki e kia akariro i te tangata ei pipi. (Mataio 28:19, 20; Ioane 14:15, 21) No to tatou inangaro ia Iesu, ka “aru [tatou] i tona takainga

5. Eaa to Iehova manako no runga i te aronga tei vai tiratiratu kiaia?

6. Akapeea tatou me akaari i to tatou inangaro no Iesu?

vaevae.” (1 Petero 2:21) Ka mataora a Iehova me aru tatou ia Iesu na roto i ta tatou ka tuatua e ka rave.

⁷ To Iehova au oa, e tiratiratu, akono, akarongo, e te inangaro i tana Tamaiti. Te aite ra ainei ta tatou ikianga i to tatou au oa mei ta Iehova rai? Me aru toou au oa i to Iesu akaraanga, e te maroiroi i te apii i etai ke no runga i te Patireia o te Atua, ka rauka ia ratou i te tauturu ia koe kia riro ei tangata meitaki e kia vai tiratiratu kia Iehova.

APIIANGA MEI TE AU AKARAANGA PIPIRIA

⁸ Maata te pirianga oa ta tatou ka kite i roto i te Pipiria mei to Ruta raua ko Naomi. Tuke ke to raua enua anau e te turanga o te oraanga, e i pakari atu a Naomi ia Ruta. Inara kua riro mai raua ei nga oa piri tikai no to raua inangaro ia Iehova. Te oki anga a Naomi mei Moapi ki Iseraela, ‘kua piri tikai a Ruta kiaia.’ Karanga aia kia Naomi e: “Ko toou iti-tangata, ko toku katoa ia iti-tangata; e toou ra Atua, ko toku ia Atua.” (Ruta 1:14, 16) Takinga meitaki tikai a Ruta ia Naomi. Tae anga raua ki Iseraela, angaanga pakari a Ruta i te

7. Eaa tatou ka akapapu ei e ko to tatou au oa, e au oa rai ratou no Iehova?

8. Eaa taau mea reka no runga i te pirianga oa o Ruta raua ko Naomi?

akono i tona oa. Akaperepere maata a Naomi ia Ruta i te apii meitaki iaia. Akarongo a Ruta kiaia e kua riro ei akameitakianga maata no raua.—Ruta 3:6.

⁹ Ko Davida e Ionatana tetai akaraanga tau o nga oa piri mou e te tiratiratu kia Iehova. Mei te 30 mataiti o Ionatana i mua ake ia Davida, koia te ka aru mai ei ariki no Iseraela. (1 Samuela 17:33; 31:2; 2 Samuela 5:4) E oti akera, i tona kite anga e ko Davida ta Iehova i iki ei ariki, kare roa aia i vareae e i patoi. Kua turuturu ra aia ia Davida. Ei akaraanga, te rokoia anga a Davida e te tumatetenga, aere atura a Ionatana e kua “akamaroiroi atura iaia i te Atua.” Kare aia i moumou i tona oraanga i te paruru ia Davida. (1 Samuela 23:16, 17) E oa tiratiratu katoa a Davida. Taputou aia e ka akono aia i te uanga o Ionatana; ko tana rai ia i rave i te mate anga a Ionatana.—1 Samuela 18:1; 20:15-17, 30-34; 2 Samuela 9:1-7.

¹⁰ Ko Sadaraka, Meseke e Abedenigo te au oa mapu Epera e toru tei apaiia mei to ratou ngutuare i te tamarikianga. Noatu te mamao mei to ratou kopu tangata, tauturu ratou i tetai e tetai kia vai tiratiratu ua rai kia Iehova. Te mamaata

9. Eaa taau mea umere roa atu no runga i te pirianga oa o Davida raua ko Ionatana?

10. Mei te akaraanga o te au mapu Epera toko toru, eaa taau i kite no runga i teia mea e pirianga oa?

mai anga, kua timataia to ratou akarongo i te akaue anga te Ariki Nebukaneza kia akamori ratou i tetai tiki auro. Kua patoi ratou e kua karanga atu e: “Kare rai matou e araara i toou ra au atua, kia kite mai koe, e te ariki, kare oki e akamori i te tiki auro i akatuia e koe.” Kua vai tiratiratu rai teia au oa tokotoru ki to ratou Atua.—Daniela. 1:1-17; 3:12, 16-28.

¹¹ To Paulo aravei anga i te mapu tane ia Timoteo, kua kite aia e e inangaro tikai to Timoteo ia Iehova e te putuputuanga. I na kua tereni aia ia Timoteo ei tauturu i te au taeake e te au tuaine i te au ngai ke ke. (Angaanga 16:1-8; 17:10-14) Angaanga pakari tikai a Timoteo no reira a Paulo i karanga ai e kua tavini maroiroi aia, e au, i roto i te angaanga evangeria. Kua kite a Paulo e ka “akono tikai” a Timoteo i te au taeake e te au tuaine. Ia raua e tavini ra ia Iehova, kua riro mai raua ei nga oa piri mou tikai.—Philipi 2:20-22; 1 Korinetia 4:17.

ME IKI I TO TATOU AU OA

¹² Ka rauka ia tatou te aru i te akaraanga o te

11. Akapeea tatou i kite ei e, e nga oa piri mou tikai a Paulo raua ko Timoteo?

12, 13. (a) No teaa tatou ka matakite ei e koai ta tatou ka iki ei oa no tatou i roto i te putuputuanga? (e) Eaa te tumu i oronga mai ei te apotetoro a Paulo i te akamatakiteanga i roto ia 1 Korinetia 15:33?

au taeake e te au tuaine i roto i te putuputu-
anga, e te tauturu i tetai e tetai kia vai tiratiratu.
(E tatau ia Roma 1:11, 12.) Inara ka anoanoia
tatou kia matakite e koai ta tatou ka iki ei au oa
piri mou i roto i te putuputuanga. E maata to
tatou au taeake e te au tuaine meitaki no te au tu
oraanga e te au peu ke ke. Tetai papaki e aronga

Ka kite koe i te
au oa meitaki
tei inangaro
ia lehova

ou ua i roto i te putuputuanga, ko etai kua roa i te tavini anga ia Iehova. Mei te ua rakau rai ka pou tetai tuatau e para ai, ka pou katoa tetai tuatau e tupu ei to tetai pirianga kia Iehova. No reira kia akakoromaki tatou, kia aroa i tetai e tetai e kia iki meitaki i to tatou au oa.—Roma 14:1; 15:1; Ebera 5:12–6:3.

13 Tetai taime penei ka tupu tetai mea i roto i te putuputuanga e ka anoanoia tatou kia matakite. Penei te rave ra tetai taeake me kore tuaine i tetai mea e akakite ra te Pipiria e e taeake. Me kore i te tu akaapaapa te ka riro ei takino i te putuputuanga. Kare tatou e poitirere no te mea kua tupu ana tetai au manamana i roto i te putuputuanga i te anere mataiti mua. Kua akamatakite ana te apotetoro a Paulo i te au Kerititiano i taua tuatau ra e: “Auraka e vavare; e kino te tuatua meitaki i te kapiti anga kikino.” (1 Korinetia 15:12, 33) Kua akamatakite katoa a Paulo ia Timoteo no runga i te aronga tana ka iki ei au oa piri nona. Kia pera katoa tatou i teia tuatau.—E **tatau ia 2 Timoteo 2:20-22.**

14 Kia paruru pakari tatou i to tatou pirianga kia Iehova. Ko ta tatou apinga akaperepere

14. Eaa te ka tupu ki to tatou pirianga oa kia Iehova no ta tatou ikianga?

maata roa atu teia. Kia kopae tatou i te piri ki tetai ua atu te ka akaparuparu i to tatou akarongo e te takino i to tatou pirianga kia Iehova. Me tuku tatou i te vavai ki roto i te vai repo, e vai repo rai ta te reira ka ngote mai. Mei tera katoa me piri tatou ki te aronga angaanga kino, ka piri mai rai to ratou tu kino. Kia matakite e koai ta tatou ka iki ei oa piri mou tikai.—1 Korinetia 5:6; 2 Tesalonia 3:6, 7, 14.

15 I roto i te putuputuanga, e maata te au tangata inangaro tikai ia Iehova. Ka rauka ia koe kia akariro ia ratou ei au oa noou. (Salamo 133:1) Eiaa e iki ua i te au oa aiteite to kotou uki e te tu o te oraanga. E akamaara e i pakari atu a Ionatana ia Davida, e i mapu atu a Ruta ia Naomi. Kia aru tatou i te ako a te Pipiria: “Kia maora katoa oki kotou.” (2 Korinetia 6:13; e tatau ia **1 Petero 2:17**.) Me aru koe i to Iehova tu, ka inangaro rai te tangata kia riro ei oa noou.

ME TUPU TE MANAMANATA

16 I roto i te ngutuare, tuke tuke te aerenga manako e te rave anga i tetai au mea. Pera katoa i roto i te putuputuanga. Mea meitaki teia no te

15. Eaa taau ka rave kia rauka te au oa meitaki i roto i te putuputuanga?

16, 17. Me akariri mai tetai i roto i te putuputuanga ia tatou, eaa ta tatou ka kopae?

mea e maata ta tatou ka kite mai mei tetai e tetai. Inara e riro ana to tatou tu ei akatupu i te ekoko e te riri i to tatou au taeake e te au tuaine. Penei ka kinokino e ka mamae to tatou ngakau. (Maseli 12:18) Ka tuku ainei tatou i teia au tu kia akaparuparu e kia akatakake ia tatou mei te putu-putuanga?

¹⁷ Kare. Noatu ka akariri mai tetai tangata ia tatou, kare tatou e akaruke i te putu-putuanga. Kare na Iehova i tamamae ia tatou. Nana ra i oronga mai i te ora e te au mea ravarai, e kua tau rai kia inangaro e kia vai tiratiratu tatou kiaia. (Apokalupo 4:11) E apinga aroa te putu-putuanga na Iehova ei akamatutu i to tatou akarongo. (Ebera 13:17) Kare roa tatou e kopae i tana apinga aroa no te mea ua nei e kua akariria mai tatou.—**E tatau ia Salamo 119:165.**

¹⁸ Inangaro tatou i to tatou au taeake e te au tuaine kia noo 'au ua e ratou. Kare a Iehova e umuumu maira ia tatou kia tika tika ua, e eiaa katoa tatou e akapera. (Maseli 17:9; 1 Petero 4:8) E tarevake ana tatou pouroa inara na te aroa e tauturu ia tatou kia "akakore tetai i ta tetai ara." (Kolosa 3:13) Ka riro te aroa ei tāpu ia tatou kia kore e akariro i tetai manga tarevake ua ei

18. (a) Eaa te ka tauturu ia tatou kia noo 'au ua ma to tatou au taeake e te au tuaine? (e) Eaa te tumu ka akakore ei tatou i te apa o etai ke?

ākā manamanata. Me akariri mai tetai ia taua, ka ngatā rai te akangaropoina atu i te reira. Māmā ua i te riri atu e te akamoupuku inara ka maata roa atu to tatou taitaia. Kareka me akakore ua tatou i te apa, ka akatupu teia i te ngakau ‘au, ka taokotai i te putuputuanga e ka rauka te pirianga mou kia Iehova.—Mataio 6:14, 15; Luka 17:3, 4; Roma 14:19.

ME AKAATEAIA TETAI KI VAO I TE PUTUPUTUANGA

19 I roto i te ngutuare tangata aroa, ka tauta ua rai ratou kia mataora tetai e tetai. Akamanako ana ra e okotai mea patoitōi ia ratou. Tauta te katoatoa i te tauturu iaia kare rai aia e akarongo. Penei ka iki aia kia akaatea mei te kainga me kore ka akakite te metua kia aere aia. Mei tera katoa i roto i te putuputuanga. Penei ka māro rai aia i te rave i tetai au mea kare a Iehova e mareka e ka takino i te putuputuanga. Ka kopae aia i te tauturu e ka akaari pu ua mai e kare aia e inangaro kia piri akaou ki te putuputuanga. Penei nana uaorai e iki kia akaruke i te putuputuanga me kore ka akaateaia aia ki vao. Me tupu teia, te akakite taka ua maira te Pipiria e “auraka kotou e kapiti atu” kiaia. **(E tataua ia 1 Korinetia 5:11-**

19. Aea tatou ka akamutu ei te kapiti atu ki tetai tei akaateaia ki vao i te putuputuanga?

13; 2 Ioane 9-11) Mea ngatā teia me e oa aia no tatou e me koia tetai o te ngutuare tangata. I roto i teia turanga, kia ngaueue kore to tatou tu tiratiratu kia Iehova, kare ki tetai ua atu.—Akara i te Au Manako Poto 8.

²⁰ Te akanoonooanga no te akaatea i tetai ki vao i te putuputuanga, e ravenga takinga meitaki teia na Iehova no tona aroa. Ei paruru i te putuputuanga mei te aronga patoitōi i to Iehova au turanga. (1 Korinetia 5:7; Ebera 12:15, 16) Tauturu te reira ia tatou kia akaari i to tatou inangaro no Iehova uaorai, tona ingoa tapu, e tona au turanga ngateitei. (1 Petero 1:15, 16) Akaari katoa mai teia i te aroa no te aronga tei akaatea-ia ki vao. Penei na teia e tauturu iaia kia kite i tona tarevake e kia tauī. Manganui tei akaateaia ki vao tei oki mai kia Iehova e kua āriki rekareka akaouia ratou ki roto i te putuputuanga.—Ebera 12:11.

²¹ Noatu eaa, ka piri mai rai te tu o to tatou au oa ki runga ia tatou. No reira e mea puapinga kia iki meitaki i to tatou au oa. Me inangaro tatou i te aronga ta Iehova e inangaro ra, ka riro ratou ei tauturu ia tatou kia vai tiratiratu kiaia e tuatau ua atu.

20, 21. (a) Akapeea te akanoonooanga no te akaatea i tetai ki vao i te putuputuanga, i riro ei ei mea takinga meitaki? (e) No teaa i puapinga ai kia iki meitaki i to tatou au oa?

1 KA RIRO KOE EI OA NO IEHOVA

Ko “Aberahama” . . . karangaia maira oki aia e, “E oa no te Atua.”—Iakobo 2:23

Akapeea tatou e riro ei ei oa no lehova?

2 Samuela 22:26;

Salamo 15:1-5;

Ioane 14:21

Iki a lehova i te au oa
tei inangaro iaia, akarongo
kiaia, e tei tiratiratu kiaia.

Maseli 13:20;

1 Korinetia 15:33;

2 Timoteo 2:22

Ka aite rai tatou mei te
aronga e piri ua ana tatou.

2 KIA IKI TATOOU I TE AU OA TEI INANGARO IA IEHOVA

“Tei te aronga tuatua-tika ra tana muna.”

—Maseli 3:32

Akapeea tatou me iki meitaki i to tatou au oa?

Roma 1:11, 12;

2 Korinetia 6:13;

1 Petero 2:17

Penei no roto mai to tatou au oa i te au peu e te tu oraanga tuke ke. Te mea puapinga ra, te inangaro ra to tatou au oa ia lehova.

Ruta 1:14, 16;

1 Samuela 18:1;

Philipi 2:20-22

E maata te akaraanga no te au oa meitaki i roto i te Pipiria.

3 KIA AITE KOE MEI TE OA TA IEHOVA E INANGARO RA KIA RIRO KOE

“E aroa mairai te taunga i te au tuatau katoa ra, i anau maira te taeake no te tuatau e tumatetenga’i ra.”—Maseli 17:17

Eaa ta tatou ka rave me e manamanata to tatou ki tetai taeake?

Salamo 133:1;

Mataio 6:14, 15;

Roma 14:19

E aere koe na mua e aka’au ki to taeake kia kore e tupu te ke.

Maseli 17:9;

Kolosa 3:13;

1 Petero 4:8

Na te aroa e tāpu ia tatou kia kore e akariro i tetai manga tarevake ua ei ākā manamanata. Ka tauturu te reira ia tatou kia akakore i te ara e kia vai tiratiratu.

Salamo 141:5;

Maseli 27:6

E akamaara e, ko te oa piri mou ka akakite ua mai aia i te tika no runga ia koe.

Maseli 12:18; 18:24;

1 Ioane 3:16-18

Noo waitata ki toou au oa na te riro anga ei oa meitaki no ratou.

4 TO TATOU TU TIRATIRATU KIA IEHOVA TE MEA PUAPINGA ROA ATU

“Kare rava oki e ako e riro ei mea rekareka,
. . . kareka i muri ake, . . . koia rai te
tuatua-tika.”—Ebera 12:11

**Eaa ta tatou ka rave me iki tetai oa kia akaruke
ia lehova?**

1 Korinetia 5:11-13;

2 Ioane 9-11

Me iki tetai oa i te rave
ua rai i te kino e te patoi i
te tauturu, te akaari maira
aia e kare aia e inangaro
kia noo akaou i roto i te
putuputuanga.

1 Petero 1:15, 16

Te akanoonooanga no te
akaatea i tetai ki vao i te
putuputuanga, te akaari
maira te reira i te aroa no
lehova, tona ingoa, e tona
au turanga.

EAA KA AKANGATEITEI EI TE ARONGA TA IEHOVA I IKI?

“E akangateitei atu i te tangata ravarai. E aroa atu i te au taeake. Ka matakū i te Atua. Ka akateitei i te Ariki.”

—1 PETERO 2:17

I TOOU tamarikianga, penei kua pati ana toou nga metua ia koe kia rave i tetai mea kare koe inangaro i te rave. Te inangaro ra koe i toou nga metua e kua kite koe e mea tau kia akarongo ia raua. Tera ra kare koe **inangaro** ua ana rai te akarongo ia raua.

² Kua kite tatou e te inangaro maira to tatou Metua a Iehova ia tatou. Te akono nei aia ia tatou ma te akapapu e kia rauka ia tatou te au mea tei anoanoia kia mataora to tatou oraanga. Oronga mai aia i te aratakianga tei anoanoia kia puapingaia tatou. Tetai taime, oronga mai aia i te aratakianga na roto i tetai tangata. No reira ka anoanoia tatou kia akangateitei i te aronga ta Iehova e taangaanga nei. (Maseli 24:21) Eaa te tumu i ngatā ai no tatou kia āriki i te aratakianga i tetai au taime? Eaa a Iehova i pati mai ei kia aru tatou i te aratakianga? Akapeea tatou me akaari e te akangateitei ra tatou

1, 2. (a) Naai te aratakianga ka anoanoia tatou kia aru? (e) Eaa te au uiana ta tatou ka uriuri i roto i teia pene?

i te aronga tana e taangaanga nei?—Akara i te Au Manako Poto 9.

EAA TE TUMU I NGATĀ AI?

³ E tangata ua nei tatou, e patoitōi ana tatou. Teia tei tupu mei te taime mai i ara ai te nga tangata mua, ko Adamu e Eva. Noatu kua angaia mai raua ei nga tangata apa kore, kua patoi raua i to Iehova tikaanga ki rungao ia raua. Mei reira mai, kua anau-ia mai te katoatoa ei au tangata ara. No to tatou tu apa ua, no reira i ngatā ai ia tatou kia āriki i ta Iehova aratakianga e ta te tangata. Te aronga katoa ta Iehova e taangaanga nei ei oronga mai i te aratakianga no tatou, e au tangata apa ua ratou.—Genese 2: 15-17; 3:1-7; Salamo 51:5; Roma 5:12.

⁴ No to tatou tu apa ua, e tupu ana rai te ngakau parau kia tatou. E riro ana teia tu ei akangatā roa atu no tatou kia āriki i te aratakianga. Ei akaraanga, te iti tangata o Iseraela i mua ana, kua iki a Iehova ia Mose ei arataki no ratou. Tetai tangata ko Kora, noatu kua roa aia i te tavini anga ia Iehova, kua ōia aia e te ngakau parau e kare i āriki i te aratakianga a Mose. Noatu ko Mose tei ikia ei arataki i te iti tangata o te Atua, kare ra aia i te tangata ngakau parau. Karangaia e koia te tangata marū rava atu i taua taime ra. Kareka a Kora kare rava aia i āriki ana i te aratakianga a Mose. Kua akavare katoa aia i te urupu maata kia piri kiaia i te meameaau ia

3, 4. Akapeea i riro ei te tangata ravarai, ei au tangata apa ua? Eaa te tumu i ngatā ai no tatou kia āriki i te aratakianga a etai ke?

Mose. Eaa ra tei tupu kia Kora e te aronga meamea-
au? Kua tamateia ratou. (Numero 12:3; 16:1-3, 31-
35) E maata te akaraanga i roto i te Pipiria, tei apii
mai ia tatou e e mea kino te ngakau parau.—2 Para-
leipomeno 26:16-21; akara i te Au Manako Poto 10.

⁵ I te au tuatau tei aereia mai ana, e manganui ua
atu te tangata tei akariro i to ratou mana taoonga,
ei akatupu i te kino ki etai ke. (**E tatau ia Koheleta
8:9.**) Ei akaraanga ko Saula, e tangata meitaki aia e
te marū i te taime i iki ei a Iehova iaia ei ariki no
Iseraela. Inara kua akatupu aia i te parau e te vare-
ae i roto i tona ngakau, e kua akamata aia i te ta-
kinokino i teia tangata meitaki ua nei ko Davida.
(1 Samuela 9:20, 21; 10:20-22; 18:7-11) I na i muri
mai, kua riro a Davida ei ariki, e koia tetai ariki
meitaki rava atu o Iseraela. Kareka i te tuatau i aere-
ia, kua akariro a Davida i tona mana taoonga ei
akatupu i tona uaorai anoano tika kore. Kua akaturi
a Davida kia Bate-seba te vaine a Uria, e kua tauta i
te uuna i tana ara na te tuku anga ia Uria ki te ta-
maki kia tamateia.—2 Samuela 11:1-17.

TUMU KA AKANGATEITEI EI TATOU I TO IEHOVA TIKAANGA

⁶ Akangateitei tatou i ta Iehova aratakianga no to
tatou inangaro iaia. Inangaro tatou i te akamareka

5. Akapeea tetai au tangata i te akariro anga i to ratou mana tao-
onga ei akatupu i te kino ki etai ke?

6, 7. (a) Eaa ta to tatou inangaro no Iehova ka akakeu ia tatou kia
rave? (e) Eaa te ka tauturu ia tatou kia akarongo noatu kare i te
mea māmā i te rave?

ia Iehova no te mea e maata atu to tatou inangaro iaia i tetai ua atu mea e i tetai ua atu tangata. (E tatau ia Maseli 27:11; Mareko 12:29, 30.) Mei te taimē mai e noo ra nga tangata mua i roto i te kainga i Edene, to Satani akatupu anga i te ekoko i roto i te tangata no to Iehova tikaanga ki rungao ia ratou. Inangaro te Tiaporo kia manako tatou e kare o Iehova tikaanga kia akakite mai kia tatou eaa ta tatou ka rave. Kua kite ra tatou e pikikaa teia. Te āriki nei tatou i teia au tuatua: “E tau te kakā ia koe, e te Atu, e te akangateitei, e te mana: naau oki i anga i te au mea ravarai nei.”—Apokalupo 4:11.

⁷ I toou tamarikianga, kare e kore kua apiiia koe kia akarongo i toou nga metua noatu kare koe e inangaro ana. Mei tera rai tatou te au tavini o Iehova, penei kare i te mea māmā no tatou kia akarongo i tetai au taimē. Inara ka rave tatou i ta tatou ka rauka, no to tatou inangaro ia Iehova e te akangateitei iaia. Kua tuku mai a Iesu i te akaraanga no tatou. Kua akarongo aia ia Iehova noatu kare i te mea māmā me kore kare i tau ki tona anoano. No reira i rauka ai iaia kia karanga ki tona Metua e: “Kia tupu ra toou anoano, auraka toku.”—Luka 22:42; akara i te Au Manako Poto 11.

⁸ Teia tuatau, tuke tuke te mataara e arataki nei a Iehova ia tatou. Ei akaraanga, kua oronga mai aia i te Pipiria. Kua oronga katoa mai aia i te aronga pakari i roto i te putuputuanga. Me akangateitei tatou

8. Eaa tetai au mataara e arataki nei a Iehova ia tatou? (Akara i te pia “Akarongo i te Ako.”)

i te aronga ta Iehova e taangaanga ra ei arataki ia tatou, te akaari ra tatou i te akangateitei nona. Me patoi tatou i ta ratou tauturu, te patoi katoa ra tatou i ta Iehova. Te patoi anga to Iseraela ia Mose, e mea kino tikai tera kia Iehova. Kiaia, koia ta ratou e patoi ra.—Numero 14:26, 27; akara i te Au Manako Poto 12.

⁹ Me akangateitei tatou i te aronga ta Iehova i tuku ei tauturu ia tatou, te akaari ra teia i to tatou aroa no te au taeake e te au tuaine. Ei akaraanga, me e tumatetenga natura tetai, ka angaanga kapiti te au taeake i te tauturu i te manganui te ka rauka ia ratou. E rauka ai te au taeake i te rave i teia, ka ano-anoia tetai tangata kia arataki, e te au taeake tataki tai kia aru i te aratakianga. Eaa ra te ka tupu me kare tetai e aru i te aratakianga e ka rave i tona uo-rai anoano? Noatu e akakoroanga meitaki ua tona, inara ka riro tona tu ei akatupu i te manamana-ta no tona au taeake, e penei ka rokoia ratou e te kino. Mei tera katoa me kare tatou e aru i ta Iehova aratakianga, e te aronga tana e taangaanga ra. Me akarongo ra tatou ia Iehova, te akaari ra tatou i to tatou aroa no to tatou au taeake e te akangateitei ra i ta Iehova akanoonoanga.—1 Korinetia 12:14, 25, 26.

¹⁰ Tetai ua atu mea ta Iehova ka pati mai kia rave tatou, ka riro ua rai ei meitaki no tatou. Me akanga-teitei tatou i te aronga ta Iehova e taangaanga ra i

9. Akapeea te aroa i te akakeu anga ia tatou kia aru i te aratakianga? 10, 11. Eaa ta tatou ka uriuri i teiani?

AKARONGO I TE AKO

MEI tera taime ki tera taime, penei ka ako mai tetai tangata ia tatou no runga i tetai au kaveinga i roto i te Pipiria. Teia e toru tumu ka ngatā ai i te āriki i te ako.
—Maseli 19:20.

■ **Manako tatou e kare te reira ako no tatou.**

Penei manako tatou e kare te tangata i tuatua mai kia tatou, i mārama tikai i to tatou turanga. (Ebera 12:5) Inara e ui kia koe uaorai e, me e tumu tau ainei tetai no tera tangata kia ako akapera mai ia koe. (Maseli 19:3) Me mārama koe i te tumu i akoia mai ei koe, penei ka māmā i te āriki i te reira.—**E tatau ia Maseli 4:13.**

■ **Kare tatou e reka ana i te tu i ako mai ei aia.** E tangata apa kore ua rai te ka rauka i te ako mai na roto i te tu apa kore. (Roma 3:23; Iakobo 3:2) Eiaa e akamou ki runga i te tu e orongaia maira te ako, mari ra ki runga i ta tera tangata e tuatua maira, e ka akapeea koe me taangaanga i te reira.

■ **Te manako ra tatou e kare e anoanoia te ako no tatou, no te mea e aronga tukatau tatou e te kite.** I mua ana i Iseraela, e akoia ana rai te ariki e te au peroveta, te kau taunga e etai atu i roto i tona patireia. (2 Samuela 12:1-13; 2 Paraleipomeno 26:16-20) Me āriki tatou i te ako a te Pipiria ma te akaaka, ka tauturu te reira ia tatou kia akatupu i te pirianga vaitata kia lehova.—Tito 3:2.

E akamaara e ko te ako no roto mai i te Pipiria, e apinga aroa ia no ko ia lehova, tei akaperepereia tatou e tei inangaro kia puapingaia tatou. Tauta pakari i te āriki e te akono i te reira.—Ebera 12:6-11.

roto i te ngutuare tangata, i te putuputuanga, e te aronga mana o te kavamani, ka puapingaia te katoatoa.—Deuteronomi 5:16; Roma 13:4; Ephesia 6:2, 3; Ebera 13:17.

11 Me mārama tatou i te tumu i inangaro ei a Iehova ia tatou kia akangateitei i etai ke, ka tauturu te reira ia tatou kia akaari i te tu akangateitei. Ka uriuri tataki tai tatou akapeea me akaari i te tu akangateitei i roto i teia au tuanga e toru o te oraanga.

AKANGATEITEI I ROTO I TE NGUTUARE

12 Na Iehova i akatumu i te ngutuare tangata e i oronga i tetai tuanga angaanga na ratou rava-rai. Me mārama ratou i ta Iehova e tapapa maira

12. Akapeea te tane i te akaari anga e te akangateitei ra aia i ta Iehova akanoonoanga no te ngutuare tangata?

Aru te metua Kerititiano i te akaraanga o Iesu, iaia e akono ra i tona ngutuare tangata

ia ratou tataki tai, ka mako meitaki te akanoonoo-anga o te ngutuare tangata e ka puapingaia te katoa-toa. (1 Korinetia 14:33) Kua anga a Iehova i te tane ei upoko no te ngutuare tangata. Tera i reira te tapapa maira a Iehova iaia kia akono e kia arataki i tana vaine e te tamariki ma te akaperepere. No reira e apainga ta te tane i mua ia Iehova no te tu ka akono ei aia ia ratou. E tu takinga meitaki e te aroa to te tane, i te akaperepere i tona ngutuare tangata mei ia Iesu rai ki te putuputuanga. Me akapera te tane, te akaari ra aia e te akangateitei ra aia ia Iehova.—Ephesia 5:23; akara i te Au Manako Poto 13.

¹³ E tuanga puapinga e te ngateitei ta te vaine Kerititiano. Ka turu aia i tana tane e rave maroiroi ra i tana angaanga kia riro ei upoko meitaki no te ngutuare. E apainga ta raua roa ai i te tereni i te tamariki. Tetai mataara ka apii aia i tana tamariki kia akaari i te tu akangateitei, koia oki na roto i tona uaorai akaraanga. (Maseli 1:8) Ka akangateitei aia i tana tane e ka taokotai ki tana au tukuanga tika. Noatu kare aia e āriki ana i tetai au mea, kia aka-mārama aia i tona turanga e tona manako na roto i te tu marū e te akangateitei. Me akaipoipo tetai vaine Kerititiano ki te tane kare i te Kite no Iehova, e tuke te au turanga ngatā tana ka kite. Me akaperepere ra aia i tana tane e te akangateitei iaia, penei a tetai ra ka inangaro aia kia kite ia Iehova e kia aka-mori iaia.—E tatau ia 1 Petero 3:1.

¹⁴ Mea akaperepere na Iehova te tamariki, e ka anoanoia te paruruanga e te aratakianga no ratou. Me akarongo te tamariki ki to ratou nga metua, ka akarekareka ratou ia raua. E tei puapinga roa atu me akarongo ratou, te akangateitei ra ratou ia Iehova e te akarekareka ra iaia. (Maseli 10:1) E manganui te ngutuare tangata e tai rai metua e akono ra i te tamariki. E mea ngatā tikai teia no te metua e no te tamariki katoa. Inara me akarongo te tamariki e me turu i to ratou metua vaine

13. Akapeea te vaine i te akaari anga e te akangateitei ra aia i ta Iehova akanoonooanga no te ngutuare tangata?

14. Akapeea te tamariki te akaari anga i te tu akangateitei no ta Iehova akanoonooanga no te ngutuare tangata?

me kore metua tane, ka meitaki atu te oraanga ngutuare. E akamaara ra e, e tu apa ua to te au ngutuare tangata ravarai. Tera ra ka mataora roa atu te ngutuare tangata me aru ratou ravarai i ta Iehova aratakianga. Ka akakakā teia ia Iehova Tei Akatumu i te au ngutuare tangata pouroa.—Ephesia 3:14, 15.

AKANGATEITEI I ROTO I TE PUTUPUTUANGA

¹⁵ Te arataki nei a Iehova ia tatou na roto i te putuputuanga Kerititiano, e kua oronga aia i te mana katoa no Iesu ki rungao i te putuputuanga. (Kolosa 1:13) I reira kua oronga a Iesu i te apainga ki “te tavini akono meitaki e te pakari” kia akono i to Iehova iti tangata i te enua nei. (Mataio 24: 45-47) Teia tuatau ko te Pupu Akaaere “te tavini akono meitaki e te pakari.” Na te Pupu Akaaere e oronga maira i tei anoanoia no tatou i te tuatau tau ei tauturu i te akamatutu i to tatou akarongo. Te turuturu nei te aronga pakari, au tavini tauturu, e te au akaaere kotinga i te au putuputuanga i te ao katoa nei i raro i te aratakianga a te Pupu Akaaere. Pouroa teia au taeake kua ikia ei akono ia tatou. E apainga ta ratou i mua ia Iehova no te akono i tona iti tangata. No reira me akangateitei tatou i teia aronga, te akangateitei ra tatou ia Iehova.—E tataua ia 1 Tesalonia 5:12; Ebera 13:17; akara i te Au Manako Poto 14.

15. Akapeea tatou te akaari anga e te akangateitei ra tatou i te aronga ta Iehova i iki roto i te putuputuanga?

16 Te tauturu nei te aronga pakari e te au tavini tauturu i te putuputuanga kia vai tiratiratu ua e kia taokotai. E tika rai, e au tangata apa ua ratou mei ia tatou rai. I akapeea te iki anga ia ratou? Ka anoanoia teia au taeake kia tau to ratou turanga ki tei akanooia i roto i te Pipiria. (1 Timoteo 3:1-7, 12; Tito 1:5-9) Taangaanga a Iehova i te vaerua tapu ei tauturu i te au tangata tata Pipiria, kia akamārama mai i teia au turanga. Me uriuri te aronga pakari e koai te ka tau kia ikiia ei tangata pakari me kore ei tavini tauturu, ka pure ratou kia Iehova i te pati i tona vaerua tapu. Te taka ua ra, e na Iehova e Iesu e arataki nei i te putuputuanga. (Angaanga 20:28) Te au tangata tei ikiia ei turu e ei akono ia tatou, e apinga aroa ratou no ko i te Atua.—Ephesia 4:8.

17 Tetai au taimē penei kare e aronga pakari me kore e au tavini tauturu, ei rave i te angaanga tei tukuia mai i roto i te putuputuanga. Mea matauia e na te au taeake kua papetitoia e tauturu, inara me kare ratou i reira, penei ka anoanoia na tetai tuaine e rave i te angaanga i akatakaia na tetai taeake. Tera i reira, ka anoanoia te tuaine kia aao i tetai tapoki upoko, mei te pare e te vai atura. (1 Korinetia 11:3-10) Na teia mataara, te akaari ra aia e te akangateitei ra aia i ta Iehova akanoonoanga no te taoonga upoko i roto i te

16. Eaa te tumu ka karanga ai tatou e na te vaerua tapu i iki i te aronga pakari e te au tavini tauturu?

17. Eaa ra te ka anoanoia no tetai tuaine kia rave ei akaari i te tu akangateitei?

ngutuare e te putuputuanga.—Akara i te Au Manako Poto 15.

AKANGATEITEI I TE ARONGA MANA O TE KAVAMANI

18 Teia tuatau, akatika a Iehova kia taangaanga te au kavamani i to ratou mana taoonga, no reira e mea tau rai kia akangateitei tatou ia ratou. Te aka-aere nei ratou i te au enua e te au ngai nooia e te tangata, e te oronga mai nei te tauturu tei anoanoia kia meitaki e kia mako te turanga o te oraanga. Ka akono e ka akarongo te au Kerititiano ki tei akakiteia i roto ia **Roma 13:1-7**. (E tatau.) Ka akangateitei tatou “i te aronga mana taoonga” e ka akono i te ture o te enua, pera katoa te ture i te ngai e noo ra tatou. Ka anoanoia tatou kia aru i teia au ture te ka ō mai to tatou ngutuare tangata, ta tatou kimianga puapinga e ta tatou au apinga. Ei akaraanga, ka tutaki tero tatou, ka retita i te pepe anau ou, te pepa mate o tetai tangata e te vai atura. Inara eaa ta tatou ka rave me inangaro te kavamani kia rave tatou i tetai mea e patoi ra i te ture a te Atua? Akakite te apotetoro ko Petero e: “Ko te Atua ta matou e akarongo e tika’i auraka te tangata.”—Angaanga 5: 28, 29.

19 Me ka anoanoia tatou kia tu ki mua i tetai tangata mana o te kavamani mei te akava nui me kore i tetai akava, kia akaari ua rai tatou i te tu akangateitei. E akangateitei ana te au tamariki Kerititiano i to

18, 19. (a) Eaa ta tatou i mou mai mei ia Roma 13:1-7? (e) Akapeea tatou i te akaari anga i te tu akangateitei no te kavamani?

ratou puapii e etai atu aronga angaanga i te apii. I ko i ta tatou ngai angaanga, ka akangateitei tatou i to tatou au pu, noatu kare tetai aronga angaanga e rave ana i te reira. Me akapera tatou, te aru ra tatou i te akaraanga a te apotetoro a Paulo, tei akaari i te tu akangateitei no te aronga mana, noatu e ngatā i tetai au taime. (Angaanga 26:2, 25) Me akakinoia mai tatou, kia akaari rai tatou i te tu akangateitei. —E tatau ia Roma 12:17, 18; 1 Petero 3:15.

²⁰ Takapini i teia ao, te kore ua atura te akangateitei o te tangata no etai ke. E tuke ra to Iehova iti tangata. To tatou akakoroanga kia akangateitei i te au tangata ravarai. Te aru nei tatou i te aratakianga a te apotetoro ko Petero: “E akangateitei atu i te tangata ravarai.” (1 Petero 2:17) Me akangateitei tatou i etai ke, te kite maira ratou. Akakite mai a Iesu kia tatou e: “To kotou mārama, kia kakā ĩa ki mua i te aroaro o te tangata nei, kia akara ratou i ta kotou angaanga meitaki, e kia akameitaki ratou i to kotou Metua.” —Mataio 5:16.

²¹ Me akaari tatou i te tu akangateitei i roto i to tatou ngutuare tangata, to tatou putuputuanga, e i roto i te oraanga, penei ka riro to tatou akaraanga meitaki ei akakeu i etai ke kia inangaro i te kite no runga ia Iehova. E me akangateitei tatou i etai ke, te akangateitei ra tatou ia Iehova. Ka akamareka roa teia ia Iehova e ka akaari katoa i to tatou inangaro nona.

20, 21. Eaa te au mea meitaki ka tupu me akaari tatou i te tu akangateitei no etai ke?

1 TAANGAANGA A IEHOVA I TETA AU TANGATA EI ARATAKI IA TATOU

“Akangateitei atu i te tangata ravarai, . . .
ka maku i te Atua.”—1 Petero 2:17

No teaa ka ngatā ai te aru i te aratakianga?

Numero 16:1-3;

Koheleta 8:9;

Roma 5:12

Te au tangata ta Iehova e taangaanga ana, e aronga apa ua mei ia tatou rai.

Luka 22:42

Kua akanoo a Iesu i te akaraanga meitaki roa atu no te akarongo. E akarongo ua ana aia ia Iehova.

Maseli 27:11;

Mareko 12:29, 30

Na to tatou inangaro no Iehova e akakeu ia tatou kia akangateitei i tana akanoonooanga. Roto i te ngutuare tangata, e upoko tetai. I te apii, ko te au puupii. Roto i te putuputuanga, ko te aronga pakari.

2 TE AKANOONOOANGA NO TE NGUTUARE TANGATA NO KO IA IEHOVA

“No reira oki au i akamingi atu ei i taku turi ki raro i te aroaro o te Metua, . . . nona oki te ingoa i tapaia i te kopu-tangata ravarai.”

—Ephesia 3:14, 15

No teaa a lehova i inangaro ei ia tatou kia akangateitei i te akanoonooanga o te ngutuare tangata?

Maseli 10:1

Akatumu a lehova i te ngutuare tangata ei ngai akaruruanga no te tamariki ia ratou e tupu maira, e no te nga metua kia mataora ratou e kia akaperepere i tetai e tetai.

Maseli 1:8;

1 Korinetia 11:3;

Ephesia 6:1-3;

1 Petero 3:1

Ka puapingaia te ngutuare tangata me rave tetai e tetai i tana uaorai tuanga.

3 ORONGA A IEHOVA I TE TIKAANGA NO IESU KI RUNGAO I TE PUTUPUTUANGA

“Te Mesia katoa ra te upoko ĩa i te ekalesia.”

—Ephesia 5:23

**Eaa tatou ka taokotai ei ki te akanoonooanga
o te putuputuanga?**

Mataio 24:45-47

Taangaanga a Iesu i
“te tavini akono meitaki
e te pakari,” ei akono i to
te Atua iti tangata i te
enua nei.

1 Tesalonia 5:12;

Ebera 13:17

Tauturu te aronga pakari
e te au tavini tauturu
i te putuputuanga kia
vai ngaueue kore.
Te akangateitei ra tatou
i te aronga ta Iehova
i iki me taokotai tatou
ki teia au taeake.

Angaanga 20:28

Puapingaia te katoatoa
me turuturu i te
putuputuanga ma te
ngakau katoa. Na Iehova
teia akanoonooanga no
te akamorianga.

4 AKATIKA A IEHOVA KIA TAANGAANGA TE AU KAVAMANI I TO RATOU MANA TAOONGA

“Kare rava oki e mana mari ra no ko mai i te Atua ra; te aronga mana e noo nei, kua akonoia ia e te Atua.”—Roma 13:1

Akapeea tatou te akaari anga i te akangateitei no te kavamani?

Mataio 5:16;

1 Petero 3:15

Akaari tatou i te tu akangateitei na roto i ta tatou ka tuatua e ta tatou ka rave. Te akangateitei ra teia ia lehova.

Angaanga 26:2, 25;

Roma 12:17, 18

Ka kauraro te au Kerititiano i te ture o te enua e noo ra ratou. Ka akangateitei atu rai ratou noatu me takinga kinoia mai.

Roma 13:1-4

Ka tauturu te au kaveinga Pipiria ia koe kia akarongo i te aronga mana taoonga.

Mataio 22:37-39; 26:52;

Ioane 18:36;

Angaanga 5:27-29;

Ebera 10:24, 25

Me inangaro te kavamani kia rave tatou i tetai mea e patoi ra i ta lehova ture, ka anoanoia koe kia iki e koai taau ka akarongo.

AKATAKAKE MAI MEI TEIANEI AO

“Kare kotou i to teiane i ao.”

—IOANE 15:19.

KO TE po teia i mua ake ka mate ei a Iesu. Kua kite aia e kare e roa atu ka akaruke mai aia i tana au pipi, e kua manamanata aia eaa te ka tupu kia ratou. Akakite aia kia ratou: “Kare kotou i to teiane i ao.” (Ioane 15:19) Muri mai, kua pure aia ki tona Metua no ratou i te na ko anga e: “Kare ratou i to teiane i ao, mei iaku nei rai oki, kare i to teiane i ao.” (Ioane 17:15, 16) Eaa ra te aiteanga o ta Iesu tuatua?

² Ko “to teiane i ao,” ko te aronga kare i kite i te Atua, e tei raro ake ratou i te akatereanga a Satani. (Ioane 14:30; Ephesia 2:2; Iakobo 4:4; 1 Ioane 5:19) Akapeea tatou e kore ei e riro no “teiane i ao”? I roto i teia pene, e maata te mataara ta tatou ka uriuri, ei akaraanga: Kia vai tiratiratu ki te Patireia o te Atua, kare e piri ki te angaanga poritiki. Kia patoi i te vaerua o teiane i ao. Kia mako to tatou

1. I te po i mua ake ka mate ei aia, eaa a Iesu i manamanata ai no runga i tana au pipi?

2. Eaa “to teiane i ao” ta Iesu i taiku mai?

kakau e te akamanea. Kia mareka ua i ta tatou i rauka i te pae moni. Kia kakau i te rakei katoa ta te Atua i oronga mai.—Akara i te Au Manako Poto 16.

KIA VAI TIRATIRATU KI TE PATIREIA O TE ATUA

³ Ia Iesu i te enua nei, kua kite aia e e maata te manamanata o te tangata e te ngatā i te oraanga. Akaaroa tikai aia i te tangata e kua inangaro i te tauturu ia ratou. Kua riro mai ainei aia ei arataki i roto i te kavamani kia rauka iaia i te tauturu i te tangata? Kare. No te mea kua kite aia e ko te Patireia o te Atua te kavamani tei anoanoia no te tangata. Ko Iesu te Ariki o taua Patireia ra, e ko te Patireia te tumu manako maata o tana angaanga tutu evangeria. (Daniela 7:13, 14; Luka 4:43; 17:20, 21) Kare a Iesu i piri ana ki roto i te angaanga poritiki, e kua vai tiratiratu rai aia ki te Patireia. I mua ia Ponotio Pilato te Tutara o Roma, akakite a Iesu e: “Kare to teiane i ao taku basileia.” (Ioane 18:36) Mei tera katoa tana au pipi. Akakite te puka *On the Road to Civilization* e “kare te au Kerititiano i mou taoonga ana i roto i te kavamani.” Teia tuatau, ko tera katoa te turanga o te au Kerititiano. Te turu nei tatou i te Patireia o te Atua ma te tiratiratu, kare e piri ki roto i te au angaanga poritiki o teiane i ao.—Mataio 24:14.

3. Eaa ra to Iesu manako no runga i te angaanga poritiki?

⁴ Ko te au Karere, e mata ratou no to ratou uao-rai kavamani i roto i tetai enua ke, e kare ratou e piri ki te angaanga poritiki o tera enua. Mei tera katoa te turanga o te aronga akatainua tei rauka te manakonakoanga kia tutara ma te Mesia i te rangi. Tata a Paulo ki te au Kerititiano akatainua: 'E karere tatou na te Mesia.' (2 Korinetia 5:20) Ko te aronga akatainua te mata no te kavamani o te Atua. Kare ratou e piri ki te angaanga

4. Akapeea te au Kerititiano mou te turuturu anga i to te Atua kavamani?

Ka rauka ainei
ia koe i te
akamārama
eaa te tumu
i turuturu ei
koe i te Patireia
o te Atua?

poritiki e te manamanata o te au kavamani. (Philipi 3:20) E mirioni ua atu tei rauka ia ratou i te tauturu kia kite no runga i to te Atua kavamani. Te au “mamoe ke atu,” tei rauka te manakonakonga kia noo e tuatau ua atu i roto i te ao ou o te Atua, turuturu ratou i te aronga akatainuia. Kare katoa ratou e piri ana ki te angaanga poritiki. (Ioane 10:16; Mataio 25:31-40) Te taka ua ra e, e ko te Kerititiano mou, kare aia e piri ki te angaanga poritiki o teianei ao.—**E tatau ia Isaia 2: 2-4.**

⁵ Te aronga akamori pouroa, e iti tangata ratou no te au Kerititiano mou noatu eaa to ratou enua e te tu o te oraanga. (1 Korinetia 1:10) Me aere tatou ki te tamaki, ka tā atu tatou i to tatou uaorai iti tangata, to tatou au oa akarongo, ta Iesu i akaue mai kia aroa tatou. (Ioane 13:34, 35; 1 Ioane 3: 10-12) E tetai, kua akakite a Iesu ki tana au pipi, kia aroa katoa atu i to ratou enemi.—Mataio 5:44; 26:52.

⁶ Noatu e au Kerititiano tiratiratu tatou, ka ano-anoia rai kia tauta pakari tatou i te akangateitei i te au kavamani, na te akono anga i ta ratou ture e te tutaki i ta tatou tero. Ka akapapu ua rai tatou kia oronga i “ta te Atua . . . ki te Atua.” (Mareko 12:17; Roma 13:1-7; 1 Korinetia 6:19, 20) Ko “ta

5. Eaa te tumu kare te au Kerititiano e aere ki te tamaki?

6. Eaa ra te manako o to Iehova au tavini akatapuaia no runga i te au kavamani?

te Atua,” te ō maira to tatou inangaro nona, to tatou akarongo e ta tatou akamorianga. Kua papa ua tatou i te akarongo ia Iehova noatu ka tamate-ia tatou.—Luka 4:8; 10:27; e tatau ia Angaanga 5:29; Roma 14:8.

PATOI I ‘TE VAERUA O TEIANEI AO’

⁷ E rauka ai kia akatakake mai ia tatou mei to Satani ao, kare tatou e tuku ua i ‘te vaerua o teiane-ai ao’ kia akatere ia tatou. Ko to Satani aerenga manako e tona au tu, ko te vaerua ia e akatere nei i te aronga kare e tavini ana ia Iehova. Inara te patoi nei te au Kerititiano i teia tu. Mei ta Paulo i akakite, ‘te vaerua i rauka ia tatou nei, kare ia to teiane ai ao, ko te vaerua ra no ko mai i te Atua.’—1 Korinetia 2:12; Ephesia 2:2, 3; akara i te Au Manako Poto 17.

⁸ Ka akatupu te vaerua o teiane ai ao i te tu akatie-tie, ngakau parau e te patoitoi. Kare ratou e inangaro i te akarongo ki te Atua. Inangaro a Satani i te tangata kia rave i ta ratou uaorai i inangaro noatu eaa te ka tupu. Mea reka nana kia irinaki te tangata e “ko te anoano tika kore o te kopapa nei, e te anoano tika kore o te mata” te mea puapinga roa atu i roto i te oraanga. (1 Ioane 2:16; 1 Timoteo 6:9, 10) Te tauta pakari nei te Tiaporo i te akavare i to Iehova au tavini kia aru i tona aerenga

7, 8. Eaa ra ‘te vaerua o teiane ai ao,’ e eaa ta te reira e akatupu nei ki te tangata?

manako.—Ioane 8:44; Angaanga 13:10; 1 Ioane 3:8.

⁹ Tei te au ngai ravarai te reva e akaea nei tatou, mei tera katoa rai te vaerua o teiane i ao. Me kare tatou e tauta pakari i te patoi i taua vaerua ra, ka takino te reira ia tatou. (E tatau ia Maseli 4:23.) I te akamataanga, penei ka akaraanga meitaki ua me akatika tatou i te aerenga manako e te tu o te aronga kare e akamori ana ia Iehova, kia akakeu ia tatou. (Maseli 13:20; 1 Korinetia 15:33) Me kore na roto i te akarakara anga i te au tu peu viivii o te ainga, te au tarekareka akarērē me kore te akaruke i te tuatua mou.—Akara i te Au Manako Poto 18.

¹⁰ Ka akapeea i reira tatou me patoi i te vaerua o teiane i ao kia kore e takino ia tatou? Kia piri vai-tata tatou kia Iehova e kia tuku na tona pakari e arataki ia tatou. Kia pure putuputu no tona vaerua tapu e kia angaanga pakari i te tavini iaia. Ko Iehova te mana katoatoa tei ririnui rava atu i te ao katoa e pini ua ake. Irinaki tikai tatou e ka tau-turu aia ia tatou i te patoi i te vaerua o teiane i ao.—1 Ioane 4:4.

AKAMANEA KIA TAU EI AKANGATEITEI I TE ATUA

¹¹ Akaari katoa tatou na roto i te tu e akamanea

9. Na teea au mataara te vaerua o teiane i ao te takino anga ia tatou?

10. Ka akapeea tatou te patoi anga i te vaerua o teiane i ao?

11. Eaa ra te tu ta te vaerua o teiane i ao e akatupu nei ki te tu e akamanea ana te tangata?

Te riro ra ainei te tu o toku akamanea
ei akangateitei ia Iehova?

ana tatou e kare tatou i to teiane i ao. Maata te ta-
ngata o teiane i ao e akamanea ana kia akaraia mai
ratou, kia akatupu i te manako tau kore i roto i etai
ke, kia akaari i to ratou tu patoitoi, me kore kia
kiteaia mai e aronga moni ratou. Tetai aronga e
tau kore rai to ratou kakau e te repo, e kare ratou e
manata atu ana mei teaa te tu o to ratou kakau. Me
iki i to tatou kakau e te akamanea, kare tatou e ina-
ngaro i teia tu kia ō mai.

12 E au tavini tatou no Iehova, e ka inangaro tatou kia mako ua rai to tatou akamanea, kia mā, kia manea e kia tau ki to tatou akakoroanga. Ka akamanea tatou “ma te akatietie kore, e te akono meitaki,” no to tatou inangaro i te “akono i te Atua.”—1 Timoteo 2:9, 10; Iuda 21.

13 Ka riro to tatou akamanea ei tuatua anga na etai ke no runga ia Iehova e tona iti tangata. Ka inangaro tatou i te rave i te “au mea ravarai . . . ma te akakakā i te Atua.” (1 Korinetia 10:31) Ko te tu akatietie kore te ō maira te akangateitei i etai ke e to ratou manako. No reira me iki i to tatou kakau me kore i te tu o to tatou akamanea, e aka-maara e ka akara mai rai te tangata.—1 Korinetia 4:9; 2 Korinetia 6:3, 4; 7:1.

14 Mei teaa ra te tu o to tatou kakau, me aere ki te au uipaanga e te tutu evangeria? Te riro ra ainei te reira ei tuatua anga na te tangata e ei akatupu i te akamā ki etai ke? Te manako ra ainei tatou e kare i tetai tangata te tika eaa ta tatou ka aao? (Philipi 4:5; 1 Petero 5:6) Inangaro tatou kia manea tatou e te tau ua, inara ko te mea manea roa atu, ko to tatou au tu Kerititiano. Ko te au tu teia ta Iehova e kite maira me akara mai aia ia tatou. Te akaari maira te reira i te tu tikai o to tatou ngakau koia oki

12, 13. Eaa te au kaveinga te ka tauturu ia tatou me iki eaa ta tatou ka aao?

14. Eaa te mea tau kia akamanako tatou me iki i to tatou kakau no te au angaanga Kerititiano?

‘te tangata ngaro o te ngakau ko te apinga maata ĩa ki mua i te aroaro o te Atua.’—1 Petero 3:3, 4.

¹⁵ Kare a Iehova ture i oronga mai no runga i ta tatou ka aao e kare e aao. Kua oronga mai ra aia i te au kaveinga Pipiria ei tauturu ia tatou kia rave i te au ikianga tau. (Ebera 5:14) Inangaro aia kia rave tatou i ta tatou tukuanga tika no to tatou inangaro iaia e etai ke. (**E tatau ia Mareko 12:30, 31.**) Takapini i teia ao, tuke tuke te tu e

15. No teaa a Iehova i kore ei e akakite mai eaa ta tatou ka aao e te tu o to tatou akamanea?

akamanea ana to Iehova iti tangata, kia tau ki te au peu o te enua e to ratou uaorai inangaro. E mea manea roa teia tu.

AERENGA MANAKO TAU NO TE MONI

16 Inangaro a Satani kia irinaki te tangata e na te moni e te au apinga o te oraanga, e apai mai i te mataora, inara kua kite to Iehova au tavini e kare teia i te tika. Irinaki tatou i ta Iesu tuatua: “E maata ua oki to te tangata nei apinga, kare oki tei taua apinga nona ra tona ora.” (Luka 12:15) Kare e rauka i te moni i te oronga mai i te mataora mou. Kare e rauka i te oronga mai i te au oa piri mou tikai, te ngakau ‘au, me kore te ora mutu kore. E tika e ka anoanoia teia au apinga e ka inangaro tatou kia mataora to tatou oraanga. Inara kua apii mai a Iesu e me rauka te pirianga mou kia Iehova, e me akariro i tana akamorianga ei mea puapinga rava atu i roto i to tatou oraanga, ka mataora tatou. (Mataio 5:3; 6:22) E ui kia koe uaorai: ‘Te irinaki ra ainei au i to teianeia ao aerenga manako? Ko te moni ainei te mea maata rava atu taku i manako ana e e tuatua ana?’—Luka 6:45; 21:34-36; 2 Ioane 6.

17 Me akamou ua tatou ki te tavini anga ia Ie-

16. Eaa to teia ao aerenga manako no runga i te moni i kore ei e tau ki ta Iesu i apii? Eaa te nga uianga ka tau kia ui kia tatou uaorai?

17. Eaa te puapinga ka rauka, me patoi koe i te aerenga manako o teia ao no runga i te moni?

hova e te patoi i te aerenga manako o teia ao no runga i te moni, ka puapinga to tatou oraanga. (Mataio 11:29, 30) Ka mareka ua tatou e ka kī ua to tatou ngakau e te manako i te 'au. (Mataio 6:31, 32; Roma 15:13) Kare tatou e apiapi i te au mea o te kopapa. (E tatau ia 1 Timoteo 6:9, 10.) Ka maata to tatou rekareka i te oronga ua. (Angaanga 20:35) E ka maata atu to tatou taime no to tatou au akaperepere, e ka moe meitaki katoa tatou.—Kohēleta 5:12.

“TE RAKEI KATOA”

18 Te umuumu nei a Satani i te takore i to tatou pirianga kia Iehova, no reira kia tauta pakari tatou i te paruru i te reira. E tamakianga ta tatou ki “te au vaerua kikino.” (Ephesia 6:12) Kare a Satani e tana au temoni e inangaro kia mataora tatou e kia rauka te ora mutu kore. (1 Petero 5:8) Te tamaki mai nei teia au enemi ririnui ia tatou inara, na roto i te tauturu a Iehova ka autu tatou i teia tamaki!

19 I te au tuatau i taito, e aao ana te au vaeau i te rakei tamaki ei paruru ia ratou i te ngai tamaki. Kia aao katoa rai tatou i “te rakei” ta Iehova i oronga mai no tatou. (Ephesia 6:13) Ka paruru te reira ia tatou. Ka tatau tatou no runga i teia rakei i roto ia Ephesia 6:14-18: “Ka tu, ma te tatuaia to kotou taukupu i te tuatua-mou, e ma

18. Eaa ta Satani e umuumu nei i te rave kia tatou?

19. Akapeea a Ephesia 6:14-18 te akataka mai anga i “te rakei” o te Kerititiano?

te tapoki-umauma ra ko te tuatua tika i te kakau anga; E kia akatamakaia to kotou vaevae i te tea-teamamao o te evangelia o te au ra; E rave oki i te paruru ra i te akarongo, ei runga ravao ia, ko te mea e mate ei te au tao ai ravarai a te vaerua kino ra. Ka rave katoa i te pare ra i te ora, e te koke a te vaerua ra, koia te tuatua a te Atua: Ma te pure tukumoe kore, i te au pure ravarai, i te pati a te vaerua.”

20 Me ngaropoina i te vaeau tetai tuanga o tona rakei e ka vai ua tetai ngai o tona kopapa kare e paruruia, ka akakoro te enemi i te takino i te reira ngai. Me ka inangaro tatou kia paruruia e to tatou “rakei,” kare tatou e akangaropoina i tetai ua atu tuanga o to tatou “rakei.” Ka aao tatou i te reira i te au atianga ravarai e ka akono meitaki i te reira. Kare ta tatou tamaki e akamutu, kia pou roa to Satani ao e kia takore roaia aia e tana au temoni mei te enua nei. (Apokalupo 12:17; 20:1-3) No reira me te tauta nei tatou i te kopae i te au anoano tika kore me kare i tetai au tu tarevake, eiaa tatou e tuku i te ‘au!—1 Korinetia 9:27.

21 Kare tatou i maroiroi atu i te Tiaporo. Ka maroiroi atu ra tatou i te tauturu a Iehova! E rauka ai ia tatou kia vai tiratiratu ua, ka anoanoia tatou kia pure kia Iehova, kia apii i tana Tuatua, e kia kapiti atu ki to tatou au taeake e te au tuaine. (Ebera 10:

20. Eaa te ka anoanoia kia rave tatou kia rauka i “te rakei” i te tauturu ia tatou?

21. Akapeea tatou e autu ei i ta tatou tamakianga?

24, 25) Na teia au mea e tauturu ia tatou kia vai tiratiratu ua ki te Atua, e kia papa ua rai i te paruru i to tatou akarongo.

KIA PAPA UA RAI I TE PARURU I TOU AKARONGO

22 Ka anoanoia tatou kia papa ua rai i te paruru i to tatou akarongo i te au taime pouroa. (Ioane 15:19) No runga i tetai au manamanata, e tuke to te Au Kite o Iehova turanga, ki to te maataanga o te tangata. E ui kia koe uaorai e: 'Kua mārama ainei au i te tumu i iki ei tatou i teia turanga? Kua papu ainei iaku e e tika ta te Pipiria e ta te tavini akono meitaki e te pakari, e tuatua nei? Te rekareka ra ainei au e e Kite au no Iehova? (Salamo 34:2; Mataio 10:32, 33) Ka rauka ainei iaku i te akamārama i toku irinakianga ki etai ke?' —Mataio 24:45; Ioane 17:17; **e tataua ia 1 Petero 3:15.**

23 Roto i te au turanga e manganui, taka meitaki ua eaa ta tatou ka rave, kia kore e riro i to teianei ao. I tetai au taime ra, kare e taka meitaki. Tuke ke ta Satani au ravenga e tauta ana kia mou tatou ki roto i tana ereere. Tetai o taua ereere ra, e tamataora. Eaa ra te mea tau kia rave tatou, me iki i ta tatou tamataora? Ka kite tatou i roto i te pene ka aru mai.

22, 23. (a) Akapeea e rauka ai ia tatou kia papa ua rai i te paruru i to tatou akarongo? (e) Eaa ta tatou ka uriuri i roto i te pene ka aru mai?

1 TIRATIRATU TE AU KERITITIANO KI TE PATIREIA O TE ATUA

“Kare to teiane i ao taku basileia.”

—Ioane 18:36

Akapeea tatou te akaari anga e kare tatou i to teiane i ao, e te turu nei tatou i te Patireia o te Atua?

Isaia 2:2-4;

Ioane 6:15;

1 Petero 3:15

Kare tatou e piri ana ki te tamaki e kare e piri ki te angaanga poritiki.

Exodo 20:4, 5;

1 Ioane 5:21

Kare tatou e akamori ana i te reva o te au enua.

Mataio 26:52

Ka akatupu te kino i te kino. Ka tapapa tatou na leho e takore takiri i te au manamanata o teia ao.

Ioane 13:34, 35;

1 Ioane 3:10-12

Pouroa te au oa akarongo, noatu eaa to ratou enua, te iti tangata e to ratou oraanga, e au taeake ratou e te au tuaine no tatou. Kare rava tatou e tamaki i tetai e tetai.

2 TE AU KERITITIANO “KARE RATOU I TO TEIANEI AO”

“Kare ratou i to teiane ai, mei iaku nei rai oki, kare i to teiane ai.”—Ioane 17:16

Eaa te tumu i anoanoia ai kia akatakake mai tatou mei to Satani ao?

1 Ioane 5:19

Ko “te ao” e tuatuaia nei, ko te au tangata kare i kite i te Atua, e tei raro ake ratou i te tutara o teiane ai, ko Satani.

Iakobo 4:4

Inangaro tatou kia āriki mai a lehova ia tatou ei au oa nona. Aru tatou i te akaraanga o lehova e Iesu na roto i to tatou tu, ta tatou tuatua e ta tatou ka rave.

3 KOPAE TE AU KERITITIANO I TE AERENGA MANAKO O TEIANEI AO

“I te au mea katoa taau ka tapapa ra,
kia maata taau tapapa anga i to ngakau.”

—Maseli 4:23

Eaa te aiteanga o te kopae i te aerenga manako o teianei ao?

Ephesia 2:2;

1 Ioane 2:16

E tu akatietie e te meamea-
au to Satani; koia anake ua
tana e manako ra. Akavare
aia i te tangata kia irinaki
e, kare ratou e anoanoia
kia akarongo i te Atua.

1 Korinetia 10:31

Akaari tatou e kare tatou
i to teianei ao na roto i ta
tatou ka tuatua e ka rave,
e i roto katoa i ta tatou
uaorai au ikianga.

1 Korinetia 2:12;

1 Ioane 4:4

E rauka ai ia tatou kia
patoi i te aerenga manako
o to Satani ao, ka anoanoia
kia akapiri vaitata tatou kia
lehova e kia aru i tona
aerenga manako.

4 KARE TE MONI E ORONGA MAI I TE NGAKAU 'AU E TE ORAANGA TINAMOU

“E maata ua oki to te tangata nei apinga,
kare oki tei taua apinga nona ra tona ora.”

—Luka 12:15

**Eaa te ka tauturu ia tatou kia aru i to lehova
aerenga manako no runga i te au apinga
o te kopapa?**

Angaanga 20:35;

1 Timoteo 6:9, 10

Inangaro a Satani kia
irinaki tatou e ka mataora
tatou i te apinga nui e te
au peu navenave o teiane
ao. Kua apii mai ra Iesu e
na to tatou pirianga
ngaueue kore ki te Atua e
te oronga ki etai ke, e apai
mai i te mataora.

Mataio 6:31, 32;

Mareko 12:30, 31;

Luka 21:34-36

Me akamou tatou ki
runga i te tavini anga ia
lehova, ka puapingaia to
tatou oraanga. Ka mareka
ua tatou e ka rauka te
ngakau 'au.

ME IKI I TA TATOU TAMATAORAANGA

“Te au mea ravarai . . . e rave anake ĩa ma te akakakā i te Atua.”—1 KORINETIA 10:31.

E AKAMANAKO ana ka aere koe ka kakati i tetai apara, inara kua pē tetai ngai. Eaa ra taau ka rave? Ka kai ainei koe? Ka titiri ainei koe? Me ka tipu ua koe i te ngai pē e oti kai i te ngai meitaki?

² Mei tera rai te tamataoraanga. Penei e reka tetai pae, kareka ra te maataanga e viivii no te mea e tau kore, e marikonga kore e te kino. No reira

1, 2. No teaa tatou ka matakite ei me iki i ta tatou tamataoraanga?

me iki koe i taau tamataoraanga, e karanga ana ainei koe e: “Tei iaku rai te tika eaa taku tamataora ka iki”? Me e karanga ana koe e: “E kino te au tamataoraanga pouroa”? Me e matakite ana koe me iki i taau tamataoraanga e ka akaruke i te mea kino, e ka iki i te mea tau?

³ Ka inangaro tatou pouroa i te tarekareka e te tamataora, e kia tau ta tatou ikianga i te reira. Ka anoanoia tatou kia akamanako i ta tatou ikianga, e ta te reira ka akatupu ki ta tatou akamorianga ia Iehova.

**‘TE AU MEA RAVARAI E RAVE ANAKE ĪA
MA TE AKAKAKĀ I TE ATUA’**

⁴ Me akatapu tatou ia tatou kia Iehova, ka tia tatou i to tatou oraanga kia tavini iaia. (**E tatau ia Koheleta 5:4.**) Ka tia tatou kia rave i te au mea ravarai ma te akakakā i te Atua.’ (1 Korinetia 10:31) Tera te aiteanga, te ō maira te tuatau aka-ngaroi e te tamataora, te tuatau no te au uipaanga e te angaanga tutu evangeria.

⁵ Te au mea ravarai ta tatou ka rave i roto i te oraanga, te ō maira ta tatou akamorianga kia Iehova. Kua akamārama mai a Paulo i teia i te na koanga e: “Kia tuku atu kotou i to kotou au kopapa ei

3. Eaa ta tatou ka akamanako me iki i ta tatou tamataoraanga?

4. Eaa tetai kaveinga Pipiria te ka tauturu ia tatou me iki i ta tatou tamataora?

5. Mei teaa te tu o te akamorianga ta tatou ka oronga kia Iehova?

atinga ora, e te tapu, e tau oki i te Atua.” (Roma 12:1) Akakite a Iesu: “E anoano atu koe i toou Atua ia Iehova ma to ngakau katoa, e ma to vae-rua katoa, e ma to manako katoa, e ma to ririnui katoa.” (Mareko 12:30) Ka oronga ua rai tatou kia Iehova, ma to tatou ngakau katoa. I te tuatau o Iseraela i taito, me oronga te tangata i tetai manu ei atinga kia Iehova, kia oronga ratou i te manu kino kore. Me e apinga kino tetai i ta ratou atinga, kare te Atua e āriki mai. (Levitiku 22:18-20) Mei tera katoa ta tatou akamorianga, me kare e tau, kare a Iehova e āriki mai.

⁶ Te akakite maira a Iehova kia tatou: “Kia tapu kotou; te tapu nei oki au.” (1 Petero 1:14-16; 2 Petero 3:11) Ka āriki mai a Iehova i ta tatou akamorianga mei te mea e e mea tapu e te tiama. (Deuteronomi 15:21) Kare ta tatou akamorianga i te mea tiama me ka rave tatou i te au mea ta Iehova e riri ra, mei te au peu viivii o te ainga, takinga kino me kore te au peu e ō maira te angaanga temoni. (Roma 6:12-14; 8:13) Kare rava a Iehova e mareka me akariro tatou i teia au peu ei tamataora ia tatou. Ka taviivii teia i ta tatou akamorianga, ka akamareka kore ia Iehova e ka takore takiri i to tatou pirianga kiaia.

⁷ Ka akapeea ra i reira tatou me iki i ta tatou

6, 7. Ta tatou tamataoraanga, eaa ta te reira ka akatupu ki ta tatou akamorianga ia Iehova?

tamataoraanga ma te tau? Eaa te au kaveinga te ka tauturu ia tatou kia kite eaa te tamataoraanga ka marekaia e te ka kore e marekaia?

KIA RIKARIKA I TE KINO

⁸ E maata ua atu te au tu tamataora tuke ke i teia tuatau. Tetai papaki ka tau no te au Kerititiano, kareka tetai pae, kare e tau. Mea mua, ka akara tatou kia kite e eaa te tu tamataora ka ano-anoia tatou kia kopae takiri.

⁹ Maata te au peu tau kore, te tā ua e te au angaanga temoni e ō maira i roto i te au teata, *website*, porokaramu tivi, vitio kangakanga e te au imene. E akaariia ana te au mea kino na roto i te tu me akaraia atu te mako ua ra e te reka. Inara e matakite ua ana te au Kerititiano i teia au tu tamataora e ka patoi ratou i te reira, no te mea kare e tau ana ki to Iehova turanga tiama. (Angaanga 15:28, 29; 1 Korinetia 6:9, 10) Me patoi tatou i teia au tu tamataora, te akaari ra tatou kia Iehova e, te rikarika nei tatou i te au mea kino.—Salamo 34:14; Roma 12:9.

¹⁰ Inara kare tetai aronga e manako ana e e tarevake te au tu tamataora tā ua, tau kore me kore te au mea e ō maira te au peu temoni. Karanga ratou e: 'Eaa te kino? Kare roa au e rave i teia au peu.' Me te manako akapera ra tatou, e neneva

8, 9. Eaa te tu tamataora ta tatou ka patoi? No teaa ra?

10. Eaa te ka tupu me iki tatou i te au tu tamataora tau kore?

rai tatou. Te akakite maira te Pipiria: “E pikikaa maata to te ngakau i te au mea katoa nei, e kua kino takiri.” (Jeremia 17:9) Me te reka ra tatou i te au mea kare a Iehova e mareka ana, eaa i reira tatou ka karanga ai e te rikarika nei tatou i teia au mea? Te maata atu i to tatou mareka i teia au peu, te maata roa atu ia i to tatou āriki i te reira. I te tuatau ka aereia, ka paruparu to tatou akava ngakau e ka akamutu i te akamatakite mai ia tatou i mua ake ka rave ei i tetai ikianga tarevake.—Salamo 119:70; 1 Timoteo 4:1, 2.

¹¹ Te akakite maira te Tuatua a te Atua: “Ko ta te tangata e ruru ra, ko tana ra ia e kokoti.” (Galatia 6:7) E tika rava e me akariro tatou e na te au mea kino e tamataora ia tatou, te vaira te taime ka rave tatou i taua au mea ra. Ei akaraanga, kua akariro tetai aronga i te au tu tamataoraanga tau kore ei mea matau na ratou e i te opeanga kua akaturi aere ratou. Inara te oronga maira a Iehova i te tauturu tei anoanoia kia rauka ia tatou i te iki i ta tatou tamataoraanga ma te tau.

TAANGAANGA I TE AU KAVEINGA PIPIRIA ME RAVE I TAAU IKIANGA

¹² Tetai au tamataora te taka ua ra e kare a Iehova e āriki, e kia kopae takiri tatou. Akapeea i

11. Akapeea a Galatia 6:7 i te tauturu anga ia tatou kia iki i ta tatou tamataoraanga?

12. Eaa te ka tauturu ia tatou kia rave i te au ikianga tau no ta tatou tamataoraanga?

reira me kare e taka meitaki ana? Kare a Iehova ture i oronga mai no ta tatou ka akara, ka akarongo e ka tatau. Kareka ra, te inangaro maira aia ia tatou kia taangaanga i to tatou akava ngakau tei akatumuia ki runga i te Pipiria. (**E tatau ia Galatia 6:5.**) Oronga mai a Iehova i te au kaveinga, koia oki te au tuatua mou tumu ei apii ia tatou no runga i tona aerenga manako. Na teia au kaveinga e tereni i to tatou akava ngakau. Tauturu te reira ia tatou “kia kite i to te Atua ra anoano,” kia rauka ia tatou i te rave i te au ikianga te ka akamareka iaia.—Ephesia 5:17.

13 Tetai au taime, ko te tamataora ta tetai Kerititiano ka iki ka tuke rai mei ta tetai mai. No teaa ra? No te mea, e tuke tuke ta tatou au mea e reka ana. Penei ka āriki tetai tangata i tetai mea, kareka tetai mai tangata, kare aia e āriki. Noatu ra, e rauka ai te rave i te au ikianga tau, ka anoanoia te au Kerititiano pouroa kia aru i te aratakianga a te au kaveinga Pipiria. (Philipi 1:9) Ka riro teia ei tauturu ia tatou kia iki i te tamataoraanga te ka akamareka i te Atua.—Salamo 119:11, 129; 1 Petero 2:16.

14 Tetai mea kia akamanako koia oki te maata

13. Eaa te tumu i tuke tuke ei te ikianga a te au Kerititiano no runga i te tamataoraanga? Inara eaa te mea maata roa atu ki te au Kerititiano?

14. (a) Eaa te mea puapinga kia akamanako no runga i te akapou anga i to tatou taime? (e) Eaa te ako ta Paulo i oronga ki te au Kerititiano?

Na te au kaveinga Pipiria e tauturu ia tatou kia iki
i ta tatou tamataoraanga

o te taime e akapou nei tatou ki te tamataora.
Na teia e akaari mai e mei teaa te puapinga o
te tamataora kia tatou. E au Kerititiano tatou e
ko ta tatou apainga kia Iehova te mea puapinga
rava atu i roto i to tatou oraanga. **(E tatau ia
Mataio 6:33.)** Penei kare tatou e akamanako ana e
mei teaa te maata o te taime e pou nei ia tatou
i te tamataora. Te ako maira a Paulo i te au Ke-
rititiano: “Kia matakite i to kotou aerenga, eiaa
mei ta te kite kore, mei ta te aronga pakari ra.
Ma te taporoporo marie i te tuatau.” (Ephesia 5:
15, 16) No reira ka anoanoia tatou kia akataka eaa

I mua ake ka iki ei i tetai
tamataoraanga, mea tau kia ui
te au Kerititiano kia ratou uaorai:

- Eaa ta teia ka akatupu ki toku pirianga
ki te Atua?
- Eaa ta te reira ka akatupu kiaku uaorai?
- Eaa ta te reira ka akatupu ki etai ke?

te maata o te taime ka akapou tatou i te tamataora e kia akapapu ua rai e ko ta tatou akamorianga kia Iehova te mea mua i roto i to tatou oraanga. —Philipi 1:10.

¹⁵ Taka meitaki ua, e ka anoanoia tatou kia patoi i te tu tamataora kua kite tatou e kare a Iehova e āriki. Inara akapeea i reira te tu tamataora kare tatou i papu? Ka anoanoia ainei rai tatou kia matakite? E akamanako ana i teia. Me te aere ra koe na tetai mataara i runga i te maunga, ka aere ainei koe na te ope rava? Kare. Me te akaperepere ra koe i toou oraanga, ka akaatea takiri mai koe mei te kino. Mei tera katoa rai me iki i ta tatou tamataora. Te akakite maira te Tuatua a te Atua kia tatou: “E tāpu ra i to vaevae, auraka ei kino.” (Maseli 4:25-27) Ka kopae takiri tatou i te tamataora **kua kite** tatou e e kino, e ka akaatea takiri mai tatou mei tetai ua atu tu tamataora e **ekoko** ra tatou e te ka riro ei takino i to tatou pirianga kia Iehova.

KIA MĀRAMA I TO IEHOVA AERENGA MANAKO

¹⁶ Akakite te tata salamo: “Ko kotou, tei inangaro ia Iehova, kia rikarika i te kino” (Salamo

15. Akapeea tatou i te paruru anga ia tatou mei te au tu tamataora, te ka takino i to tatou pirianga kia Iehova?

16. (a) Eaa tetai au mea ta Iehova e rikarika ana? (e) Akapeea tatou i te akaari anga e te rikarika ra tatou i ta Iehova e rikarika ana?

97:10) Apii mai te Pipiria ia tatou mei teaa to Iehova aerenga manako e tona tu. E ui kia koe uaorai e, akapeea taau e apii ra i te tauturu anga ia koe kia mārama i to Iehova aerenga manako no runga i te au mea ravarai. Ei akaraanga, kua kite tatou e e mea rikarika na Iehova “te arero pikikaa, e te rima i maringi ei te toto ara kore ra; ko te ngakau i akakoro i te tuatua kino ra, te vaevae e oro viviki e rave i te kino.” (Maseli 6:16-19) Kua kite tatou e ka anoanoia kia kopae takiri tatou i “te moeaana, . . . te akamori idolo, te purepure, . . . te akarere, te riri, . . . te vareae, te ta tangata, te konā kava, te kariei, e mei te reira te tu.” (Galatia 5:19-21) Te kite ra koe e akapeea teia au kaveinga Pipiria i te tauturu anga ia koe me iki i taau tamataora? Inangaro tatou i te aru i to Iehova au turanga i roto i te au mea ravarai ta tatou ka rave noatu ko tatou anake ua e me e aronga ke atu tetai i reira. (2 Korinetia 3:18) Tetai taime me ko tatou anake ua, ka riro te ikianga ta tatou ka rave ei akari mai e mei teaa tikai to tatou tu.—Salamo 11:4; 16:8.

¹⁷ No reira, me iki koe i tetai tamataora, e ui kia koe uaorai: ‘Eaa te ka tupu ki toku pirianga kia Iehova, no taku ikianga? Eaa ta te reira ka akatupu ki toku akava ngakau?’ Ka akara tatou i tetai au

17. I mua ake ka iki ei tatou i ta tatou tamataora, eaa te au uianga ka tau kia ui kia tatou uaorai?

kaveinga ke mai te ka tauturu ia tatou me iki i ta tatou tamataora.

18 Me iki i ta tatou tamataora, te iki ra tatou eaa ta tatou ka akaki ki roto i to tatou manako. Tata a Paulo: “Ko te au mea mou ra, te au mea tau meitaki ra, te au mea tika ra, te au mea viivii kore ra, te au mea rekarekaia ra, te au mea rongo meitaki ra, te vai ra tetai meitaki, te vai ra tetai mea paa-paaia ra, e akamaara i taua au mea ra.” (Philipi 4:8) Me akaki tatou i to tatou manako ki te au mea memeitaki mei teia, ka karanga tatou e: “Kia tikaia mai te tuatua a toku vaa, e te manako o toku ngakau, i mua i to aroaro, e Iehova.”—Salamo 19:14.

19 E ui kia koe uaorai: ‘Eaa taku e akaki nei ki roto i toku manako? Me oti au i te akara i tetai teata, te reka ra ainei au i toku manako e te tau ra ainei te reira? Mei teaa ra te tu o toku akava ngakau, te kite ra ainei au i te ‘au o toku ngakau? (Ephesia 5:5; 1 Timoteo 1:5, 19) Te inangaro ra ainei au i te pure kia Iehova me te kinokino nei toku akava ngakau? Te riro ra ainei te tamataora taku i akara ei akatupu i te manako tā ua e te tau kore? (Mataio 12:33; Mareko 7:20-23) Te riro ra ainei te tamataora taku i iki ei akakeu iaku kia “akatau atu i teianeia ao”? (Roma 12:2) Ka riro ta

18, 19. (a) Eaa te ako ta Paulo i oronga ki te au Kerititiano? (e) Eaa te au kaveinga te ka tauturu ia tatou kia iki i ta tatou tamataora?

tatou pauanga ei tauturu ia tatou kia kite eaa ta tatou ka rave, kia vai matutu ua to tatou pirianga kia Iehova. Kia pure tatou mei te tata salamo: “E akaariu ke i toku mata kia kore e akara i te mea puapinga kore.”*—Salamo 119:37.

TA TATOU IKIANGA KA Ō MAI ETAI KE

20 Teia katoa tetai kaveinga puapinga kia aka-maara: “E tika te au mea katoa iaku, kare ra te au mea katoa e tamaata i te meitaki. Auraka rava e tangata e kimi i tona uaorai meitaki, e kimi ra te tangata ravarai i to etai ke ra.” (1 Korinetia 10:23, 24) Noatu e tikaanga to tatou kia rave i tetai mea, kare ra te aiteanga e kia rave rai tatou i te reira. E akamanako meitaki i te ka tupu ki to tatou au taeake e te au tuaine no ta tatou ikianga i rave.

21 Kare e aiteite ana te akava ngakau o te katoa-toa. Ei akaraanga, penei te meitaki ua ra to tatou akava ngakau me akara i tetai au porokaramu teata i runga i te tivi. Inara kua kite koe e te kino-kino ra te akava ngakau o toou taeake me kore o toou tuaine i taua teata ra. Eaa ra taau ka rave?

* E maata te au kaveinga ta tatou ka kite ei tauturu ia tatou kia iki i ta tatou tamataoraanga. Tei roto te reira ia Maseli 3:31; 13:20; Ephesia 5:3, 4; e Kolosa 3:5, 8, 20.

20, 21. Eaa te tumu ka anoanoia ai tatou kia akamanako i te akava ngakau o etai ke, me iki i ta tatou tamataoraanga?

Noatu e tikaanga toou kia akara i te reira, penei ka iki koe eiaa e akara. No teaa ra? No te mea kare koe inangaro 'kia ara i te au taeake'—me kore 'kia ara i te Mesia.' (1 Korinetia 8:12) Kare tatou e inangaro kia rave i tetai mea te ka akaturori i to tatou oa Kerititiano.—Roma 14:1; 15:1; 1 Korinetia 10:32.

22 Inara peea me te kinokino ra toou akava ngakau i te akara, te tatau me kore i te rave i tetai au mea kare tetai aronga e manata ana? No toou inangaro i to taeake kare koe e māro iaia kia aru i taau ikianga. Mei tetai tangata rai e akaoro ra i tona motoka, kua kite aia e viviki atu te akaoro a tetai aronga, e marie ta tetai papaki, inara e aronga akaoro meitaki pouroa ratou. Mei tera rai te tu, penei te aru ra koe e to taeake i te au kaveinga Pipiria, inara e tuke rai ta korua ikianga no runga i te tamataora te ka tau e te kare e tau.—Koheleta 7:16; Philipi 4:5.

23 Eaa i reira te ka tauturu ia tatou kia iki i te tamataora tau? Me taangaanga tatou i to tatou akava ngakau tei akatumuia ki runga i te Pipiria, no te mea te inangaro ra tatou i to tatou au taeake e te au tuaine, ka akapapu tatou e kia tau ta tatou ikianga. Ka mataora tatou no te mea kua 'rave anake ia tatou i te au mea ravarai ma te akakakā i te Atua.'

22. Mei teaa ra to tatou tu no runga i te ikianga ta etai au taeake ka rave?

23. Eaa te ka tauturu ia tatou kia iki i te tamataoraanga tau?

1 AKAARI MAI TA TATOU IKIANGA NO TE TAMATAORA MEI TEAA TE MAATA O TO TATOU INANGARO NO IEHOVA

“Te au mea ravarai . . . e rave anake ĩa ma te akakakā i te Atua.”—1 Korinetia 10:31

No teaa ka anoanoia ai kia matakite tatou me iki i ta tatou tamataoraanga?

Salamo 11:5, 7; 34:14;

Roma 12:9;

1 Korinetia 6:9, 10

Te maataanga o te tamataora i teia tuatau—i roto i te au teata, te au *website*, au porokaramu tivi, vitio kangakanga, imene, e tetai atu au tu—te ō maira te au peu viivii no te ainga, te takinga kino e te au angaanga temoni.

Mareko 12:30;

Roma 12:1, 2

Ka riro ta tatou tamataoraanga ei akamaroiroi ia tatou me kore ei akangatā roa atu no tatou kia vai tiratiratu ua kia lehova.

Ieremia 17:9;

Galatia 6:7

Ka riro ta tatou tamataoraanga ei akavare ia tatou.

2 KA TAUTURU TE AU KAVEINGA PIPIRIA IA TATOOU ME IKI I TA TATOOU TAMATAORAANGA

“Kia kite ra kotou i to te Atu ra anoano.”

—Ephesia 5:17

Eaa te au kaveinga Pipiria te ka tauturu ia tatou
kia rave i te au ikianga tau no ta tatou
tamataoraanga?

Salamo 16:8;

Maseli 6:16-19;

Galatia 5:19-21

Kia rikarika tatou i te au
mea ta lehova e rikarika ra,
mei te tā ua, angaanga
temoni e te au peu viivii
o te ainga.

Salamo 19:14;

Philipi 4:8

Me akaki tatou i to tatou
manako ki te au mea
meitaki ma te akamanako
oonu no runga i te reira, ka
akamareka tatou ia lehova.

Mataio 6:33;

Ephesia 5:15, 16

Kia matakite tatou no
runga i te maata o te taime
e akapou ana tatou no te
tamataora. Ko ta tatou
akamorianga ia lehova te
mea puapinga rava atu
i roto i to tatou oraanga.

3 TA TATOU IKIANGA KA Ō MAI ETAI KE

“Auraka rava e tangata e kimi i tona uaorai meitaki, e kimi ra te tangata ravarai i to etai ke ra.”—1 Korinetia 10:24

Me iki i ta tatou tamataoraanga, no teaa tatou ka akamanako ei eaa ta te reira ka akatupu ki etai ke?

Koheleta 7:16;
Roma 2:21

Ta tetai Kerititiano ka iki ei tamataora iaia penei ka tuke rai mei ta etai ke. Kare tatou e akava atu i tetai ke no ta ratou ikianga, ka tauta ra tatou kia rave i te au ikianga tau.

Galatia 6:5;
Philipi 4:5

Ta tatou ikianga ka rave, ka ō mai to tatou akava ngakau, e kare e aiteite ana te akava ngakau o te katoatoa.

1 Korinetia 10:32;
Philipi 1:10

Kare tatou e inangaro kia akaturori atu i to tatou au taeake e to tatou au tuaine. Ka matakite ra tatou i te tamataoraanga ta tatou ka iki.

TE AKAPEREPERE RA AINEI KOE I TE ORAANGA MEI TE ATUA RAI?

“Tei ia koe oki te tumu o te ora.”—SALAMO 36:9.

KUA oronga mai a Iehova i tetai apinga aroa umere tikai na tatou, koia oki te oraanga. (Genese 1:27) Inangaro aia kia rauka ia tatou te oraanga meitaki rava atu. Oronga mai aia i reira i te au kaveinga ei apii ia tatou akapeea me rave i te au ikianga tau. E aru tatou i teia au kaveinga ei tauturu ia tatou kia “kite” i te tuke i rotopu i te “meitaki e te kino.” (Ebera 5:14) Me akapera tatou, te tuku ra tatou kia tereni a Iehova ia tatou i te akamanako meitaki. Ia tatou e aru ra i to Iehova au kaveinga ka meitaki atu to tatou oraanga, e ka mārama tikai tatou i te puapinga o tana au kaveinga.

² E riro ana te oraanga ei mea ngatā i tetai au taimē. E tupu ana tetai au turanga kare a te Pipiria ture i akataka tika mai i te reira. Ei akaraanga, penei ka anoanoia tatou kia rave i tetai au ikianga no runga i te au tu rapakau e ō maira te toto. Eaa ra ta tatou ikianga ka rave ei akamareka ia Iehova? Tei roto i te Pipiria te au kaveinga ei apii ia tatou i to Ie-

1, 2. Eaa ra te apinga aroa akaperepere ta Iehova i oronga mai na tatou?

hova aerenga manako no runga i te oraanga e te toto. Me mārama tatou i teia au kaveinga, ka rauka ia tatou i te rave i te au ikianga tau e ka rauka te akava ngakau meitaki. (Maseli 2:6-11) Akara ana tatou i etai o teia au kaveinga.

EAA TO IEHOVA AERENGA MANAKO NO RUNGA I TE ORAANGA E TE TOTO?

³ Te apii maira te Pipiria e e mea tapu te toto no te mea e ora tei roto. E mea akaperepere na Iehova te oraanga. Te tā anga a Kaina i tona teina, akakite a Iehova kiaia: “Te kapiki maira te reo o te toto o toou teina kiaku, mei te one maira.” (Genese 4:10) Te akatutu maira te toto o Abela i tona oraanga.

⁴ I muri ake i te Vai Diluvi i te tuatau o Noa, kua akatika te Atua kia kai te tangata i te kiko manu. Kua akataka meitaki aia e: “Ko te kiko ra ma te ora katoa i roto, koia te toto ra, auraka kotou e kai.” (Genese 9:4) Teia akaueanga, no to Noa uanga katoatoa, kapiti atu ia tatou. Te taka ua ra e, kia Iehova, te akatutu maira te toto i te oraanga. Kia akapera rai to tatou aerenga manako no runga i te toto.—Salamo 36:9.

⁵ I roto i te Ture ta Iehova i oronga kia Mose, akakite Aia: ‘Ka anaana tikai toku mata i te tangata,

3, 4. (a) Akapeea te Atua te akakite mai anga i tona aerenga manako no runga i te toto? (e) Eaa ta te toto e akatutu maira? 5, 6. Akapeea te Ture a Mose te akaari mai anga i to Iehova aerenga manako no te oraanga e te toto?

i tei kai i te toto ra, e tipu ke atu au iaia i tona ititangata ra. Tei te toto oki te ora e ora'i te au mea katoa.'—Levitiku 17:10, 11.

⁶ Akakite te Ture a Mose e me tā tetai tangata i te manu ei kai, ka anoanoia aia kia akata'e i te toto ki roto i te one. Te akaari ra teia e kua akaoki akaouia te oraanga o te manu kia Iehova ko Tei Anga i te reira. (Deuteronomi 12:16; Ezekielā 18:4) Kare a Iehova e tapapa ana i te ngati Iseraela kia akata'e takiri i te parapara toto. Kia akata'e ra i ta ratou ka rauka, e ka kai ei i te kiko ma te akava ngakau mā. Na te akono anga i te ture o te toto, te akangateitei ra ratou ia Iehova, te Tumu o te ora. I raro i te Ture, kua akaue katoaia te ngati Iseraela kia oronga i te atinga manu ei tarangaara.—Akara i te Au Manako Poto 19 e te 20.

⁷ Ka kite tatou i te puapinga o te toto na roto i tetai mea ta Davida i rave i tona tamaki anga atu i to Philiseti. Te kite anga te au tumutoa o Davida e e aka kakī vai tikai tona, kua tuku ratou i to ratou oraanga i roto i te kino e kua aere ki te tua o te enemi i te tiki vai nona. Inara kia apai mai ratou i te vai, kare a Davida i inu ana, “kua riringi ra [aia] ki mua ia Iehova.” Kua na ko akera Davida: “Auraka au, e Iehova, kia akapera; e inu ainei oki au i te toto o eiane puke tangata, ko tei akaruru ua i to ratou ora i te tiki anga i teiane vai?” Kua kite meitaki a

7. Akapeea a Davida i te akaari anga i te tu akangateitei no te toto?

Davidā e e mea akāperepere maata na Iehova te oraanga e te toto.—2 Samuela 23:15-17.

⁸ Tae mai ki te tuatau o te au Kerititiano o mua ana, kare to Iehova iti tangata e oronga akaou ana i te manu ei atinga. Inara kua anoanoia rai kia kite ratou i te aerenga manako tau no runga i te toto. Tetai o te au tuanga o te Ture ta Iehova e umuumu maira i te au Kerititiano kia akono koia oki, “Auraka kotou e kai . . . i te toto.” Te kapiti maira teia i te kopae anga i te au peu viivii o te ainga e te akamori itoro.—Angaanga 15:28, 29.

⁹ Mei tera katoa i teia tuatau. E au Kerititiano tatou, e kua kite tatou e ko Iehova te Tumu o te ora e nona te oraanga pouroa. Kua kite katoa tatou e e mea tapu te toto e te akatutu maira te reira i te oraanga. No reira kia akamanako meitaki tatou i te au kaveinga Pipiria, me rave i tetai ua atu ikianga no runga i te tu rapakau e ō maira te toto.

TOTO E TE RAPAKAUNGA

¹⁰ Kua mārama te Au Kite o Iehova e ko te akauenga “auraka kotou e kai i te . . . toto,” e maata atu te ō maira i to te kai e te inu i te reira. Tera te aiteanga kare tatou e āriki i te pamu toto, te oronga i to tatou toto, e kare e akapae i to tatou toto ki roto i te vairanga no te pamu toto. Kare katoa tatou e āriki i

8, 9. Eaa ra te aerenga manako o te au Kerititiano o teia tuatau no runga i te toto?

10, 11. (a) Eaa to te Au Kite o Iehova aerenga manako no te pamu toto e ō maira te au tuanga maata e ā o te toto? (e) Eaa te ikianga ka anoanoia te Kerititiano tatakī tai kia rave?

te au tuanga maata e ā o te toto—*cell* muramura, *cell* teatea, te *platelet* e te *plasma*.

¹¹ Teia au tuanga maata e ā o te toto, ka rauka kia akatakakeia ki roto i te tuanga rikiriki mai o te toto, tei kapikiia e *blood fractions*. Tei runga i te Keritiano tataki tai i te iki e me ka āriki aia e me kare i teia au tuanga rikiriki o te toto. Ka ō katoa mai rai te au ravenga rapakau e taangaangaia ana te toto o te tangata maki. Na te tangata tataki tai rai e iki e eaa te ka raveia ki tona uaorai toto *i te taimē e vava'i ia ra aia, me kiritiia te toto no tetai ravenga ke, me kore me raveia tetai rapakauanga i tera taimē rai.*—Akara i te Au Manako Poto 21.

¹² E mea puapinga ainei kia Iehova e eaa ta tatou ikianga ka rave no runga i te au mea e ō maira te akava ngakau? Ae. Te inangaro maira a Iehova kia kite i to tatou manako e te akakoroanga o to tatou ngakau. (E **tatau ia Maseli 17:3; 24:12.**) No reira, me ka rave tatou i tetai ikianga e ō maira te rapakauanga a te taote, kia pure tatou kia Iehova no tana aratakianga, e kia kimi matatio no runga i te rapakauanga ka anoanoia. Me oti tera, e taangaanga tatou i to tatou akava ngakau tei akatumuia ki runga i te Pipiria me rave i ta tatou ikianga. Kare i te mea tau kia ui ki etai ke eaa ta ratou ka rave naringa ko ratou tera, eiaa katoa etai ke e akaō mai ia

12. (a) No teaa i puapinga ai kia Iehova ta tatou ikianga no te au mea e ō maira te akava ngakau? (e) Akapeea tatou me rave i ta tatou ikianga no runga i te au ravenga rapakau?

**Ka akapeea au me
akamārama i taku
ikianga no runga i te au
tuanga rikiriki o te toto?**

ratou ki taau ikianga. Tei runga i te Kerititiano tana uaorai “apainga.”—Galatia 6:5; Roma 14:12.

AKAARI MAI TA IEHOVA AU TURE I TONA AROA NO TATOOU

13 Te au mea ravarai ta Iehova ka pati mai kia rave tatou, te akaari maira i tona aroa no tatou ei puapinga rai no tatou. (Salamo 19:7-11) Akarongo tatou i tana akauenga, no to tatou inangaro iaia, kare no te puapinga ka rauka ia tatou. Na to tatou inangaro ia Iehova e akakeu ia tatou kia patoi i te pamu toto. (Angaanga 15:20) Ka paruru katoa teia i to tatou oraanga kopapa. Kua kite te maataanga o te tangata i teia tuatau i te kino e ō maira no te pamu toto, e e maata te au taote tei irinaki e ko te vava’i kare e pamu toto, e meitaki roa atu ia no ta ratou aronga maki. Te taka meitaki ua ra e ko to Iehova au aerenga e tana au ravenga, e mea tau anake ia e te meitaki.—**E tatau ia Isaia 55:9; Ioane 14:21, 23.**

14 Ta te Atua au ture e riro ua ana ei puapinga no tona iti tangata. Oronga a Iehova i te ture ki te ngati Iseraela ei paruru ia ratou mei te au tumatetenga kino. Ei akaraanga, akakite tetai ture e kia patu te tangata ngutuare i tetai paruru akaaka takapini i te tauu i runga i tona are, kia kore tetai tangata e topa mai ki raro. (Deuteronomi 22:8) Tetai ture no te

13. Eaa ta tatou i kite no runga ia Iehova, na roto i tana au ture e te au kaveinga no te toto?

14, 15. (a) Eaa te au ture ta Iehova i oronga no tona iti tangata ei paruru ia ratou? (e) Akapeea koe me taangaanga i te au kaveinga o taua au ture ra?

manu. Me e toa puakatoro kino ta tetai tangata, ka anoanoia aia kia tapeka i te reira kia kore e kō atu i tetai tangata kia mate. (Exodo 21:28, 29) Me kare tetai tangata Iseraela e akono i teia au ture, koia te ka akaapaia me mate tetai tangata i tana manu.

15 Te kite nei tatou na roto i teia au ture e e mea akaperepere na Iehova te oraanga. I te mea e kua kite tatou i teia, eaa ra ta tatou ka rave? E akanga-teitei tatou i te ture no runga i te oraanga, na te akono anga i to tatou ngutuare, te apinga akaoro e te tu e akaoro ana tatou, pera te tu tarekareka ka iki tatou. Tetai au tangata, te au mapu tikai, manako ratou e kare e kino e tupu kia ratou e ka aruaru rai i ta ratou e inangaro ra, kare e akamanako atu e eaa te ka tupu. Inara kare a Iehova e inangaro ana ia tatou kia akapera. Inangaro aia ia tatou kia akaperepere i to tatou uaorai oraanga e to etai ke atu. —Koheleta 11:9, 10.

16 Pouroa te oraanga tangata e mea puapinga kia Iehova. E mea akaperepere katoa nana te pepe kare i anauia ake. I roto i te Ture a Mose, me ū e me kino tetai vaine nui i tetai tangata e me mate aia **me kore** tana pepe, ka akautunga a Iehova i te tangata nana i rave i te reira. Tera te aiteanga, noatu e kare i te mea akakoro, kua mate ra tetai tangata e ka anoanoia kia tupau i tera oraanga. (**E tatau ia Exodo 21:22, 23.**) Ki te Atua, e tangata ora te pepe kare i anauia ake. Mei teaa ra i reira to Iehova manako no

16. Mei teaa ra to Iehova manako no runga i te titiri pepe?

runga i te titiri pepe? Mei teaa ra tona manako no runga i te mirioni ua atu pepe kare i anauia ake, e tamateia nei i te au mataiti ravarai?

17 Peea me kua titiri ana tetai vaine i tana pepe i mua ake ka kite ei aia no runga i to Iehova aerenga manako no te reira? Kia papu iaia e ka akakore mai a Iehova i tana ara na roto i te atinga a Iesu. (Luka 5:32; Ephesia 1:7) Tetai vaine tei rave i teia tarevake i te tuatau i topa, mei te mea e kua tataraara tikai aia ma te ngakau tae, eiaa aia e akava ngakau. “E aroa e te takinga-meitaki to Iehova; . . . Mei te itinga o te rā e taka ke i te opunga o te rā ra, ko tana ia akataka ke anga i ta tatou au ara ia tatou nei.” —Salamo 103:8-14.

AKAKORE I TE MANAKO MAKITAKITA

18 Akamata te tu akangateitei no ta te Atua apinga aroa no te oraanga, i roto i te ngakau. Te ō maira to tatou manako no runga i etai ke. “Ko tei makitakita i tona taeake, e ta tangata ia,” i tata ai te apotetoro a Ioane. (1 Ioane 3:15) Penei te riri ra koe i to taeake, inara kite ake koe kua riro taua riri ra ei makitakitaanga. Ka akatupu te reira i te tu akangateitei kore i etai ke, te tapepe piki-kaa ia ratou e te manako kino kia mate ratou. Kua kite a Iehova e mei teaa to tatou manako no runga

17. Eaa te ka akapumaana i tetai vaine tei titiri i tana pepe i mua ake ka apii ei aia no runga ia Iehova?

18. Eaa te tumu ka tauta pakari ei tatou kia takore i te au manako makitakita?

i etai ke. (Levitiku 19:16; Deuteronomi 19:18-21; Mataio 5:22) Me kite tatou e te manako makitakita ra tatou i tetai tangata, e tauta pakari tatou i te takore i teia au manako.—Iakobo 1:14, 15; 4:1-3.

19 E mataara ke mai tetai i te akaari e e mea akaperepere na tatou te oraanga. Roto ia Salamo 11:5, kua kite tatou e ko te tangata “tei inangaro i te takinga-kino, kua riri roa [to Iehova] ngakau iaia.” Me ka iki tatou i te tu tamataora e ō maira te takinga kino, te akaari ra tatou e e mea inangaro na tatou te takinga kino. Eaa ra oki tatou ka inangaro ei i te akaki i to tatou manako ki te au tuatua e te au aerenga manako kikino? Ka inangaro ra tatou i te akatupu i te au mea tiama e te akamoeau.—**E tataua ia Philipi 4:8, 9.**

AURAKA E PIRI KI TE AU AKAAERENGA KARE E AKANGATEITEI I TE ORAANGA

20 Kare to Satani ao e akangateitei ana i te oraanga. I roto i te mata o Iehova, kua apa ratou i te akamaringi toto koia oki i te tā tangata. I te au anere mataiti i aereia mai, mirioni ua atu tangata e te manganui ua atu o to Iehova au tavini, tei mate i te rima o teia au mana tutara me kore au kavamani. I roto i te Pipiria, kua kapikiia teia au mana tutara me kore au kavamani ei au puaka taae

19. Eaa ra ta to Iehova aerenga manako no runga i te takinga kino, ka akakeu ia tatou kia rave?

20-22. (a) Mei teaa ra to Iehova manako no runga i to Satani ao? (e) Akapeea to Iehova iti tangata i te akaari anga e “kare ratou i to teianeia ao”?

rikarika. (Daniela 8:3, 4, 20-22; Apokalupo 13:1, 2, 7, 8) I roto i teiane i ao, kua riro te okookoanga i te au apinga tamaki ei aka pitiniti kimi puapinga, e maata ua atu te moni e rauka maira. Taka meitaki e, te “vai ua nei rai to te ao ravarai i raro ake i taua vaerua kino ra.”—1 Ioane 5:19.

21 Kareka te au Kerititiano mou “kare ratou i to teiane i ao.” Kare to Iehova iti tangata e piri ana ki roto i te angaanga poritiki e te tamaki. Kare ratou e tā ana i te tangata e kare katoa e turu ana i tetai ua atu akaaerenga e tamatemate ra i te tangata. (Ioane 15:19; 17:16) Me takinokinoia te au Kerititiano, kare ratou e tutaki atu i te kino ki te kino. Kua apii mai a Iesu e kia aroa katoa atu tatou i to tatou enemi.—Mataio 5:44; Roma 12:17-21.

22 Na te au akonoanga i akatupu i te mate o te mirioni ua atu. I te tuatua anga no runga ia Babulonia Maata, te akaaerenga o te au akonoanga pikikaa i teiane i ao, akakite te Pipiria e: “Tei roto iaia te toto o te au peroveta, e to te aronga tapu i te kitea anga ia, e to te aronga katoatoa i taia i teiane i ao.” Te mārama ra ainei koe i te tumu i akaue mai ei a Iehova ia tatou e: “Ka aere ke mai ana kotou ki vao, e aku au tangata”? Te aronga e akamori ra ia Iehova kare ratou e piri ana ki te akonoanga pikikaa.—Apokalupo 17:6; 18:2, 4, 24.

23 Kia “aere ke” mai ki vao ia Babulonia Maata,

23. Eaa te ō maira ki te “aere ke” mai anga ki vao ia Babulonia Maata?

ka anoanoia kia akapapu meitaki tatou e kare takiri tatou i roto i tetai ua atu akamorianga pikikaa. Ei akaraanga, ka anoanoia tatou kia akapapu e kua kiriti takiriia mai to tatou ingoa mei roto i tetai ua atu akonoanga. Inara, e maata atu te ō maira. Ka anoano katoaia tatou kia rikarika e kia patoi pakari i te au peu tarevake ta te au akonoanga pikikaa e rave ra. Te āriki ua nei te akonoanga pikikaa e te turuturu nei i te akaturi, te angaanga poritiki e te noinoi. (E **tatau ia Salamo 97:10**; Apokalupo 18:7, 9, 11-17) Te au mataiti tei aerea mai, mirioni ua atu oraanga tei takoreia no tana i rave.

24 I mua ake ka kite ei no runga ia Iehova, kare e kore kua turu ana tatou i tetai au mea kino e rave-ia ana i roto i to Satani ao. Kareka ra i teianeia kua tau i tatou. Kua āriki tatou i te ravenga oko e kua akatapu i to tatou oraanga ki te Atua. Kua kite tatou mei teaa te tu o “te tuatau rekareka no mua mai i te aroaro o te Atua.” Rauka ia tatou te ‘au e te akava ngakau meitaki, no te mea kua kite tatou e te akamareka ra tatou i te Atua.—Angaanga 3:19; Isaia 1:18.

25 Noatu e no roto ana tatou i tetai akaaerenga kare e akangateitei ana i te oraanga, ka akakore mai a Iehova i ta tatou ara na roto i te oko. Mareka tikai to tatou ngakau i te āriki i ta Iehova apinga aroa o te oraanga. Ka akaari tatou i to tatou rekareka na te

24, 25. Akapeea ra te kite no runga ia Iehova i te akatupu anga i te ‘au e te akava ngakau meitaki?

tauturu anga i etai ke kia kite no runga ia Iehova, kia akaruke i to Satani ao, e kia rauka te pirianga oa tumanava ki te Atua.—2 Korinetia 6:1, 2.

AKAKITE KI ETAI KE NO RUNGA I TE PATIREIA

26 I Iseraela i Taito, kua akakite a Iehova kia Eze-kiela kia akamatakite i te iti tangata e ka takoreia a Ierusalemā, e kia apii ia ratou kia kite e eaa ta ratou ka rave kia ora. Me kare a Ezekielā e akamatakite i te tangata, tei runga iaia te apainga no to ratou ora-anga. (Ezekielā 33:7-9) Kua akaari a Ezekielā e e mea puapinga tikai te oraanga kiaia e kua akakite aia i taua karere ra.

27 Kua oronga mai a Iehova i te angaanga kia akamatakite tatou i te tangata e kare e roa atu ana, ka takoreia to Satani ao e kia apii ia ratou no runga ia Iehova kia ora atu ratou ki roto i te ao ou. (Isaia 61:2; Mataio 24:14) Ka inangaro tatou kia rave i ta tatou ka rauka i te akakite aere i taua karere ra ki etai ke. Inangaro tatou kia tuatua mei ta Paulo i akakite e: “Kare rava oku viivii i te toto o te tangata katoa nei. Kare rava akenei au i uuna, kua akakite ua atu oki au kia kotou i te anoano katoa o te Atua.” —Angaanga 20:26, 27.

28 E maata atu te au mea i roto i to tatou oraanga te ka anoanoia tatou kia tamā. Ka akara tatou i teia i roto i te pene ka aru mai.

26-28. (a) Eaa te angaanga puapinga ta Iehova i oronga kia Ezekielā? (e) Eaa ta Iehova e pati maira ia tatou kia rave i teia tuatau?

1 MEA AKAPEREPERE NA IEHOVA TE ORAANGA

“Tei ia koe oki te tumu o te ora.”—Salamo 36:9

Eaa te tumu ka irinaki ei tatou e, e apinga aroa akaperepere te oraanga?

Genese 1:27;

Salamo 19:7-11;

Maseli 2:6-11

Na lehova i anga i te au mea ravarai e te tangata katoa. Akaperepere aia ia tatou, e te inangaro maira kia mataora te oraanga o te au tangata ravarai e kia puapingaia.

Roma 14:12;

Galatia 6:5

Kare a lehova i anga ia tatou mei te matini te tu. Kua oronga mai aia i te tikaanga e te kite, kia rauka ia tatou te rave i te au ikianga e akaari maira i to tatou tu akaperepere no te oraanga.

2 MEA TAPU TE TOTO KIA IEHOVA

“Tei te toto oki te ora e ora’i te au mea
katoa ra.”—Levitiku 17:11

Eaa ra to Iehova manako no runga i te toto?

Levitiku 17:10;

Maseli 13:16;

Angaanga 15:20;

Roma 12:2

Penei ka tupu mai tetai turanga te ka anoanoia tatou kia rave i tetai au ikianga puapinga, no runga i tetai rapakauanga e ō maira te toto, e me ka āriki tatou e me kare i te au tuanga rikiriki o te toto. Kare na tetai ke e rave i teia au ikianga no tatou. I mua ake ka tupu ei tetai turanga mei teia, e pure tatou kia rauka te aratakianga, e kia rave i te au kimikimianga tei anoanoia.

Genese 9:4, 5, 9;

Deuteronomi 12:16;

Angaanga 15:28, 29

I roto i te Pipiria, te akatutu maira te toto i te oraanga. Kare rava i tau ana te ture a te Atua no te toto. Kua vai rai taua ture ra mei te tuatau mai o Noa e tae ua atu ki te tuatau i oronga ai te Atua i te ture a Mose ki to Iseraela, e tae ua mai ki te tuatau o te au Kerititiano.

3 KIA AITE TO TATOU AERENGA MANAKO NO TE ORAANGA KI TO IEHOVA

“Koia katoa toku ra au aerenga e teitei i to kotou ra au aerenga, e toku ra au manako i to kotou ra au manako.”—Isaia 55:9

Eaa tetai au mataara ka akaari tatou e e mea akaperepere na tatou te oraanga?

Exodo 21:22, 23

E mea puapinga kia lehova te au oraanga tangata ravarai. E tarevake te titiri pepe no te mea i roto i te mata o te Atua, e tangata ora rai tera pepe kare i anauia ake.

Salamo 103:8-14;

Angaanga 3:19;

Ephesia 1:7

Me kua titiri ana tetai vaine i tana pepe i tetai tuatau i topa, inara kua tatarara aia i teiane, ka akakore mai a lehova i tana ara.

Salamo 11:5;

Koheleta 11:9, 10

Ka akaari tatou e te akangateitei ra tatou i te oraanga, na te kopae anga i te au tarekareka te ka akatupu i te kino me kore i te tu akatupu pekapeka. Kia akapapu katoa tatou e kare tetai tangata e rokoia te kino i roto i to tatou ngutuare e i roto i to tatou apinga akaoro.

4 ROTO I TE MATA O IEHOVA KUA APA TO SATANI AO I TE AKAMARINGI TOTO

“Kua kite au i taua vaine ra i te kona anga i te toto o te aronga tapu ra.”—Apokalupo 17:6

Eaa te tumu i apa ai to Satani ao i te akamaringi toto?

Apokalupo 18:2, 4, 9, 24
Mirioni ua atu tangata tei mate no te noinoi o te akonoanga pikikaa, angaanga poritiki e te angaanga kimi moni.

Mataio 24:14;
Ioane 17:16;
Angaanga 20:26, 27
Kare te au Kerititiano e piri, e kare e turuturu i tetai ua atu akaaerenga e piri ra ki te tamaki, me kore ki te tā tangata. Ka tauturu tatou i te tangata kia rauka te ora, na te akakite anga i te karere o te Patireia kia ratou.

INANGARO A IEHOVA I TONA ITI TANGATA KIA MĀ

“I te tangata e viivii kore ra, e viivii kore katoa taau.”

—SALAMO 18:26.

AKAMANAKO ua ana i tetai mama akaperepere i tana tamaiti e akapapa ra iaia no te apii. Akapapu meitaki aia e kia paî te tamaiti, kia mako tona kakau e kia mā. Ka vai matutu ua aia e ka kite katoa mai etai ke e te akono ra tona nga metua iaia.

² Inangaro to tatou Metua a Iehova kia vai mā ua tatou. (Salamo 18:26) Kua kite aia e ka puapingaia

1-3. (a) No teaa te mama i akapapu ei kia mā ua tana tamaiti? (e) Eaa te tumu i inangaro ei a Iehova kia mā tona iti tangata?

tatou kia vai mā ua, e me mā tatou ka riro te reira ei akakakā iaia.—Ezekiela 36:22; e tatau ia 1 Petero 2:12.

³ Eaa ra te aiteanga o te tuatua kia mā? Eaa te reira i meitaki ei no tatou? Ia tatou e akamanako ra i teia au uianga penei ka kite tatou i tetai au mea ka anoanoia tatou kia tau.

EAA TE TUMU KA ANOANOIA AI TATOU KIA MĀ?

⁴ Na to Iehova akaraanga i apii mai ia tatou kia mā e kia viivii kore. (Levitiku 11:44, 45) No reira ko te tumu maata ka anoanoia ai tatou kia mā, no te mea ka inangaro tatou i te aru i te akaraanga o te Atua.—Ephesia 5:1.

⁵ E maata ta te au mea angaia e apii maira ia tatou no runga i to Iehova aerenga manako no te tu mā. Kua anga Iehova i te au mea natura ei tamā i to tatou reva e te vai. (Jeremia 10:12) E akamanako ana i te au mataara e manganui e tamā ana te enua iaia uaorai me taviivii e me poitini te tangata i te enua, te vai, te reva e te moana. Ei akaraanga, kua anga a Iehova i tetai au mea ora tei karangaia e *microbes*, kare e kitea e te mata tangata me akara. Ka rauka i teia au mea ora i te tau i tetai ua atu au apinga poitini ki roto i tetai apinga meitaki. E mea umere tikai teia. E taangaanga katoa ana te au taineti i teia au

4, 5. (a) No teaa tatou ka anoanoia ai kia mā? (e) Eaa ta te au mea angaia e apii maira ia tatou no runga i to Iehova aerenga manako no te tu mā?

mea ora ei takore i te poitini e te kino ta te reira i akatupu.—Roma 1:20.

⁶ Na roto i te Ture ta Iehova i oronga kia Mose no te ngati Iseraela, ka kite katoa tatou e mei teaa tikai te puapinga o te tu mā. Ei akaraanga, ka anoanoia te tangata kia mā i te pae kopapa, i reira a Iehova e āriki mai ei i ta ratou akamorianga. I te Rā Tapokianga Ara, ka anoanoia te taunga maata kia paî e rua taime. (Levitiku 16:4, 23, 24) I mua ake ka oronga ai te kau taunga i te au atinga, ka anoanoia ratou kia orei i to ratou rima e to ratou vaevae. (Exodo 30:17-21; 2 Paraleipomeno 4:6) I roto i tetai au turanga, e mate te utunga no te akarongo kore i te ture no runga i te tu mā.—Levitiku 15:31; Numero 19:17-20.

⁷ Peea i teia tuatau? E maata ta tatou ka kite i roto i te Ture no runga i to Iehova au turanga. (Malaki 3:6) Te akaari tika maira teia e ka anoanoia te aronga e akamori ra ia Iehova kia mā. Kare ta Iehova au kaveinga i tau. Teia tuatau, te tapapa maira rai aia i tona aronga akamori kia mā ua e kia viivii kore.—Iakobo 1:27.

EAA TE AITEANGA O TE TUATUA, KIA MĀ?

⁸ To Iehova aerenga manako no runga i te tu mā, e maata atu te ō maira i to te tamā ua i to tatou kopapa, to tatou kakau e to tatou kainga. Te ō maira

6, 7. Akapeea te ture a Mose i te akaari mai anga e ka anoanoia kia mā te aronga e akamori ra ia Iehova?

8. Eaa te au turanga ka anoanoia tatou kia vai mā ua?

to tatou oraanga katoa, ta tatou akamorianga, ta tatou au peu e to tatou aerenga manako. No Iehova kia āriki mai ia tatou ei aronga mā, ka anoanoia tatou kia mā e kia vai viivii kore ua i roto i te au turanga ravarai o to tatou oraanga.

9 Akamorianga viivii kore. Kare tatou e piri ki tetai ua atu tu akonoanga pikikaa. Te tuikaa anga te ngati Iseraela i Babulonia, kua koropiniia ratou e te au tangata akonoanga akamori itoro e te au peu viivii o te akaturi. Kua totou a Isaia e ka oki akaou te ngati Iseraela ki Iseraela i te akamata akaou i te akamorianga viivii kore. Akakite a Iehova kia ratou: “Ka aere kotou ki vao; auraka e arapaki ua atu i tetai mea viivii ra; e aere kotou ki vao mei rotopu mai iaia ra; kia mā kotou.” Eiaa roa ta ratou akamorianga ia Iehova, kia iroia ki te au apianga, au tu e te au peu a te akonoanga pikikaa a Babulonia.—Isaia 52:11.

10 Teia tuatau, kia patoi e kia kopae katoa te au Kerititiano mou i te akonoanga pikikaa. (**E tatau ia 1 Korinetia 10:21.**) Takapini i teianeia ao e maata ua atu te au peu tupuna, peu matauia e te au irinakianga tei akatumuia ki runga i te au apianga akonoanga pikikaa. Ei akaraanga, irinaki te tangata e me mate tatou, e apinga tetai i roto ia tatou te ka ora ua atu, e e manganui te au peu tei akatumuia ki runga i teia irinakianga. (Koheleta 9:5, 6, 10) Ka anoanoia

9, 10. Eaa te aiteanga kia vai viivii kore i roto i ta tatou akamorianga?

te au Kerititiano kia kopae takiri i teia au peu. Penei ka marō tetai pae o to tatou kopu tangata ia tatou kia piri ki teia au peu. Inara kare tatou e vare no te mea ka inangaro tatou kia vai mā ua no Iehova. —Angaanga 5:29.

¹¹ Tu viivii kore. No Iehova kia āriki ia tatou ei aronga viivii kore, ka anoanoia tatou kia kopae takiri i te au tu peu viivii ravarai o te ainga. (**E tatau ia 1 Korinetia 6:9, 10, 18.**) I roto i te Pipiria, akakite mai a Iehova kia tatou kia “rere ke atu i te akaturi.” Akakite taka meitaki mai aia e ko te aronga akaturi kare e tataaraa, “kare anake a ratou tuanga i te basi-leia o te Mesia ra e te Atua.”—Ephesia 5:5; akara i te Au Manako Poto 22.

¹² Aerenga manako viivii kore. Ta te tangata ka manako ko tana ĩa ka akatupu. (Mataio 5:28; 15:18, 19) Te aerenga manako viivii kore ka akakeu te reira ia tatou kia rave i te au mea tiama. E tika rai e e tu apa ua to tatou e ka tarevake rai to tatou aerenga manako i tetai taime. Me tupu teia, kia kopae viviki tatou i te reira. Me kare tatou e kopae, ka taviivii te reira i to tatou ngakau tiama. Penei ka akamata tatou i te rave i te au mea ta tatou e manako ua ana. No reira, ka anoanoia tatou kia akaki i to tatou manako ki te au mea memeitaki. (**E tatau ia Philipi 4:8.**) Kia kopae tatou i te au mea mei te tamataora tau kore e te tā ua. Kia matakite tatou me iki i ta

11. Eaa te aiteanga kia mā to tatou tu?

12, 13. Eaa te tumu i anoanoia ai kia vai viivii kore ua to tatou aerenga manako?

tatou ka tatau, ka akara e ka tuatua.—Salamo 19: 8, 9.

13 Kia noo tamou i roto i te aroa o te Atua, ka ano-anoia tatou kia viivii kore i roto i ta tatou akomori-anga, to tatou tu, e to tatou aerenga manako. E mea puapinga katoa kia Iehova, kia vai mā ua tatou i te pae kopapa.

KIA VAI MĀ UA I TE PAE KOPAPA EAA TE Ō MAIRA?

14 Me tamā tatou i to tatou kopapa e te ngai e noo ra tatou, ka mataora tatou e te au tangata katoa e noo ra i reira. Ka mareka tatou, e ka inangaro rai te tangata kia piri mai kia tatou. Inara e tumu ke atu tetai ka inangaroia ai tatou kia mā. Me mā tatou ka apai mai te reira i te akangateitei kia Iehova. Aka-manako ana i teia: Me e kite ua ana koe i tetai tama-iti repo kare e tamāia ana, penei ka manako koe e mei tera rai tona nga metua. Ka manako akapera rai te tangata no runga ia Iehova me kare tatou e akono, e me kare e tamā ia tatou. Te akakite ra a Paulo e: “Kare rava i tuku i te turorianga ki te tangata ravarai, kia kore e akakinoia te taoonga nei; Te akakite ua nei ra matou ia matou uaorai e e rave angaanga na te Atua i te au mea katoa nei.”—2 Kori-netia 6:3, 4.

15 To tatou kopapa e to tatou kakau. Ka anoano-ia tatou kia tamā ia tatou i te au rā ravarai. Ei akara-anga, kia paî ua rai tatou i te au rā ravarai. Orei i to

14. Eaa i puapinga ai kia mā tatou i te pae kopapa?
15, 16. Eaa ta tatou ka rave kia vai mā ua rai tatou?

E iti tangata tatou no lehova, ka anoanoia tatou
kia mā e kia tamā i to tatou au kainga

tatou rima ki te pu'a e te vai, i mua ake ka tunu ei i te kai, ka kaikai ei, me oti mai i roto i te are meangiti e me amiri i tetai apinga repo. Kare i te aka angaanga i te orei i te rima inara, ka anoanoia kia rave tatou i te reira kia kore e totoa te tiemu e te maki. Ka riro katoa te reira ei paruru i to tatou oraanga. Me kare o tatou are meangiti e me kare e ngai titirianga repo, ka rauka rai ia tatou te au ravenga ke no te rave i te reira. Kare e ngai titirianga repo o te ngati Iseraela i taito, e kō ana ratou i te rua e oti tapoki i te reira ki te one i tetai ngai mamao ki vao i te au ngutuare e te au mato vai.—Deuteronomi 23:12, 13.

16 Kare e anoanoia te kakau oko maata te au peu ou o te kakau me kore te au vaito ou o te kakau.

Inara kia tau ua te reira e kia mā. (**E tatau ia 1 Timoteo 2:9, 10.**) Ka inangaro tatou kia riro ua rai to tatou akamanea ei akangateitei ia Iehova.—Tito 2:10.

17 To tatou kainga e te au ngai e noo ana tatou. Noatu e noo ana tatou kiea, ka tamā tatou i to tatou kainga. Ka akapapu katoa tatou e kia mā ua to tatou motoka, patikara matini, patikara takatakai e tetai ua atu apinga akaoro, me aere tatou ki te au uipaanga e i te tutu aere. I te mea oki e me aere tatou i te tutu aere, e tuatua ana tatou ki te tangata no runga i te oraanga mā i roto i te parataito i te enua nei. (Luka 23:43; Apokalupo 11:18) Ka riro te turanga mā o to tatou kainga e te ngai e noo ra tatou ei akaari e te akapapa nei tatou no te oraanga mā i roto i te ao ou.

18 To tatou ngai akamorianga. Me tamā tatou i to tatou ngai akamorianga, i ko i te Are Uipaanga Patireira, te au ngai akaputuputuanga e i ko i te uruoanga, te akaari ra tatou e e mea puapinga te tu mā kia tatou. Me aere mai te tangata ki te Are Uipaanga Patireira no te taime mua, e reka ana ratou i te turanga mā i reira. Riro teia ei akangateitei ia Iehova. No te mea e tuanga tatou no te putu-putuanga, e apainga ta tatou pouroa kia tamā e kia akono meitaki i to tatou ngai akamorianga.—2 Paraleipomeno 34:10.

17. Eaa te tumu ka inangaro ei tatou kia vai mā ua rai to tatou kainga e te ngai nooanga?

18. Eaa te tumu ka inangaro ei tatou i to tatou ngai akamorianga kia vai mā ua?

TAKORE I TE AU PEU VIIII

19 Noatu e kare te Pipiria i taiku mai i te au peu viivii ravarai, kua oronga mai ra te reira i te au kaveinga te ka tauturu ia tatou kia mārama e, mei teaa tikai to Iehova manako no runga i taua au tu ra. Kare aia e inangaro ia tatou kia kai avaava me kore kia kai i te au tu apinga akakona, me kore kia inu maata i te kava. Me e au oa tatou no te Atua, kare tatou e rave i teia au mea. Eaa te tumu? No te mea te akangateitei ra tatou i te apinga aroa o te oraanga. Ka riro teia au tu ei tapoto ua i to tatou oraanga, takino i to tatou kopapa e etai ke atu. Manganui te tangata e tauta nei i te takore i teia au peu viivii kia roa to ratou oraanga. Inara i te mea e au oa tatou no Iehova, e tumuanga tau tikai to tatou kia akamutu—no to tatou inangaro ia Iehova. Karanga tetai mapu vaine e: “Kua tauturu mai a Iehova iaku kia tamā i toku oraanga e kia akaruke takiri i teia au peu viivii naku. . . . Kare e rauka iaku i te rave i teia au tauianganga naringa kare a Iehova.” Ka uriuri ana tatou e rima au kaveinga Pipiria te ka riro ei tauturu i etai ke kia takore i teia au tu peu kino.

20 “E aku au akaperepere e, tei ia tatou taua au meitaki i tuatuaia maira, e tamā ua tatou ia tatou uaorai i te au viivii katoa o te kopapa e te vae-rua, ma te akaope marie i te akonoanga tapu i

19. Eaa te ka anoanoia kia takore tatou?

20, 21. Eaa te au tu peu ta Iehova e inangaro maira kia matara mai tatou?

te mataku anga atu i te Atua.” (2 Korinetia 7:1) Inangaro a Iehova kia matara mai tatou mei te au tu peu viivii te ka takino i to tatou manako e to tatou kopapa.

²¹ Tetai tumu tau i anoanoia ai kia “tamā ua tatou ia tatou uaorai i te au viivii katoa,” te akakite maira a Iehova i roto ia 2 Korinetia 6:17, 18 e: “Kia taka ke kotou, e auraka e rave ua atu i te mea viivii ra.” E oti taputou mai aia e: “Naku e āriki atu ia kotou; e ei Metua au no kotou, e ei tamariki tamaroa kotou naku, e ei tamariki tamaine.” Ae, mei te metua e inangaro ra i tana tamariki, ka inangaro katoa a Iehova ia tatou me takore tatou i tetai ua atu apinga te ka taviivii ia tatou i mua i tona aroaro.

²² “E anoano atu koe i to Atua ia Iehova ma to ngakau katoa, e ma to vaerua katoa, e ma to manako katoa.” (Mataio 22:37) Ko te akauenga puapinga roa atu teia i te au akauenga pouroa. (Mataio 22:38) Kua tau rai ko Iehova ta tatou e inangaro ma te ngakau katoa. Akapeea e rauka ai ia tatou kia inangaro iaia ma te ngakau katoa, mei te mea e rave akakoro ra tatou i tetai mea te ka tapoto ua i to tatou oraanga me kore ka takino i to tatou roro? Ka rave tatou i te au mea ravarai ka rauka ia tatou, kia akaari e te akangateitei ra tatou i te oraanga tana i oronga mai no tatou.

22-25. Eaa te au kaveinga Pipiria te ka tauturu ia tatou kia takore i te au peu viivii?

23 “Ko [Iehova] uaorai oki tei oronga mai i te ora, e te a’o, e te au mea katoa, ki te au mea rava-rai.” (Angaanga 17:24, 25) Me oronga mai tetai taeake i tetai apinga aroa akaperepere, ka titiri ainei koe me kore ka taviivii ainei koe i te reira? E apinga aroa umeremere tikai te oraanga no ko ia Iehova. Akaperepere tikai tatou i teia apinga aroa. No reira ka inangaro tatou i te oronga i to tatou oraanga ei akakakā ia Iehova.—Salamo 36:9.

24 “E aroa atu koe i toou tangata tupu mei *te aroa* ia koe uaorai.” (Mataio 22:39) Ka akatupu te au tu peu viivii i te kino kia tatou e ki to tatou au akaperepere katoa. Ei akaraanga, me te noo kapiti ra tatou i roto i te ngutuare e tangata kai avaava tetai, ka tupu mai tetai au tu maki kino kia tatou na roto i te akaea anga i te auai avaava. Inara me takore tatou i teia au peu viivii, te akaari ra tatou e te inangaro ra tatou ia ratou.—1 Ioane 4:20, 21.

25 “E akakite atu ia ratou e e kauraro marie i te ui ariki e te aronga mana, e akarongo i te aronga akava.” (Tito 3:1) E manganui te au enua kua tureia te oko e te kai i te apinga akakona e te taangaanga i te reira. I te mea kua akaue mai a Iehova ia tatou kia akangateitei i te au kavamani e kia akono i ta ratou ture.—Roma 13:1.

26 Me inangaro tatou kia riro mai ei oa no

26. (a) Eaa te ka anoanoia kia rave tatou, e āriki mai ei a Iehova i ta tatou akamorianga? (e) Eaa te tumu ka tauta pakari ei tatou kia vai mā ua e te viivii kore?

Me vai mā ua tatou e te viivii kore,
te akakakā ra tatou ia Iehova

Iehova, ka anoanoia tatou kia rave i tetai au tau-
anga. Me koia ia, e akamata i teia taime tikai. Kare
i te mea māmā ua kia takore i tetai peu viivii, inara
ka rauka ia tatou i te rave i te reira! Taputou maira
a Iehova e ka tauturu aia ia tatou. Akakite ra aia e:
“Ko au toou Atua ra ko Iehova, ko tei akakite ia koe
i te mea e puapinga’i koe na; ko tei arataki ia koe na
te arataa e tau ei kia aere koe ra.” (Isaia 48:17) Me
tauta tatou ma to tatou ngakau katoa kia vai mā ua
e te viivii kore, e mea papu tikai e te akakakā ra
tatou i to tatou Atua.

1 E TAPU A IEHOVA E TE AU MEA RAVARAI TANA KA RAVE

“Kia tapu oki kotou, no te mea te tapu nei au.”—Levitiku 11:45

Kia tapu, eaa te aiteanga?

2 Korinetia 6:3, 4, 17, 18

Kia tapu, e kia mā, te ō maira te au tuanga ravarai o to tatou oraanga. Te ō maira te akono anga kia mā ua to tatou kopapa, kakau e to tatou kainga. Te ō katoa maira te akono anga kia vai viivii kore ua ta tatou akamorianga, to tatou tu, e to tatou aerenga manako.

Exodo 30:17-21;

Ieremia 10:12

E mea puapinga te tu mā kia Iehova.

Salamo 19:8, 9;

Mataio 15:18, 19;

Philipi 4:8

Ta te tangata e manako ra, ko tana ia ka rave, no reira ka anoanoia kia tauta pakari tatou kia vai viivii kore ua to tatou aerenga manako.

2 KIA VAI VIIVII KORE UA TA TATOU AKAMORIANGA

“Kia mā kotou, e tei apai i te au āriki
a Iehova ra.”—Isaia 52:11

**Eaa ta tatou ka rave kia vai viivii kore ua ta tatou
akamorianga?**

**1 Korinetia 10:21;
Iakobo 1:27**

Kia kopae takiri tatou i te
au peu, au irinakianga e
piri atura ki te akonoanga
pikikaa.

**Levitiku 11:44;
Malaki 3:6**

E paruru ua ana a Iehova
i tona iti tangata na roto i
te au ture e te au kaveinga
tana e oronga maira.

3 KA TAKINO TE AU PEU VIIVII I TO TATOUPIRIANGA KIA IEHOVA

“E tamā ua tatou ia tatou uaorai i te au viivii katoa o te kopapa e te vaerua.”—2 Korinetia 7:1

Eaa te au peu ta lehova e inangaro maira ia tatou kia kopae takiri?

Mataio 22:39;

Angaanga 17:25;

Tito 3:1

Kia kopae takiri i te au peu mei te kai avaava, te kona kava e te kai apinga akakona, te ka riro ei takino i to tatou kopapa me kore te ka tapoto ua i to tatou oraanga. Kia kopae takiri tatou i te reira au peu, no te mea te akaperepere ra tatou i to tatou oraanga e to etai ke, e te akangateitei katoa ra tatou i te ture o te enua e noo ra tatou.

Roma 7:21-25

Noatu me ka ngatā ia tatou te takore i tetai peu viivii, auraka tatou e tuku i te ‘au. Na roto i te tauturu a lehova ka autu tatou.

4 KA RAUKA IA TATOU TE TAKORE I TE AU PEU VIIVII

“Te moto nei ra au i taku kopapa kia vi.”

—1 Korinetia 9:27

Eaa te ka tauturu ia tatou kia takore i tetai peu viivii?

Mataio 6:13

E pure no te vaerua tapu kia tauturu ia koe i te patoi i tetai ua atu anoano tika kore.

1 Petero 4:3, 4

E kopae i te au tangata, te au teata e te au tu imene te ka riro ei mea ngatā roa atu noou kia takore i tetai ua atu peu viivii.

Roma 12:1, 2

Akateatea mamao ia koe kia papa ua i te akamārama atu ki etai ke i te tumu i iki ei koe, eiaa kia kai avaava e te vai atura.

“E RERE KE ATU I TE AKATURI”

“E tenana ka tamate i to kotou au melo i te au mea o teiane i ao; te akaturi, te tuatua viivii, te anoano viivii ra, te inangaro tika kore, e te noinoi apinga, e akamori idolo oki te reira.”—KOLOSA 3:5.

AERE tetai tangata tautai ki te ngai te reira te ika tana e inangaro ra. Iki aia i te maunu e oti akamata aia i te takiri. I reira tiaki marie ua aia, e i te kai anga te ika, akaēta aia i tana takiri e oti uuti mai aia i te ika.

² E mou ana rai te tangata mei tera rai te tu. Ei akaraanga, kua vaitata roa te ngati Iseraela ki te Enea Taputouia i to ratou puakapa anga i te Ngai Mataataa i Moabi. Kua taputou te ariki o Moabi e ka oronga aia i tetai moni maata na Balaama me tau-maa aia i to Iseraela. I te openga kua rauka ia Balaama tetai ravenga ei akanauru i to Iseraela kia apai mai te taumaa ki runga ia ratou uaorai. I reira, kua iki meitaki aia i te maunu ka tau. Kua tono aia i te au vaine o Moabi ki roto i te puakapa o te ngati Iseraela kia akavare i te au tane.—Numero 22:1-7; 31:15, 16; Apokalupo 2:14.

1, 2. Akapeea a Balaama i te akanauru anga i te iti tangata o lehova kia rave i te ara?

³ Kua puapingaia ainei te maunu a Balaama? Ae. Tauatini ua atu te au tane Iseraela tei “akaturi ki te au vaine Moabi.” Kua akamata katoa ratou i te akamori i te au atua pikikaa tei kapiti mai te atua rave ainga viivii ko Baala-peora. Tei tupu, e 24,000 tangata Iseraela tei mate i ko tikai i te kotinga ka tomo atu ei ki te Enuā Taputouia.—Numero 25:1-9.

⁴ No teaa te manganui o te ngati Iseraela i vare ei ki te ravenga a Balaama? Te manako ua ra ratou i te navenave o to ratou uaorai anoano tika kore, e kua ngaropoina ia ratou te au mea ravarai ta Iehova i rave no ratou. E maata ua atu te au tumuanga tau no te ngati Iseraela kia vai tiratiratu ki te Atua. Kua akaora mai aia ia ratou mei te tuikaa i Aiphiti, kua angai ia ratou i te metepara e kua apai meitaki ua mai ia ratou ki te Enuā Taputouia. (Ebera 3:12) Inara kua vare rai ratou ki te au peu viivii o te akaturi. Kua tata te apotetoro a Paulo e: “Auraka katoa tatou e akaturi, mei tetai papaki o ratou i akaturi ra, e mate iora.”—1 Korinetia 10:8.

⁵ Te vaitata roa mai nei te ao ou. Aite rai tatou ki te ngati Iseraela i runga tikai i te kotinga o te Enuā Taputouia. (1 Korinetia 10:11) Ko teia ao e noo nei tatou, e maata roa atu to ratou anoano tika kore no te ainga, i to te iti tangata o Moabi. E mea māmā ua no teia tu anoano tika kore no te ainga kia takino i

3. Akapeea te ngati Iseraela i mou ei ki roto i te maunu a Balaama?

4. Eaa te tumu i rave ei te tauatini ua atu o to Iseraela i te au peu viivii o te akaturi?

5, 6. Eaa te apiiangā ka mou mai ia tatou mei tei tupu i te Ngai Mataataa o Moabi?

to Iehova iti tangata. Ko te maunu meitaki rava atu e taangaanga nei te Tiaporo, koia oki ko te au peu viivii o te akaturi.—Numero 25:6, 14; 2 Korinetia 2:11; Iuda 4.

⁶ E ui kia koe uaorai e, ‘Me ko te navenave o te anoano tika kore no tetai tuatau poto ua taku mea inangaro roa atu, me ko te noo e tuatau ua atu i roto i te ao ou?’ Kare ainei e paunaia atu te taime kia akono i ta Iehova akauenga kia: “Rere ke atu i te akaturi”?—1 Korinetia 6:18.

EAA TE AKATURI?

⁷ Teia tuatau e tu akono kore tikai to te tangata e manganui, e te akangateitei kore i te ture a te Atua no runga i te pirianga ainga. Ko te akaturi e te moeaana, te tuatua ra te reira no runga i te au peu ainga i rotopu i tetai nga tangata kare i akaipoipo i raro i te ture. Te ō maira te au tu pirianga ainga i rotopu i tetai nga tane me kore nga vaine e i rotopu i te tangata e te manu. Te ō katoa maira, te pirianga ainga na roto i te vaa, na roto i te ara repo, me kore na roto i te amirimiri anga i te mero ainga o tetai kia akatupu i te inangaro ainga. Ka riro teia tumu manako ei mea ngatā e te akamā kia uriuri, inara ka anoanoia tatou kia uriuri i teia, kia mārama meitaki tikai tatou i teia tumu manako, kia rauka ia tatou te kopae i teia au peu ta Iehova e rikarika nei.—Akara i te Au Manako Poto 23.

⁸ Te akakite meitaki maira te Pipiria e ko te

7, 8. Eaa te akaturi e te moeaana? Eaa teia i riro ei ei mea kino?

tangata ka rave i teia au peu viivii o te akaturi e te moeaana, ka akaateaia aia mei roto i te putuputu-anga. (1 Korinetia 6:9; Apokalupo 22:15) E tetai, ko te tangata ka akapera, kare ona akangateitei iaia uaorai e kare etai ke e irinaki akaou iaia. E manamanata ua rai ta te reira ka akatupu e te akavangakau kino, te nui, te manamanata i roto i te akaipoipo, te maki, e te mate. (E tatau ia Galatia 6: 7, 8.) Me noo marie tetai tangata e me akamanako meitaki no runga i te kino ta te akaturi ka akatupu, kare rava aia e inangaro kia akapera. Inara te manako ua ra tera tangata iaia uaorai me akamata aia i te aru i tera takainga mua no te akatupu i tona uaorai anoano tika kore no te akaturi. I te maatanga o te taime, ko tera takainga mua, te ō maira te akarakara e te tatau no runga i te au peu viivii o te ainga.

AKARAKARA I TE AU PEU VIIVII O TE AINGA —TAKAINGA MUA

⁹ Te akarakara i te au peu viivii o te ainga, kua akakoroia ei akatupu i te inangaro ainga. Teia tua-tau ka kiteaia te reira i te au ngai ravarai—i roto i te au makatini, puka, imene, au teata i runga i te tivi e i runga katoa i te Initaneti. E maata ua atu te tangata e manako ana e kare e kino kia akarakara i te au peu viivii o te ainga, kareka ra e kino maata ta te reira ka akatupu. Ka akakeuia te tangata kia kaki ua i te

9. No teaa ra i riro ei te akarakara i te au peu viivii o te ainga, ei mea kino?

ainga e ka akatupu te reira i te au anoano tika kore. Me akamata ana tetai tangata i te akarakara i te au peu viivii o te ainga, ka akamata rai aia i te amiri-miri i tona mero ainga, ka akatupu i te manamana-ta i roto i te akaipoipo, e i te openga ka matara te oraanga akaipoipo.—Roma 1:24-27; Ephesia 4:19; akara i te Au Manako Poto 24.

¹⁰ E mea puapinga kia mārama tatou e akapeea te au peu viivii o te ainga i te akanauru anga ia tatou. Akara i teia akamatakiteanga i roto ia Iakobo 1:14, 15: “Kia akatatipakeia tetai, e kia riro ua atu i te kino, kua pikikaaia te reira tangata i tona uaorai anoano tika kore. E kua to ta te anoano tika kore ra, anau maira tana ko te ara; e kia rave akaopeia te ara ra, anau maira tana ko te mate.” No reira me ō mai te au manako tarevake ki roto i toou manako, e kopae takiri i te reira. Me kite ua ake koe i tetai au tutu te ka akatupu i te inangaro ainga, eiaa e akara! Tamateia taau komupiuta me kore tauuia taau teata. Auraka e tuku i te anoano tika kore ei akatere i toou oraanga. Me akapera koe, ka ririnui roa atu teia au anoano tika kore i roto ia koe e ka riro ei mea ngatā tikai i te takore.—E **tatau ia Mataio 5:29, 30.**

¹¹ Kua kite meitaki tikai a Iehova ia tatou e to tatou tu. No reira kua kite aia e e aronga apa ua tatou, e kua kite katoa aia e ka rauka ia tatou kia

10. Akapeea te kaveinga i roto ia Iakobo 1:14, 15 te tauturu anga ia tatou kia kopae takiri i te au peu viivii o te ainga?

11. Akapeea a Iehova me tauturu mai ia tatou me te manako ra tatou i te au mea tika kore?

Kia matakite me taangaanga i te Initaneti

akakore i to tatou au anoano tika kore. Te akakite maira a Iehova kia tatou: “E tenana ka tamate i to kotou au melo i te au mea o teiane i ao; te akaturu, te tuatua viivii, te anoano viivii ra, te inangaro tika kore, e te noinoi apinga, e akamori idolo oki te reira.” (Kolosa 3:5) Noatu e kare tera i te mea māmā ua i te rave, e akakoromaki ra to Iehova ia tatou e ka tauturu mai aia ia tatou. (Salamo 68:19) Kua ō tetai taeake mapu ki roto i te ereere o te akarakara anga i te au peu viivii o te ainga e te amirimiri i tona mero ainga kia akatupu i te inangaro ainga. Kua manako tona au oa i te apii e ko te tu rai teia me mamaata mai te tamariki, inara kua karanga aia e: “Kua riro teia ei takino i toku akava-ngakau, e kua ō atu au ki roto i te oraanga akaturu.” Kua kite aia e ka anoano-ia aia kia akaaere i tona au anoano, e kua rauka iaia

te takore i teia tu ma te tauturu a Iehova. Me te manako ra koe i te au mea tika kore, e pati kia Iehova no tona “mana maata” kia vai tiama ua toou aerenga manako.—2 Korinetia 4:7; 1 Korinetia 9:27.

¹² Kua tata a Solomona e: “I te au mea katoa taau ka tapapa ra, kia maata taau tapapa anga i to ngakau; ko te tumu oki te reira o te ora.” (Maseli 4:23) To tatou “ngakau,” ko te tangata ia o roto, ta Iehova e kite maira. Te au mea ta tatou ka akara, e akakeuanga ririnui to te reira ki runga ia tatou. Akakite te tangata tiratiratu a Iobu e: “Kua papau au i te koreromotu i oku nei mata: eaa ra au ka akara atu ei ki te paretenia?” (Iobu 31:1) Mei ia Iobu rai, ka anoanoia tatou kia matakite i ta tatou e akara ra e e manako ra. Kia pure tatou mei te tata salamo rai: “E akaariu ke i toku mata kia kore e akara i te mea puapinga kore.”—Salamo 119:37.

IKIANGA TAREVAKE A DINA

¹³ Ka riro to tatou au oa ei akakeuanga ririnui ki runga ia tatou, noatu e meitaki e me e kino. Me iki koe i te au oa e aru ra i to te Atua au turanga, ka rauka ia ratou te tauturu ia koe kia akapera katoa. (Maseli 13:20; e tataua ia 1 Korinetia 15:33.) Ka kite tatou i te puapinga o ta tatou ikianga me akara tatou i tei tupu kia Dina. Koia tetai tamaine a Iakoba, kua utuutuia aia i roto i te ngutuare tangata e akamori ana ia Iehova. Kare a Dina i te tamaine

12. Eaa te tumu ka anoanoia ai tatou kia ‘tapapa i to tatou ngakau’?

13. Eaa te tu o te au oa ta Dina i iki?

angaanga neneva, inara kua akaoa atu aia ki te au tamariki tamaine Kanaana kare e akamori ana ia Iehova. Me akaaiteia ki te iti tangata o te Atua, e tuke takiri te aerenga manako o to Kanaana no runga i te ainga e kua kite uaia ratou ei iti tangata peu akaturi viivii. (Levitiku 18:6-25) Te aere anga a Dina ki ko i tona au oa, kua aravei aia i tetai mapu tane no Kanaana, ko Sekema tona ingoa, tei akainangaro iaia. Ko Sekema e tangata “akangateiteiia i te ngutuare katoa o tona metua” inara kare aia e inangaro ana ia Iehova.—Genese 34:18, 19.

¹⁴ Kua rave a Sekema i tana i matau i te kite e e mea natura ua e te tau kiaia uaorai. No tona ākā inangaro ia Dina, “kua opu iora” aia ia Dina e “kua taakaaka iora” iaia. (E tatau ia Genese 34:1-4.) Kua riro teia kino tei raveia ei akatupu i tetai au mea tei taopenga mai ki te tumatetenga no Dina e pera katoa tona ngutuare tangata.—Genese 34:7, 25-31; Galatia 6:7, 8.

¹⁵ No tatou kia kite e e mea puapinga to Iehova au turanga tuatua tika, kare e anoanoia kia aru tatou i te tarevake ta Dina i rave. “Ko tei kapiti katoa i tona aerenga ki to te aronga pakari ra, ka pakari katoa ia: ko tei kapiti ra ki te aronga neneva ra, e mate ia.” (Maseli 13:20) E akapapu e kia mārāma koe i “te au mataara memeitaki katoa ra,” i reira e rauka ai ia koe te kopae i te mamae ngakau.—Maseli 2:6-9; Salamo 1:1-3.

14. Eaa tei tupu kia Dina?

15, 16. Akapeea e rauka ai ia tatou te pakari?

16 Ka rauka ia tatou te pakari na roto i te apiianga i te Tuatua a te Atua, te pure kiaia i mua ake ka rave ei i tetai au ikianga, e te aru i te ako a te tavini akono meitaki e te pakari. (Mataio 24:45; Iakobo 1:5) E tika rai, e tu paruparu to tatou katoatoa e te apa ua. (Jeremia 17:9) Mei teaa ra toou tu me akamatakite mai tetai tangata ia koe no runga i te kino te ka tupu, me akaturi koe? Ka riri ainei koe, me ka āriki akaaka ua koe i tana tauturu?—2 Ariki 22:18, 19.

17 Ei akaraanga, akamanako ana i teia turanga. I ko i te ngai angaanga a tetai tuaine, kua akamata tetai mapu tane i te akaoaoa atu kiaia e kua pati iaia kia aere raua ki tetai ngai. Kare aia e akamori ana ia

17. Oronga mai i tetai akaraanga e akapeea te ako a tetai oa Kerititiano i te tauturu anga ia tatou.

Iehova, kareka ra i te akaraanga e tamaiti meitaki ua aia e te mako. Inara kua kite tetai tuaine ia raua e kua akamatakite atu iaia. Eaa ta tera tuaine ka rave? Ka maani kotoeanga ainei aia, me ka aru aia i te tu pakari o te akamatakiteanga? Penei te inangaro ra teia tuaine ia Iehova e i te rave i te mea tika. Inara me ka aru ua rai aia i teia tangata, te ‘rere ke atu ra ainei aia i te akaturi’ me te ‘irinaki ra aia ki tona uaorai ngakau’?—Maseli 22:3; 28:26; Mataio 6:13; 26:41.

APIIANGA MEI TE AKARAANGA O IOSEPHA

18 Te mapu ua ra a Iosepha i riro ei aia ei tuikaa i Aiphiti. I te au rā ravarai, ka pati ua rai te vaine a tona pu iaia kia moe raua. Inara kua kite a Iosepha e e tarevake tikai te reira. Inangaro a Iosepha i te akamareka ia Iehova no tona inangaro iaia. No reira i te au taima ravarai ka tauta teia vaine i te akanauru ia Iosepha, kua patoi pakari aia. I te mea e tuikaa aia i reira, kare e rauka iaia kia akaruke i tona pu. I tetai rā i muri ake i te māro anga te vaine a tona pu iaia kia moe raua, kua “oro maira [aia], e tae maira ki vao.”—E tatau ia **Genese 39:7-12**.

19 Penei ka tuke takiri te turanga naringa a Iosepha i tuku ua atu ki ta te au manako tika kore, me kore kia akamanako ua atu rai no runga i te vaine a tona pu. Inara e puapinga maata atu to Iosepha pirianga kia Iehova. Kua karanga atu aia ki taua vaine ra

18, 19. Akamārama mai e i akapeea a Iosepha i te rere ke anga atu mei te akaturi?

e: “I na oki toku pu . . . kare roa ana apinga i tāpu iaku, mari ra ko koe, ko te vaine nana uaorai: eaa oki au e tika’i kia rave i tenana kino maata, e te ara i te Atua?”—Genese 39:8, 9.

20 Noatu e mamao a Iosepha mei tona ngutuare tangata e tona ipukarea, kua vai tiratiratu ua rai aia ki te Atua, e kua akameitaki maira a Iehova iaia. (Genese 41:39-49) Kua mareka rava a Iehova i to Iosepha tu tiratiratu. (Maseli 27:11) E mea ngatā kia patoi i te akaturi. Inara e akamaara i teia tuatua: “Ko kotou, tei inangaro ia Iehova, kia rikarika i te kino ra; te tiaki ra aia i te vaerua o tona aronga tapu ra; te akaora ra aia ia ratou i te rima o te aronga kino ra.”—Salamo 97:10.

21 I te au rā ravarai, e akaari ua ana to Iehova iti tangata i te tu ngakau toa “kia rikarika i te kino, e kia inangaro i te meitaki.” (Amosa 5:15) Noatu eia ouu mataiti, ka rauka rai ia koe kia vai tiratiratu kia Iehova. Tetai taeake mapu, kua timataia tona akarongo iaia i te apii. Karanga tetai tamaine kiaia e, me tauturu mai aia i te rave i tana tarere numero ka akatika aia kia moe raua ei tane e te vaine. Eaa ta teia taeake i rave? Kua aru aia i ta Iosepha i rave. Karanga aia e: “I reira rai, patoi atu aia iaia. Na te vai tiratiratu anga, rauka iaku te tu akangateitei kia vai tiama ua.” Tetai ua atu tu “nave-nave poto ua” no te akaturi, ka akatupu te reira i te mamae ngakau. (Ebera 11:25) Kareka te akarongo

20. Akapeea tatou i kite ei e kua mareka rava a Iehova ia Iosepha?

21. Akapeea tetai taeake i te aru anga i te akaraanga o Iosepha?

kia Iehova e mataora mou ua rai ta te reira ka akatupu.—Maseli 10:22.

TUKU IA IEHOVA KIA TAUTURU IA KOE

22 Ka titau a Satani kia akariro i te akaturi e te moeaana ei ereere no tatou, ka riro teia ei mea ngatā tikai. Kare e kore, e manako tarevake ana tatou pouroa. (Roma 7:21-25) Kua mārama ua a Iehova i teia e kua kite aia e “e one tatou.” (Salamo 103:14) Akapeea i reira me rave tetai Kerititiano i tetai ara kino tikai o te akaturi e te moeaana? Te aiteanga ainei i reira e kare e tauturu e rauka? Kare. Me tataraara tikai tetai tangata, ka tauturu mai a Iehova iaia. Kua “tika ia koe [i te Atua] i te akakore mai i te ara.”—Salamo 86:5; Iakobo 5:16; e tatau ia Maseli 28:13.

23 Kua oronga mai a Iehova i “te meitaki i te tangata nei”—koia oki i te aronga pakari ei akono ia tatou. (Ephesia 4:8, 12; Iakobo 5:14, 15) Kua oronga mai aia i te aronga pakari ei tauturu ia tatou i te akamatutu i to tatou pirianga kiaia.—Maseli 15:32.

E AKAMANAKO MEITAKI E “TE PAKARI”

24 E rauka ai kia rave i te ikianga tau ka anoanoia tatou kia mārama e, no teaa ta Iehova au ture i pua-pinga ai no tatou. Kare tatou e inangaro kia aite mei tera tangata ou rai tei akatakaia mai i roto ia Maseli

22, 23. Akapeea a Iehova i te tauturu mai anga ia tatou noatu kua rave tatou i tetai ara kino?

24, 25. Akapeea te tu akamanako meitaki e “te pakari” i te tauturu anga ia tatou kia kopae i te akaturi e te moeaana?

7:6-23. E tangata “manako kore” aia, no reira aia i mou ei ki roto i te ereere o te akaturi e te moe-aana. Ko te akamanako meitaki, e maata atu te ō maira. Koia oki ka tauta tatou kia mārama i to te Atua aerenga manako, e kia taangaanga i te reira i roto i to tatou uaorai oraanga. E akamaara ana i teia au tuatua pakari: “Tei rauka iaia te pakari ra, kua aroa aia i tona uaorai vaerua: ko tei tāpu marie i te kite ra, ka rauka iaia te meitaki.”—Maseli 19:8.

25 Kua papu tikai ainei ia koe e e mea tika to te Atua au turanga? Te irinaki tikai ra ainei koe e me aru koe i te reira, ka mataora koe? (Salamo 19:7-10; Isaia 48:17, 18) Me kare koe i papu, e akamaara i te au mea pouroa ta Iehova i rave noou. “Ka tongi ana kia kite i te meitaki o Iehova.” (Salamo 34:8) Ka kite koe e me akapera koe, ka maata atu ia toou inangaro i te Atua. E inangaro i tana e inangaro ra, e rikarika i tana e rikarika ra. Akaki i toou manako ki te au mea memeitaki—te au mea mou, au mea tika, au mea tau meitaki, au mea viivii kore, e te au mea rekarekaia. (Philipi 4:8, 9) Ka rauka ia tatou kia aite mei ia Iosepha rai, kua puapingaia aia no te aru i to Iehova pakari.—Isaia 64:8.

26 Noatu kare koe i akaipoipo e me kua akaipoipo koe, inangaro a Iehova kia rekareka e kia mataora koe i roto i toou oraanga. I roto i te nga pene ka aru mai, e au apiianganga tetai te ka riro ei tauturu ia tatou kia puapingaia to tatou oraanga akaipoipo.

26. Eaa ta tatou ka uriuri i roto i te nga pene ka aru mai?

1 E EREERE TE AKATURI

“E rere ke atu i te akaturi.”

—1 Korinetia 6:18

Eaa te tumu i riro ei te akaturi ei mea kino?

Numero 25:1-9;

2 Korinetia 2:11

Teia ao no Satani, pou ua to ratou manako ki runga i te ainga, e ka riro teia tu ei takino i to lehova iti tangata. Ko te au peu viivii o te akaturi te maunu meitaki rava atu e taangaanga nei a Satani, e ka anoanoia tatou kia paruru ia mei te reira.

Maseli 22:3;

Galatia 6:7, 8

E akamanako i te mamae e te taitaia ta te akaturi ka akatupu.

1 Korinetia 6:9, 10

Me ka rave ua atu rai tetai tangata i te akaturi, ka akaateaia aia mei roto i te putuputuanga.

2 KA RAUKA IA TATOU TE PATOI I TE AKATURI

“Kia akatatipakeia tetai, e kia riro ua atu i te kino, kua pikikaaia te reira tangata i tona uaorai anoano tika kore. E kua to ta te anoano tika kore ra, anau maira tana ko te ara.”—Iakobo 1:14, 15

Akapeea e rauka ai ia tatou te patoi i te akaturi?

Iobu 31:1;

Ieremia 17:9;

Mataio 5:27, 28;

Kolosa 3:5

Patoi viviki atu i te au aerenga manako tau kore, i mua ake ka akatupu ei te reira i te au anoano tika kore. Auraka e akarakara i te au peu viivii o te ainga.

Genese 39:7-12;

2 Korinetia 4:7;

Iakobo 1:5

Auraka e tavarevare, e pati ia lehova kia tauturu mai ia koe.

Maseli 27:11

Akamanako no runga i te puapinga o te akarongo i te ture a te Atua.

Maseli 13:20;

1 Korinetia 15:33

Iki i te au oa tei inangaro ia lehova e tei aiteite to ratou au turanga e aru ra ki toou.

3 AURAKA RAVA E TUKU I TE 'AU; KA TAUTURU A IEHOVA IA KOE

“Te meitaki ra oki koe, e te Atua, e kua tika ia koe i te akakore mai i te ara nei.”—Salamo 86:5

Akapeea a lehova me tauturu ia tatou me rave tatou i tetai ara kino?

Salamo 103:14;

Maseli 28:13;

Roma 7:21-25

Mei te mea e ka tataara tetai tangata, ka akakore mai a lehova i tana ara.

Galatia 6:1, 2;

Iakobo 5:14-16

Ka rauka i te aronga pakari o te putuputuanga i te tauturu ia tatou kia akamatutu akaou i to tatou pirianga ki te Atua.

Maseli 3:5, 6;

Philipi 4:8, 9

Apai kia kite i te aerenga manako te ka akamareka ia lehova. I reira e rauka ai ia koe te rave i te au ikianga tau.

AKAIPOIPO —E APINGA AROA NA TE ATUA

“Te taura e toru enui ra, kare ïa e motu vave.”

—KOHELETA 4:12.

AKAMANAKO ana i te mataora o tetai vaine e tana tane akaipoipo i te rā o to raua akaipoipoanga. Rekareka tikai raua i te akamanako i to raua oraanga a te tuatau ka aereia, e te au mea memeitaki ta raua e tapapa atu nei. To raua irinakianga, kia roa e kia mataora to raua oraanga akaipoipo.

² Inara i te akamataanga, mataora ua te akaipoipo kareka ra, kare te reira e roa ana. No tetai akaipoipo kia roa e kia mataora, ka anoanoia te aratakianga a te Atua no te nga tokorua. Ka uriuri ana tatou i te pauanga a te Pipiria ki teia au uianga ka aru mai: Eaa ua ai te puapinga ka rauka i roto i te akaipoipo? Me ka akaipoipo koe, akapeea e rauka ai ia koe te iki i tetai tokorua tau noou? Akapeea e rauka ai ia koe kia riro ei tane akaipoipo me kore ei vaine akaipoipo meitaki? E eaa te ka tauturu kia roa atu te tuatau o tetai akaipoipoanga?—E tatau ia Maseli 3:5, 6.

1, 2. (a) Eaa ra ta te au tokorua akaipoipo ou e tapapa atu ana? (e) Eaa te au uianga ta tatou ka uriuri i roto i teia pene?

E MEA TAU AINEI KIA AKAIPOIPO AU?

³ Irinaki tetai aronga e kare te tangata e mataora mari ua kia akaipoipo aia. Inara kare teia i te tika. Akakite a Iesu e ko te turanga kare e akaipoipo, e apinga aroa katoa te reira. (Mataio 19:11, 12) E kua akakite katoa te apotetoro a Paulo e, e puapinga to te turanga kare e akaipoipo. (1 Korinetia 7:32-38) Tei runga ia koe te iki e me ka akaipoipo koe e me kare. Eiaa koe e akatika i toou au oa e toou kopu tangata me kore i te peu tupuna a toou iti tangata kia māro ia koe kia akaipoipo.

⁴ Te akakite ra te Pipiria e e apinga aroa katoa te akaipoipo na te Atua, e e puapinga katoa to te reira. No runga i te tangata mua ko Adamu, akakite a Iehova: “Kare ĩa e meitaki kia noo ua te tangata koia anake ra; e anga au i tetai tauturu tau nona ra.” (Genese 2:18) Kua anga iora a Iehova ia Eva ei vaine na Adamu, e kua riro mai ko raua te kopu tangata mua. Me e tamariki ta te nga tokorua, kia riro to raua oraanga akaipoipo ei ngai tau e te tinamou no te utuutu i ta raua tamariki. Inara kare ko te anau tamariki ua te akakoroanga o te akaipoipo.—Salamo 127:3; Ephesia 6:1-4.

⁵ Tata te Ariki a Solomona: “E meitaki nga tangata toko rua i te takitai; no te mea e tutaki meitaki ta raua i ta raua angaanga. Kia inga oki tetai ra, na te

3. I toou manako e, ka anoanoia tetai tangata kia akaipoipo e mataora ai? Akamārama mai.

4. Eaa ua ai te puapinga o te oraanga akaipoipo meitaki?

5, 6. Akapeea tetai akaipoipo e riro ei mei “te taura e toru enui”?

tokorua e rave e akatu ki runga; te tangata okotai ra kia inga ra, e ae oki aia, kare oki ona e tokorua ei akatu iaia ki runga . . . e te taura e toru enui ra, kare ia e motu vave.”—Koheleta 4:9-12.

⁶ Ko te akaipoipoanga meitaki, ka riro te reira ei pirianga oa mou tikai i rotopu i tetai nga tokorua tei riro ei tauturu, ei akapumaana e ei paruru i tetai e tetai. Ka akamatutu te inangaro i te akaipoipo, inara ka ketaketa roa atu to raua akaipoipo me akamori raua ia Iehova. Ka riro i reira to raua akaipoipo mei “te taura e toru enui” koia oki e toru kata taura tei iriia kia piri meitaki. E matutu rava atu te taura e toru enui tei iriia, i to te taura e rua ua enui. No reira ka matutu te akaipoipo me ko Iehova tetai i roto i to raua oraanga.

⁷ I muri ake i te akaipoipo, i reira nga tokorua ka akatupu ei i to raua uaorai inangaro i tetai e tetai na roto i te pirianga ainga. (Maseli 5:18) Inara, me ka akaipoipo tetai no te akatupu ua nei i tona inangaro no te pirianga ainga, penei kare e tau tana ikianga i tetai tokorua nona. No reira te Pipiria i karanga ai e, e tiaki “kia pakari aia” ka akaipoipo ei, kua pou i reira te tuatau e pakari ra te anoano no te pirianga ainga. (1 Korinetia 7:36) E mea meitaki kia tiaki marie ma te akakoromaki, ka akaipoipo ei. Ka rauka i reira ia koe tetai tuatau kia akamanako meitaki i taau ka rave, kia rauka ia koe te rave i te ikianga tau.—1 Korinetia 7:9; Iakobo 1:15.

⁸ Me te manako ra koe i te akaipoipo, e mea

7, 8. Eaa te ako ta Paulo i oronga mai no runga i te akaipoipo?

meitaki kia akamanako e kia kite koe, e tupu ana rai te manamanata i roto i te au akaipoipo ravarai. Akakite a Paulo e ko te aronga ka akaipoipo ka “peka-peka . . . te reira i te kopapa.” (1 Korinetia 7:28) E noatu e oraanga akaipoipo meitaki to nga tokorua, ka na roto rai raua i te au turanga ngatā. No reira me papa koe no te akaipoipo, e akapapu meitaki e kia tau taau ikianga i toou tokorua.

KOAI RA TAKU KA AKAIPOIPO?

⁹ Teia tetai kaveinga Pipiria kia akamaara me iki i tetai tane me kore i tetai vaine: “Auraka kotou e kapitiia ma te tau kore i te aronga akarongo kore ra.” (2 Korinetia 6:14) Kua akatumuia teia akatutuanga ki runga i te angaanga tanutanu. Mei te mea kare e aiteite ana te maatamaata me kore te meangiti e te ririnui o tetai nga manu, kare te tangata tanutanu e tavaa kapiti ia raua kia angaanga i roto i te one kai. Kare tera i te mea meitaki no te nga manu no te mea ka akateiaa roa atu te reira i ta raua apaianga. Mei tera rai te tu i roto i te akaipoipo o tetai tei akamori ia Iehova e tetai kare e akamori ana ia Iehova, e maata te manamanata ka tupu. No reira, te oronga maira te Pipiria i te ako kia akaipoipo tatou ‘kia tau i te Atu.’ —1 Korinetia 7:39.

¹⁰ E manako ana tetai au Kerititiano e e ngari ake kia akaipoipo ratou i tetai tangata kare e akamori ana ia Iehova, i to te noo ko ratou anake ua. Inara

9, 10. Eaa ra te ka tupu me ka akaipoipo tatou i tetai tangata kare e akamori ana ia Iehova?

me kopae tatou i te ako a te Pipiria, ka taopenga mai e mamae ngakau e te taitaia. E Au Kite tatou no Iehova, e ko te tavini iaia te apinga puapinga rava atu i roto i to tatou oraanga. I toou manako, mei teaa rai te tu me kare koe e rave kapiti i te au mea puapinga roa atu i roto i toou oraanga e toou tokorua? E manganui tei iki kia noo ua kare e akaipoipo, i to te akaipoipo i tetai tangata kare e inangaro ana ia Iehova e i te tavini iaia.—**E tatau ia Salamo 32:8.**

¹¹ Kare ra mei te mea e ka riro tetai ua atu e tavini ra ia Iehova, ei tane me kore ei vaine tau naau. Me te manako ra koe i te akaipoipo, e kimi i tetai tangata e mareka tikai ra koe, e kua mārama korua i to korua uaorai tu. Tiaki marie kia aravei koe i tetai tangata tei aiteite ua to korua akakoroanga, e tei akariro i te tavini ia Iehova ei mea mua i roto i tona oraanga. Akataka i tetai tuatau no te tatau e te akamanako meitaki no runga i te ako no te akaipoipo i roto i te au puka a te tavini akono meitaki e te pakari.—**E tatau ia Salamo 119:105.**

¹² I roto i tetai au iti tangata, e mea matauia e na te nga metua e iki i te tokorua akaipoipo no ta raua tamaiti me kore tamaine. Irinakiia e ko te nga metua tei kite e koai tei tau roa atu no ta raua tamaiti. E peu matau katoaia teia i te au tuatau o te Pipiria. No reira me ka iki toou kopu tangata kia aru i teia peu, ka

11. Akapeea e rauka ai ia koe i te iki i tetai tokorua akaipoipo tau noou?

12. Eaa ta tatou ka kite mai i roto i te Pipiria, no runga i te au akaipoipo na te metua e iki i te tokorua?

E tatau e te akamanako marie i te ako a te Tuatua
a te Atua no te oraanga akaipoipo

rauka i te Pipiria i te tauturu i te nga metua kia kite eaa te au tu ta raua ka akara. Ei akaraanga, i te iki anga a Aberahama i tetai vaine na tana tamaiti ko Isaaka, ko te mea puapinga roa atu kiaia kare ko te moni me kore te turanga ngateitei; mari ra kia inangaro tera vaine, ia Iehova.—Genese 24:3, 67; akara i te Au Manako Poto 25.

AKAPEEA AU ME AKAPAPA NO TE AKAIPOIPO?

13 Me te manako ra koe i te akaipoipo, e akapapu

13-15. (a) Akapeea tetai tangata i te akapapa anga iaia kia riro ei tane akaipoipo meitaki? (e) Akapeea tetai vaine i te akapapa anga iaia kia riro ei vaine akaipoipo meitaki?

e kua papa koe. Penei te manako ra koe e kua papa koe, inara ka uriuri ana tatou eaa tikai te ō maira i te akapapa anga no te akaipoipo. Penei ka poitirere koe i te pauanga.

¹⁴ Te akaari maira te Pipiria e, e tuke rai ta te tane apainganga ki ta te vaine i roto i te ngutuare tangata. No reira me e tane koe e me e vaine, e tuke rai te aiteanga e ō maira no te akapapa ia koe no te akaipoipo. Me te manako ra tetai tane i te akaipoipo, ka anoanoia aia kia ui kiaia uorai e me kua papa aia kia riro ei upoko no te ngutuare tangata. Te tapapa maira a Iehova i te tane, kia akono i tei anoanoia no tana vaine e tana tamariki i te pae kopapa e i te au mea e ō maira to ratou aerenga manako ngakau. Tei puapinga roa atu, ka anoanoia te tane kia akapapu e te raveia ra te akamorianga a tona iti tangata ia Iehova. Te akataka maira te Pipiria e ko te tangata kare e akono i tona uorai ngutuare “e maata atu ia tona kino i to te tangata akarongo kore ra.” (1 Timoteo 5:8) No reira me e tane koe e manako ra i te akaipoipo, e akamanako e eaa te aiteanga o teia kaveinga Pipiria: “E akateateamamao i taau ra angaanga ki vao, ka akatau marie ei kia tau taau ki te kainga; ka akatu ei i toou are i muri ake.” Tera te aiteanga, i mua ake ka akaipoipo ei koe, e akapapu e ka rauka ia koe te rave i te au apainganga ta Iehova e umuumu maira i te tane akaipoipo kia rave.—Maseli 24:27.

¹⁵ Tetai vaine e manako ra i te akaipoipo, ka anoanoia kia ui aia kiaia uorai e, me kua papa aia no te

au apainga a te vaine akaipoipo e penei ta te metua vaine. Te taiku ra te Pipiria i te au mataara e akono ana te vaine akono meitaki i tana tane e tana tamariiki. (Maseli 31:10-31) Teia tuatau, e maata te tane e te vaine e manako ua ra i ta to ratou tokorua akaipoipo ka rave no ratou. Inara te inangaro maira a Iehova ia tatou kia manako e eaa ta tatou ka rauka i te rave no to tatou tokorua.

16 I mua ake ka akaipoipo ei koe, e akamanako marie i ta Iehova e akakite maira no runga i te tane akaipoipo e te vaine akaipoipo. Kia riro ei upoko no te ngutuare tangata, kare tera i te tikaanga no te tane kia takinokino i tona ngutuare tangata. Ko te upoko meitaki o te ngutuare tangata ka aru aia i te akaranga a Iesu i te akaperepere e te takinga meitaki i te aronga tana e akono ra. (Ephesia 5:23) No te vaine, ka anoanoia aia kia akamanako eaa te aiteanga nona kia turu i te au tukuanga tika a tana tane e kia taokotai kiaia. (Roma 7:2) Ka anoanoia kia ui aia kiaia uarai e me ka mataora aia i te kauraro ki tetai tangata apa ua. Mei te mea e kare e rauka iaia, penei ka manako aia e ngari ake eiaa e akaipoipo i teia nei.

17 Ka anoanoia nga tokorua akaipoipo kia tuku i te anoano o tona tokorua i mua ake i tona uarai. (E tatau ia **Philipi 2:4.**) Tata a Paulo: “E aroa ra te tangata katoa i tana uarai vaine mei te aroa iaia uarai; e te vaine oki e kauraro aia i tana tane.”

16, 17. Me te manako ra koe i te akaipoipo, eaa ra taau ka akamanako marie?

(Ephesia 5:21-33) Ka anoanoia kia kite te tane e te vaine e te inangaroia maira raua, e te akangateitei katoaia maira. Inara no tetai akaipoipo kia matutu, ka inangaroia te tane kia kite e me te akangateitei ra tana vaine iaia, e ka inangaro katoa te vaine kia kite, e me te inangaro maira tana tane iaia.

18 Te tuatau e akamatau ra te nga tokorua ia raua

18. Eaa te tumu ka anoanoia ai te nga tokorua kia matakite, i te tuatau e akamatau ra ia raua ki tetai e tetai i mua ake ka akaipoipo ei?

I te tuatau e akamatau ra te nga tokorua ia raua i mua ake ka akaipoipo ei, ka kite raua mei tea te tu me karangaranga raua ki tetai e tetai

ki tetai e tetai i mua ake ka akaipoipo ei, e taimē mataora tikai teia no raua. E taimē katoa teia no raua kia kite tikai e mei teaa to raua tu, me ko ta raua rai teia ka inangaro, me kua papa raua i te akapou i te katoaanga o to raua oraanga ma tetai e tetai. Teia katoa te tuatau e kite ei nga tokorua e mei teaa to raua tu me karangaranga ki tetai e tetai, me e inangaro tikai to raua ia raua rai i roto i to raua ngakau. I to raua pirianga manako ngakau e pakari maira, e mea natura ua no raua kia akainangaro i tetai e tetai. Inara ka anoanoia raua kia akamako i to raua tu ki tetai e tetai i mua ake ka akaipoipo ei, kia kore raua e rave i tetai mea tau kore. Na te inangaro mou tikai e tauturu ia raua kia akakoromaki e kia kopae i tetai ua atu mea tika kore te ka takino i to raua pirianga ki tetai e tetai e kia Iehova.—1 Tesalonia 4:6.

AKAPEEA RA E RIRO EI TOKU AKAIPOIPO EI MEA TINAMOU?

19 I roto i te au puka e te au teata no te akaipoipo, e manganui te taopenga ana ki tetai akaipoipo maata e te mataora. I roto ra i te oraanga tikai, ko te akamataanga ua te akaipoipo. Kua akakoro a Iehova i te akaipoipo ei pirianga tinamou.—Genese 2:24.

20 Teia tuatau, e mea poto ua te oraanga akaipoipo ki te manganui. E māmā ua kia akaipoipo e kia tatara. Tetai aronga, me tupu te manamanata

19, 20. Eaa ra to te au Kerititiano manako no runga i te akaipoipo?

ko to ratou taimē tera i te akaruke i to ratou tokorua e kia akaope i te akaipoipo. E akamaara ra i te akatutuanga a te Pipiria no te taura e toru enui tei iriia. Kare tera tu taura e motu noatu e ketaketa te reira. Me irinaki tatou kia Iehova no te aratakianga ka tinamou to tatou akaipoipo. Akakite a Iesu: “E ta te Atua i topiri ra, auraka te tangata e akataka ke atu.”—Mataio 19:6.

**Akariro i te Tuatua a te Atua ei tuanga
no to korua oraanga akaipoipo**

21 Pouroa tatou e au tu memeitaki to tatou e e au tu paruparu katoa. E mea māmā ua i te akara i te tu paruparu o etai ke, e i te tu paruparu tikai o to tatou tokorua akaipoipo. Inara me akapera tatou kare tatou e mataora. I tetai tua ra, me ka akara tatou i te au tu memeitaki o to tatou tokorua, ka mataora to tatou oraanga akaipoipo. E mea tau ainei kia manako akapera tatou no runga i tetai tokorua apa ua? Ae! Kua kite a Iehova e e tu apa ua to tatou, e oti akera ko to tatou au tu memeitaki tana e akara maira. E akamanako ua ana e mei teaa te tu, naringa kare aia e akapera ana! Akakite te tata salamo e: “Naringa koe, e Iehova, e akairo ana i te au ara nei, e te Atua, koai te ka mou?” (Salamo 130:3) No reira kia aru te au tane e te au vaine akaipoipo i to Iehova tu i te akara i te meitaki i roto i to ratou tokorua e kia akakore viviki atu i te apa.—**E tataua ia Kolosa 3:13.**

22 I te au mataiti ka aereia, ka matutu roa atu te pirianga akaipoipo. Kua roa te oraanga akaipoipo o Aberahama raua ko Sara e te mataora. I to Iehova akakite anga kia Aberahama kia akaruke i tona kainga i roto i te oire ko Ura, mei te 60 tuma paa o Sara mataiti i taua taime ra. Akamanako ua ana e mei teaa ra te ngatā, nona kia akaruke i tona ngutuare taurekareka e kia noo i roto i te pua-

21. Eaa te ka tauturu i te tane e te vaine akaipoipo kia aroa i tetai e tetai?

22, 23. Akapeea a Aberahama raua ko Sara i te tuku anga i te akaraanga meitaki no te aranga akaipoipo?

kapa. Inara e pirianga mou tikai to Sara ki tana tane, e kua kite meitaki aia i te tu o tona tokorua, e e akangateitei maata tikai tona iaia. I na kua turu aia i ta Aberahama au tukuanga tika e kua tauturu kia puapingaia te reira.—Genese 18:12; 1 Petero 3:6.

23 E tika rai, e i roto i tetai oraanga akaipoipo meitaki, kare te tane e te vaine e āriki ua ana i to raua manako no runga i te au mea ravarai. I tetai atianga, i te kore anga a Aberahama e āriki i te manako o Sara, kua akakite a Iehova kiaia: “E akarongo koe i te reo o Sara.” Kua akarongo rai a Aberahama, e kua meitaki ua iora. (Genese 21:9-13) Penei i tetai au taimē kare korua e toou tokorua e āriki i te manako o tetai e tetai, inara eiaa e taitaia. Ko te mea puapinga koia oki, kia akaari korua i te aroa e te akangateitei no tetai e tetai, noatu kare e aiteite ana to korua manako.

24 I roto i te putuputuanga Kerititiano, e manga-nui ua atu te au tokorua akaipoipo. Me ka inangaro koe i te akaipoipo, e akamaara e ko te ikianga puapinga roa atu taau ka rave, koia oki me iki i tetai tokorua akaipoipo noou. Ka ō mai toou oraanga katoa, no reira e akara kia Iehova no te aratakianga. I reira e rauka ai ia koe i te iki i tetai tokorua tau noou, te akapapa meitaki no te akaipoipo, e te akamou i tetai pirianga aroa matutu te ka riro ei akakakā ia Iehova.

24. Akapeea e rauka ai te akakakā ia Iehova i roto i to tatou akaipoipo?

1

TE AKAIPOIPO E AKAMEITAKIANGA NA IEHOVA

“Te taura e toru enui ra, kare ia e motu vave.”

—Koheleta 4:12

Eaa te tumu i akaipoipo ei te tangata?

Genese 2:18;

Salamo 127:3;

Maseli 5:18;

Koheleta 4:9, 10

Oronga mai te oraanga
akaipoipo i tetai tokorua,
tauturu tau, e te turanga
tinamou no te utuutu
tamariki.

2 KIA TAU TE IKIANGA I TOOU TOKORUA

“E apii atu au ia koe, . . . i taau arataa kia aere ra.”—Salamo 32:8

Eaa ta tatou ka akamanako me inangaro tatou i te akaipoipo?

1 Korinetia 7:39;

2 Korinetia 6:14

E mea tau kia akaipoipo ua i tetai tangata tei akamou i tona oraanga ki runga i te akamori ia lehova.

1 Korinetia 7:36

E mea meitaki e tiaki kia pakari aia ka akaipoipo ei, kua pou i reira te tuatau e pakari ra te anoano no te pirianga ainga.

1 Korinetia 7:28

Akamanako meitaki kia kite koe e e tupu ana rai te manamanata i roto i te au akaipoipo ravarai.

3 TUKE TE APAINGA A TE TANE E TA TE VAINĒ I ROTO I TE NGUTUARE

“Kare iā e meitaki kia noo ua te tangata koia anake ra; e anga au i tetai tauturu tau nona ra.”—Genese 2:18

Eaa ta Iehova e tapapa maira mei te tane e te vainē?

Ephesia 5:23;

1 Timoteo 3:1-7; 5:8

Kia rave te tane i te akamorianga a te ngutuare, akono i te au anoano o tana vainē e te tamariki i te pae kopapa e to ratou aerenga manako ngakau. Kia apii e kia ako i te tamariki.

Ephesia 5:33;

Philipi 2:4

Kia tuku te tane e te vainē i te anoano o tona tokorua i mua ake i tona uaorai.

Maseli 31:10-31;

Roma 7:2

E pirianga mou to te vainē ki tana tane, kua kite meitaki aia i te tu o tona tokorua. Turu i tana tukuanga tika, akono i te ngutuare. Tauturu i tana tane i te apii i ta raua tamariki.

4 KA TAUTURU A IEHOVA IA TATO KIA TINAMOU TE AKAIPOIPO

“E ka riro oki raua ei kopapa okotai.”

—Genese 2:24

Akapeea to tatou akaipoipo e vai matutu ei?

Maseli 3:5, 6;

Mataio 19:6

Kua akakoro a Iehova kia riro te akaipoipo ei mea tinamou. Oronga mai aia i te ako meitaki rava atu no te oraanga akaipoipo.

Salamo 130:3;

Kolosa 3:13

Anoanoia te nga tokorua kia akakoromaki i te au tu paruparu o tetai e tetai. Kia akakore ua i te apa e kia kimi i te meitaki i roto i tetai e tetai.

MURI AKE I TE RĀ AKAIPOIPO

“Kare ua te aroa e kore.”

—1 KORINETIA 13:8.

E APINGA aroa te akaipoipo na Iehova. Ka mataora te oraanga o te tangata. Noatu ra te reira, ka tupu rai te manamanata i roto i te oraanga akaipoipo. I te akaraanga, mei te mea ra e kare roa teia au manamanata e akamutu, e penei kare to raua inangaro no tetai e tetai e aite akaou ana mei to mua ana.

² Inara kare tatou e poitirere me tupu tetai au turanga ngatā i roto i to tatou oraanga akaipoipo. Noatu ra te au turanga ngatā kare mei te mea e kua akamutu rai to tatou akaipoipo. Tetai au tokorua tei na roto ana i tetai au manamanata kino, kua rauka ia ratou te au ravenga kia akamatutu akaou i to ratou pirianga akaipoipo. Akapeea ra?

PIRI VAITATA KI TE ATUA E KI TETAI E TETAI

³ Ka riro te akaipoipo ei taokotai i tetai nga tokorua tei tuke rai to raua inangaro i tetai au mea, pera katoa to raua aerenga manako, e te tu e rave ana raua i tetai au mea. Penei, e tuke rai te turanga o te oraanga i utuutuia ai raua e te au peu ta raua i

1, 2. Me tupu te manamanata i roto i te akaipoipo, ko te aiteanga ainei e kua akamutu rai tera akaipoipo? Akamārama mai.

3, 4. Eaa te tupu ana i tetai taime i roto i te oraanga akaipoipo?

matau. Ka pou rai tetai tuatau no te nga tokorua kia kite e kia mārama tikai i to raua tu.

⁴ I te tuatau ka aereia, penei ka varenga ua te tane me kore te vaine i te rave i to raua uaorai au anoano, ka kite ake ei kare to raua pirianga e mataora akaou ana. Mei te mea atura i reira e oraanga ke to tetai e to tetai. Eaa te ka tauturu ia raua kia oki akaou to raua pirianga mei to mua ana?

⁵ Oronga mai a Iehova i te ako meitaki rava atu te ka tauturu ia koe e toou tokorua kia piri vaitata ki tetai e tetai. (Salamo 25:4; Isaia 48:17, 18) Te akakite maira aia: “Kia akameitakiia te akaipoipo i te tangata ravarai.” (Ebera 13:4) Tetai apinga meitaki e te marekaia, e mea akaperepereia te reira e te puapinga maata. Ka paruru koe i te reira e kare koe e akariro ei mea puapinga kore ua. Ko tera tikai ta Iehova e inangaro maira ia tatou kia akapera no runga i te akaipoipo.

INANGARO NO IEHOVA KA TAUTURU I TOOU AKAIPOIPO

⁶ Na Iehova i rave i te akaipoipo mua. Akakite tana Tamaiti a Iesu: “Kare rai kotou i tatau e, ko tei anga ia raua i muatangana, i anga ia i te tane *okotai* e te vaine *okotai*; E kua na ko akera, ‘E akaruke ei te tangata i tona metua tane e tona metua vaine, ka

5. (a) Eaa te ka tauturu i tetai Kerititiano kia piri vaitata ki tona tokorua akaipoipo? (e) Mei ta Ebera 13:4 e akakite maira, mei teaa ra to tatou manako no runga i te akaipoipo?

6. Eaa ta Mataiao 19:4-6 e akakite maira no runga i to Iehova aerenga manako no te akaipoipo?

Ka anoanoia te ako a te Pipiria i roto
i te oraanga akaipoipo meitaki

piri atu ei ki tana vaine; e ka riro oki raua ei kopapa okotai?’ E teianeī, kare atura raua i te toko rua, kua kopapa okotai ra. E ta te Atua i topiri ra, auraka te tangata e akataka ke atu.” (Mataio 19:4-6) Mei mua-tangana mai rai, kua akakoro a Iehova kia riro te akaipoipo ei mea tinamou. Inangaro aia kia rauka i te ngutuare tangata te pirianga mou, e kia mataora to ratou oraanga.

⁷ Inara i teia tuatau, e maata atu te manamanata e te taomianga ta te au tokorua akaipoipo e kite nei. Tetai taime e pakari tikai te taomianga, e manako ana ratou e kare e puapingaia to ratou akaipoipo, e

7. Ka akapeea e rauka ai i te au tane e te au vaine akaipoipo i te akamatutu i to ratou oraanga akaipoipo?

kua tuku i te 'au. Inara me mārāma tikai tatou i to Iehova aerenga manako no runga i te akaipoipo ka riro tera ei tauturu ia tatou.—1 Ioane 5:3.

⁸ E riro ua ana rai ta Iehova aratakianga ei meitaki no tatou. Mei ta tatou i kite, te ako maira aia ia tatou: “Kia akameitakiia te akaipoipo.” (Ebera 13:4; Koheleta 5:4) Me aru tatou i ta Iehova aratakianga noatu te ngatā, mea papu roa e ka puapingaia tatou.—1 Tesalonia 1:3; Ebera 6:10.

⁹ E mea akaperepereia te oraanga akaipoipo kia tatou, no reira ka kopae tatou i te rave e i te tuatua i tetai ua atu apinga te ka takino i te reira. Ka inangaro tatou kia matutu roa atu to tatou pirianga ki to tatou tokorua. Akapeea e rauka ai ia tatou i te rave i te reira?

AKANGATEITEI I TOOU AKAIPOIPO NA ROTO I TAAU TUATUA E TAAU KA RAVE

¹⁰ Tuke tuke te mataara e akatupu ana tetai i te mamae ki tona tokorua. Kua kite tatou e kare e tau kia tamamae te au Kerititiano i to ratou tokorua me kore kia rave i tetai ua atu au mea te ka takino ia ratou. Inara, ka riro ta tatou tuatua mei te apinga tamaki te ka tamamae i to tatou tokorua. Akakite tetai vaine e: “E tamamae ua ana taku tane iaku ki tana tuatua. Noatu kare e ngai kino i runga i toku

8, 9. (a) Eaa te taime tau kia aru tatou i ta Iehova aratakianga no runga i te akaipoipo? (e) Akapeea tatou te akaarianga e e mea akaperepere te oraanga akaipoipo kia tatou?

10, 11. (a) Eaa tetai au manamanata kino e tupu ana i roto i tetai au akaipoipo? (e) No teaa ra i puapinga ai te tu e tuatua ana tatou ki ta tatou tane e te vaine?

kopapa, e mamae tikai toku ngakau i tana au tuatua akakino mei te, 'Tamanamanata tikai koe iaku!' me kore 'Kare ouu puapinga kiaku!' " Akakite tetai tane e, e mea matau tikai na taku vaine i te akakino ua rai iaku. Karanga aia: "Kare e rauka iaku kia taiku atu i te au mea tana e tuatua mai ana kiaku. Te tumu tera kare au e tuatua atu kiaia e no reira katoa au e noo atu ei ki taku ngai angaanga. E ngari ake a reira i te kainga." Teia tuatau e mea matau uaia te tuatua vii-vii, e te tuatua akakino te riro ana ei akatupu i te mamae ngakau.

11 Me tuatua akakino te tane e te vaine i tetai e tetai, ka akatupu te reira i te mamae ngakau te kare e ngaro vave. Te taka meitaki ua ra, e kare ko teia ta Iehova i akakoro no te tane e te vaine kia akapera. Inara ka mamae rai toou tokorua noatu kare koe i manako atu ana. Penei te manako ra koe te meitaki ua ra koe ki toou tokorua, eaa ra oki tona manako no runga ia koe? Me ka riro taau tuatua ei tamamae i toou tokorua, ka inangaro ainei koe i te tau i toou tu?—Galatia 5:15; e **tatau ia Ephesia 4:31**.

12 Te tu e tuatua ana koe ki toou tokorua me i te ngai tangata e me ko korua ua, e mea puapinga te reira kia Iehova. (E **tatau ia 1 Petero 3:7**.) Te aka-maara maira a Iakobo 1:26 ia tatou e: "Te manako ra tetai tangata ia kotou e, e akono tona i te Atua, e kare i tapeka i tona arero, te pikikaa ra i tona uaorai ngakau; e akono pikikaa tona i te Atua."

12. Eaa te ka takino i te pirianga o tetai tangata akaipoipo kia Iehova?

13 E au mataara ke atu tetai ka anoanoia te nga tokorua kia matakite. Ei akaraanga, eaa ra te manako o toou tokorua me pou ua toou taimē ki tetai ke? Noatu e tumuanga tau tetai, mei te angaanga kapiti i roto i te tutu evangeria, me kore i te tauturu iaia no tetai manamanata, ka kinokino ainei toou tokorua? Karanga tetai vaine Kerititiano e: “Mamae toku ngakau i te kite atu i taku tane e akapou ra i tona taimē ki tetai tuaine i roto i te putuputuanga. Mei te mea atura e kare oku puapinga kiaia.”

13. Eaa tetai mataara ke mai te ka riro ei tamamae i to tetai tokorua akaipoipo?

14 E apainga ta te au Kerititiano ki to tatou au metua, au taeake, e te au tuaine i roto i te putuputu-anga. Noatu rai, me akaipoipo tatou, ko ta tatou apainga mua koia oki ki ta tatou tane me kore vaine. Akakite a Iehova e ‘ka piri atu te tane ki tana vaine.’ (Genese 2:24) No reira e mea puapinga kia aka-manako tatou i te turanga o to tatou tokorua. Ui kia koe uaorai: ‘Te akapou ra ainei au i tetai taimē i te akaari i toku akaperepere e toku inangaro no toku tokorua?’

15 Me akariro tatou ei mea matau na tatou i te aka-oaoa atu ki tetai kare i te tokorua akaipoipo no taua, ka akatupu teia i te manamanata. Ka piri to taua manako kiaia e ka akatupu i te inangaro no tera tangata me kore vaine. (Mataio 5:28) Ka maata atu teia inangaro e ka riro ei akakeu ia koe kia rave i tetai mea te ka taviivii i toou akaipoipo.

KIA AKAMEITAKIIA TE AKAIPOIPO E KIA VIIVII KORE TE ROI

16 Muri ake i te tuatua anga e: “Kia akameitakiiā te akaipoipo,” akakite te Pipiria e kia: “Viivii kore oki te roi: e akava oki te Atua i te akaturi e te moeana.” (Ebera 13:4) I konei, ko te “viivii kore oki te roi” te tuatua ra te reira no runga i te pirianga ainga i rotopu i te tane e te vaine. (Maseli 5:18) Ka akapeea

14. (a) Eaa te tuatua mou ta tatou i kite i roto ia Genese 2:24?
(e) Eaa te ka tau kia ui tatou kia tatou uaorai?

15. Eaa te tumu ka anoanoia kia kopae tetai Kerititiano akaipoipo i te akaoaoa atu ki tetai kare i te tane me kore i te vaine nana?

16. Eaa te akauenga ta te Pipiria i oronga mai no runga i te akaipoipo?

tatou me akaari i te akangateitei no teia pirianga e kia kore e taviivii i te reira?

17 Tetai aronga i teia tuata, kare ratou e manako ana e tarevake kia akaturi ratou ki tetai ke kare i te tokorua akaipoipo no ratou. Kare tatou e inangaro kia aru i te reira tu. Te akataka tika ua maira a Iehova e e mea rikarika nana te akaturi. (E tatau ia Roma 12:9; Ebera 10:31; 12:29) Mei te mea e ka akaturi tatou ki tetai kare i te tane me kore i te vaine akaipoipo na tatou, ka taviivii tatou i to tatou akaipoipo. Te akaari ra tatou e kare tatou e akangateitei ana i to Iehova au turanga e ka takino i to tatou pirianga kiaia. No reira ka anoanoia tatou kia kopae takiri i te aru i te takainga mua te ka arataki atu ki te akaturi. Te kapiti maira teia i te kopae anga i te aerenga manako tau kore no runga i tetai tangata.—Iobu 31:1.

18 I roto i te Ture a Mose i te tuata o te ngati Iseraela i taito, e ara kino tikai te akaturi, aite rai mei te akamori i te au atua pikikaa. E mate te utunga no nga mea e rua. (Levitiku 20:2, 10) Na roto i teea tu i aiteite ei te akaturi ki te akamori i te au atua pikikaa? Me akamori tetai tangata ngati Iseraela i te au atua pikikaa, kua aati aia i tana kororomotu kia vai tiratiratu kia Iehova. Me akaturi aia, kua aati aia i tana i taputou e ka vai tiratiratu aia ki tona tokorua. (Exodo 19:5, 6; Deuteronomi 5:9; e tatau ia Malaki

17. (a) Mei teaa rai te aerenga manako o te tangata i teia tuata no runga i te akaturi? (e) Mei teaa rai to te au Kerititiano manako no runga i te akaturi?

18. (a) No teaa te akaturi i aite ei ki te akamori i te au atua pikikaa? (e) Eaa to Iehova aerenga manako no runga i te akaturi?

2:14.) Te taka meitaki ua ra e, i te tuatau i topa, e ara kino te akaturi i roto i te mata o Iehova.

¹⁹ Akapeea ra i teia tuatau? Noatu kare tatou i raro ake i te Ture a Mose, kare rai i tau i to Iehova aerenga manako no runga i te akaturi. Kare rava tatou e akamori i tetai atua pikikaa, e kare katoa rai tatou e akaturi ki tetai ke kare i te tokorua akaipoipo no tatou. (Salamo 51:1, 4; Kolosa 3:5) Me akapera tatou, te akaari ra tatou i te tu akangateitei kore no toou tokorua akaipoipo e no to tatou Atua, ko Iehova.—Akara i te Au Manako Poto 26.

ME AKAMATUTU ROA ATU I TOOU AKAIPOIPO

²⁰ Akapeea koe me akamatutu i toou akaipoipo? Te akakite maira te Tuatua a te Atua e: “E patuia te are i te pakari; e e akatinamouia i te kite.” (Maseli 24:3) Tetai au are e anu a roto e kare e apinga, me kore e maanaana, e tau ua, e te matutu. Aite rai te reira ki te akaipoipo. Ko te tangata tei rauka iaia te pakari ka akapapu meitaki aia kia matutu, kia reka-reka e kia mataora ua tona akaipoipo.

²¹ No runga i taua are ra, te karanga ra te Pipiria: “E ki oki te au pia ra i te kite ki te au apinga memei-taki katoa i inangaroia ra.” (Maseli 24:4) Taau i apii mai no roto i te Tuatua a te Atua, ka riro te reira ei akameitaki roa atu i toou oraanga akaipoipo. (Roma 12:2; Philipi 1:9) Me tatau kapiti korua i te Pipiria e ta tatou au puka, e uriuri ka akapeea korua me ta-

19. Eaa te ka tauturu ia tatou kia kore rava e rave i te ara o te akaturi?

20. Eaa te puapinga ta te tu pakari ka akatupu no te akaipoipo?

21. Akapeea te kite i te akamatutu roa atu anga i toou akaipoipo?

angaanga i ta korua e apii ra. Kimi i te au mataara te ka tauturu ia korua kia akaari i te inangaro e te akangateitei no tetai e tetai, e kia takinga meitaki ma te akaperepere ia korua. Pati kia Iehova kia tauturu mai ia korua i te akatupu i te au tu te ka akamatutu i to korua akaipoipo e noou kia akaperepere i toou tokorua.—Maseli 15:16, 17; 1 Petero 1:7.

22 Mea tau kia tauta pakari tatou i te akaperepere i ta tatou au tane e ta tatou au vaine ma te aroa, takinga meitaki, e te akangateitei. Ka riro i reira to tatou akaipoipo ei mea mataora e te matutu. E ko te mea puapinga rava atu, ka akamareka tatou ia Iehova.—Salamo 147:11; Roma 12:10.

22. No teaa tatou ka akaari ei i te aroa, takinga meitaki, e te akangateitei no to tatou tokorua akaipoipo?

Irinaki ki runga ia Iehova no te aratakianga i te tuatau akamorianga ngutuare

1 KA RIRO TO TATOI AKAIPOIPO EI AKANGATEITEI IA IEHOVA

“Kare ua te aroa e kore.”—1 Korinetia 13:8

**Eaa te ka tauturu ia tatou kia akatikatika i te au
turanga ngatā i roto i to tatou akaipoipo?**

Koheleta 5:4;

Mataio 19:4-6

Ka tupu rai te
manamanata i roto i te
akaipoipo. Inara auraka
e tuku vave ua i te 'au
i roto i toou akaipoipo.

Salamo 25:4;

Isaia 48:17, 18;

Mataio 6:33, 34

Me piri vaitata te tane
e te vaine kia Iehova, ka
matutu to raua akaipoipo.

2 TA TATOU KA TUATUA E KA RAVE KA RIRO EI MEITAKI ME KORE EI KINO KI TO TATOU AKAIPOIPO

“E ka riro oki raua ei kopapa okotai.”

—Genese 2:24

Akapeea tatou me kopae i te tamamae i to tatou tokorua akaipoipo?

Mataio 5:28;

Ephesia 4:31

Kia tiratiratu ki toou tokorua e i roto katoa i taau e manako ra.

E akamanako ua rai i toou tokorua. Me kite koe e te akatupu ra koe i te mamae kiaia, e tau i toou tu.

Galatia 5:15

Kare rava tatou e inangaro i te tamamae i to tatou tokorua e te akatupu i te mamae ngakau kia ratou.

Te tuatua akakino, ka takino ua rai te reira i te akaipoipo.

Maseli 5:18;

Ebera 13:4

Te akaturi, e ara kino tikai te reira kia lehova.

Kia akakoro tatou i roto i to tatou ngakau kia vai tiratiratu ki to tatou tokorua, e kia akariro i to tatou akaipoipo ei mea akaperepere. Kare rava tatou e inangaro i te akaari i te tu akangateitei kore no lehova e to tatou tokorua.

3 KA RAUKA IA KOE I TE AKAMATUTU ROA ATU I TOOU AKAIPOIPO

“E patuia te are i te pakari.”—Maseli 24:3

Eaa taau ka rave kia matutu e kia mataora toou oraanga akaipoipo?

Maseli 24:4;

Mataio 6:14, 15;

Roma 12:2;

1 Petero 3:1

Akapou i tetai taime i te karangaranga ki toou tokorua. Akaperepere i taau tane me kore i taau vaine ma te aroa, te akangateitei e te takinga meitaki. Tauta kia akakore vave ua atu i te apa.

Maseli 14:1; 31:29;

Philipi 1:9; 2:4;

1 Petero 3:7

Pati kia lehova kia tauturu mai ia koe kia riro ei tane me kore ei vaine meitaki. Kimi i te au mataara kia rauka ia koe i te akaari i te tu takinga meitaki e te akamanako ua rai i te anoano o toou tokorua.

Roma 12:10;

1 Petero 4:8

Me akaperepere e me akangateitei koe i toou tokorua, ka matutu toou akaipoipo e ka mareka a lehova ia koe.

E TUATUA I TE “TUATUA MEITAKI”

“Auraka ei tuatua viivii e mama mai no roto
i to kotou vaa, ei tuatua meitaki ra.”

—EPHESIA 4:29.

ORONGA tetai papa i te patikara no tana tamaiti. Mataora aia i te oronga i teia apinga aroa na tana tamaiti. Mei teaa ra te tu me ka akaoro mako kore ua te tamaiti i te patikara e oti ū atu tetai tangata, e kua rokoia taua tangata ra e te kino? Ka akapeea ra te papa?

² Ko Iehova, nana i oronga mai i te “au mea me-meitaki.” (Iakobo 1:17) Tetai o tana au apinga aroa meitaki i oronga mai no tatou koia oki, ko te tu kite i te tuatua. Ko te apinga aroa no te tuatua, ka tauturu te reira ia tatou kia akakite i to tatou manako, e eaa to roto i to tatou ngakau. Ka rauka ia tatou i te tuatua i tetai au mea te ka riro ei tauturu i te tangata kia mareka ratou. Inara ka riro katoa ta tatou ka tuatua ei takino i etai ke e ei akatupu i te mamae ngakau.

³ E akakeuanga ririnui to te tuatua, e te apii

1-3. (a) Eaa tetai o te au apinga aroa ta Iehova i oronga mai na tatou? Akapeea tatou te akariro anga i te reira ei mea tau kore? (e) Akapeea tatou me taangaanga i teia apinga aroa ma te tau?

maira a Iehova ia tatou ka akapeea me taangaanga meitaki i teia apinga aroa. Te akakite maira aia: “Auraka ei tuatua viivii e mama mai no roto i to kotou vaa, ei tuatua meitaki ra e tupu ei te meitaki tika ra, e meitaki ei te aronga e akarongo ra.” (Ephesia 4:29) Ka akara ana tatou e akapeea tatou me taangaanga i teia apinga aroa na te Atua, na roto i te mataara te ka akamareka iaia e ka akamaroiroi i etai ke.

KIA MATAKITE I TAAU AU TUATUA

4 E mana to te tuatua, no reira ka anoanoia tatou kia matakite i ta tatou ka tuatua e te tu me tuatua tatou. Te na ko ra a Maseli 15:4 e: “Ko te arero tuatua meitaki ra, e rakau ora ia: kareka te arero tuatua kino ra, e mea mamae ia no te vaerua.” Mei te tumu rakau ruperupe tona tupuanga e te oraora, e mea oraora katoa rai te tuatua takinga meitaki e te aroa ki te tangata e akarongo maira. Kareka te tuatua akakino, ka akatupu te reira i te mamae ki etai ke e kare ratou e mataora.—Maseli 18:21.

5 “Te tangata vaa karea ua ra, e tau ia ki te koputa-puta koke ra,” i akakite ei a Maseli 12:18. Ka akatupu te tuatua akakino i te mamae ngakau e ka takore i tetai ua atu pirianga oa. Penei ka maara ia koe te tuatua akakino a tetai tangata kia koe tei riro ei mamae ngakau noou. E oti akera, te akakite katoa ra tera maseli e: “Ko te arero ra o te aronga pakari

4, 5. Eaa ta tatou ka mou mai no runga i te mana o te au tuatua a te maseli i roto i te Pipiria?

Te tuatua
meitaki ka riro
ei akamaroiroi

ra, mei te vairakau ia.” No reira ka riro te tuatua takinga meitaki ei akamarū i te mamae ngakau e ei akaou i te pirianga oa tei takinoia e te tuatua manako kore ua. (E tatau ia Maseli 16:24.) Me aka-maara tatou e ka riro ta tatou tuatua ei takino i etai ke, ka taangaanga meitaki tatou i te reira ma te tau.

⁶ Tetai tumu ke mai ka anoanoia tatou kia mata-kite i ta tatou ka tuatua, no te mea e **aronga apa ua tatou pouroa**. “Kino uaorai te manako o te ngakau,” e ka akaari ua mai ta tatou au tuatua eaa to roto i to tatou ngakau. (Genese 8:21; Luka 6:45) E ka riro ua rai ei mea ngatā i te akamako i ta tatou ka tuatua. (E tatau ia Iakobo 3:2-4.) Inara ka anoano-ia kia tauta ua rai tatou i te akameitaki atu i te tu e tuatua ana tatou ki te tangata.

6. Eaa te tumu i riro ei ei mea ngatā i te akamako i ta tatou ka tuatua?

⁷ Ka anoano katoaia tatou kia matakite i ta tatou ka tuatua no te mea e **apainga ta tatou i mua i te aroaro o Iehova** no ta tatou ka tuatua e te tu me tuatua tatou. Te karanga ra a Iakobo 1:26 e: “Te manako ra tetai tangata ia kotou e, e akono tona i te Atua, e kare i tapeka i tona arero, te pikikaa ra i tona uaorai ngakau; e akono pikikaa tona i te Atua.” Te kupu mua tei uriia e “pikikaa,” tetai aiteanga katoa o te reira e “puapinga kore.” (1 Korinetia 15:17) No reira me kare tatou e matakite i ta tatou ka tuatua, ka riro te reira ei takino e ei takore i to tatou pirianga kia Iehova.—Iakobo 3:8-10.

⁸ Te taka meitaki ua ra e, e tumu anga tau tetai no tatou kia matakite i ta tatou ka tuatua e te tu me tuatua tatou. Ei tauturu ia tatou kia taangaanga i teia apinga aroa o te tuatua na te mataara ta Iehova e inangaro maira, ka anoania tatou kia kite eaa te au tu tuatua ka kopae tatou.

TUATUA TE KA TAMAMAE I ETAI KE

⁹ Te **tuatua viivii, me kore te tuatua akakino**, e mea matau uaia i teia tuatau. Manako te manganui e ka anoania ratou kia tao e kia tuatua viivii e mārama ai te tangata i ta ratou e tuatua ra. Te aronga tamataora, e takatakata ana ratou i te tangata na roto i te tuatua kanga e te tuatua viivii. Inara te akakite

7, 8. Eaa te ka tupu ki to tatou pirianga kia Iehova no ta tatou ka tuatua?

9, 10. (a) Eaa te tu o te tuatua tei matau uaia i roto i te ao o teia tuatau? (e) Eaa te tumu ka kopae ei tatou i te tuatua viivii?

maira te apotetoro a Paulo: "E kopae atu kotou i taua au mea katoa nei, te riri, te makitakita, te vareae, te akakino, te tuatua viivii ra, i to kotou vaa." (Kolosa 3:8) Akakite katoa mai aia e "auraka rava e akaiki-ia" te "takatakata kino" i rotopu i te au Kerititiano mou.—Ephesia 5:3, 4.

¹⁰ E mea riri na Iehova te tuatua viivii, e mea riri katoa na te aronga tei inangaro iaia. E mea viivii tikai te reira. I roto i te Pipiria, ko "te tuatua viivii" te kapiti maira i te "au angaanga a te kopapa." (Galatia 5:19-21) "Te tuatua viivii," ka ō katoa mai tetai au tu ara ke mai, e ka taki atu tetai peu viivii okotai ki tetai mai. Me akariro tetai tangata ei peu matau nana i te tuatua viivii e te tuatua kino e kare aia e akamutu, te akakite maira teia e kare aia e tau kia noo i roto i te putuputuanga.—2 Korinetia 12:21; Ephesia 4:19; akara i te Au Manako Poto 23.

¹¹ Ka anoano katoaia tatou kia **kopae i te urutoe**. E tu natura ua no tatou kia inangaro i te kite no runga i etai ke, e kia akakite atu i ta tatou nuti ki te au taeake e te kopu tangata. Mei tera rai i te anere mataiti mua, inangaro te au Kerititiano kia kite e te peea maira to ratou au taeake e te au tuaine e ka aka-pee ratou te tauturu anga. (Ephesia 6:21, 22; Kolosa 4:8, 9) Inara e mea māmā ua te pukapuka anga no runga i etai ke kia taopenga mai ki te urutoe. Me taiku ua rai tatou i te reira, penei te tuatua ra tatou i tetai mea kare i te tika me kore i tetai mea

11, 12. (a) Eaa ra teia mea e urutoe? (e) Eaa te tumu ka kopae ei tatou i te urutoe i etai ke?

kare i te angaanga na tatou. Me kare tatou e matakite, ka taopenga mai ki te akaapaapa e te **tapepe pikikaa**. Kua tapepe pikikaa te au Pharisea ia Iesu i to ratou akaapa anga iaia no tetai au mea kare aia i rave ana. (Mataio 9:32-34; 12:22-24) Ka taviivii te urutoe i te ingoa o te tangata, ka akatupu te karo e te mamae ngakau, e ka takore i te pirianga oa.—Maseli 26:20.

12 Inangaro a Iehova kia akariro tatou i ta tatou au tuatua ei tauturu e ei akamaroiroi i etai ke, e kare kia akaenemi atu. E mea riri na Iehova te “akatupu i te karo i rotopu i te au taeake.” (Maseli 6:16-19) Ko te Tiaporo ko Satani te pikikaa mua tei tapepe pikikaa i te Atua. (Apokalupo 12:9, 10) Roto i te ao o teia tuatau, mea matau ua na te tangata kia pikikaa no runga i etai ke. Inara auraka roa teia kia tupu i roto i te putuputuanga. (Galatia 5:19-21) No reira kia matakite tatou i ta tatou au tuatua e kia aka-manako ua rai i mua ake ka tuatua ai. I mua ake ka taiku ei koe i tetai mea no etai ke, e ui kia koe uo-rai: ‘E tika ainei taku e tuatua ra? E mea tau ainei? E puapinga ainei to te reira? Ka inangaro ainei au kia rongu te tangata taku e tuatua nei? Mei teaa ra toku manako me tuatua akapera mai tetai tangata iaku?’
—E tataua ia 1 Tesalonia 4:11.

13 Tetai au taime, e tuatua ana tatou i tetai au mea ka tataraara tatou a muri ake. Inara kare tatou e ina-

13, 14. (a) Eaa ta te tuatua akakino ka akatupu ki te tangata? (e) Eaa te tuatua makitakita? Eaa te au Kerititiano ka kopae ei i te reira?

ngaro i te akariro ei mea matau na tatou i te akaapa-apa i etai ke me kore i te tuatua akakino ia ratou. Te **tuatua akakino**, kare ona ngai i roto i to tatou oranga. Akakite a Paulo: “Kia kopae ravaia oki te maru kore, e te rotoriri, e te makitakita, e te taumāro ra, e te tuatua akakino.” (Ephesia 4:31) Te urianga a tetai au Pipiria ke mai i te “tuatua akakino,” e “tuatua kokino,” “tuatua taakamā,” e te “tuatua akaapaapa.” Ka riro te tuatua akakino ei akangere i te tangata i te tu ngateitei e ka taakaaka ia ratou. Mea ngoie ua no te tamariki kia mamae to ratou ngakau, no reira kia matakite auraka e tamamae ia ratou ki ta tatou tuatua.—Kolosa 3:21.

¹⁴ Akamatakite maira te Pipiria no tetai atu tuatua akakino—te **tuatua makitakita**. Ka akariri te reira i etai ke ma te tamamae ia ratou. E mea taitaia tikai me akapera tetai tangata i tona tokorua me kore i tana tamariki! Ko tetai tangata ka akapera ua rai aia e kare e akamutu i te akakino i etai ke, ka akaateaia aia mei roto i te putuputuanga. (1 Korinetia 5:11-13; 6:9, 10) Mei ta tatou i apii, me ka tuatua tatou i te au tuatua viivii, pikikaa, e te taakamā, ka takino tatou i to tatou pirianga kia Iehova e ki etai ke.

TUATUA TE KA AKATUPU I TE MEITAKI

¹⁵ Ka akapeea tatou me taangaanga i ta tatou apinga aroa o te tuatua na te mataara ta Iehova e

15. Eaa te tu aerenga tuatua te ka akamaroiroi i to tatou pirianga ki etai ke?

inangaro maira ia tatou kia rave? Noatu kare te Pipiria e akakite maira eaa tikai ta tatou ka tuatua e kare e tuatua, kareka ra te akakite maira te reira e kia “tuatua meitaki ra e tupu ei te meitaki.” (Ephesia 4:29) Te tuatua te ka akatupu i te meitaki e mea tiama te reira, takinga meitaki e te tika. Inangaro a Iehova kia akariro tatou i ta tatou au tuatua ei akamaroiroi e ei tauturu i etai ke. Penei ka riro teia ei mea ngatā. Angaanga maata atu i te tuatua i te au mea tau i to te tuatua akakino e te tuatua manako kore ua. (Tito 2:8) Ka uriuri ana tatou i tetai au mataara te ka riro ta tatou tuatua ei akamaroiroi i etai ke.

16 E mea mareka roa na Iehova e Iesu te oronga i te au tuatua **akamaroiroi** ki etai ke. Ka inangaro tatou i te aru i to raua akaraanga. (Mataio 3:17; 25:19-23; Ioane 1:47) Te au tuatua akameitaki te ka riro ei akamaroiroi i tetai tangata, te ō maira te akamanako meitaki anga no runga i tera tangata e taau ka tuatua kiaia. Te na ko ra a Maseli 15:23 e: “Te tuatua ra i tuatuaia i te tuatau e tau ei, e meitaki roa ia.” Ka pumaana roa tatou me tuatua akameitaki mai e me akakite mai tetai tangata i tona mareka i ta tatou angaanga pakari i rave.—E tatau ia Mataio 7:12; akara i te Au Manako Poto 27.

17 Me akariro koe ei mea matau naau i te akara i te au tu memeitaki o etai ke, ka māmā roa atu i te akameitaki ia ratou. Ei akaraanga, penei kua kite

16, 17. (a) Eaa te tumu ka akamaroiroi ei tatou i etai ke? (e) Koai ta tatou ka akamaroiroi?

koe i tetai tangata i roto i te putuputuanga e akapapa meitaki ua ana aia i tana au akoanga me kore e tauta ua ana aia i te paupau i ko i te au uipaanga. Penei e tamaiti mapu i te apii tei kore i mataku i te tuatua no runga i tona irinakianga, me kore e taeake e aere putuputu ana i te tutu aere. Penei na taau tuatua akameitaki e akamaroiroi roa atu ia ratou. E mea puapinga katoa no tetai tane kia akakite ki tana vaine i tona inangaro e tona akaperepere iaia. (Maseli 31:10, 28) Mei te au apinga tanutanu rai ka anoanoia te rā e te vai, pera katoa te tangata, ka anoanoia kia kite ratou e te manakoia atura ratou. Mei tera tikai te tu o te tamariki. E kimi i te au atianga i te akameitaki ia ratou no to ratou tu e ta ratou angaanga meitaki. Ka akamaata atu te reira i to ratou tu ngakau toa, te tu papu e ka tau-turu ia ratou kia tauta ua atu rai i te rave i te mea tika.

18 Me **akamaroiroi** tatou e me **akapumaana** atu tatou i tetai ke, te aru ra tatou i to Iehova akaraanga. Te manako ua maira aia i "tei akaaka" e "te ngakau o tei tataara." (Isaia 57:15) Inangaro a Iehova kia "akapumaana [tatou] tetai ki tetai" e kia "akapumaana atu i te ngakau taitaia." (1 Tesalonia 5:11, 14) Me tauta tatou i te rave i teia, te kite maira aia e te mareka maira i tatou e rave ra.

19 Penei ka kite koe i roto i te putuputuanga i

18, 19. Eaa te tumu ka tauta pakari ei tatou i te akamaroiroi e te akapumaana i etai ke? Ka akapeea ra tatou me rave i te reira?

tetai tangata tei rokoia e te taitaia e kare e mata-ora ana. Eaa ra taau ka tuatua te ka riro ei tauturu iaia? Penei kare e rauka ia koe i te akatikatika i tona manamanata, ka rauka ra ia koe i te akapumaana atu iaia kia kite aia e te manako atura koe iaia. Penei ka rauka ia koe i te akataka i tetai taima kia puka-puka korua, kia tatau i tetai irava akamaroiroi i roto i te Pipiria, e kia pure kapiti katoa korua. (Salamo 34:18; Mataio 10:29-31) E akapumaana ia ratou kia kite e te inangaro maira to ratou au taeake e te au tuaine i roto i te putuputuanga ia ratou. (1 Korine-

tia 12:12-26; Iakobo 5:14, 15) Tuatua kia ratou ma te ngakau tae.—**E tatau ia Maseli 12:25.**

²⁰ Me tau te **ako** ta tatou e oronga ra, ka riro te reira ei akamatutu i etai ke. No te mea e au tangata apa ua tatou, ka anoanoia te ako no tatou mei tera taime ki tera taime. Te akakite maira a Maseli 19:20: “E akarongo i te ako, e āriki i te apii, kia pakari koe i toou openga.” Kare ko te aronga pakari ua te ka anoanoia kia oronga mai i te aratakianga me kore i te ako. Ka anoanoia te au metua kia ako i ta

20, 21. Eaa ra i ngoie ei no te tangata kia āriki mai i te ako?

Ka akamaroiroi e ka akapumaana tatou i etai ke na roto i ta tatou ka tuatua

ratou tamariki. (Ephesia 6:4) E ka rauka katoa i te au tuaine kia ako i tetai e tetai. (Tito 2:3-5) No to tatou inangaro i to tatou au taeake e te au tuaine, ka aka-papu tatou e kia tau te tu me ako tatou ia ratou kia kore ratou e kinokino. Eaa ra te ka tauturu ia tatou?

21 Penei te maara ra ia koe te ako mai anga tetai taeake ia koe na roto i te tu tau tei ngoie ua i te āriki. Eaa ra te tumu i āriki ei koe i taua ako ra? Penei te kite ra koe kua tae tikai te ngakau o tera tangata i te manako mai ia koe. Me kore ra no tona tu marū e te takinga meitaki i te tuatua mai anga. (Kolosa 4:6) Kare e kore, kua akatumuia taua ako ra ki runga i te Pipiria. (2 Timoteo 3:16) Noatu me taiku tika mai tatou mei roto i te Pipiria e me kare, inara kia akatumu uaia rai ta tatou ako ki runga i te au Tuatua Tapu. Eiaa e tangata e māro i etai ke kia āriki i tona manako. Eiaa katoa aia e takaviri i te aiteanga o te irava kia tau ki tona uaorai manako. Me akamaara koe i te tu i akoia mai ei koe, ka riro tera ei tauturu ia koe me ako atu koe i etai ke.

22 Te tu kite i te tuatua, e apinga aroa na te Atua. Kia riro to tatou inangaro iaia ei akakeu ia tatou kia taangaanga meitaki i te reira ma te tau. E akamaara e e mana to te tuatua kia tamamae me kore kia akatupu i te meitaki. No reira, kia tauta pakari tatou i te rave i ta tatou ka rauka kia akariro i ta tatou tuatua ei akamatutu e ei akamaroiroi i etai ke.

22. Eaa te tu taau ka inangaro i te taangaanga i taau apinga aroa no te tuatua?

1 TO TATOU TU KITE I TE TUATUA E APINGA AROA NA TE ATUA

“Te au mea memeitaki i o maiia ra, e te au mea tika ravarai, no runga ia.”—Iakobo 1:17

Akapeea tatou te akaari anga i to tatou mareka i teia apinga aroa?

Ephesia 4:29;
Iakobo 1:26

E mana to te tuatua.
Ka anoanoia tatou
kia matakite i ta tatou
ka tuatua e te tu me
tuatua tatou.

Maseli 12:18; 15:23;
Mataio 7:12

Me tarevake te tuatua
e te atiangā i tuatuaia ai,
ka akatupu te reira i te
karo e te mamae ngakau.

Maseli 16:24;
Isaia 57:15;
1 Tesalonia 5:11

Taangaanga i taau apinga
aroa o te tuatua mei ta
lehova i akakoro. Kia riro
taau tuatua ei akatupu i
te meitaki, ei akamaroiroi,
ei apii, ei akapumaana,
ei akakeu e ei tauturu
i etai ke.

2 E TUATUA NA ROTO I TE TU KA MAREKA TE ATUA

“Ei tuatua aroa ua anake ta kotou.”—Kolosa 4:6

Eaa ra te akakeuanga o ta tatou tuatua ki runga i to tatou ngutuare tangata e te au taeake?

Maseli 31:28;

Apokalupo 2:1-3

Ka anoano tatou pouroa
kia kite e te inangaroia
maira tatou e to tatou
ngutuare tangata.

Maseli 6:16-19; 26:20;

Kolosa 3:8, 21;

1 Tesalonia 4:11

Te tuatua viivii, te tuatua
akakino e te akaapaapa ua
rai, e mea kino tikai te
reira. Pera katoa te tapepe
pikikaa, ka takino te reira
i te ingoa meitaki o tetai
tangata e ka takore i te 'au.

Maseli 15:1, 2;

Philipi 2:3, 4;

Iakobo 1:19

Kia akaari mai taau tuatua
e te manako ra koe i etai
ke e kare ia koe uaorai.
Akarongo meitaki.

3 AKATUMUIA TE AKO KI RUNGA I TE AROA

“E akarongo i te ako, e āriki i te apii, kia pakari koe i toou openga.”—Maseli 19:20

Akapeea tatou me oronga i te ako tau?

Salamo 34:18;

Mataio 10:29-31;

2 Timoteo 3:16

Mea tau kia akatumuia te ako ki runga i te Pipiria e kia orongaia te reira na roto i te tu marū.

Maseli 12:25;

1 Tesalonia 5:14;

Iakobo 3:2-4

Akariro i ta tatou tuatua ei akamatutu e ei akamaroiroi i etai ke.

TE MAREKA RA AINEI TE ATUA I TE AU AKAEPAPAANGA POUROA?

“Kia kitea ia kotou te mea mareka na te Atu.”

—EPHESIA 5:10.

AKAKITE a Iesu: “E akamori ei i te Metua te aronga akamori tika ra, ma te vaerua e te tuatua-mou: ko te tu ia o te tangata akamori ta te Metua e anoano ra.” (Ioane 4:23; 6:44) Ka anoanoia tatou ravarai kia akapapu e “kia kitea ia [tatou] te mea mareka na te Atu.” (Ephesia 5:10) Kare teia i te mea māmā i te rave. Ka titau ua rai a Satani i te akavare ia tatou kia rave i te au mea te ka akamareka kore ia Iehova.—Apokalupo 12:9.

² E akapeea ana a Satani me akavare ia tatou? Tetai mataara, na roto i te akapouri anga i to tatou manako no runga i te mea tika e te mea tarevake. Ka akara ana eaa tei tupu ki te iti tangata o Iseraela i to ratou puakapa anga, vaitata atu ki te Maunga i Sinai. Kua aere a Mose ki runga i te maunga e te tiaki ra te iti tangata iaia kia oki mai. I te openga kua iu ratou i te tiaki e kua pati ia Aarona kia maani i tetai atua

1. Eaa te ka anoanoia kia rave tatou i te akapapu e kare ta tatou akamorianga e riro ei akamareka kore ia Iehova, e no teaa ra?

2. Akamārama mai eaa tei tupu, vaitata atu ki te Maunga i Sinai.

no ratou. Kua maani aia i tetai itoro punua puakatoro. I reira kua tamataora te tangata. Kua ura aere ratou takapini i te punua puakatoro e kua tupou atu ki mua i te reira. Kua irinaki ratou e ia ratou e tupou ra ki mua i te punua puakatoro, te akamori ra ratou ia Iehova. Noatu kua manako te tangata e “e rā oroa . . . no Iehova” te reira, kare ra i te mea tika. Kia Iehova e akamori itoro te reira, e e manganui to ratou i mate. (Exodo 32:1-6, 10, 28) Eaa ra te apiiangā no tatou? Auraka e vare. “Auraka e arapaki ua atu i tetai mea viivii,” e tuku ra na Iehova e apii ia koe i te mea tika e te mea tarevake.—Isaia 52:11; Ezekielā 44:23; Galatia 5:9.

³ Te tuatau ia Iesu i te enua nei, kua tereni aia i tana au apotetoro kia akanoo i te akaraanga meitaki no te akamorianga mā. I muri ake i tona matenga, kua apii atu rai te au apotetoro i ta Iehova au kaveinga ki te au pipi ou. Inara i muri ake i te matenga o te au apotetoro, akamata te au puapii piki-kaa i te apai mai i te au apiiangā, au peu etene e te au akaepaepaanga tarevake ki roto i te putuputu-anga. Kua tauī katoa ratou i te ingoa o tetai au akaepaepaanga etene kia manakoia e e au peu Keritiano te reira.* (2 Tesalonia 2:7, 10; 2 Ioane 6, 7) E maata taua au akaepaepaanga ra te rave matauia

* Ka kite koe i te au akakiteanga no runga i tetai au akaepaepaanga i roto i te *Watch Tower Publications Index*, te *Research Guide for Jehovah's Witnesses* e te jw.org.

3, 4. Eaa te tumu i tau ei kia kite tatou i te akamataanga mai o teia au akaepaepaanga?

nei rai i teia tuatau, te turuturu i te au irinakianga pikikaa e te au angaanga temoni.—Apokalupo 18: 2-4, 23.

⁴ Takapini i teiane i ao i teia tuatau, e mea pua-pinga teia au akaepaepaanga e te au orote i roto i te oraanga o te tangata. Inara, ia koe e apii ra no runga i to Iehova aerenga manako no teia au mea, penei ka kite koe e ka anoanoia koe kia tau i toou aerenga manako no runga i tetai au tu akaepaepaanga. Penei kare teia i te mea māmā kia rave, inara kare e ekoko e ka tauturu a Iehova ia koe. Ka akara ana tatou e akapeea teia au akaepaepaanga i te akamata anga mai e kia mārāma tatou i to Iehova manako no runga i te reira.

AKAPEEA TE AKAMATA ANGA MAI O TE KERITIMITI?

⁵ I te au ngai e manganui i roto i teiane i ao, e akaepaepaia ana te Keritimiti i te rā 25 o Titema, no te mea kua manako te maataanga o te tangata e ko te rā teia i anau mai ei a Iesu. Kare te Pipiria i akakite mai eaa te rā me kore te marama i anauia ai a Iesu, inara te akakite maira te reira i te taime o te mataiti i anau mai ei aia. Kua tata a Luka e i to Iesu anau mai anga i Betelehema, e “aronga tiaki mamoe tei taua enua ra, . . . ki roto i te au koro,” e tiaki ra i ta ratou au anana. (Luka 2:8-11) Roto i te marama Titema, e pakari te anu, te ua e te kiona i Betelehema, tera te aiteanga tei vao te au tiaki mamoe e tiaki ra i

5. Eaa te akapapuanga e vai nei e kare a Iesu i anauia mai i te rā 25 o Titema?

Me kite tatou eaa te
akamataanga o teia au
akapapaanga ka tauturu
te reira ia tatou kia kite
eaa ta tatou ka kopae

ta ratou anana i te po. Eaa ta teia e akakite maira kia
tatou? Kare a Iesu i anauia mai i roto ia Titema, i
anauia mai ra aia i te tuatau maana. Te akaari maira
te au akapapuanga i roto i te Pipiria, e te papaanga
o te tangata o mua ana e, i anauia mai aia i tetai
taime i roto ia Tepetema e Okotopa.

6 I akapeea te Keritimiti te akamata anga mai? I akamata mai na roto i te au akaepaepaanga a te au etene kare i kite i te Atua; mei te akaepaepaanga *Saturnalia* a to Roma i to ratou atua tanutanu ko *Saturn*. Akakite te *Encyclopedia Americana* e: “Ko te *Saturnalia*, e umukai akaepaepaanga teia na to Roma e raveia ana i roto ia Titema. I tupu mai te au peu tamataoraanga o te Keritimiti mei roto i reira. Ei akaraanga, akamata mai teia au peu no te umukai mamaata, te oronga apinga aroa, te tutungi kanara mei roto i teia akaepaepaanga.” E akamaara katoaia ana te rā anauanga o *Mithra*, te atua o te rā o te iti tangata o Peresia i te rā 25 o Titema.

7 Kareka te maataanga e akamaara nei i te Keritimiti i teia tuatau, kare ratou e manako ana e e peu etene teia. Kia ratou e taime teia no te akamaara kapiti i te Keritimiti e to ratou ngutuare tangata, te kai-kai e te oronga apinga aroa. E tika rai, e mea inangaro na tatou to tatou ngutuare tangata e te au taeake, e ko ta Iehova tera e inangaro ra no tona au tavini kia aroa atu tetai i tetai. Te akakite maira a 2 Korinetia 9:7 kia tatou e, “ko te tangata oronga ma te rekareka ta te Atua e inangaro.” Kare a Iehova e inangaro kia oronga tatou na tetai e tetai i te atianga okotai ua. Mataora ua to Iehova iti tangata i te oronga apinga aroa, te kapiti ki te au taeake e te ngutuare tangata i tetai ua atu taime o te mataiti, ma te kore e manako kia orongaia atu tetai apinga.

6, 7. (a) I akapeea te au peu matauia o te Keritimiti i te akamata anga mai? (e) Eaa te tumu ka oronga ai tatou i te au apinga aroa?

Oronga ratou no to ratou inangaro i etai ke.—Luka 14:12-14.

⁸ Ei turu i te manako o te oronga apinga aroa i te Keritimiti, karanga te tangata e e toko toru tangata pakari i apai mai te apinga aroa na te pepe anau ou ko Iesu i roto i te are vairanga manu. E tika rai e kua aere ana tetai pupu tangata i te apai apinga aroa na Iesu. I te tuatau o te Pipiria, e mea matauia kia apai te apinga aroa na tetai tangata taoonga. (1 Ariki 10: 1, 2, 10, 13) Inara kua kite ainei koe e te karanga ra te Pipiria e e au tangata akarakara etu teia, e e aronga angaanga manamana ratou kare e akamori ana ia Iehova? E kare katoa ratou i atoro ana ia Iesu i tona anau angaia i roto i te are vairanga manu. No muri roa mai i aere ei ratou i te atoro iaia i te taime e “tamaiti iti” ua aia i roto i tetai are.—Mataio 2:1, 2, 11.

EAA TA TE PIPIRIA E AKAKITE MAIRA NO RUNGA I TE AU RĀ ANAUANGA?

⁹ Te rā i anauia mai ei tetai pepe, e rā mataora tikai te reira. (Salamo 127:3) Inara kare te aiteanga e ka akaeapaepa tatou i te au rā anauanga. E aka-manako ana i teia: I roto i te Pipiria, e rua ua rai nga rā anauanga tei taikuia mai e kua akaeapaepaia. Okotai, e rā anauanga no Pharao o Aiphiti, e ko te rua, e rā anauanga no te Ariki ko Heroda Anitipa. **(E tataua ia Genese 40:20-22; Mareko 6:21-29.)** Kare

8. I oronga ana ainei te aronga akara etu i te au apinga aroa na Iesu, i te taime i anauia ai aia? Akamārama mai.

9. Eaa te nga rā anauanga tei akaeapaepaia ta te Pipiria i taiku mai?

teia nga tutara e tavini ana ia Iehova. Kare rava tatou e tatau i roto i te Pipiria e, e akaepaepa ana tetai tangata akamori ia Iehova i te rā anauanga.

¹⁰ Akakite te *World Book Encyclopedia* e ko te au Kerititiano o mua ana, “irinaki ratou e ko te akaepaepa i te rā anauanga o tetai tangata, e peu te reira na te au etene” kare i kite i te atua. Akatumuia taua au peu ra ki runga i te au irinakianga pikikaa. Ei akaraanga, irinaki to Ereni i muatangana e e vaerua tetai e paruru ana i te au tangata ravarai me anauia mai ratou. Manako ratou e, ko teia vaerua e pirianga tona ki te atua nona te rā anauanga i anauia mai ei tera tangata. Tetai katoa e pirianga to te au rā anauanga ki te au peu akara etu.

¹¹ Ki tetai au tangata, e rā puapinga kia ratou to ratou rā anauanga, e mea tau rai kia akaepaepaia ei akaari i to tatou inangaro ia ratou. Inara ka rauka ia tatou kia akaari i to tatou inangaro no to tatou ngutuare tangata e te au taeake i te au taimē ravarai o te mataiti, i to te rā okotai ua. Inangaro a Iehova kia oronga ua tatou e kia takinga meitaki i etai ke i te au taimē ravarai. (**E tatau ia Angaanga 20:35.**) Akameitaki tikai tatou iaia no te apinga aroa akaperepere o te oraanga i te au rā ravarai, e kare no to tatou rā anauanga ua.—Salamo 8:3, 4; 36:9.

¹² Akakite a Koheleta 7:1: “E meitaki maata to te

10. Eaa te manako o te au Kerititiano o mua ana no runga i te akaepaepaanga o te rā anauanga?

11. Eaa ra to Iehova manako no runga i to tatou tu oronga ua?

12. Eaa ra i meitaki atu ei te rā o to tatou mate, i te rā i anauia ai tatou?

Oronga te au Kerititiano mou ki etai ke
no to ratou inangaroia ratou

rongo meitaki i to te manongi meitaki ra; e te rā e mate ei ra i te rā anau anga.” Eaa ra i meitaki atu ei te rā o to tatou mate, i te rā i anauia ai tatou? Me anauia mai tatou, kare a tatou apinga meitaki me kore apinga kino i rave ana i roto i to tatou oraanga. Inara me akariro tatou i to tatou oraanga ei tavini ia Iehova e te rave i te meitaki no etai ke, ka akamou tatou i “te rongo meitaki” me kore i te ingoa

meitaki no tatou, e ka akamaara mai a Iehova ia tatou noatu kua mate tatou. (Iobu 14:14, 15) Kare to Iehova iti tangata e akaepaepa ana i to ratou uaorai rā anauanga e to Iesu. Ko te akakoroanga ua rai ta Iesu i akaue mai kia akamaara tatou koia oki, ko te Akamaaraanga i tona mate.—Luka 22:17-20; Ebera 1: 3, 4.

AKAMATAANGA MAI O TE EASTER

¹³ Irinaki te manganui e me akaepaepa ratou i te *Easter*, te akamaara ra ratou i te tuakaouanga o Iesu. Inara ko te tikaanga, e pirianga to te au peu no te *Easter* ki te au peu a te akonoanga pikikaa no te anau tamariki. Ei akaraanga, te au rapiti e te uamoā no te *Easter*. Kua roa te tuatau i te akariroia anga te rapiti ei itoro i roto i te akamorianga pikikaa no te anau tamariki. Akakite katoa tetai *dictionary** e, ko te peu kimi uamoā *Easter*, i akatumuia te reira ki runga i te “peu anau tamariki.” Te taka meitaki ua ra e kare o te *Easter* pirianga ki te tuakaouanga o Iesu.

¹⁴ Me kite a Iehova i te tangata e kapiti maira i te au peu akonoanga pikikaa ki te tuakaouanga o tana Tamaiti, ka rekareka ainei aia? Papu roa e kare. (2 Korinetia 6:17, 18) Ko te tika, kare rava a Iehova i akakite mai ana kia tatou kia akaepaepa i te tuakaouanga o Iesu.

* *Funk & Wagnalls Standard Dictionary of Folklore, Mythology and Legend.*

EAA TE HALLOWEEN?

¹⁵ Ko te *Halloween*, e pirianga to te reira ki te au vaine tautau, ki te au tangata peneneke tei karangaia e e *goblin*, e ki te tupapaku. Kare teia peu i te mea ou. I te po mārangī te marama, vaitata atu ki te rā 1 o Noema, e akaepapa ana te iti tangata *Celts* i Peritane e *Ireland* i teia akamaaraanga tei karangaia e ko *Samhain*. Irinaki ratou e i te taime o teia akaepapaanga ka oki mai te vaerua o te aronga i mate ki te enua nei. E tuku ana te tangata i te kai e te vai inu ki vao kia kore teia au vaerua e takinokino ia ratou. Teia tuatau me aere te tamariki ki te are o te tangata i roto i to ratou au rakei e karanga ana ratou e "*Trick or treat*," koia oki me kare koe oake i tetai raore ka tamatakutakuia koe. Inara kare ratou e kite ana e e peu temoni ta ratou e aru ra.

AKAIPOIPOANGA TE KA AKAMAREKA I TE ATUA

¹⁶ Teia mea e akaipoipo, e akakoroanga mataora tikai te reira. Takapini i teianeī ao, tuke tuke te mataara e raveia ana te akaipoipo. Kare te tangata e manako atu ana e noea te akamata anga mai te au peu akaipoipo. Penei kare ratou i kite e no roto mai tetai au peu i te au irinakianga akonoanga pikikaa. Tetai nga tokorua e akapapa ra no to raua akaipoipoanga, kia akapapu meitaki raua e ka riro te reira ei akamareka ia Iehova. Me kite raua no runga i te akamata anga mai o te au peu akaipoipo, ka

15. I akapeea te *Halloween* i te akamata anga mai?

16, 17. Eaa te au mea ta tatou ka akamanako me akapapa no to tatou akaipoipo?

rauka ia raua i te rave i te au ikianga tau no te reira. —Mareko 10:6-9.

17 Tetai au peu akaipoipo, irinakiia e ka apai mai te reira i te manuia ki te nga tokorua akaipoipo ou. Ei akaraanga, i tetai au ngai e ruru ana te tangata i te raiti me kore i tetai apinga mei te tiare ki runga i te nga tokorua akaipoipo. Irinaki ratou e na roto i teia peu ka mataora te nga tokorua, ka anau tamariki, ka roa to raua oraanga e ka riro ei paruru ia raua. Inara kia matakite te au Kerititiano e kia kopae i tetai ua atu au peu, e piri atura ki te akonoanga piki-kaa.—E tataua ia **2 Korinetia 6:14-18**.

18 Ka inangaro te nga tokorua Kerititiano i to raua akaipoipoanga kia riro ei mea mataora e te ngateitei, e kia rekareka te au taeake tei tae mai. E te au taeake tei patia ki tetai akaipoipoanga Kerititiano, kare ratou e inangaro kia tuatua i tetai au tuatua tau kore e te akangateitei kore ki te nga tokorua akaipoipo e ki etai ke. (Maseli 26:18, 19; Luka 6:31; 10:27) Kare te akaipoipoanga Kerititiano i akakoroia no te akariari i te tu “akatietie o te ora anga.” (1 Ioane 2:16) Me te akapapa ra koe no te akaipoipo, akapapu meitaki e i te tuatau ka aereia kia riro te au mea tei tupu i toou akaipoipoanga ei mea manea e te mataora kia akamaara.—Akara i te Au Manako Poto 28.

AKAMATAANGA O TE TĀTĀKI KARATI

19 Tetai peu matauia i te rave i ko i te au akaipo-

18. Eaa tetai au kaveinga Pipiria ke mai ka tau no te au akaipoipoanga?

19, 20. Noea mai te akamataanga o teia au peu tātāki karati?

ipoanga e tetai au akakoroanga koia oki, e tātāki karati. Ka tu tetai tangata ka tākī i tana karati ki runga i te akameitaki i te nga tokorua, e ka tākī te katoatoa i ta ratou au karati ki runga. Eaa ra to te au Kerititiano manako no runga i teia peu?

²⁰ Akakite te *International Handbook on Alcohol and Culture* e ko te peu tātāki karati, e peu akamori itoro te reira no mua ana, e “e orongaia ana tetai vai kua akatapuia ei atinga na te au atua.” E raveia ana teia kia “rauaka mai tetai akameitakianga ‘no te oranga roa!’ me kore ‘no te oraanga meitaki!’” I te au tuatau taito, e tātāki ana te tangata i ta ratou kapu ki runga, i te pati ki to ratou au atua kia oronga mai i tetai akameitakianga. Inara kare a Iehova e oronga mai ana i te akameitakianga na roto i tera mataara. —Ioane 14:6; 16:23.

**“TEI INANGARO IA IEHOVA,
KIA RIKARIKA I TE KINO”**

²¹ Me te manako ra koe me ka piri rai koe e me kare ki roto i tetai akaepaepaanga, e akamanako e mei teaa te tu, e te peu, ta te reira e turuturu ra. Ei akaraanga, tetai au akaepaepaanga e te au tamataoraanga te ō maira te ura viivii, te inu kava kia kona, e te au peu viivii o te ainga. Te turuturu ra teia i te tu oranga o te aronga Sodoma tane e te tane, vaine e te vaine e te akaepaepa enua. Me piri tatou ki roto i teia au tu akaepaepaanga, te rikarika tikai ra ainei tatou i te au mea ta Iehova e rikarika ra?—Salamo 1:1, 2; 97:10; 119:37.

21. Eaa tetai au tu akaepaepaanga e tau te au Kerititiano kia kopae?

22 Kia matakite te au Kerititiano e kia kopae i tetai ua atu akaepaepaanga ka takino i te ingoa o te Atua. Tata te apotetoro a Paulo: “Te kai ra e te inu ra oki, e te au mea ravarai ta kotou e rave na, e rave anake ia ma te akakakā i te Atua.” (1 Korinetia 10:31; akara i te Au Manako Poto 29.) E tika rai, kare te au akaepaepaanga pouroa e piri atu ana ki te au peu viivii o te ainga, te akonoanga pikikaa, e te akaepaepa enua. Me kare tetai akaepaepaanga e aati i te au kaveinga Pipiria, tei runga ia tatou i te rave i ta tatou uaorai ikianga me ka piri tatou ki roto. Ka inangaro katoa tatou kia akamanako e, eaa te akakeuanga ta te reira ka akatupu ki etai ke.

AKAKAKĀ IA IEHOVA NA ROTO I TAAU KA TUATUA E KA RAVE

23 Kare e kore kua akamutu koe i te piri ki roto i te akaepaepaanga te takino ra i te ingoa o Iehova. Inara penei ka manako toou ngutuare tangata kare i te Au Kite no Iehova e, kare koe e reka ana ia ratou, e kare koe e inangaro akaou i te piri kia ratou. Penei ka manako ratou e ko te tuatau orote ua rai te taima tau no te ngutuare tangata kia putuputu mai. Eaa ra taau ka rave? Maata te mataara i te akapapu kia ratou i toou inangaro, kia kite ratou e te manako ra koe ia ratou. (Maseli 11:25; Koheleta 3:12, 13) Penei

22. Eaa te ka tauturu i tetai Kerititiano kia iki e me ka piri rai aia ki roto i tetai akaepaepaanga?

23, 24. Akapeea tatou me akamārama ki to tatou ngutuare tangata kare i te Au Kite, no runga i ta tatou ikianga no te au akaepaepaanga?

e pati ia ratou kia piri mai kia koe no tetai akakoroanga ke atu.

24 Me ka inangaro toou kopu tangata kia kite i te tumu kare koe e āriki akaou i tetai au orote, akara i roto i ta tatou au puka e ta tatou *website* *juw.org* ei tauturu ia koe i te akamārama kia ratou i toou turanga. Eiaa e māro atu ia ratou kia āriki mai i toou manako e taau e rave ra. Tauturu ia ratou kia mārama e kua akamanako meitaki ana koe i teia au mea, i mua ake ka rave ei koe i taau ikianga. Kia marū, e “ei tuatua aroa ua anake ta kotou, kia rapakauia i te tai.”—Kolosa 4:6.

25 E mea puapinga no tatou pouroa kia mārama meitaki i te tumu no ta tatou uaorai ikianga, kia kore e piri ki roto i tetai au akaeapaepaanga. (Ebera 5:14) To tatou akakoroanga kia akamareka ia Iehova. Me e au metua tatou, e akataka i tetai tuatau i te tauturu i ta tatou tamariki kia mārama e kia inangaro i te au kaveinga Pipiria. Me riro a Iehova ei Atua tika tika kia ratou, ka inangaro katoa rai ratou i te akamareka iaia.—Isaia 48:17, 18; 1 Petero 3:15.

26 Rekareka a Iehova me kite mai ia tatou e tautara i te rave i ta tatou ka rauka, i te akamori iaia ma te ngakau mā e te tuatua tika. (Ioane 4:23) Inara e manganui te manako ana e kare e tangata tuatua tika i roto i teia ao tika kore. E tika ainei tera? Ka uriuri tatou i teia i roto i te pene ka aru mai.

25, 26. Akapeea te au metua me tauturu i ta ratou tamariki kia inangaro i to Iehova au turanga?

1 TE AU MEA RAVARAI TA TATOU KA RAVE KIA RIRO EI AKAKAKĀ IA IEHOVA

“Te kai ra e te inu ra oki, e te au mea ravarai ta kotou e rave na, e rave anake ia ma te akakakā i te Atua.”—1 Korinetia 10:31

Akapeea tatou me rave i te au ikianga tau no runga i te au akaepaepaanga?

Maseli 15:15;

Koheleta 3:12, 13;

Angaanga 20:35;

2 Korinetia 9:7

Inangaro a lehova kia mataora to tatou oraanga. Inangaro aia ia tatou kia takinga meitaki e kia oronga ua i te au rā ravarai, e kare no te rā okotai ua.

Exodo 32:1-6;

Apokalupo 12:9

Kare i te mea māmā kia kite eaa te mea tau kia rave. Te titau nei a Satani i te akapoiri ia tatou kia kore e kite, eaa te mea tika e eaa te mea tarevake.

Ioane 8:32;

Ebera 5:14

Apīi no runga i te akamataanga o te au akaepaepaanga kia kite e me te akamareka ra te reira ia lehova.

2 MAATA TE AU AKAEPAEPAANGA MATAUIA, E AU PEU ETENE

“Ka kite iā kotou i te tuatua-mou, e na te tuatua-mou kotou e akarangatira.”

—Ioane 8:32

Noea mai te akamataanga o teia au peu akaepaepaanga?

2 Korinetia 6:14-18;

2 Ioane 6, 7

Muri ake i te matenga o te au apotetoro, apai mai te au puapii pikikaa i te au peu, e te au akaepaepaanga etene ki roto i te putuputuanga, e kua tapa i te au ingoa Kerititiano no ratou. Teia tuatau, te raveia nei rai teia au akaepaepaanga, mei te *Easter* e te *Halloween*.

Luka 2:8-11

Manganui te au ngai i roto i teiane ai, e akaepaepa ana i te Keritimiti i te rā 25 o Titema. Inara kare a Iesu i anauia i tera rā.

Genese 40:20-22;

Mareko 6:21-29

Kare te au Kerititiano o mua ana e akaepaepa ana i te rā anauanga. E au mea tau kore ua tei taikuia mai i roto i te Pipiria, no runga i te au rā anauanga.

3 KIA TAU TAAU KA IKI NO RUNGA I TE AKAEPAPAANGA

“Kia kitea ia kotou te mea mareka na te Atu.”

—Ephesia 5:10

Eaa te au tu akaepapaanga ka tau kia kopae te au Kerititiano? Me rave i te ikianga no runga i tetai akaepapaanga, e ui kia koe uaorai:

Isaia 52:11;

1 Korinetia 4:6;

2 Korinetia 6:14-18;

Apokalupo 18:4

I akamata mai ainei te reira i roto i te akamorianga pikikaa, e te peu temoni?

Ieremia 17:5-7;

Angaanga 10:25, 26;

1 Ioane 5:21

Te akangateitei ra ainei te reira i tetai tangata, tetai akaaerenga e i te reva o te enua?

Angaanga 10:34, 35;

17:26

Te akangateitei ra ainei te reira i tetai iti tangata okotai me kore i tetai enua i runga ake i tetai?

Salamo 97:10;

1 Korinetia 2:12;

Ephesia 2:2; 1 Petero 4:3

Te turuturu ra ainei te reira i te “vaerua o teiane ai,” penei na te akamaroiroiana i te tangata kia inu kia kona, me kore i te au anoano tika kore?

Roma 14:21

Me piri au ki roto i teia akaepapaanga, ka takino ainei te reira i te akava ngakau o tetai ke?

Roma 12:1, 2;

Kolosa 4:6; 1 Petero 3:15

Me iki au eiaa kia piri ki roto i teia akaepapaanga ka akapeea au me akamārama ki etai ke eaa te tumu kare au e piri?

RAVE I TE MEA TIKA I TE AU MEA KATOA

‘Akakoro tatou kia akono meitaki i te rave i te mea tika i te au mea katoa nei.’—EBERA 13:18.

TETAi rā, te oki ra tetai tamaiti ki te kainga mei te apii e kua kite aia i tetai kiri moni i runga i te one. Eaa ra tana ka rave? Ka rauka iaia i te apai nana. Inara, kua akaoki aia i te kiri moni ki te tangata nana tera apinga. Te akarongo anga te mama i ta tana tamaiti i rave, ngakau parau tikai aia.

² E rekareka ana te au metua me rave ta ratou tamariiki i te mea tika. To tatou Metua i te rangi a Iehova, koia “te Atua tuatua-mou,” e e mea mareka roa nana me rave tatou i te mea tika. (Salamo 31:5) Inangaro tatou i te akamareka iaia e kia ‘akono meitaki i te rave i te mea tika i te au mea katoa.’ (Ebera 13:18) Ka uri-uri tatou e ā tuanga i roto i te oraanga te ka riro ei mea ngatā, i te rave i te mea tika. E oti ka akamanako tatou i te puapinga ka rauka me autu tatou i te reira.

KIA KITE MEI TEAA TIKAI TO TATOU UAORAI TU

³ E rauka ai i te rave i te mea tika ki etai ke, ka anoanoia tatou na mua kia kite e mei teaa tikai to

1, 2. Eaa ra to Iehova manako me kite aia e te tauta ra tatou i te rave i te mea tika?

3-5. (a) No teaa tatou ka anoanoia ai kia kite mei teaa tikai to tatou tu? (e) Eaa te ka tauturu ia tatou kia kite i to tatou au tu paruparu e kia rauka te maroiroi i te tau?

tatou tu e tikai. E kare teia i te mea māmā. I te anere mataiti mua, kua manako te au taeake i roto i te putu-putuanga o Laodikea e te akamareka ra ratou i te Atua, kareka ra ko te tika, te pikikaa ua ra ratou ia ratou rai. (Apokalupo 3:17) Ka riro katoa tatou ei pikikaa ia tatou uaorai i roto i to tatou ngakau, me kare tatou e matakite.

⁴ Akamārama mai te pipi a Iakoba e: “Te manako ra tetai tangata ia kotou e, e akono tona i te Atua, e kare i tapeka i tona arero, te pikikaa ra i tona uaorai ngakau; e akono pikikaa tona i te Atua.” (Iakobo 1:26) Te pikikaa ra tatou ia tatou uaorai me te manako ra tatou e no te mea te rave ra tatou i tetai au angaanga meitaki, kare te Atua e manata mai me tua-tua akakino tatou, me aviri e me pikipikikaa. Eaa te ka tauturu ia tatou kia kore e pikikaa ia tatou uaorai?

⁵ Me akara tatou i roto i te io, ka kite tatou mei teaa rai to tatou tutu. Me tatau tatou i te Pipiria, ka kite tatou mei teaa to tatou tu i roto i te ngakau. Ka rauka i te Pipiria i te tauturu ia tatou kia kite i to tatou ngai maroiroi e te ngai paruparu. Ka kite tatou eaa te tauia-anga ka anoanoia i roto i to tatou aerenga manako, ta tatou ka rave e ka tuatua. (**E tatau ia Iakobo 1:23-25.**) Inara me akakite tatou kia tatou uaorai e kare o tatou apa, kare i reira e rauka ia tatou i te rave i te au tauia-anga tei anoanoia. No reira ka anoanoia tatou kia taangaanga i te Pipiria kia kite e mei teaa tikai to tatou tu. (Te Aue o Ieremia 3:40; Hagai 1:5) Ka tauturu katoa te pure ia tatou kia kite e mei teaa tikai to tatou tu. E pati kia Iehova kia akara matatio mai i to tatou ngakau, kia tauturu ia tatou kia kite i

to tatou au tarevake e kia rauka ia tatou i te akatikatika i te reira. (Salamo 139:23, 24) E akamaara tatou e: “E mea viivii oki na Iehova te aronga māoro ra, tei te aronga tuatua-tika ra tana muna.”—Maseli 3:32.

RAVE I TE MEA TIKA I ROTO I TE NGUTUARE TANGATA

6 Ka anoanoia te rave i te mea tika i roto i te ngutuare tangata. Me rave te tane e te vaine i te mea tika, ka irinaki tikai raua i tetai e tetai e kare rava raua e manamanata. Tuke tuke te tu pikipikikaa i roto i te oraanga

6. Eaa te tumu ka anoanoia te tane e te vaine kia rave i te mea tika ki tetai e tetai?

E patoi viviki i tetai ua atu apinga te ka riro ei takino i toou akaipoipo

akaipoipo. Ei akaraanga, penei ka ō tetai ki te akameamea i tetai ke, te akarakara i te au peu ainga vii-vii me kore ka akainangaro atu i tetai ke. Akara ana eaa ta te tata salamo e akakite maira: “Kare au i noo i roto i te au tangata tarevakaua, kare oki i kapiti i roto i te aronga pikikaa.” (Salamo 26:4) Me pikipikikaa koe i toou tokorua e i roto katoa i toou manako, ka takino te reira i toou oraanga akaipoipo.

⁷ Ka anoano katoaia te tamariki kia kite e e mea puapinga kia rave i te mea tika. Kia taangaanga te au metua i te Pipiria ei apii ia ratou. Tei roto i te Pipiria tetai au akaraanga o tetai au tangata angaanga pikikaa: Ko Akana, e keikeia; ko Gehazi, kua pikikaa aia kia rauka tetai moni nana; e Iuda, kua keia i te moni a te au pipi e tei tutakiia e 30 moni ario kia akakite e koai a Iesu.—Iosua 6:17-19; 7:11-25; 2 Ariki 5:14-16, 20-27; Mataio 26:14, 15; Ioane 12:6.

⁸ E au akaraanga meitaki katoa tetai i roto i te Pipiria no tetai au tangata tei rave i te mea tika: Ko Iakoba, kua akakite aia ki tana au tamariki tamaroa kia aka-oki i te moni ta ratou i kite; ko Iepheta e tana tamaine, tei akatupu i ta raua i tia ki te Atua; e Iesu, tei rave i te mea tika noatu te ngatā o te au turanga tana i aro atu. (Genese 43:12; Te Au Akava 11:30-40; Ioane 18:3-11) Ka riro teia au akaraanga ei tauturu i te tamariki kia mārama i te puapinga o te rave i te mea tika.

⁹ Kia tamou mai te au metua i te apiiangā mei teia

7, 8. Ka akapeea koe me taangaanga i te Pipiria ei apii i te tamariki kia kite i te puapinga o te rave i te mea tika?

9. Me rave te au metua i te mea tika, akapeea tera i te tauturu anga i ta ratou tamariki kia akapera katoa rai?

kaveinga Pipiria puapinga: “Ko koe oki ko tei apii atu i tetai ke ra, kare koe e apii ia koe uaorai? ko koe oki tei ako ua e, auraka e keia, te keia na oki koe?” (Roma 2:21) Me tuatua mai te metua i tetai mea kareka ra e mea ke ua ta ratou e rave ra, ka kite ua te tamariki e kare tera i te mea tau. Me akakite tatou ki ta tatou tamariki kia rave i te mea tika e oti kare tatou e rave ana i te mea tika, ka ekoko ratou. Me kite te tamariki e te pikikaa ra to ratou metua noatu e au mea riki-riki ua, ka akapera katoa rai ratou. (E tataua ia Luka 16:10.) I tetai tua me kite te tamariki e te rave ra to ratou metua i te mea tika, ka riro tera ei tauturu ia ratou kia riro mai ei au metua tau kia irinakiia me anau tamariki mai ratou.—Maseli 22:6; Ephesia 6:4.

RAVE I TE MEA TIKA I ROTO I TE PUTUPUTUANGA

¹⁰ Ka anoano katoaia tatou kia rave i te mea tika ki to tatou au taeake e te au tuaine Kerititiano. E māmā ua no ta tatou pukapukaanga kia tau ki te urutoe e te tapepe pikikaa. Me ka taiku tatou i tetai mea ma te kore tatou i papu e me e tika rai te reira, te akatotoa ra tatou i te au tuatua pikikaa. E mea meitaki ‘kia tāpu i to tatou vaa.’ (Maseli 10:19) Ko te rave i te mea tika, kare tatou e anoanoia kia akakite i te au mea ravarai ta tatou e manako ra, i kite e i akarongo. Noatu e e tika ta tatou e manako ra i te tuatua, penei kare ia i te angaanga na tatou me kore kare i te mea tau e kare katoa i te tu takinga meitaki kia puka aereia. (1 Tesalonia 4:11) Tetai aronga ka maani kotoeanga ratou e

10. Akapeea tatou me rave i te mea tika me pukapuka ki to tatou au oa Kerititiano?

ka karanga e: “Te akakite ua atu nei au i te tika.” Inara e iti tangata tatou no Iehova, e ka inangaro tatou kia riro ua rai ta tatou ka tuatua, ei tuatua aroa e te takinga meitaki.—**E tatau ia Kolosa 4:6.**

¹¹ Kua oronga a Iehova i te apainga na te aronga pakari kia tauturu i te putuputuanga. Me rave tatou i te mea tika, ka māmā atu no te aronga pakari kia tauturu ia tatou. No teaa ra? Me maki koe e ka aere koe ki ko i te taote kia tauturu ia koe, ka uuna ainei koe i tetai au mea no runga i toou maki e kare e akakite ki te taote? Me akaperā koe, ka akapeea i reira e rauka ai iaia te tauturu ia koe? Mei tera rai me rave tatou i tetai tarevake kino, kare tatou e pikikaa no runga i te reira. Ka aere tatou ki ko i te aronga pakari, akakite i te tika kia ratou. (Salamo 12:2; Angaanga 5:1-11) Akamanako ana i tetai turanga ke mai: Eaa taau ka rave me kite koe e kua rave toou taeake i tetai tarevake kino? (Levitiku 5:1) Ka karanga ainei koe e: “Me e oa tika tikai au nonā, kare au e akakite”? Me ka aka maara koe kiaia e tera te aronga pakari ei tauturu iaia kia rauka i te akaketaketa akaou i tona pirianga kia Iehova?—Ebera 13:17; Iakobo 5:14, 15.

¹² Ka anoano katoaia tatou kia rave i te mea tika i roto i to Iehova akaaerenga me tata i ta tatou ripoti no runga i ta tatou angaanga orometua. Kia rave tatou i te mea tika me tuku i ta tatou patiangā kia painia me kore kia rave i tetai au angaanga ke mai.—**E tatau ia Maseli 6:16-19.**

11, 12. (a) Peeā tetai tangata tei rave i te ara me takino roa atu i tona turanga me pikikaa aia no runga i te reira? (e) Eaa tetai au uianga ka anoanoia tatou kia ui? (i) Akapeea tatou te rave anga i te mea tika i roto i to Iehova akaaerenga?

13 Ka anoanoia te au taeake e te au tuaine kia akatakake i ta ratou angaanga pitiniti mei ta tatou akamorianga. Ei akaraanga, kare tatou e rave angaanga pitiniti i ko i te Are Uipaanga Patireia e i roto i te angaanga orometua. E kare katoa tatou e akariro i to tatou au taeake e te au tuaine ei maani pitiniti na tatou. Me e Au Kite no Iehova taau aronga angaanga, tutaki ia ratou i te taimē taau i akanoo, oronga i taau i akatika e ka tutaki koe, e tetai au mea ke atu tei umuumuia e te ture. Penei ka ō mai te *insurance* no te maki e te orote. (1 Timoteo 5:18; Iakobo 5:1-4) E me te angaanga ra koe na tetai Kite e taeake me kore e tuaine, eiaa e manako e tei ia koe rai te tika ia koe. (Ephesia 6:5-8) Akapapu e kia rave koe i taau angaanga i te taimē taau i akatika kia rave koe e kia tutakiia.—2 Tesalonia 3:10.

14 Peea me ka piri koe ki roto i tetai angaanga pitiniti e toou taeake me kore e tetai tuaine? Penei ka ō mai te tuku anga i tetai tuanga moni ki roto i te pitiniti me kore i te kaiou mai i tetai moni no te pitiniti. I roto i te au turanga mei teia te tu, e kaveinga Pipiria puapinga tikai tetai kia aru: E tata i te au mea ravarai ki raro! I te oko mai anga te peroveta a Ieremia i tetai tuanga enua, kua tata aia e rua pepa kororomotu, e tai kua maani aia kia tainaia e tetai au kite, e oti kua tuku aia i te nga pepa ki roto i te vairanga ei akairo no te tuatau ka aereia. (Ieremia 32:9-12; akara katoa ia Genese 23:16-20.) Manako tetai aronga e me tataia tetai kororomotu, mei te mea ra i reira e kare ratou e

13. Akapeea tatou te rave anga i te mea tika me angaanga pitiniti ta tatou ki tetai oa Kerititiano?

14. Eaa te mea tau no te au Kerititiano kia rave i mua ake ka piri ei ratou ki roto i tetai angaanga pitiniti?

irinaki ana i to ratou au taeake. Kareka ko te tika, ka riro te tataanga i tetai au koreromotu ei kopae i tetai ua atu manako tarevake, te pekapeka e te taitaia. E i roto katoa i te au mea e ō maira te angaanga pitiniti, e akamaara e ko te 'au o roto i te putuputuanga te mea puapinga roa atu i tetai ua atu angaanga pitiniti. —1 Korinetia 6:1-8; akara i te Au Manako Poto 30.

RAVE I TE MEA TIKA I TE APII, TE NGAI ANGAANGA E TE ANGAANGA PITINITI

15 Kia rave tatou i te mea tika ki te tangata ravarai, kapiti mai i te aronga kare i te Au Kite no Iehova. E mea puapinga kia Iehova kia rave tatou i te mea tika. “E mea viivii na Iehova te aite pikikaa ra: kareka te toka tika ra, e mea tau ia iaia.” (Maseli 11:1; 20:10, 23) I te tuatau Pipiria i mua ana, e mea matau i te taangaanga i te aite, koia oki te paunu, i roto i te angaanga pitiniti. Inara e pikikaa ana tetai aronga pitiniti i te tangata na te akaiti mai anga i ta ratou i akatika e ka oronga ratou, me kore ka akamaata atu i ta te tangata ka tutaki mai. Teia tuatau, e mea matau uaia te piki-pikikaa i roto i te angaanga pitiniti mei to te tuatau Pipiria rai o mua ana. I taua tuatau ra e mea riri roa na Iehova te angaanga pikikaa, e e mea riri katoa rai nana taua peu ra i teia tuatau.

16 E aro atu ana tatou pouroa i te au turanga te ka timataia tatou kia pikipikikaa—mei te kimi ngai angaanga te tu, te akaki i tetai au pepa na te kavamani e me rave i tetai tarere i te apii. Maata te aronga e

15. Mei teaa ra to Iehova manako no runga i te peu pikipikikaa i roto i te angaanga pitiniti?

16, 17. Eaa ua ai te au tu angaanga pikipikikaa te ka anoanoia tatou kia kopae?

irinaki ra e kare e tarevake kia pikikaa e kia maani tuatua ei akavare i etai ke. Kare tatou e poitirere i teia tu. Kua totou ke ana te Pipiria e i te au rā openga o teia akatereanga kino, ka riro te tangata “ei akaperepere ia ratou uaorai, ei noinoi, . . . ei akavaavaa i te tangata memeitaki.”—2 Timoteo 3:1-5.

¹⁷ I roto i te ao o teia tuatau, tetai taime mei te mea rai e ko te aronga e rave nei i te au mea tika kore te puapingaia nei. (Salamo 73:1-8) E penei ka akarukeia mai tetai Kerititiano mei tana ngai angaanga, ka angaanga pikikaaia i ta ratou moni, me kore ka takinga kinoia i te ngai angaanga no te rave i te mea tika. Inara e puapinga rava atu te akaatinga ia koe i te rave i te mea tika, i tetai ua atu apinga. No teaa ra?

TE AKAMEITAKIANGA O TE RAVE I TE MEA TIKA

¹⁸ I roto i teia ao, takitai ua ake te tangata ingoa meitaki, tiratiratu e tei tau kia irinakiia. E tikaanga to tatou pouroa kia tatanu e kia akatupu i taua tu ingoa meitaki ra. (Mika 7:2) E tika rai e ka aviri tetai aronga ia koe no te rave i te mea tika e ka akaneneva mai ia koe. Kareka tetai aronga ka mareka ratou i toou tu tuatua tika e ka irinaki ratou ia koe no te rave i te mea tika. Takapini i teiane ai ao, kua kite matau uaia te Au Kite o Iehova no to ratou tu tuatua tika i te rave i te mea tika. Tetai au pu angaanga e inangaro ana ratou i te Au Kite o Iehova kia angaanga na ratou no te mea kua kite ratou e ka rave ua rai te Au Kite i te mea tika. Maata te aronga angaanga e akarukeia ana mei ta ratou ngai angaanga no te pikipikikaa kareka te Au Kite o Iehova, ka akanooia atu rai ki ta ratou ngai angaanga.

18. No teaa i puapinga ai te ingoa meitaki?

19 Me rave koe i te mea tika i roto i te au mea katoa, ka rauka te akava ngakau meitaki e te manako 'au. Ka aite rai tatou mei ia Paulo ko tei tata e: "Kite tikai oki matou e, te tika nei to matou akava-ngakau." (Ebera 13:18) Tei puapinga rava atu, ka kite mai toou Metua aroa a Iehova e ka mareka rava aia i taau tautaanga kia rave i te mea tika i roto i te au mea katoa.—**E tatau ia Salamo 15:1, 2; Maseli 22:1.**

19. Eaa ta te rave anga i te mea tika ka akatupu ki toou pirianga oa kia Iehova?

Ka akakakā tatou ia Iehova na te rave maroiroi anga i ta tatou angaanga

1 TE NOO NEI TATOOU I ROTO I TE AO TUATUA TIKA KORE

“E tuatua puapinga kore [pikikaa] ta ratou e tuatua nei, ki tetai ki tetai . . . e te ngakau rua ta ratou e tuatua nei” –Salamo 12:2

Eaa te ka tauturu ia tatou kia kite mei teaa tikai to tatou tu?

Salamo 31:5;

Ebera 13:18

Inangaro a lehova ia tatou kia kite mei teaa tikai to tatou tu e kia rave i te mea tika ki etai ke.

Salamo 139:23, 24;

Iakobo 1:23-25

Ka riro te pure e te tatau i te Pipiria ei tauturu ia tatou kia kite e mei teaa tikai to tatou tu e kia rave i te au tauia tei anoanoia.

2 RAVE I TE MEA TIKA I ROTO I TE NGUTUARE KA AKATUPU I TE 'AU E TE ROTAI

“Kare oki i kapiti i roto i te aronga pikikaa.”

—Salamo 26:4

**No teaa i puapinga ai te rave i te mea tika i roto
i te ngutuare tangata?**

Maseli 6:16-19

Te rave i te mea tika i roto
i te ngutuare tangata ka
akaketaketa i te irinaki-
anga. Kia rave te ngutuare
tangata i te mea tika ki
tetai e tetai, noatu me
e ngatā.

Maseli 22:6;

Ephesia 6:4

Me kite te tamariki e te
rave ra te nga metua i te
mea tika, ka māmā ua
ia ratou kia akapera.

3 KA PUAPINGAIA TE PUTUPUTUANGA ME RAVE I TE MEA TIKA

“E mea viivii oki na Iehova te aronga māro ra, tei te aronga tuatua-tika ra tana muna.”

—Maseli 3:32

No teaa i puapinga ai kia rave i te mea tika ki to tatou au taeake e te au tuaine i roto i te putuputuanga?

Maseli 10:19;

Kolosa 4:6

Inangaro tatou kia tuatua ua rai i te mea tika, kia na roto ra i te tu marū e te aroa.

Levitiku 5:1;

Ebera 13:17;

Iakobo 5:14, 15

Me akakite tatou i te tika ki te aronga pakari i roto i te putuputuanga, ka rauka ia ratou i te tauturu ia tatou.

Ieremia 32:9-12;

Ephesia 6:5-8

Me piri tatou ki roto i tetai angaanga pitiniti e to tatou au taeake e te au tuaine, ka anoanoia tatou kia rave i te mea tika, kia tau e kia akamou ki ta tatou koreromotu.

4 ME RAVE TATOU I TE MEA TIKA KA PUAPINGAIA TATOU

“E ngari ake te rongō meitaki i te apinga maata ra.”—Maseli 22:1

Eaa tetai au tuanga ke mai o te oraanga ka anoanoia tatou kia rave i te mea tika?

Salamo 37:21;

Mataio 22:17-21;

Roma 13:1-7;

Ephesia 4:25, 28

Rave tatou i te mea tika
ki to tatou pu angaanga,
i roto i te angaanga pitiniti,
me tarere i te apii, me

akaki i te au pepa mei te
pepa tero me kore tetai au
pepa ke atu a te kavamani.

No teaa te rave i te mea tika i meitaki atu ei i te apinga nui?

Salamo 15:1, 2;

Maseli 11:1;

1 Timoteo 6:9, 10

Te ingoa meitaki o te tangata tuatua tika e tei iri-nakiia, e mea puapinga maata tikai te reira. Tauturu te tu tuatua tika ia

tatou kia rauka te akava ngakau meitaki. Mea ma-reka rava na lehova me tauta pakari tatou i te rave i te mea tika.

KIA REKAREKA I TAAU ANGAANGA

“Kare atu e meitaki . . . , mari ra kia rekareka te tangata . . . no tana katoa ra au angaanga.”—KOHELETA 3:12, 13.

TAKAPINI i teia ao, te angaanga pakari nei te tangata i te akono ia ratou uaorai e to ratou ngutuare tangata. Kare te manganui o te tangata e reka ana i ta ratou ngai angaanga, e tetai papaki e apiapi ana ratou me akamanako e ka aere ki te angaanga. Me te manako akapera ra koe, eaa ra taau ka rave kia mataora koe i te rave anga i taau angaanga? Eaa ra taau ka rave kia reka koe i taau ngai angaanga?

² Te akakite maira a Iehova e: “Kia kaikai anake ra te tangata e kia inu, e kia rave aia i te meitaki no tana katoa ra au angaanga; e mea o maiia mai ia e te Atua.” (Kohēleta 3:13) Anga a Iehova ia tatou e kua oronga mai i te tareni kia rauka ia tatou te angaanga. Inangaro aia kia rekareka tatou i te rave i ta tatou angaanga.—E tatau ia Kohēleta 2:24; 5:18.

³ Eaa i reira te ka tauturu ia tatou kia rekareka i te rave anga i ta tatou angaanga? Eaa te au tu angaanga ka tau te au Kerititiano kia kopae? Akapeea tatou te akanoonoo anga i ta tatou angaanga kia tau ki ta

1-3. (a) Eaa te manako o te manganui no runga i ta ratou ngai angaanga? (e) Eaa te au uiana ta tatou ka akamanako i roto i teia pene?

tatou akamorianga ia Iehova? E eaa te angaanga puapinga rava atu ta tatou ka rave?

TE NGA TAUNGA ANGAANGA PAKARI RAVA ATU

⁴ E mea inangaro na Iehova te angaanga. Akakite a Genese 1:1 e: “I muatangana ra, kua anga iora te Atua i te rangi e te enua.” Muri ake i te oti anga te enua e te au mea ravarai i te anga, akakite te Atua e “te meitaki roa ra” ia. (Genese 1:31) Kua mareka rava Tei Anga mai i tana i rave.—1 Timoteo 1:11.

⁵ Kare rava a Iehova i akamutu ana i te angaanga. Akakite a Iesu e: “Te angaanga ua nei rai toku Metua.” (Ioane 5:17) Noatu kare tatou i kite no runga i te au mea umere pouroa ta Iehova i rave mai ana, kua kite ra tatou i tetai papaki o taua au mea ra. Kua iki aia i te aronga ka tutara kapiti e Iesu Mesia tana Tamaiti, i roto i te Patireia. (2 Korinetia 5:17) Te akono e te arataki katoa nei a Iehova i te tangata na te apii anga ia ratou. Na roto i te angaanga tutu aere e raveia nei i te ao katoa, mirioni ua atu tei apiiia kia kite no runga ia Iehova e tei rauka te manakonakoanga kia noo e tua-tau ua atu i roto i te parataito i te enua nei.—Ioane 6:44; Roma 6:23.

⁶ Mei tona Metua rai a Iesu, mea inangaro nana te angaanga. I mua ake ka aere mai ei aia ki te enua nei, ko Iesu to te Atua rima rave e te pu angaanga, i te anga kapiti i te au mea tini ravarai to te rangi, e to te enua nei. (Maseli 8:22-31; Kolosa 1:15-17) Iaia i te enua nei, kare a Iesu i akamutu ana i te angaanga pakari.

4, 5. Mei teaa ra to Iehova aerenga manako no runga i te angaanga?

6, 7. Mei teaa ra to Iesu tu i te rave anga i tana angaanga?

Tona meangiti anga, kua apii e kua riro mai aia ei kamuta karape, i te pātu are e te maani apinga no roto i te are. Kua riro a Iesu ei tangata kite karape i te rave i tana angaanga e kua kite matau uaiā aia e ko “te kamuta.”—Mareko 6:3.

⁷ Inara, ko ta Iesu angaanga puapinga rava atu i te enua nei koia oki, ko te tutu aere i te tuatua meitaki e te apii i te tangata no runga ia Iehova. E toru e te apa mataiti tei anoanoia nona kia oti tana angaanga orometua, e kua angaanga pakari tikai aia mei te pōpongi ki te roaanga pō. (Luka 21:37, 38; Ioane 3:2) Anere ua atu maire tei pou iaia i te aere anga na te ara i roto i te one pueu, kia akakite aere i te tuatua meitaki ki te manganui o te tangata tei rauka iaia i te tuatua atu.—Luka 8:1.

⁸ Kia Iesu, ko te rave i te angaanga a te Atua, mei te kai rai. Riro teia angaanga ei akamatutu e ei akamaroiroi iaia. Tetai au rā, no te maata o te angaanga, kare a Iesu i manako atu ana kia akamutu aia e kia kaikai. (Ioane 4:31-38) Kua akapou aia i te au atianga ravarai tei rauka iaia, kia tauturu i etai ke kia kite no runga i tona Metua. No reira i rauka ai iaia kia karanga kia Iehova e: “Kua akakakā au ia koe i te ao nei: kua oti iaku te angaanga taau i o mai naku e rave ra.”—Ioane 17:4.

⁹ E mea mataora e e mea mareka roa na Iehova e Iesu te angaanga pakari. Ka inangaro tatou kia ‘aru i te Atua,’ e kia ‘aru i to Iesu takainga vaevae.’ (Ephesia 5:1; 1 Petero 2:21) No reira tatou i inangaro ei i te angaanga pakari e te rave i tetai ua atu mea ta tatou ka rauka ma te ngakau tae.

8, 9. Eaa te tumu i mataora ei a Iesu i te rave i tana angaanga?

MEI TEAA RA TO TATOU AERENGA MANAKO I TA TATOU ANGAANGA?

10 E iti tangata tatou no Iehova, te angaanga pakari nei tatou i te akono ia tatou e to tatou ngutuare tangata. Inangaro tatou kia mataora i te rave i ta tatou angaanga, inara kare teia i te mea māmā. Eaa ra i reira ta tatou ka rave me kare tatou e mataora ana i ta tatou angaanga?

11 Akatupu i te aerenga manako tau. Penei kare e rauka ia tatou i te tau i te ngai e angaanga nei tatou e ta tatou e rave nei, ka rauka ra ia tatou i te tau i to tatou aerenga manako e te tu. Me mārāma tatou eaa ta Iehova e tapapa maira, ka riro tera ei tauturu ia tatou. Ei akaraanga: Te tapapa maira Iehova i te upoko o te ngutuare kia tauta pakari i te akono i te au anoano o tona ngutuare tangata. No te mea te karanga ra te Pipiria e, ko tei kore e akono i tona ngutuare e “maata atu ia tona kino i to te tangata akarongo kore ra.” (1 Timoteo 5:8) Me e upoko koe no te ngutuare, ka angaanga pakari koe i te akono i te au anoano o toou ngutuare tangata. Noatu te reka ra koe e me kare i te angaanga taau e rave ra, inara kua kite koe e te akamareka ra koe ia Iehova me akono koe i toou ngutuare tangata.

12 E angaanga pakari e kia rave i te mea tika. Na teia e tauturu ia koe kia mataora i te rave i taau angaanga. (Maseli 12:24; 22:29) E tetai, ka irinaki toou pu ia koe. E mea puapinga ki te au pu te aronga

10, 11. Eaa te ka tauturu ia tatou kia akatupu i te aerenga manako tau no runga i ta tatou ngai angaanga?

12. Eaa te puapinga ka rauka ia tatou no te angaanga pakari e te rave i te mea tika?

Ka riro te aerenga
manako tau ei akatupu
i te mataora, i roto i tetai
ua atu angaanga

angaanga e rave ra i te mea tika no te mea kare ratou e keia moni, kare e keia apinga e kare e pikikaa i to ratou ora. (Ephesia 4:28) E ko tei puapinga roa atu, te kite maira a Iehova i taau angaanga pakari e te rave ra koe i te mea tika. Ka rauka ia koe te 'akava-ngakau meitaki,' no te mea kua kite koe e te akamareka ra koe i te Atua no toou inangaro iaia.—Ebera 13:18; Kolosa 3:22-24.

13 Kia kite e ko toou tu i te ngai angaanga ka akakā te reira ia Iehova. Teia katoa tetai tumu tau no tatou kia mataora i te rave i ta tatou angaanga. (Tito 2:9, 10) E penei ka inangaro tetai o toou au oa angaanga i te apii i te Pipiria no te akaraanga meitaki taau i akaari.—E tatau ia Maseli 27:11; 1 Petero 2:12.

EAA TE NGAI ANGAANGA KA TAU KIA IKI AU?

14 Kare a te Pipiria papaanga no te au ngai angaanga ka tau e kare e tau kia iki tetai Kerititiano. Kareka ra e au kaveinga ta te Pipiria, ei tauturu ia tatou kia rave i te au ikianga tau no runga i te ngai angaanga. (Maseli 2:6) Me taangaanga i te au kaveinga Pipiria, e ui kia tatou uaorai i teia au uianga ka aru mai.

15 I roto i teia ngai angaanga, ka anoanoia ainei au kia rave i tetai au mea e akakite maira a Iehova e e tarevake? Kua apii tatou no runga i te au angaanga ta Iehova e rikarika ra, mei te keikeia e te piki-pikikaa te tu. (Exodo 20:4; Angaanga 15:29; Ephesia 4:28; Apokalupo 21:8) No reira kia matakite tatou e

13. Eaa atu tetai ka tupu no ta tatou akaraanga meitaki i te rave i te mea tika i te ngai angaanga?

14-16. Eaa te ka anoanoia kia akamanako tatou me iki i tetai ngai angaanga?

kia kopae i tetai ua atu rai angaanga te ka patoi i to Iehova au turanga.—E tatau ia 1 Ioane 5:3.

16 Te turuturu ra ainei teia ngai angaanga i tetai au peu ta Iehova i kopae? Ei akaraanga, peea me kua orongaia mai tetai ngai angaanga tiaki opati naau, i ko i te ngai okooko tiketi peti moni? Kare e tarevake i te angaanga tiaki opati. Inara kua kite koe i to Iehova manako no runga i te noinoi. No reira noatu kare naau e okooko i te tiketi, kare ainei koe e manako ana e i roto i te mata o Iehova, te turu ra koe i tetai angaanga kare Aia e inangaro?—Ephesia 5:3-5.

17 Me taangaanga tatou i te au kaveinga Pipiria, ka

17. Eaa te ka tauturu ia tatou kia rave i te ikianga tau te ka akamareka i te Atua?

Kimi i te angaanga
te kare e patoi i
to Iehova au
turanga

riro tatou mei te au tangata rai tei akatakaia mai i roto ia Ebera 5:14, e ko “te aronga no te mātau i kite ei to ratou ngakau i te meitaki e te kino.” E ui kia koe uo-rai: ‘Me ka āriki au i teia ngai angaanga, ka akaturori ainei te reira i etai ke? Ka riro ainei teia nga angaanga ei apai iaku ki tetai enua ke e kia akaruke i toku tokorua e ta maua tamariki? Eaa ra ta teia ka akatupu kia ratou?’

TIMATA KIA PAPU EAA TE AU MEA MAATA ATU TE MEITAKI

18 I teia tuatau openga, e maata ua atura te kino, ka ngatā rai i te tuku na mua i te akamorianga a Iehova. (2 Timoteo 3:1) Te kimi i tetai ngai angaanga e te akamou ki te reira, ka riro ei mea ngatā. E tika, ka anoanoia tatou kia akono i to tatou ngutuare tangata, kareka ra kua kite tatou e ko ta tatou akamorianga te mea mua. Kare tatou e inangaro kia akariro i te au apinga o te kopapa ei mea puapinga roa atu i roto i to tatou oraanga. (1 Timoteo 6:9, 10) No reira, ka akapeea e rauka ai ia tatou i te akapapu eaa “te au mea e maata ua atu te meitaki,” ia tatou e akono ra i te au anoano o to tatou ngutuare tangata?—Philipi 1:10.

19 E irinaki kia Iehova ma te ngakau katoa. (E tatau ia Maseli 3:5, 6.) Kua kite tatou e kua kite ua a Iehova, eaa tikai tei anoanoia no tatou e te manako maira aia ia tatou. (Salamo 37:25; 1 Petero 5:7) Te akakite maira tana tuatua kia tatou: “Ei noo anga noinoi

18. No teaa ka riro ei ei mea ngatā kia akamou ki runga i ta tatou akamorianga?

19. Me irinaki tatou kia Iehova, akapeea te reira te tauturu anga ia tatou kia kore e apiapi i ta tatou ngai angaanga?

kore i te apinga to kotou; kia mareka i ta kotou i rauka ra: ko te Atua oki tei tuatua mai e, 'Kare rava au e akaruke atu ia koe, kare oki au e taka ke ia koe, kare, kare rava atu.' " (Ebera 13:5) Kare a Iehova e inangaro ia tatou kia apiapi ua rai no runga i te akono anga i to tatou ngutuare tangata. Mei tera taime ki tera taime kua akaari mai Aia e ka rauka iaia i te akono i te au anoano o tona iti tangata. (Mataio 6:25-32) Noatu eaa to tatou turanga no ta tatou ngai angaanga, kia apii putuputu tatou i te Tuatua a te Atua, kia tutu aere i te nuti meitaki, e kia aere ki ta tatou au uipaanga Keritiano.—Mataio 24:14; Ebera 10:24, 25.

²⁰ Akamou i to mata ki runga i te anoano o te Atua. (E tatau ia Mataio 6:22, 23.) Tera te aiteanga, kia akamāmā ua i toou oraanga kia rauka ia koe i te tavini ia Iehova. Kua kite tatou e kare i te mea meitaki kia akariro i te moni, te oraanga akatietie, me kore i te au apinga ou rava atu ei mea puapinga roa atu i to tatou uaorai pirianga ki te Atua. Eaa ra te ka tauturu ia tatou kia tuku na mua i te au mea puapinga roa atu? Kia tauta pakari tatou auraka kia ō ki roto i te kaiou. Me e kaiou taau, akataka i tetai ravenga i te tutaki i te reira kia peke takiri. Me kare tatou e matakite, ka pou ua to tatou taime e te maroiroi ki runga i teia au apinga, e penei kare o tatou taime i te pure, te apii e te tutu aere. Kare tatou e inangaro kia riro te apinga o te kopapa ei akateiaa i to tatou oraanga mari ra, ka inangaro tatou kia mareka ua i te au mea tikai tei anoanoia mei te 'kai e te kakau.' (1 Timoteo 6:8) Noatu eaa te tu, e mea

20. Akapeea e rauka ai ia tatou kia akamāmā ua i to tatou oraanga?

meitaki kia akamanako marie i to tatou turanga mei tera taimē ki tera taimē kia kite e ka akapeea tatou te tavini anga ia Iehova ma te ngakau katoa.

21 Na mua te au mea puapinga roa atu. Ka ano-anoia tatou kia rauka te tu pakari i te taangaanga i to tatou maroiroi, e ta tatou apinga ma te tau. Me kare tatou e matakite, ka pou ua to tatou taimē ki te au mea kare e puapinga roa ana, mei te apii teitei me kore te moni. Akakite a Iesu: “E na mua ra kotou i te kimi i te basileia.” (Mataio 6:33) Ka riro te au ikianga

21. Eaa te tumu ka anoanoia ai tatou kia iki e eaa te mea mua i roto i to tatou oraanga?

Te tavini ia Iehova te angaanga puapinga rava atu

ta tatou i rave, to tatou tu, ta tatou angaanga e rave ra i te au rā, e to tatou au akakoroanga ei akaari mai e eaa te mea puapinga i roto i to tatou oraanga.

TE ANGAANGA PUAPINGA ROA ATU KIA RAVE TATOU

22 Ta tatou angaanga puapinga rava atu koia oki, ko te tavini ia Iehova e te tutu aere i te nuti meitaki ki etai ke. (Mataio 24:14; 28:19, 20) Ka inangaro tatou i te rave i teia angaanga ma te ngakau tae mei ia Iesu rai. Tetai aronga kua neke ratou ki te ngai tei anoano maataia te aronga tutu evangelia. Tetai papaki te apii nei ratou i tetai reo ou kia rauka ia ratou i te tutu aere atu ki te au tangata no ratou tera au reo. E tuatua atu ki teia aronga tei rauka ia ratou i te rave i teia, e e ui kia ratou no runga i ta ratou i rave. Kare e kore ka akakite atu ratou e e meitaki roa atu to ratou oraanga i teianeia e te mataora.—E **tatau ia Maseli 10:22.**

23 Teia tuatau, e maata ua atu te ora e pou nei i te manganui i te angaanga kia rauka i te akono i te au anoano o to ratou ngutuare tangata. Kua kite a Iehova i teia, e te mareka maira aia i ta tatou e rave nei i te akono i to tatou ngutuare tangata. No reira kia aru tatou i te akaraanga a Iehova e Iesu i te angaanga pakari, noatu eaa te tu o te angaanga ka rave tatou. Kia akamaara tatou e ko ta tatou angaanga puapinga rava atu, ko te tavini ia Iehova e te tutu aere i te nuti meitaki o te Patireia o te Atua. Na teia e akatupu i te mataora mou tikai no tatou.

22, 23. (a) Eaa te angaanga puapinga rava atu na tatou te au Kerititiano? (e) Eaa te ka tauturu ia tatou kia mataora i te rave i ta tatou angaanga?

1 ANGA A IEHOVA I TE TANGATA KIA RAUKA I TE ANGAANGA

“Kia kaikai anake ra te tangata e kia inu, e
kia rave aia i te meitaki no tana katoa ra au
angaanga; e mea o maiia mai ia e te Atua.”

—Koheleta 3:13

**No teaa i karangaia ai e e apinga aroa te
angaanga na te Atua?**

Genese 1:1, 31;

Koheleta 2:24;

Ioane 5:17

E angaanga pakari ana a
Iehova. Mataora aia i tana
angaanga e kua inangaro
katoa aia kia mataora tatou
i ta tatou angaanga.

Mareko 6:3;

Luka 21:37, 38;

Ioane 4:31-38; 17:4

Meitaki te tu e rave ana
Iesu i tana angaanga e e
akaoti meitaki ana aia i te
reira noatu te ngatā.

Maseli 8:22-31;

Kolosa 1:15-17

E angaanga pakari katoa
ana a Iesu, i runga i te
rangi e pera i te enua nei.

2 KA RAUKA IA TATOU KIA AKAMEITAKI ATU I TO TATOU TU NO TA TATOU ANGAANGA

“Te akara ra koe i te tangata i maroiroi i tana taonga? ei mua i te aroaro o te ui ariki aia e tu ei.”—Maseli 22:29

Eaa te ka tauturu ia tatou kia mataora i te rave anga i ta tatou angaanga?

Maseli 12:24;

Kolosa 3:22-24;

Ebera 13:18

Noatu kare e rauka ia tatou te tau i ta tatou ngai angaanga, ka rauka ra i te tau i to tatou tu. Kia angaanga pakari katoa tatou e kia rave i te mea tika.

Maseli 27:11;

1 Timoteo 5:8;

1 Petero 2:12

Me akono koe i te au anoano o toou ngutuare tangata i te pae kopapa, te akarongo ra koe i te Atua. Ka riro toou tu meitaki i te ngai angaanga ei akakakā ia lehova.

Exodo 20:13-15;

Maseli 2:6;

Roma 14:19-22;

Ephesia 5:28–6:4;

1 Ioane 5:3;

Apokalupo 18:4

Me iki tatou i tetai ngai angaanga, ka tauturu te Pipiria ia tatou kia mārama eaa te ō maira no tatou, to tatou ngutuare tangata, au taeake e te au tuaine, e tei puapinga rava atu, to tatou pirianga kia lehova.

3 TUKU NA MUA I TE AU MEA PUAPINGA, MATAORA ME RAVE I TA TATOU ANGAANGA

“Kia timata oki kotou i te au mea e maata ua atu te meitaki.”—Philipi 1:10

Eaa te au mea puapinga roa atu kia tatou?

Salamo 37:25;

Maseli 3:5, 6;

1 Petero 5:7

E irinaki e kua kite a lehova i tei anoanoia no to tatou oraanga i te au rā.

Mataio 6:25-32;

1 Timoteo 6:8-10;

Ebera 13:5

Kia mareka ua i taau i rauka.

Maseli 10:22;

Mataio 6:33; 28:19, 20;

Ebera 10:24, 25

Tamou ki runga i te tavini ia lehova e te tutu aere i te nuti meitaki. Ko te angaanga puapinga roa atu teia kia rave tatou.

E PATOI I TE TIAPORO

“E patoi atu i te diabolo,
e nana e rere ke atu.”

—IAKOBO 4:7.

TE ORAANGA i roto i to Iehova ao ou e mea mata-ora tikai te reira. Ka noo tatou mei ta te Atua i akakoro no tatou. Teiane ra, te noo nei tatou i roto i te ao na Satani e tana au temoni e akaaere nei. (2 Kori-netia 4:4) Noatu kare tatou e kite mata ana ia ratou, te vai nei ratou e e mana maata to ratou.

² I roto i teia pene, ka uriuri tatou eaa ta tatou ka rave kia piri vaitata ua rai kia Iehova, e kia rauka i te paruru ia tatou mei te akatere anga a Satani. Kua taputou mai a Iehova e ka tauturu aia ia tatou. Inara ka anoanoia tatou kia kite eaa te au ravenga ta Satani e te au temoni e rave nei, ei akavare e ei takino ia tatou.

“MEI TE LIONA NGUNGURU RA”

³ Karanga a Satani e te akamori ua nei te tangata ia Iehova no ta ratou ka rauka mai, e ka akamutu

1, 2. Eaa te ka anoanoia kia kite tatou no runga ia Satani e te au temoni?

3. Eaa ta te Tiaporo e inangaro nei i te rave kia tatou?

tatou i te tavini ia Iehova me ngatā te aerenga. (E tatau ia Iobu 2:4, 5.) Me inangaro tetai tangata kia kite no runga ia Iehova, te kite maira a Satani e te au temoni, e ka tauta ratou i te arai iaia. Riri roa ratou me akatapu tetai tangata i tona oraanga kia tavini ia Iehova e kia papetitoia. Te akaaite ra te Pipiria i te Tiaporo ki te “liona ngunguru ra, i te kimi anga i te tangata e pou iaia.” (1 Petero 5:8) Te inangaro nei a Satani i te takore i to tatou pirianga kia Iehova.—Salamo 7:1, 2; 2 Timoteo 3:12.

Riri tikai a Satani me akatapu tatou i to tatou oraanga kia tavini ia Iehova

4 Inara kare e tumuanga tau kia matakou tatou ia Satani e tana au temoni. Kua kotingaia e Iehova ta ratou ka rauka i te rave kia tatou. Taputou mai a Iehova e “e aronga maata rava” o te au Keritiano mou, te ka ora mai mei roto i “te mate maata.” (Apokalupo 7:9, 14) Kare rava a te Tiaporo ravenga ei tāpu i te reira kia kore e tupu, no te mea te paruru nei a Iehova i Tona iti tangata.

5 Me piri vaitata ua rai tatou kia Iehova, kare e rauka ia Satani i te takore i to tatou pirianga Kiaia. Te akapapu maira te Tuatua a te Atua kia tatou e: “Tei ia kotou a Iehova, ko kotou i piri mai kiaia ra.” (2 Paraleipomeno 15:2; e **tatau ia 1 Korinetia 10:13.**) Manganui ua atu te au tane e te au vaine akarongo mou o mua ana, mei ia Abera, Enoka, Noa, Sara, e Mose, tei patoi i te Tiaporo na roto i te piri vaitata ua anga kia Iehova. (Ebera 11:4-40) Ka rauka katoa ia tatou kia akapera. Te taputou maira te Tuatua a te Atua: “E patoi atu i te diabolou, e nana e rere ke atu.”—Iakobo 4:7.

‘E KUKUMI ANGA TA TATOU’

6 Noatu kua kite a Satani e kua araiia e Iehova tana ka rauka i te rave kia tatou, kare rai aia i tuku i te ‘au i te rave i tetai ua atu mea ei akaparuparu i to tatou pirianga ki te Atua. I teia tuatau, tuke tuke ta te Tiaporo au mataara e akavare nei i te

4, 5. (a) Eaa te kare e rauka ia Satani kia rave? (e) Eaa te aiteanga kia “patoi atu i te diabolou”?

6. Eaa ta Satani e rave ana ei akaparuparu ia tatou?

tangata, e te taangaanga nei aia i taua au ravenga rai tana i taangaanga mai ana i te au tauatini mataiti i aereia mai ana. Eaa ra tetai pae o teia au ravenga?

⁷ Kua tata te apotetoro a Ioane e: “Te vai ua nei rai to te ao ravarai i raro ake i taua vaerua kino ra.” (1 Ioane 5:19) Tei raro teia ao kino i te akatereanga a Satani, e te inangaro katoa nei aia kia riro nana e akatere i to Iehova iti tangata. (Mika 4:1; Ioane 15:19; Apokalupo 12:12, 17) Kua kite te Tiaporo e e taime poto ua tona e vai nei, no reira te akapakari nei aia i te taomianga ki runga ia tatou tataki tai, kia kore tatou e vai tiratiratu ki te Atua. Tetai taime ka timata tika ua mai te Tiaporo ia tatou, e i tetai au taime ka na roto mai i te tu kikite.

⁸ I roto ia Ephesia 6:12 ka tatau tatou e: ‘E kumianganga ta tatou, ki te au vaerua kikino i te reva nei.’ E tamakianga ta tatou te au Kerititiano uaorai ki te Tiaporo e te au temoni. Ka anoanoia tatou kia kite e pouroa te aronga tei akatapu i to ratou oraanga kia Iehova, tei roto ratou i teia tamakianga. I roto i tana reta ki to Ephesia, kua raurau te apotetoro a Paulo i te au Kerititiano kia tu e kia patoi i te ravenga pakari a te tiaporo.—Ephesia 6:11, 13, 14.

⁹ Tuke tuke te mataara e tauta ana a Satani e te au temoni i te pikikaaia tatou. Noatu kua rauka ia tatou

7. Eaa te tumu e inangaro ei a Satani i te takinga kino i to Iehova iti tangata?

8. Eaa te ka anoanoia kia kite te au Kerititiano tataki tai?

9. Eaa ta Satani e te au temoni e umuumu nei te rave kia tatou?

i te patoi i tetai ravenga a Satani, kare ra mei te mea e kare aia e autu ki rungao ia tatou na roto i tetai mataara ke mai. Ka umumu te Tiaporo kia kite eaa to tatou au tu paruparu, kia rauka iaia i te iki i te ereere ka tau no te opu ia tatou. Kare e tumuanga tau ka mou ei tatou i te Tiaporo, no te mea te apii maira te Pipiria ia tatou no runga i ta te Tiaporo au ravenga. (2 Korinetia 2:11; akara i te Au Manako Poto 31.) Tetai o teia ko te angaanga temoni.

AKAATEA TAKIRI MAI MEI TE AU TEMONI

¹⁰ Ko te angaanga temoni te *ō* maira te au mea te ka akapiri atu i tetai ki te au temoni e tei kapiti mai te au peu mei te purepure, te kimi i te vaerua kino, te taumaa, angaanga manamana, me kore te ui ki tei mate. Te akakite maira te Pipiria e mea “vii-vii” tikai te angaanga temoni e auraka tatou kia *ō* atu ki te reira, ia tatou i roto i te akamorianga a Iehova. (Deuteronomi 18:10-12; Apokalupo 21:8) Ka anoanoia te au Kerititiano kia kopae takiri i te au tu peu ravarai e *ō* maira te angaanga temoni.—Roma 12:9.

¹¹ Kua kite a Satani e me te reka ra tatou i te au peu purepure, ka *māmā* ua iaia i te akavare ia tatou kia *ō* ki roto i te au angaanga temoni. Ka riro tetai ua atu peu e *ō* maira te angaanga temoni ei takore i to tatou pirianga kia Iehova.

10. (a) Eaa te angaanga temoni (e) Eaa ra to Iehova aerenga manako no runga i te angaanga temoni?

11. Me inangaro tatou kia kite no runga i te au mea e *ō* maira te angaanga purepure, eaa ta te reira ka akatupu kia tatou?

TAUTA NEI A SATANI I TE AKAVARE IA TATOU

12 Te tauta nei a Satani i te akatupu i te manako ekoko ki roto i te tangata. Ka akatupu marie ua aia i te ekoko e rauka ua atu iaia i te akanauru i te tangata kia manako e ko “te kino ra e meitaki, e te meitaki ra e kino.” (Isaia 5:20) Te akatotoa nei te Tiaporo i te aerenga manako e kare te apiianga a te Pipiria e angaanga ana, e ka mataora atu tatou me kopae i to te Atua au turanga.

13 Tetai ravenga meitaki roa atu e taangaanga nei a Satani, ko te akatotoa i te manako ekoko. Kua roa ake nei te tuatau i tona akatupu anga i teia. Roto i te kainga i Edene, kua akatupu aia i te manako ekoko i tona ui anga kia Eva e: **“Koia iā, kua tuatua mai te Atua e, Auraka korua e kai i to te au rakau katoa o te kainga nei?”** (Genese 3:1) I muri mai i to Iobu tuatau, kua ui a Satani kia Iehova i mua i te au angera e: **“E matakū oko kore ua ainei a Iobu i te Atua?”** (Iobu 1:9) I muri ake i to Iesu papetito anga, kua timata atura a Satani iaia na ko atura e: **“E Tamaiti koe na te Atua ra, ka karanga atu koe ki teiane au toka kia riro ei kai.”**—Mataio 4:3.

14 Teia tuatau, te akatupu nei rai te Tiaporo i te manako ekoko. Na roto i te akavare anga i te tangata e te meitaki ua ra tetai au tu angaanga

12. Akapeea a Satani te akanauru anga i to tatou aerenga manako?

13. I akapeea a Satani i te akatupu anga i te manako ekoko?

14. Akapeea a Satani te akatupu anga i te manako ekoko, e kare te angaanga temoni e kino ana?

temoni, kua rauka iaia i te akatupu i te manako ekoko e kare tikai e kino ana taua au peu ra. E kua vare katoa tetai au Kerititiano i teia e kua akapoiria to ratou manako kia kore e kite i te kino ta teia ka akatupu. (2 Korinetia 11:3) Eaa ra ta tatou ka rave ei paruru ia tatou? Akapeea e rauka ai ia tatou te akapapu anga e kare tatou e vare ana i teia au ravenga a Satani? Ka akara ana tatou e rua nga ravenga te ka riro ei akavare ia tatou: te tamataora e te rapakau maki.

TAANGAANGA A SATANI I TO TATOU ANOANO NATURA EI AKAVARE IA TATOU

¹⁵ Teia tuatau, e maata te teata, vitio, porokaramu tivi, tarekareka i runga i te komupiuta, e te Initaneti te akaari ra i te au temoni, angaanga manamana, e te au vaerua kino. Ki te manganui, kare e kino ana teia au mea e tamataora ua. Kare ra ratou e kite ana e e mea kino kia ō mai te au temoni ki roto i to ratou oraanga. Ka riro katoa tetai i te ō atu ki roto i te angaanga temoni na roto i te au peu mei te akara etu, tatau kapu rima, te pere, e te akara ki roto i te au poro io, kia kite mei teaa to ratou oraanga a te tuatau ki mua. Te uuna nei te Tiaporo i te kino o teia au mea kia kore te tangata e kite, e kia manakoia e e mea umere tikai e te reka. Manako te tangata i reira e kare ua rai e kino ana kia akara i teia au peu temoni e te purepure, eiaa ra ratou e rave i te reira.

15. Akapeea tatou i te ō atu anga ki roto i te angaanga temoni na roto i ta tatou angaanga tamataora?

No teaa i kino ei teia tu aerenga manako?—1 Kori-netia 10:12.

16 Kare e rauka ia Satani e te au temoni kia kite eaa to roto i to tatou manako. Ka kite ra ratou eaa ta tatou e inangaro ra e mei teaa te tu o to tatou manako, na roto i te au ikianga ka rave tatou no tatou uaorai, e no to tatou ngutuare tangata, e te tu tamataora ta tatou ka iki. Me ka iki tatou i te au teata, au imene, au puka no runga i te aronga pure-

16. Eaa te tumu ka patoi ei tatou i te au peu tamataora te akaari maira i te au angaanga temoni?

E irinaki ki runga ia Iehova me rokoia koe e te maki

pure, te peu manamana, aronga tomoia e te temoni, vaine tautau, te *vampire*, e te vai atura, ka kite a Satani e te au temoni e te inangaro nei tatou kia kite no runga ia ratou. Ka rauka ia ratou i te akavare takiri ia tatou kia piri ki roto i te angaanga temoni.—**E tataua ia Galatia 6:7.**

¹⁷ Ka rauka katoa ia Satani i te taangaanga i to tatou au anoano kia meitaki ua te oraanga kopapa. Teia tuataua, e manganui te rokoia nei e te au turanga maki. Penei kua aere ana tetahi ki te are maki e te au taote, e kare i rauka te rapakau. (Mareko 5: 25, 26) Penei no tei kore i rauka te rapakau, ka aere aia ki ko i tetahi taunga maani vairakau me kore ka āriki ua aia i tetahi ravenga e ō maira te angaanga temoni. Inara ka anoanoia tatou te au Kerititiano, kia matakite auraka e iki i te au ravenga rapakau e ō maira tetahi ua atu au angaanga temoni.—Levitiku 19:31.

¹⁸ Tetahi aronga i Iseraela i taito, te rave ra ratou i te angaanga manamana. Akakite a Iehova kia ratou: “Kia oora mai oki i to kotou rima, e puroku au i oku mata ia kotou; e kia akamaata kotou i te au pure, kare au e akarongo atu.” (Isaia 1:15) Akamanako ana i teia—Kare rava a Iehova e akarongo atu ki ta ratou au pure! Kare tatou e inangaro i te rave i tetahi au mea te ka takino i to tatou pirianga kia Iehova, kia kore aia e tauturu ia tatou, me

17. Akapeea a Satani me taangaanga i to tatou au anoano kia meitaki ua te oraanga kopapa?

18. Eaa te au ravenga rapakau anga ta te Kerititiano ka patoi?

maki tikai tatou. (Salamo 41:3) No reira kia akapapu tatou me e pirianga rai to te ravenga rapakau anga ta tatou e manako ra, ki te angaanga temoni me kore ki te au vaerua kino. (Mataio 6:13) Mei te mea e te ō maira te au ravenga purepure, kia patoi takiri tatou i te reira!—Akara i te Au Manako Poto 32.

AU TUA NO RUNGA I TE AU TEMONI

19 Te manako ra tetai aronga e e mea tamanako ua te Tiaporo e te au temoni, kareka tetai pae, irinaki ratou e e mea tika tikai te reira no te mea kua tupu ana kia ratou. E manganui te tangata e noo nei ma te matakū i te au vaerua kino e kua riro ratou ei tui-kaa ki teia au peu purepure. Tetai pae, te akatupu nei i te matakū i te au temoni na roto i te au tua no runga i te au mea kino ta te au temoni e rave nei ki te tangata. E umere ana te tangata me akarongo i teia au tua, inangaro ratou i te akakite atu ki etai ke. Riro teia au tua ei akatupu i te matakū i te Tiaporo.

20 Akamanako ana i teia—Inangaro a Satani kia matakū te tangata iaia. (2 Tesalonia 2:9, 10) E pikikaa aia, e kua kite aia akapeea me akanauru i te manako o te aronga e reka ana i te angaanga temoni, kia irinaki ratou i tana au pikikaa. Penei ka tua ratou no runga i tetai au mea e manako ra ratou e kua kite e

19. Akapeea te Tiaporo te akatupu anga i te matakū ki te manganui o te tangata?

20. Na roto i teea tu e piri atu ei tatou ki te akatotoaanga i te pikikaa a te Tiaporo?

kua rongo ratou. Me taokioki uaia rai te tua, maata roa atu te tuatua akarava ka ō mai. Kare tatou e inangaro i te tauturu ia Satani kia akatotoa i te matakuna roto i teia au tua pikikaa.—Ioane 8:44; 2 Timoteo 2:16.

21 Mei te mea e kua kite ana tetai o to Iehova iti tangata i teia au peu temoni, eiaa aia e puka aere. Kare e tumuanga tau no to Iehova iti tangata kia matakuna i tetai ua atu mea ta te Tiaporo e tana au temoni ka rave. Ka anoanoia ra kia akamou tatou ki runga ia Iesu e tona mana ta Iehova i oronga nona. (Ebera 12:2) Kare a Iesu i akariro ana i te au tua no runga i te au temoni ei puka reka anga nana ki tana au pipi. Kua akatinamou aia ki runga i te karere o te Patireia e “te peu taka ke a te Atua.”—Angaanga 2:11; Luka 8:1; Roma 1:11, 12.

22 Eiaa tatou kia akangaropoina e ko to Satani akakoroanga, kia takore i to tatou pirianga kia Iehova. Ka tauta aia kia rave i tetai ua atu au mea kia tupu tana i akakoro. Inara kua kite ua tatou i ta te Tiaporo au ravenga e kua papa ua tatou i te patoi takiri i te au peu anake a te au temoni. Kare tatou e “tuku i ta te diabolona ngai kia o mai” ei akaparuparu i to tatou akakoroanga. **(E tataua ia Ephesia 4:27.)** Ae, me patoi tatou i te Tiaporo, kare tatou e topa ki roto i tana ereere, mari ra ka ora tatou i roto i ta Iehova paruruanga.—Ephesia 6:11.

21. Kare tatou e tua aere no runga i te au temoni, inara eaa ta tatou ka tuatua?

22. Eaa taau e akakoro ra kia rave?

1 TEI RARO TEIA AO KINO I TE AKATEREANGA A TE TIAPORO

“Te vai ua nei rai to te ao ravarai i raro ake i taua vaerua kino ra.”—1 Ioane 5:19

Eaa to Satani akakoroanga?

1 Petero 5:8

Inangaro a Satani i te takino e te takore i to tatou pirianga kia lehova.

Iobu 2:4, 5

E mea riri roa nana me kite aia i te tangata e apii ra no runga ia lehova e me te inangaro ra ratou ia lehova.

2 EIAA E MATAKU IA SATANI

“E kauraro atu kotou i te Atua. E patoi atu i te diabololo, e nana e rere ke atu.”—Iakobo 4:7

Akapeea tatou i kite ei e ka rauka ia tatou te patoi i te Tiaporo?

Apokalupo 7:9, 14

Kua kotinga a lehova i ta te Tiaporo ka rauka i te rave kia tatou. Kua taputou a lehova e ka ora mai te aronga maata rava i roto i te ao ou.

2 Paraleipomeno 15:2

Me piri vaitata tatou kia lehova, kare e rauka ia Satani i te takore i to tatou pirianga kia lehova.

1 Korinetia 10:13; Ebera 11:4-40

Taputou mai a lehova e ka tauturu Aia ia tatou kia vai tiratiratu, mei tana rai i rave ki te manganui o te tangata o mua ana.

3 MATAKITE I TE AU RAVENGA PIKIKAA A SATANI

“Kare oki tatou i te kite kore i tana au ravenga.”—2 Korinetia 2:11

Eaa te au ravenga ta te Tiaporo e taangaanga nei?

Ioane 15:19;

Apokalupo 12:12, 17

Te akatere nei te Tiaporo i teia ao, inara kare e rauka iaia i te akatere i to lehova iti tangata, no reira ko ratou tana e akakoro nei.

Genese 3:1;

Galatia 5:19-21;

Ephesia 6:12

Ka umuumu te Tiaporo kia kite eaa to tatou au tu paruparu, kia rauka iaia i te akaturori ia tatou.

Levitiku 19:26;

Isaia 1:13, 15;

Mareko 5:25, 26

Kia matakite me iki i te au ravenga rapakau. Penei no tei kore i rauka te rapakau, ka aere te tangata ki ko i tetai taunga maani vai-rakau me kore ka āriki ua aia i tetai ravenga e ō maira te angaanga temoni.

Deuteronomi 18:10-12;

Angaanga 19:19;

Galatia 6:7;

Apokalupo 21:8

Ka kite te au temoni e te inangaro nei tatou kia kite no runga i te au angaanga temoni, ka rauka ia ratou i te akavare takiri ia tatou kia piri ki roto i te reira peu. Me piri tatou ki roto i teia au peu, te tiratiratu kore ra tatou kia lehova.

4 EIAA E AKATOTOA I TE PIKIKAA A TE TIAPORO

“Ko te diabolō . . . e pikikaa aia, e e metua oki no te *pikikaa*.”—Ioane 8:44

Na roto i teea tu e piri atu ei tatou ki te akatotoaanga i te pikikaa a te Tiaporo?

Roma 1:11, 12;

2 Timoteo 2:16

E tua aere ana te tangata no runga i te Tiaporo e te au temoni kia manakoia e e mana ririnui to ratou, kare ra tera i te tika. Kare tatou e inangaro i te akatotoa i te mataku na roto i teia au tua pikikaa, kia akamou ra tatou ki runga i te akamaroiroi anga i tetai e tetai.

Ephesia 6:11

Me kite tatou e eaa ta te Tiaporo au ravenga, ka rauka ia tatou i te patoi atu iaia e kia piri vaitata ua rai kia lehova.

VAI TAMOU I ROTO I TE AROA O TE ATUA

“[Akamatutu] ia kotou uaorai, i to kotou akarongo tapu . . . Tamou tikai kotou i to kotou uaorai inangaro i te Atua.”—IUDA 20, 21.

KA INANGARO tatou pouroa kia maroiroi e kia matutu to tatou kopapa. No reira ka inangaro tatou i te kai i te au kai memeitaki, te akaetaeta putuputu e te akono i to tatou kopapa. Noatu ka pou te taimē e te maroiroi, te kite ra tatou i te puapinga, no reira kare tatou e tuku i te ‘au. Inara e turanga ke mai tetai te ka anoanoia tatou kia maroiroi e kia matutu.

² Noatu kua mārama tatou i tetai au mea no runga ia Iehova, ka anoanoia rai tatou kia akamatutu rava atu i to tatou pirianga kiaia. I te akamaroiroi anga a Iuda i te au Kerititiano kia, “Tamou tikai kotou i to kotou uaorai inangaro i te Atua,” kua akamārama atu aia kia ratou ka akapeea me rave i teia. Akakite aia kia ratou kia: “[Akamatutu] ia kotou uaorai, i to kotou akarongo tapu maata.” (Iuda 20, 21) Ka akapeea tatou i te akamatutu anga i to tatou akarongo?

1, 2. Eaa ta tatou ka rave kia rauka i te vai tamou ki roto i te aroa o te Atua?

E AKAMATUTU UA RAI I TOOU AKARONGO

³ E mea puapinga noou uaorai kia papu e ko to Iehova au arataa te mea meitaki rava atu. Ka inangaro a Satani kia manako koe e e ngatā roa kia akono i to Iehova au turanga, e ka mataora roa atu koe me naau rai e iki eaa te mea tika e eaa te mea tarevake. Mei te tuatau roa mai i te kainga i Edene to Satani tauta anga, kia irinaki te tangata i teia. (Genese 3:1-6) E te tauta pakari nei rai aia i teia tuatau.

⁴ E tika ainei ta Satani? E ngatā ainei to Iehova au turanga kia akono? Kare. Ei akatutu, e akamanako ua ana e te aere ra koe na roto i tetai aua manea. I na kua kite atu koe i tetai aua teitei e arai ra i tetai turanga o taua aua ra. Penei ka manako koe e, 'Eaa ra teia aua i tukuia ai ki konei?' I na i taua atianga tikai, kua rongu atu koe i tetai riona e ngunguru ra i tetai tua mai i te aua. Eaa ra i reira toou manako no runga i teia aua? Kare ekoko e ka rekareka roa koe te paruruia ra koe e te aua kia kore koe e kaingaia e te riona! Aite rai ta Iehova au kaveinga ki tera aua, e te Tiaporo ki tera riona. Te akamatakite maira te Tuatua a te Atua ia tatou: "E akono meitaki, e matakite, te aere nei oki to kotou enemi ko te diabolou, mei te liona ngunguru ra, i te kimi anga i te tangata e pou iaia."—1 Petero 5:8.

⁵ Inangaro a Iehova kia rauka ia tatou te oraanga

3-5. (a) Eaa ra ta Satani ka inangaro ia koe kia manako no runga i to Iehova au turanga? (e) Eaa ra toou manako no runga i ta Iehova au ture e te au kaveinga?

meitaki rava atu. Kare aia e inangaro kia akavareia tatou e Satani. No reira aia i oronga mai ei i tana au ture e te au kaveinga, ei paruru ia tatou kia mataora tatou. (Ephesia 6:11) Kua tata a Iakobo e: “Ko te akara ra ki roto i te ture tika rava o te rangatira ra, ma te tamou tikai . . . e akameitakiia ia aia i te rave anga,” i te reira.—Iakobo 1:25.

⁶ Me aru tatou i ta Iehova aratakianga, ka meitaki atu to tatou oraanga e ka matutu atu to tatou pirianga oa kiaia. Ei akaraanga, me āriki tatou i tana patiangā kia pure putuputu ua rai kiaia, ka pua-pingaia tatou. (Mataio 6:5-8; 1 Tesalonia 5:17)

6. Akapeea e ketaketa ai to tatou irinakianga e ko to Iehova au arataa te mea meitaki rava atu?

Mataora tatou me akarongo i tana ikuikuanga kia uipa kapiti i te akamori iaia e te akamaroiroi i tetai e tetai, e kia piri putuputu ki te angaanga tutu aere e te apii i te tangata. (Mataio 28:19, 20; Galatia 6:2; Ebera 10:24, 25) Me akamanako tatou e akapeea teia au mea i te tauturu anga ia tatou kia akamatutu i to tatou akarongo, ka ketaketa roa atu to tatou iri-nakianga e ko to Iehova au arataa te mea meitaki rava atu.

⁷ Penei ka manamanata tatou e ka timataia to tatou akarongo i te au taimē ka aereia, te ka riro ei mea ngatā tikai no tatou. Me ka manako akapera ake koe, e akamaara i ta Iehova tuatua: “Ko au toou Atua ra ko Iehova, ko tei akakite ia koe i te mea e puapinga’i koe na; ko tei arataki ia koe na te arataa e tau ei kia aere koe ra. Angairi koe i akarongo mai ki te au akauenga naku! kua riro ia toou au mei te vai ta’e ra; e taau tuatua-tika mei te ngaru moana ra.”—Isaia 48:17, 18.

⁸ Me akarongo tatou ia Iehova, ka riro to tatou ‘au mei te vai ta’e marie kare e māro, e to tatou tu tuatua tika, mei te ngaru moana e pakipaki maira i taa-tai. Noatu eaa te ka tupu i roto i to tatou oraanga, ka vai tiratiratu rai tatou. Te taputou maira te Pipiria: “E tuku koe i taau apainga kia Iehova ra, e nana koe e tauturu mai; kare rava aia e vaoo ua atu i te tangata tuatua-tika kia akangaueueia.”—Salamo 55:22.

7, 8. Eaa te ka tauturu ia tatou kia kore e manamanata i te au timataanga te ka tupu i te tuatau ka aereia?

'AERE KI MUA MA TE PAKARI MOU'

⁹ Ia koe e akaketaketa ra i toou pirianga kia Iehova, ka 'aere koe ki mua ma te pakari mou.' (Ebera 6:1) Eaa te aiteanga kia riro ei tangata pakari mou?

¹⁰ Kare tatou e riro ei au Kerititiano pakari mou no te mea ua nei e kua ruaine tatou. E rauka ai kia riro ei tangata pakari mou, ka anoanoia kia akariro ia Iehova ei Oa piri mou tikai no tatou, e kia aru i tona aerenga manako. (Ioane 4:23) Kua tata a Paulo e: "Te aronga oki i tau i ta te kopapa nei, te akono ra i ta te kopapa; kareka te aronga i tau i ta te vaerua ra te akono ra ia i ta te vaerua." (Roma 8:5) Ko te tangata tei rauka te pakari mou, kare tona oraanga i akamouia ki runga i te au mea e navenave ei, e te au mea kopapa. Tei runga ra i te tavini anga ia Iehova e te rave i te au ikianga tau i roto i tona oraanga. (Maseli 27:11; e **tatau ia Iakobo 1:2, 3.**) Kare aia e vare ua i te rave i te au mea tarevake. Kua kite ra aia eaa te mea tika e ko te reira rai tana ka rave.

¹¹ Ka angaanga pakari tatou ei reira e rauka ai te pakari mou. Tata te apotetoro a Paulo e: 'Kareka te kai pakari ra, na te aronga pakari ia, na te aronga tei mātau i te taangaanga e tei tereniia kia kite eaa te mea meitaki e eaa te mea kino.' (Ebera 5:14) I roto i te reo Ereni, ko te kupu tei uriia ei "kite," tona

9, 10. Eaa te aiteanga kia riro ei tangata pakari mou?

11, 12. (a) Eaa ta Paulo i tuatua no runga i te Kerititiano 'tei tereniia kia kite'? (e) Akapeea te riro anga tetai ei Kerititiano pakari mou, i aite ei ki te tu i riro ei tetai ei tangata tarekareka?

aiteanga, “tereniia.” No runga i te tuatua “tereniia,” penei ka manako tatou i tetai tangata tarekareka e tereniia ra.

¹² Me kite tatou i tetai tangata karape i te tarekareka, kua kite tatou e kua roa te tuatau e te terenianga iaia i rauka ai iaia tera tu karape. Kare aia i te tangata tarekareka i tona anauia mai anga. Me anauia mai tetai pepe, kare aia e kite ka akapeea me taangaanga i tona rima e tona nga vaevae. I te tuatau ra ka aereia, ka kite aia akapeea me mou i tetai apinga e ka akapeea me aere. Na roto i te terenianga iaia, ka riro mai aia i reira ei tangata tarekareka. Mei tera rai tatou, ka pou tetai tuatau i te terenianga ia tatou kia riro mai ei au Kerititiano pakari mou.

¹³ I roto i teia puka, kua akara ana tatou e ka akapeea e rauka ai ia tatou kia aru i to Iehova aerenga manako e tona au arataa. Kua apii tatou eaa te ō maira me āriki e me akaperepere tatou i to Iehova au turanga. Me rave tatou i tetai au ikianga, ka ui tatou kia tatou uorai e: ‘Eaa ra te au ture e te au kaveinga Pipiria te ka tau no teia turanga? Ka akapeea ra e rauka ai iaku i te taangaanga i te reira? Eaa ra ta Iehova e inangaro maira kia rave au?’—E **tatau ia Maseli 3:5, 6; Iakobo 1:5.**

¹⁴ Kare rava tatou e akamutu i te akamatutu i to

13. Eaa te ka tauturu ia tatou kia kite i to Iehova aerenga manako e tona au arataa?

14. Eaa te ka anoanoia kia rave tatou ei akamatutu i to tatou akarongo?

tatou akarongo i roto ia Iehova. Mei te kai rai i te au kai memeitaki te ka riro ei tauturu ia tatou kia akamatutu i to tatou kopapa, ka riro katoa te apii no runga ia Iehova ei tauturu ia tatou kia akamatutu i to tatou akarongo. I to tatou akamata anga i te apii i te Pipiria, kua kite tatou eaa tikai te au tuatua mou no runga ia Iehova e tona au arataa. Inara i te au tuatua tei aereia, kua anoanoia kia oonu atu to tatou mārama. Ko te aiteanga tera o ta Paulo tuatua e: “Kareka te kai pakari ra, na te tangata pakari ia.” Me taangaanga tatou i te au mea ta tatou i apii, ka rauka ia tatou te pakari mou. Te akakite maira te Pipiria kia tatou e: “Ko te pakari rai te mea meitaki.” —Maseli 4:5-7; 1 Petero 2:2.

¹⁵ Penei te matutu ra tetai tangata e te maroiroi ra aia, inara nona kia vai maroiroi ua rai, ka anoanoia aia kia akono meitaki iaia. Mei tera rai te tangata kua rauka iaia te pakari mou, ka tauta pakari aia kia vai matutu ua rai tona pirianga kia Iehova. Te akamaara maira a Paulo ia tatou: “E kimi matatio ia kotou uaorai i to kotou akarongo; e akara matariki ia kotou uaorai.” (2 Korinetia 13:5) Inara, e maata atu te ō maira. Ka anoanoia kia maata ua atu rai to tatou inangaro no Iehova e to tatou au taeake e te au tuaine. Akakite a Paulo: “Tei iaku ua rai . . . te au kite katoa; e tei iaku te au akarongo katoa, e tika’i iaku kia apai ke i te maunga, e kare oku aroa, kare ua aku e puapinga.” —1 Korinetia 13:1-3.

15. Mei teaa tikai ra te puapinga kia inangaro mou tikai tatou ia Iehova e to tatou au taeake e te au tuaine?

AKAMOU KI RUNGA I TOOU MANAKONAKOANGA

16 Ka inangaro a Satani ia tatou kia manako e kare rava e rauka ia tatou kia akamareka ia Iehova. Ka inangaro aia kia taitaia tatou e kia manako e kare takiri e ravenga no to tatou au manamanata. Kare aia e inangaro kia irinaki tatou i to tatou au oa Kerititiano, e kare aia e inangaro kia mataora tatou. (Ephesia 2:2) Kua kite ua a Satani e ka riro te aerenga manako apikepikē ei takino ia tatou e to tatou pirianga kia Iehova. Inara kua oronga mai a Iehova i tetai apinga ei tauturu ia tatou kia patoi takiri i te manako paruparu. Kua oronga mai aia i te manakonakoanga no tatou.

17 I roto ia 1 Tesalonia 5:8, akaaite te Pipiria i to tatou manakonakoanga ki te pare ei paruru i te upoko o te vaeau i roto i te tamaki. Kua kapikiia te reira e ko “te manako ora.” Ka riro te manakonakoanga o ta Iehova au taputou ei paruru i to tatou manako e ei tauturu ia tatou i te kopae i te au manako paruparu.

18 Kua riro to Iesu manakonakoanga ei akamaroiroi iaia. I te po openga o tona oraanga i te enua nei, e maata te au turanga ngatā tana i na roto. Kua pikikaaia aia e tetai oa piri tikai. Kua karanga tetai oa ke mai e kare aia i kite ia Iesu. Kua akaruke tetai papaki iaia e kua oro. Kua kopae tona uaorai

16. Eaa ra ta Satani e inangaro maira ia tatou kia irinaki?

17. Mei teaa ra te puapinga o te manakonakoanga?

18, 19. Akapeea to Iesu manakonakoanga i riro ei ei akamaroiroi iaia?

iti tangata iaia, e kua umuumu ratou kia tamateia aia i runga i te satauro. Eaa ra tei tauturu iaia kia akakoromaki i teia au turanga kino? Te karanga ra a Ebera 12:2 e: 'Ko te meitaki i tukuia mai ki mua i tona aroaro, e kua akakoromaki i te satauro, kare i akono i te akama, e te noo ra i teiane i te pae katau i te terono o te Atua.'

19 Kua kite a Iesu e me vai tiratiratu ua aia, ka riro tera ei akakakā i tona Metua e ei akapapu e e piki-kaa a Satani. Kua riro teia manakonakoanga ei reka-reka anga maata nona. Kua kite katoa aia e kare e roa atu ka taokotai akaou atu aia ki tona Metua i runga i te rangi. Riro teia manakonakoanga ei tauturu iaia kia akakoromaki. Ka inangaro tatou kia aite mei ia Iesu, e kia akamou ki runga i to tatou

manakonakoanga. Na teia e tauturu ia tatou kia akakoromaki noatu eaa te ka tupu.

²⁰ Te kite maira a Iehova i toou akarongo e toou tu akakoromaki. (Isaia 30:18; e **tatau ia Malaki 3:10.**) Taputou mai aia “e nana e oronga mai i ta to ngakau e anoano ra.” (Salamo 37:4) No reira kia mou marie i toou manakonakoanga. Te inangaro ra a Satani kia kore toou manakonakoanga e kia manako koe e kare a Iehova e akatupu i tana i taputou mai. Inara eiaa koe e tuku ua atu ki ta te aerenga manako paruparu! Me kite koe e te paruparu atura toou manakonakoanga, pati kia tauturu mai a Iehova ia koe. Akamaara i te au tuatua i roto ia Philipi 4:6, 7: “Auraka rava kotou e apiapi i te au

20. Eaa te ka tauturu ia koe kia ngaueue kore?

mea katoa nei; e akakite ua ra ki te Atua i to kotou anoano i te au mea katoa ra i te pure, e te pati anga atu ma te akameitaki. E na te au o te Atua, ko tei maata ua atu i te kite tangata, e akamaroiroi mai i to kotou ngakau e to kotou manako i te Mesia nei ia Iesu.”

21 E akataka ua rai i tetai taime no te akamanako marie no runga i te tuatau ki mua. Kare e roa atu, ka akamori te au tangata ravarai e ora nei, ia Iehova. (Apokalupo 7:9, 14) E akamanako ua ana no runga i te oraanga i te ao ou. E meitaki rava atu te reira i tetai ua atu mea ka akamanako tatou! Ka kore a Satani, tana au temoni e te au tu kino pouroa. Kare koe e maki, e kare e mate. Kareka ra ka ara mai koe i te au rā ravarai ma te maroiroi e te rekareka e, te ora nei koe. Ka taokotai te katoatoa i te akariro anga i te enua ei Parataito. Ka rauka te kai meitaki na te katoatoa e te au ngai noo anga meitaki. Kare te tangata e takinga kino i tetai e tetai, ka takinga meitaki ra. I te au tuatau ka aereia, ka “rauка te rangatira meitaki o te tamariki a te Atua,” e ka rekareka te tangata ravarai i te enua nei.—Roma 8:21.

22 Inangaro a Iehova kia akariro koe iaia ei Oa meitaki rava atu noou. No reira kia rave i taau ka rauka ma to ngakau katoa i te akarongo ia Iehova, e kia akapiri vaitata kiaia i te au rā ravarai. Ae, kia vai tamou rai tatou katoatoa i roto i te aroa o te Atua e tuatau ua atu!—Iuda 21.

21, 22. (a) Eaa to Iehova akakoroanga no te enua? (e) Eaa taau ka rave ma toou ngakau katoa?

1 AKAMATUTU UA RAI I TOOOU AKARONGO

“I te patu anga ia kotou uaorai, i to kotou akarongo tapu maata.”—Iuda 20

Eaa te ka tauturu ia tatou kia akamatutu i to tatou akarongo?

Ephesia 6:11;

Iakobo 1:25;

1 Petero 5:8

E akamanako e ka riro te akarongo ia lehova ei paruru ia tatou, e ei tauturu ia tatou kia rauka tetai oraanga meitaki roa atu.

Salamo 55:22;

Isaia 48:17, 18

Kare rava a lehova e akaruke ia koe. Me aru koe i tana aratakianga, ka rauka ia koe te 'au.

Mataio 28:19, 20;

1 Tesalonia 5:17;

Ebera 10:24, 25

Ei akaketaketa i to tatou akarongo, ka anoanoia tatou kia pure putuputu ua rai, tuatua atu ki etai ke no runga ia lehova, e kia akaputuputu kapiti ua rai ki to tatou au taeake e te au tuaine.

2 INANGARO TATOU KIA RIRO EI AU KERITITIANO PAKARI MOU

“E aere rai tatou ki mua i te pakari mou ra.”

—Ebera 6:1

Eaa te aiteanga kia riro ei Kerititiano pakari mou?

Roma 8:5;

Ebera 5:14

Ka angaanga pakari tatou ei reira e rauka ai te pakari mou. Ko te Kerititiano pakari mou, ka aru ua rai aia i to lehova aerenga manako e ko tana au ikianga, e mea tau anake iā.

Maseli 27:11;

Iakobo 1:2, 3

Me tupu te au turanga ngatā, e au atianga meitaki tikai teia no te akaketaketa i to tatou akarongo, e te akaari i to tatou inangaro no lehova.

Maseli 3:5, 6;

Iakobo 1:5

Me rave i taau au ikianga, akamanako marie no runga i ta lehova e inangaro maira kia rave koe, e kia pati i tana tauturu.

2 Korinetia 13:5

Eiaa e akamutu i te apii no runga ia lehova e te akaketaketa i toou pirianga kiaia.

3 AKAMOU KI RUNGA I TOOU MANAKONAKOANGA

‘Kakau i te manako ora ei pare.’—1 Tesalonia 5:8

Akapeea te manakonakoanga me paruru ia tatou?

Ebera 12:2

Toou manakonakoanga
no te tuatau ki mua,
e mea ririnui te reira.

Akamanako e akapeea to
lesu manakonakoanga
i te tauturu anga iaia,
kia akakoromaki i tona
au turanga ngatā.

Philipi 4:6, 7

Mei te mea ka kite koe
e te paruparu atura toou
manakonakoanga, pure
ma te pati tauturu. Ka riro
te manako apikepikē e te
ekoko ei akaparuparu ia
koe. Inara ka oronga mai
a lehoā i te ngakau toa,
e te ‘au.

Malaki 3:10;

Roma 8:21

E akamanako marie ua
rai no runga i toou
manakonakoanga no
te tuatau ki mua. Kare atu
e ngai meitaki rava atu
mari ra ko te ao ou.

Salamo 37:4;

Iuda 21

Inangaro a lehoā ia koe
kia kite no runga iaia,
toou Oa piri mou tikai.
Rave i taau ka rauka ma to
ngakau katoa i te akarongo
iaia, e kia akapiri vaitata
kiaia i te au rā ravarai.

AU MANAKO POTO

AU TUMU MANAKO

1	Au Kaveinga	18	Akarukeanga
2	Akarongo	19	Tapokiangaara
3	Tikaanga Kia Iki	20	Eiaa e Takinga Kino
i te Manu
4	Au Turanga no te Mea
Tika e te Mea Tarevake	21	Au Tuanga o te Toto
e te au Mataara e
Taangaangaia Ana
5	Akava Ngakau	22	Tu Viivii Kore
6	Mataku i te Atua	23	Peu Kanga e te au
Mea Viivii Katoa
7	Akakoreanga Ara	24	Amirimiri i te
Mero Ainga
8	Me Akaateaia Tetai ki
Vao i te Putuputuanga	25	<i>Polygamy</i>
9	Aratakianga, Ikuikuanga,
e te Ako	26	Tatara e te Akatakake
10	Ngakau Parau e te
Ngakau Akaaka	27	Akameitaki e te
Akamaroiroi
11	To Iehova Tikaanga	28	Akaipoipo
12	Aronga Pakari	29	Rave i te au Ikianga Tau
13	Upoko o te Ngutuare
Tangata	30	Angaanga Pitiniti e te au
Mea e ō Maira te Ture
14	Pupu Akaaere	31	Te Pikikaa a Satani
15	Tapoki Upoko	32	Rapakauanga
16	Akatakake Mai Mei
Teiane Ai		
17	Te Vaerua o Teiane Ai		

1 AU KAVEINGA

Ta lehova au ture, kua akatumuia te reira ki runga i tana au kaveinga. Teia au kaveinga, e au tuatua mou tumu te reira i roto i te Pipiria. Tauturu te reira ia tatou kia mārama i to te Atua aerenga manako e tona manako ngakau no runga i te au mea ravarai. Riro katoa teia au kaveinga ei tauturu ia tatou kia rave i te au ikianga tau i roto i te oraanga, e kia rave i te mea tika. E mea puapinga roa teia au kaveinga i roto tikai i te au turanga kare i akatakaia mai e te au ture a te Atua.

► Pene 1, parakarapa 8

2 AKARONGO

Te akarongo kia lehova, ka rave ua tatou i tana e akakite maira kia rave tatou. Inangaro a lehova kia akarongo tatou iaia no te mea inangaro tatou iaia. (1 Ioane 5:3) Me te inangaro ra tatou i te Atua e te irinaki ra iaia, ka aru tatou i tana ako i roto i te au turanga ravarai. Ka akarongo tatou kiaia noatu te ngatā. Mea meitaki no tatou kia akarongo ia lehova, no te mea te apii maira aia akapeea e rauka ai te oraanga meitaki, e kua taputou mai aia e ka rauka te au akameitakianga a te tuatau ki mua.—Isaia 48:17.

► Pene 1, parakarapa 10

3 TIKAANGA KIA IKI

Kua oronga mai a lehova i te tikaanga no te tangata ravarai kia iki, me kore i te tu kite kia rave i ta ratou ikianga. Kare aia i anga ia tatou kia riro mei tetai matini rai. (Deuteronomi 30:19; Iosua 24:15) Ka rauka ia tatou kia taangaanga i to tatou tikaanga kia rave i te au ikianga tau. Inara me kare tatou e matakite, penei ka rave tatou i te au ikianga tarevake. No reira ka anoanoia tatou uaorai kia iki e me ka inangaro tatou kia vai tiratiratu kia lehova e kia akaari e, te inangaro tikai ra tatou iaia.

► Pene 1, parakarapa 12

4 AU TURANGA NO TE MEA TIKA E TE MEA TAREVAKE

Akanoo a lehova i te au turanga o te mea tika e te tarevake, me kore i te au aratakianga no runga i to tatou tu e ta tatou au peu. I roto i te Pipiria, ka kite tatou eaa teia au turanga e akapeea te reira i te tauturu anga ia tatou kia meitaki te oraanga. (Maseli 6:16-19; 1 Korintia 6:9-11) Tauturu teia au aratakianga ia tatou kia kite i to te Atua aerenga manako no runga i te mea tika, me kore te mea tarevake. Tauturu katoa te reira ia tatou kia kite akapeea me akaari i te tu aroa, akapeea me rave i te au ikianga tau, e te takinga meitaki i etai ke. Noatu te kino ua atura to teianei ao au turanga, kare ra to lehova au turanga e tau ana. (Deuteronomi 32:4-6; Malaki 3:6) Ka riro te aru anga i te reira ei paruru ia tatou mei te kino e te mamae ngakau.

► Pene 1, parakarapa 17

5 AKAVA NGAKAU

To tatou akava ngakau, ko te kite i roto i to tatou manako e te ngakau, e eaa te mea tika e te mea tarevake. Kua oronga mai a lehova i tetai akava ngakau no tatou tataki tai. (Roma 2:14, 15) No to tatou akava ngakau kia angaanga meitaki, ka anoanoia tatou kia tereni i te reira kia tau ki to lehova au turanga no te mea tika e te mea tarevake. Ka rauka i reira i to tatou akava ngakau i te tauturu ia tatou kia rave i te au ikianga te ka akamareka i te Atua. (1 Petero 3:16) Ka akamatakite mai to tatou akava ngakau ia tatou me te aere ra tatou ka rave i tetai ikianga tarevake, me kore ka akatupu i te mamae ngakau a muri ake. E paruparu ana to tatou akava ngakau, inara na roto i te tauturu a lehova, ka rauka ia tatou i te akamatutu akaou i te reira. Ka akatupu te akava ngakau meitaki i te ngakau 'au e te tu akangateitei.

► Pene 2, parakarapa 3

6 MATAKU I TE ATUA

Ko te matakau i te Atua, koia oki kia inangaro e kia akangateitei tatou iaia ma te ngakau tae, e kare tatou e inangaro i te rave i tetai ua atu mea te ka akamareka kore iaia. Te matakau i te Atua, ka tauturu te reira ia tatou kia rave i te mea meitaki, e kia kopae i te rave i te mea kino.

(Salamo 111:10) Ka akakeu te reira ia tatou kia akarongo meitaki ki te au mea ravarai ta lehova e akakite maira. Ka tauturu katoa te reira ia tatou kia akatupu i ta tatou i taputou kiaia, no te mea te akangatei-tei ra tatou iaia. Te matakū i te Atua, te ō maira to tatou aerenga manako, to tatou tu ki etai ke, e te au ikianga ta tatou ka rave i te au rā ravarai.

► Pene 2, parakarapa 9

7 AKAKOREANGA ARA

Te akakoreanga ara, te ō maira te ngakau taitaia o tetai no te mea kua rave aia i tetai angaanga tarevake. Te aronga tei inangaro tikai i te Atua, ka taitaia e ka tatara apa ratou me kite e kua rave ratou i tetai mea tarevake, tei kore i tau ki to te Atua au turanga. Me kua rave tatou i tetai tarevake, e mea tau kia pati akatenga ia lehova kia akakore mai i ta tatou ara na roto i te atinga oko o Iesu. (Mataio 26:28; 1 Ioane 2:1, 2) Me tataraara tatou ma te ngakau tae e me akamutu i te rave i te kino, ka rauka ia tatou kia irinaki e ka akakore mai a lehova i ta tatou au ara. Kare to tatou akava ngakau e kinokino akaou no ta tatou i rave i te tuatau i topa. (Salamo 103:10-14; 1 Ioane 1:9; 3:19-22) E tauta pakari tatou auraka kia rave akaou i taua au tarevake, tau i tetai ua atu aerenga manako tarevake, e kia akarotai i toou oraanga ki to lehova au turanga.

► Pene 2, parakarapa 18

8 ME AKAATEAIA TETAİ KI VAO I TE PUTUPUTUANGA

Me rave tetai tangata i tetai ara kino e kare aia e tataraara, e kare aia e inangaro i te aru i to lehova au turanga, kare aia e āriki akaouia i roto i te putuputuanga. Ka anoanoia aia kia akaateaia ki vao. Me akaateaia tetai tangata ki vao, kare tatou e piri akaou atu ki tera tangata e kare tatou e tuatua atu kiaia. (1 Korinetia 5:11; 2 Ioane 9-11) Ko te akanoonoanga no te akaatea i tetai tangata ki vao i te putuputuanga, ka riro te reira ei paruru i to lehova ingoa e to te putuputuanga. (1 Korinetia 5:6) E ka tauturu katoa te ako i tetai kia tataraara, kia rauka iaia te oki akaou mai kia lehova.—Luka 15:17.

► Pene 3, parakarapa 19

9 ARATAKIANGA, IKUIKUANGA, E TE AKO

Akaperepere a lehovala ia tatou, inangaro aia i te tauturu ia tatou. No reira aia i oronga mai ei i te aratakianga, te ikuikuanga e te ako, na roto i te Pipiria e na roto i te aronga tei inangaro tikai i te Atua. No te mea e au tangata apa ua tatou, no reira i anoano maataia ai teia tauturu. (Ieremia 17:9) Me akarongo tatou ma te ngakau akaaka ki te aronga ta lehovala e taangaanga nei ei arataki ia tatou, te akaari ra tatou e te akangateitei ra tatou iaia e te inangaro ra i te akarongo kiaia.—Ebera 13:7.

► Pene 4, parakarapa 2

10 NGAKAU PARAU E TE NGAKAU AKAACA

I te mea e e tu apa ua to tatou, māmā ua i te akatupu i te tu tika kore e te ngakau parau. Inara, te tapapa maira a lehovala ia tatou kia akari i te tu akaaka. Me akaaite tatou ia tatou kia lehovala, ka kite tatou e puapinga kore ua rai tatou, i reira tatou e kite ei i te akatupu i te tu akaaka. (Iobu 38:1-4) Tetai tuanga puapinga o te tu akaaka, ko te akamanako atu i etai ke, e eaa taau ka rave no ratou. No te ngakau parau, i manako ei te tangata e meitaki atu aia i etai ke. Ko te tangata akaaka ka kite aia i tona maroiroi e tona tu paruparu. Kare aia e mataku i te akakite i tona tarevake e kia tatara apa, e kia āriki i te tauturu e te ako tei orongaia mai. Ko te tangata akaaka, ka irinaki aia ki runga ia lehovala e ka aru i tana ikuikuanga.—1 Petero 5:5.

► Pene 4, parakarapa 4

11 TO IEHOVA TIKAANGA

Te aronga e tikaanga to ratou me kore e taonga, e tikaanga to ratou kia akaue e kia akanoo i tetai au tukuanga tika. Ko lehovala anake e nona anake te tikaanga ngateitei rava atu i te rangi, e i te enua nei. No te mea nana i anga i te au mea tini ravarai, koia te Atua mana ririnui rava atu i te ao katoa nei e pini ua ake. E taangaanga ua ana rai aia i tona tikaanga kia puapingaia etai ke. Te apainga kia akono ia tatou, kua oronga mai a lehovala i te reira na te tangata. Ei akaraanga, te au metua, te aronga pakari o te putuputuanga, e tikaanga katoa to te au kavamani, e te inangaro maira a lehovala kia kauraro tatou kia

ratou. (Roma 13:1-5; 1 Timoteo 5:17) Inara me patoi te ture a te tangata i ta te Atua, ko te Atua ta tatou ka akarongo, eiaa ta te tangata. (Angaanga 5:29) Me āriki tatou i te tikaanga o te aronga ta lehova e taangaanga nei, te akaari ra tatou kia lehova e, te akangateitei ra tatou i tana au tukuanga tika.

► Pene 4, parakarapa 7

12 ARONGA PAKARI

E taangaanga ana a lehova i te aronga pakari, e au taeake tukatau ratou ei akono i te putuputuanga. (Deuteronomi 1:13; Angaanga 20:28) Tauturu mai teia au tangata ia tatou kia akamatutu i to tatou pirianga kia lehova, e kia akamori iaia na roto i te tu 'au e te mako. (1 Korinetia 14:33, 40) Me ikiia teia aronga pakari na roto i te vaerua tapu, ka anoanoia kia tau e kia rotai to ratou oraanga ki tei akanooia i roto i te Pipiria. (1 Timoteo 3:1-7; Tito 1:5-9; 1 Petero 5:2, 3) No te mea te irinaki nei tatou e te turu nei i to te Atua akaaerenga, mataora tatou i te taokotai ki te aronga pakari.—Salamo 138:6; Ebera 13:17.

► Pene 4, parakarapa 8

13 UPOKO O TE NGUTUARE TANGATA

Kua oronga a lehova i te apainga na te au metua kia akono i ta ratou tamariki e te ngutuare tangata. Inara te akamārama maira te Pipiria e, ko te tane te upoko o te ngutuare tangata. Me kare e metua tane i roto i te ngutuare, ko te metua vaine te upoko. Te au apainga a te upoko i roto i te ngutuare, te ō maira te akapapu anga e te rava ra te kai, te kakau, e te ngai nooanga. E mea puapinga tikai e na te upoko te apainga no te tauturu i te ngutuare tangata kia akamori ia lehova. Ei akaraanga, ka akapapu aia kia tae ua rai ratou ki te au uipaanga, ki te angaanga orometua, e kia apii kapiti i te Pipiria. Na te upoko o te ngutuare te apainga no te au tukuanga tika. Ka tauta ua rai aia i te aru i te akaraanga o Iesu i te takinga meitaki e te tau, kare e takinga kino e kare e riririri. Ka riro teia ei akatupu i te turanga 'au e te mataora, kare e matakū mari ra, ka akamatutu roa atu i to ratou pirianga kia lehova.

► Pene 4, parakarapa 12

14 PUPU AKAERE

Ko te Pupu Akaere, e pupu tangata ratou e taangaangaia nei e te Atua ei akaere i te angaanga a tona iti tangata, e ko to ratou manakonakoanga, no te oraanga i runga i te rangi. I te anere mataiti mua, kua taangaanga a lehova i tetai pupu akaere ei arataki i te putuputuanga Kerititiano o mua ana, i roto i ta ratou akamorianga e ta ratou angaanga tutu evangeria. (Angaanga 15:2) Teia tuatau, e au taeake tetai ko ratou te Pupu Akaere tei ikiia ei akatere, ei arataki e ei paruru i te iti tangata o te Atua. Me rave teia au taeake i ta ratou au tukuanga tika, irinaki tikai ratou i te aratakianga a te Tuatua a te Atua e tona vaerua tapu. Kapiki a Iesu i teia pupu tangata akatainua e ko “te tavini akono meitaki e te pakari.”—Mataio 24:45-47.

► Pene 4, parakarapa 15

15 TAPOKI UPOKO

Tetai au taime penei ka patia tetai tuaine kia rave i tetai angaanga tei matauia e na tetai taeake e rave ana. Me rave aia i teia, ka aao aia i tetai tapoki upoko ei akaari e te akangateitei ra aia i ta lehova akanoonoanga. Inara ko te umuumuanga no te aao i te tapoki upoko, kua akatakaia teia no tetai au turanga ua. Ei akaraanga, ka tapoki te tuaine i tona upoko me te rave ra aia i tetai apii Pipiria e ko tana tane tetai i reira, me kore ko tetai taeake tei papetitoia.—1 Korinetia 11: 11-15.

► Pene 4, parakarapa 17

16 AKATAKAKE MAI MEI TEIANEI AO

Me akatakake mai tatou mei teiane ai, ka patoi pakari tatou i te piri ki roto i te au mea e o maira te angaanga poritiki. (Ioane 17:16) To lehova iti tangata, turuturu ratou i to lehova Patireia. Kare tatou e piri ki te au angaanga a to teiane ai, mei ia Iesu rai.

Te akaue maira a lehova ia tatou kia “kauraro marie i te ui ariki e te aronga mana, e akarongo i te aronga akava.” (Tito 3:1, 2; Roma 13:

1-7) Te akakite katoa maira te ture a te Atua e, auraka tatou e ta ua. No reira kare te akava ngakau o te Kerititiano e akatika iaia kia aere ki te tamaki. Me ka rauka i tetai Kerititiano te tikaanga kia iki i tetai angaanga ke atu i to te aere ki te tamaki, kia akamanako meitaki aia e me ka tika i tona akava ngakau kia rave aia i te reira angaanga.

Ko Iehova anake ta tatou ka akamori, no te mea koia e nana i anga mai ia tatou. Noatu e ka akaari tatou i te tu akangateitei no te reva o te Patireia, kare ra tatou e akangateitei i te reva me kore e imene i te imene akaepaepa a te patireia. (Isaia 43:11; Daniela 3:1-30; 1 Kori-netia 10:14) E tetai, kua iki to Iehova iti tangata eiaa kia piri ki tetai ua atu akaerenga kavamani me kore i tetai mema o te kavamani. No te mea, kua iki ke ana tatou kia turu i te kavamani o te Atua.—Mataio 22:21; Ioane 15:19; 18:36.

► Pene 5, parakarapa 2

17 TE VAERUA O TEIANEI AO

Te turuturu nei teia ao i to Satani aerenga manako. E mea matau uaia teia tu aerenga manako i rotopu i te au tangata kare e inangaro ana ia Iehova, kare e aru ana i tona akaraanga e tei kopae i tona au tu-ranga. (1 Ioane 5:19) Ko tera aerenga manako e te au peu ta te reira ka akatupu mai, karangaia e, e vaerua no teianei ao. (Ephesia 2:2) Akapapu meitaki to Iehova iti tangata kia patoi i teia vaerua, kia kore e takinoia to ratou pirianga kia Iehova. (Ephesia 6:10-18) Inangaro tatou i to Iehova au arataa e te tauta pakari nei tatou i te aru i tona aerenga manako.

► Pene 5, parakarapa 7

18 AKARUKEANGA

Ko te akarukeanga, e patoi i te tuatua mou o te Pipiria. Te aronga tei akaruke i te tuatua mou, kua meameaau ratou ia Iehova e te Ariki ikiia no te Patireia o te Atua ko Iesu, e kua tauta i te akanauru i etai ke kia piri kia ratou. (Roma 1:25) Inangaro ratou i te akatupu i te manako ekoko i roto i te aronga e akamori ra ia Iehova. Tetai aronga i roto i te putuputuanga Kerititiano o mua ana, kua akaruke i te

tuatua mou e pera katoa tetai papaki i to tatou tuatau. (2 Tesalonia 2:3) Te aronga tei vai tiratiratu kia lehova kare ratou e piri ki te aronga tei akaruke i te tuatua mou. Eiaa tatou e tuku i te taomianga a etai ke, kia akanauru ia tatou kia tatau me kore kia akarongo i te manako o te aronga tei akaruke i te tuatua mou. Ka tiratiratu tatou kia lehova, e koia anake ta tatou ka akamori.

► Pene 5, parakarapa 9

19 TAPOKIANGAARA

I roto i te Ture a Mose, kua pati te iti tangata Iseraela kia lehova kia akakore mai i ta ratou ara. Kua apai mai ratou i te au atinga titona, manongi e te manu ki ko i te iero ei tapokiangaara. Na roto i teia mataara, te akamaaraia maira ki te ngati Iseraela e kua papa ua a lehova i te akakore i ta ratou ara, i ta te patireia, e ta te tangata tataki tai. I muri mai, te oronga anga a Iesu i tona oraanga ei tapokiangaara no ta tatou au ara, kua akamutu rai teia au atinga tapokiangaara kare e anoano akaouia. No te mea 'okotai ua apai anga i te kopapa o Iesu Mesia,' ei tapokiangaara no to te ao katoa.—Ebera 10: 1, 4, 10.

► Pene 7, parakarapa 6

20 EIAA E TAKINGA KINO I TE MANU

I roto i te Ture a Mose, kua akatikaia te tangata kia akariro i te manu ei kai. Kua akaue katoaia ratou kia apai mai te manu ei atinga. (Leviti 1:5, 6) Inara kare rava a lehova i akatika ana i te tangata kia takinga kino i te manu. (Maseli 12:10) E au kaveinga to roto i te Ture, ei paruru i te manu kia kore e takinokinoia. Kua akaueia te ngati Iseraela kia akono meitaki i ta ratou au manu.—Deuteronomi 22:6, 7.

► Pene 7, parakarapa 6

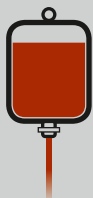
21 AU TUANGA O TE TOTO E TE AU MATAARA E TAANGAANGAIA ANA

Au tuanga o te toto. E ā tuanga maata o te toto—te *cell* muramura, *cell* teatea, *platelet*, e te *plasma*. Teia au tuanga maata e ā, ka rauka

KARE E ĀRIKIIA

IKI TE KERITITIANO UAORAI

Toto Iro Koreaia

Cell Muramura -----

Au tuanga rikiriki o te *cell muramura*

Cell Teatea -----

Au tuanga rikiriki o te *cell teatea*

Platelet -----

Au tuanga rikiriki o te *platelet*

Plasma -----

Au tuanga rikiriki o te *plasma*

kia akatakakeia ki roto i te au tuanga ke mai tei karangaia e, e au tuanga rikiriki o te toto.*

Patoi te au Kerititiano i te pāmu toto iro koreaia koia oki i tetai ua atu o te au tuanga maata e ā o te toto. Inara ka āriki ainei ratou i te au tuanga rikiriki mai o te toto? Kare tikai a te Pipiria tuatua no te reira. No reira na te Kerititiano tatakai tai e rave i tana uaorai tukuanga tika tei akatumuia ki runga i tona akava ngakau tei apiia e te Pipiria.

Tetai au Kerititiano, iki ratou te patoi i te au tuanga katoatoa o te toto. Kia ratou, i roto i te Ture a te Atua ki to Iseraela, me akata'e ia te toto o tetai manu, kia riringia te reira "ki raro i te one."—Deuteronomi 12:22-24.

Tetai aronga, e tuke ta ratou ikianga. Mako ua to ratou akava ngakau

* Tetai au taote, karanga ratou i teia tuanga maata e ā o te toto e, e au tuanga rikiriki. No reira, ka anoanoia kia akamārama koe i taau uaorai tukuanga tika auraka kia āriki i te toto iro koreaia, me kore i te au tuanga maata e ā o te toto, koia oki te *cell muramura*, *cell teatea*, *platelet*, e te *plasma*.

i te āriki i tetai au tuanga rikiriki o te toto. Kia ratou, kare teia au tuanga rikiriki o te toto i te tuanga akaou no te oraanga o te tangata nona te toto i orongaia mai.

Me rave i taau tukuanga tika no runga i te au tuanga rikiriki o te toto, e akamanako i teia au uianga:

- Kua kite ainei au e me patoi au i te au tuanga rikiriki pouroa o te toto, tera te aiteanga kare au e āriki i tetai au vairakau e ō maira te au apinga paruru maki me kore te ka tauturu kia kore e ta'e ua te toto?
- Akapeea au me akamārama ki te taote i te tumu i patoi ei au, e i akatika ai au i tetai me kore i te katoatoa o te au tuanga rikiriki o te toto?

Au ravenga rapakau. Kare tatou te au Kerititiano, e oronga i to tatou toto, e kare katoa e akatika kia tukuia ki roto i tetai vairanga i te au epetoma i mua ake, ka va'iia ai toou maki. Inara, e au ravenga ke atu tetai e taangaangaia ana te toto o te tangata maki. Na te Kerititiano uaorai e iki eaa te ka raveia ki tona toto *me va'iia tona maki, te au medical test ka raveia, me kore i tona vairakau i tera taime*. I te taime ka raveia teia au ravenga rapakau, ka akatakake takiriia te toto o te tangata maki mei roto iaia no tetai taime poto ua.—No tetai akakiteanga maata atu, akara i *Te Punanga Tiaki*, Okotopa 15, 2000, kapi 30-31.

Ei akaraanga, e ravenga rapakau tetai tei kapikiia e *hemodilution*, ka akatakakeia tetai tuanga toto o te tangata maki i mua ua ake ka va'i ei iaia, e ka monoia ki te *volume expander* mei te *saline solution* te tu. I muri mai, me kore i te taime e va'iia ra, e me kore i muri ake i te va'i anga, ka akaoki akaouia te toto ki roto i te tangata maki nona tera toto.

Tetai ravenga rapakau ke mai tei kapikiia e *cell salvage*. I te taime e va'iia ra te tangata maki, ka akaputuia tona toto i pou, ka tamāia e oti akaoki akaouia ki roto iaia i tera taime rai e va'iia ra aia, me kore i muri poto ua ake me oti te va'i iaia.

Penei ka manga tuke rai ta tetai taote rave anga i teia ravenga. No reira i mua ake ka āriki ei i tetai ravenga no te va'i i tona maki, te

medical test ka raveia, me kore i tona vairakau i tera taime, ka anoanoia te Kerititiano kia akapapu eaa tikai te ka raveia ki tona toto.

Me rave i taau tukuanga tika no runga i tetai au ravenga rapakau te ka taangaangaia toou toto, e akamanako i teia au uianga:

- Me ka akaateaia tetai pae o toku toto mei roto i toku kopapa e kare e ta'e akaou no tetai taime poto ua, ka tika ainei toku akava ngakau kia āriki e noku rai teia toto e kare e anoanoia kia riringi-ia "ki raro i te one"—Deuteronomi 12:23, 24.
- Ka kinokino ainei toku akava ngakau tei apiiia e te Pipiria, me akapaeia tetai pae o toku toto, me tamāia e oti akaoki akaouia ki roto i toku kopapa?
- Kua kite ainei au e me patoi pouroa au i teia au ravenga rapakau e ō maira te taangaanga i toku uorai toto, tera te aiteanga kare au e āriki i te *blood test*, te *hemodialysis*, e te *heart-lung bypass machine*?

I mua ake ka rave ei i tetai tukuanga tika no runga i te au tuanga riki-riki o te toto, e te ravenga rapakau te ka taangaanga i to tatou uorai toto, ka anoanoia kia pure tatou kia Iehova no tana aratakianga, e oti rave i tetai kimikimianga. (Iakobo 1:5, 6) Muri ake i te reira, kia taangaanga tatou i to tatou akava ngakau tei apiiia e te Pipiria, me rave i ta tatou ikianga. Kare tatou e ui ki etai ke eaa ta ratou ka rave i roto i teia turanga, e eiaa katoa etai ke e akaō mai ia ratou ki roto i ta tatou tukuanga tika.—Roma 14:12; Galatia 6:5.

► Pene 7, parakarapa 11

E taangaanga i te pepa *Health Care Proxy* tei tikaia e te ture, ei rekoti no taau tukuanga tika auraka kia pāmuia te toto iro koreia e te au tuanga maata e ā o te reira, ki roto ia koe. Ka riro teia pepa ei paruru ia koe kia kore e pāmuia te toto ki roto ia koe. Ka riro katoa ei rekoti no taau tukuanga tika no runga i te au tuanga rikiriki o te toto, e te au mataara ka taangaangaia toou uorai toto.

22 TU VIIVII KORE

Ko te turanga viivii kore, tona aiteanga kia mā ua to tatou tu e ta tatou au peu i mua i te aroaro o te Atua. Te ō maira to tatou aerenga manako, ta tatou tuatua, e ta tatou ka rave. Te akaue maira a lehoia ia tatou kia kopae takiri i tetai ua atu peu viivii o te akaturi e te moe-aana. (Maseli 1:10; 3:1) Ka anoanoia tatou kia akapapu meitaki e te aru ra tatou i to lehoia au turanga viivii kore, i mua ake ka ō ei tatou ki roto i tetai turanga te ka riro ei timata ia tatou kia rave i tetai mea tarevake. Ka anoanoia tatou kia pure ua rai kia lehoia no tana tau-turu kia vai viivii kore ua to tatou aerenga manako, e kia patoi pakari tatou i tetai ua atu timataanga kia rave i te au mea tika kore.—1 Kori-netia 6:9, 10, 18; Ephesia 5:5.

► Pene 8, parakarapa 11

23 PEU KANGA E TE AU MEA VIIVII KATOA

Ko te peu kanga, te ō maira te aerenga tuatua e te au mea viivii katoa, te tu akatietie e te akamā kore tei patoi takiri i to te Atua au turanga. Te tangata e rave ra i teia kare aia e akangateitei ana i te ture a te Atua. Me akaapaia tetai tangata no te peu kanga, na te kumiti tukuanga tika e akono i teia manamanata. Ko te au mea viivii katoa, te ō maira te au tu angaanga kino tuke tuke. Mei te mea e pakari te kino tei raveia, penei ka anoanoia na tetai kumiti tukuanga tika e akono i te au mea e ō maira te au peu viivii katoa i roto i te putuputuanga.—Galatia 5:19-21; Ephesia 4:19; no tetai akakiteanga maata atu, akara i te “Au Uianga a te Aronga Tatau” o *Te Punanga Tiaki* o Tiurai 15, 2006.

► Pene 9, parakarapa 7; Pene 12, parakarapa 10

24 AMIRIMIRI I TE MERO AINGA

Kua akatumu a lehoia i te pirianga ainga kia riro ei mataara manea e te tiana no te nga tokorua akaipoipo kia akaari i to raua inangaro

no tetai e tetai. Inara me ka amirimiri tetai tangata i tona mero ainga ei akatupu i te anoano tika kore ei akanavenave iaia, te akariro ra aia i te pirianga ainga ei mea viivii. Ka riro teia peu ei takore i to tetai pirianga kia lehova. Ka akatupu te reira i te anoano viivii e te anoano tika kore no te ainga, ki roto i te manako o te tangata. (Kolosa 3:5) Me te ngatā ra i tetai kia akamutu i te rave i teia au peu, eiaa e tuku i te 'au. (Salamo 86:5; 1 Ioane 3:20) Me ko toou turanga teia, e pure kia lehova ma te ngakau tae kia tauturu mai ia koe. E kopae i te au mea mei te akarakara i te au porokaramu no te au peu viivii o te ainga, te ka akatupu i te aerenga manako viivii. Tuatua ki toou nga metua Kerititiano me kore ki tetai oa tiratiratu ki ta lehova au ture. (Maseli 1:8, 9; 1 Tesalonia 5:14; Tito 2:3-5) Mea papu te kite maira a lehova e te mareka maira aia i taau tautaanga kia vai tiama ua. —Salamo 51:17; Isaia 1:18.

► Pene 9, parakarapa 9

25 POLYGAMY

Me maata atu te tane me kore te vaine ka akaipoipo tetai i te taime okotai, karangaia te reira peu e, e *polygamy*. Kua akatumu a lehova i te pirianga akaipoipo i rotopu ua i tetai tane e tetai vaine. I te tuatau o te iti tangata Iseraela i taito, kua akatika te Atua kia maata te vaine a tetai tane okotai ka akaipoipo, inara kare ko teia tana i akakoro i te akamataanga. Teia tuatau, kare e tika ia lehova teia peu i rotopu i tona iti tangata. E tai ua vaine a te tane ka akaipoipo, e tai ua tane a te vaine ka akaipoipo.—Mataio 19:9; 1 Timoteo 3:2.

► Pene 10, parakarapa 12

26 TATARA E TE AKATAKAKE

Kua akakoro a lehova no tetai tane e tana vaine akaipoipo, kia noo kapiti no te roa anga o to raua oraanga. (Genese 2:24; Malaki 2: 15, 16; Mataio 19:3-6; 1 Korinetia 7:39) Ka akatika aia kia tatara tetai i tona tokorua mei te mea ua e kua apa tetai o raua i te akaturi. I roto

i teia turanga, kua oronga a lehova i te tikaanga no te tokorua tiama kia iki e me ka tatara aia i te tokorua tei apa e me kare.—Mataio 19:9.

Tetai taime, e iki ana tetai au Kerititiano kia akatakake mai mei to ratou tokorua, noatu kare i apa i te akaturi. (1 Korinetia 7:11) Roto i te au turanga ka aru mai, penei ka manako tetai Kerititiano e e mea tau kia akatakake.

- Kare e tauturu i te pae moni e te vai atura: Kopae takiri te tane i te akono i te au anoano o tona ngutuare tangata, e kua ngere takiri ratou i te moni e te kai.—1 Timoteo 5:8.
- Pakari te takinga kino: Teia tu takinga kino ka mataku te tokorua e ka rokoia tona oraanga e te tumatetenga.—Galatia 5:19-21.
- Ka takino takiriia te pirianga o tetai kia lehova: Ka akangatā takiri te tane me kore te vaine i te turanga o te tokorua, kia kore e rauka iaia i te akamori ia lehova.—Angaanga 5:29.

► Pene 11, parakarapa 19

27 AKAMEITAKI E TE AKAMAROIROI

Pouroa tatou ka anoanoia te tuatua akameitaki e te akamaroiroi. (Maseli 12:25; 16:24) Kia akamatutu e kia akapumaana tatou i tetai e tetai, na roto i ta tatou tuatua akaperepere e te takinga meitaki. Ka riro te reira ei tauturu i to tatou au taeake e te au tuaine, kia akakoromaki e kia tavini ua atu rai ia lehova noatu te au turanga ngatā. (Maseli 12:18; Philipi 2:1-4) Me rokoia tetai e te manako taitaia, mea tau kia akarongo marie kia ratou ma te tu akangateitei kia mārama i tona turanga. Ka tauturu tera ia tatou kia kite eaa te mea tau kia tuatua e kia rave. (Iakobo 1:19) Akapapu e kia kite meitaki koe i toou au taeake e te au tuaine, kia mārama tikai koe i to ratou anoano. Ka rauka i reira ia koe, te tauturu ia ratou kia uri ki te Tumu tikai o te pumaana e te akamaroiroi anga, nana e akaānga i to ratou manamana.—2 Korinetia 1:3, 4; 1 Tesalonia 5:11.

► Pene 12, parakarapa 16

28 AKAIPOIPO

Kare te Pipiria i akataka mai eaa tikai te ture no runga i te akaipoipo. Tuke tuke te au peu e te au umuumuanga a te ture i te au ngai ke ke. (Genese 24:67; Mataio 1:24; 25:10; Luka 14:8) Ko te tuanga puapinga roa atu o tetai akaipoipo, ko te koreromotu ta te nga tokorua i tia i mua i te aroaro o lehova. Manganui te tokorua tei iki kia piri mai to ratou ngutuare tangata e te au oa, me rave raua i ta raua tia, e kia rave tetai tangata pakari i tetai akoanga no roto i te Pipiria. Tei runga i nga tokorua kia iki mei teaa te tu o te kaikai e te ārikianga ka raveia, i muri ake i to raua akaipoipo. (Luka 14:28; Ioane 2:1-11) Noatu eaa ta te nga tokorua ka iki no runga i te akanoonooanga o to raua akaipoipo, e mea tau kia akapapu meitaki raua e kia riro te reira ei akakakā ia lehova. (Genese 2:18-24; Mataio 19:5, 6) Ka riro te au kaveinga Pipiria ei tauturu ia raua kia rave i te au ikianga tau. (1 Ioane 2:16, 17) Me ka akatika nga tokorua kia tu'a aereia mai te kava i ko i te kaikaianga, kia akapapu meitaki raua e kia mako te rave anga i teia akakoroanga. (Maseli 20:1; Ephesia 5:18) Me ka iki raua kia raveia tetai tamataora e te imenemene, kia akapapu raua e ka riro teia au mea ei akakakā ia lehova. E mea tau kia akamou nga tokorua Kerititiano ki runga i to raua pirianga ki te Atua e ki tetai e tetai, eiaa ki runga ua i te rā o te akaipoipo.—Maseli 18:22; no tetai au akakiteanga maata atu, akara i *Te Punanga Tiaki* o Okotopa 15, 2006, kapi 18-31.

► Pene 13, parakarapa 18

29 RAVE I TE AU IKIANGA TAU

Ka inangaro tatou i te rave i te au ikianga tau tei akatumuia ki runga i te au kaveinga o te Tuatua a te Atua. Ei akaraanga, penei ka patia mai tetai Kerititiano e tona tokorua akaipoipo kare i te Kite no lehova, kia aere ki tetai kaikaianga a te kopu tangata i tetai rā orote o teianei ao. Me ko teia toou turanga, eaa ra taau ka rave? Me ka mako ua i toou akava ngakau kia aere koe, e akamārama ki toou tokorua e me

te ō maira te au peu akonoanga atua, kare koe e piri atu ki te reira. E akamanako katoa e me ka riro koe ei akaturori i tetai ke me aere koe ki tera kaikaianga.—1 Korinetia 8:9; 10:23, 24.

Me kore ra penei ka oronga atu toou pu angaanga i tetai moni aka-mauruuru naau no te tuatau orote. Ka patoi ainei koe i te reira? Kare e anoanoia. Taau ka iki, me ka āriki koe e me kare, tei runga te reira i te tumu i oronga mai ei te pu. I oronga mai ainei aia i teia ei tuanga no te akaepaepa i te orote? Me no tona mareka ia koe no taau angaanga meitaki? Ia koe e akamanako ra no runga i teia, ka anoanoia koe kia iki, me ka āriki koe e me kare.

I roto i tetai turanga ke mai, penei ka oronga mai tetai tangata i tetai apinga aroa no te tuatau orote e ka karanga mai e: “Kua kite au e kare koe e akaepaepa ana i te orote, ka inangaro rai au i te oake atu i teia apinga aroa naau.” Penei e akakoroanga meitaki ua tona. I tetai tua, e tumuanga tau ainei tetai kia manako koe e te timata maira aia i toou akarongo e me te akaō atura ia koe ki roto? Me oti koe i te akamanako i teia au mea, tei runga ia koe te iki me āriki koe i te apinga aroa e me kare. Pouroa ta tatou ikianga, ka inangaro tatou kia rauka te akava ngakau meitaki e kia vai tiratiratu kia lehova.—Angaanga 23:1.

► Pene 13, parakarapa 22

30 ANGAANGA PITINITI E TE AU MEA E Ō MAIRA TE TURE

Te maataanga o te turanga, me akatikatika vaveia te manamanata na roto i te tu 'au, kare te reira e riro mai ei au manamanata maata. (Mataio 5:23-26) Pouroa te au Kerititiano, ko te mea mua kia ratou koia oki, kia apai mai i te akakakā anga kia lehova e kia vai taokotai ua i roto i te putuputuanga.—Ioane 13:34, 35; 1 Korinetia 13:4, 5.

Me e manamanata to te au Kerititiano no runga i tetai mea e ō maira te pitiniti, e mea tau kia akatikatika ratou i te reira, eiaa kia apai i tetai e tetai ki te akavaanga. Tei roto ia 1 Korinetia 6:1-8 te ako a te apote-

toro a Paulo no runga i te au manamanata i rotopu i te au Kerititiano tei apaiia ki te akavaanga. Me apai i to tatou taeake ki te akavaanga, ka akakinoia te ingoa o Iehova e to te putuputuanga. I roto ia Mataio 18:15-17, e toru takainga tei tataia no te au Kerititiano kia aru me akatikatika i te au akaapaanga kino mei te akakino me kore pikikaa. (1) Kia tauta ratou i te akatikatika i taua mea ra i rotopu ia ratou. (2) Me kare e rauka, e pati e tai me kore e rua nga taeake tiratiratu i roto i te putuputuanga no ta raua tauturu. (3) Me ka anoanoia, e apai i teia manamanata ki ko i te pupu aronga pakari kia akatikatika. Mei te mea e ka tupu ake teia, ka tauta te aronga pakari i te tauturu i te katoatoa e ō maira, kia aru i te au kaveinga Pipiria ei akatikatika i teia na roto i te tu 'au. Me kare tetai pae ia ratou e inangaro i te aru i te au turanga o te Pipiria, ka anoanoia i reira te aronga pakari kia rave i tetai tukuanga tika no runga i teia.

Tetai au turanga, ka anoanoia kia apai i te manamanata ki te akavaanga a te ture, mei te au mea e ō maira te tataru i te tokorua, te akonoanga i tetai tamaiti, moni na te tokorua tei tataru, moni *insurance* na te tokorua tei akangereia, *bankruptcy*, me kore tetai *will*. Me ka na roto tetai Kerititiano i teia mataara i te akatikatika anga i teia au turanga na roto i te tu 'au, kare aia e patoi ra i te ako a Paulo.

Mei te mea e kua raveia tetai apa kino, mei te tō vaine me kore tō tane, takinga kino tamariki, moto i tetai tangata, te keia, te ta tangata e te vai atura, me apai tetai Kerititiano i teia au mea ki te ture, kare aia e patoi ra i te ako a Paulo.

► Pene 14, parakarapa 14

31 TE PIKIKAA A SATANI

Mei te tuatau mai o te kainga i Edene, to Satani pikikaa ua anga i te tangata. (Genese 3:1-6; Apokalupo 12:9) Kua kite aia e me ka rauka iaia i te akaekoko i to tatou manako, ka rauka ua iaia i te akanauru ia tatou kia rave i te kino. (2 Korinetia 4:4; Iakobo 1:14, 15) E na roto mai ana aia i te angaanga poritiki, te akonoanga, te pae kimi pua-pinga, te tamataora, te pae apii, e te vai atura, i te akatotoa i tona

aerenga manako kia akara anga e, te meitaki ua ra.—Ioane 14:30; 1 Ioane 5:19.

Kua kite a Satani e e taime poto ua tona e vai nei i te akavare i te tangata. No reira, te tauta pakari nei aia i te pikikaa i te manganui ua atu te ka rauka iaia. Te aronga tikai e akamori ra ia Iehova, ko ratou tana e umuuumu nei kia akavare. (Apokalupo 12:12) Me kare tatou e matakite, ka rauka i te Tiaporo i te akavare marie ua i to tatou aerenga manako. (1 Korinetia 10:12) Ei akaraanga, inangaro a Iehova kia tinamou te oraanga akaipoipo. (Mataio 19:5, 6, 9) Inara ki te manganui i teia tuataua, e mea māmā ua i te takore i te koreromotu o te akaipoipo. E maata katoa te au teata e te au porokaramu tivi, e turuturu ana i teia aerenga manako. Ka anoanoia tatou kia akapapu e, eiaa kia akatika i te aerenga manako o teiane i ao no te akaipoipo kia akanauru ia tatou kia aru.

Tetai mataara ke mai e akavare ana a Satani ia tatou, na te akatupu anga i te tu akatietie. (2 Timoteo 3:4) Me kare tatou e matakite, ka ngere tatou i te tu akangateitei no te aronga ta Iehova i iki. Ei akaraanga, penei ka akamata tetai taeake i te kopae i te aratakianga a te aronga pakari i roto i te putuputuanga. (Ebera 12:5) Me kore penei ka akamata tetai tuaine i te akavaavaa i ta Iehova akanoonooanga no te taoonga upoko o te ngutuare.—1 Korinetia 11:3.

Ka anoanoia tatou kia ngaueue kore, auraka e tuku ua i te Tiaporo kia akanauru i to tatou aerenga manako. Ka inangaro ra tatou, i te aru i to Iehova aerenga manako e kia “akamou i to [tatou] ngakau i te au mea ki runga.”—Kolosa 3:2; 2 Korinetia 2:11.

► Pene 16, parakarapa 9

32 RAPAKAUANGA

Ka inangaro tatou pouroa kia maroiroi to tatou oraanga kopapa, e kia rauka te rapakauanga meitaki roa atu me maki tatou. (Isaia 38:21; Mareko 5:25, 26; Luka 10:34) Teia tuataua, e maata ua atu te au ravenga rapakau e te vairakau ka rauka mei ko i te au taote e etai ke atu. Me te kimi ra tatou e eaa te vairakau ta tatou ka āriki, e mea pua-

pinga kia aru tatou i te au kaveinga o te Pipiria. E akamaara tatou e ko te Patireia o te Atua anake ua rai, te rapakauanga tinamou te ka rauka i te akaora i to tatou maki. Kare tatou e inangaro kia pou ua to tatou taime ki runga i to tatou oraanga kopapa, e oti kare tatou e akamori akaou ia Iehova ma te ngakau katoa.—Isaia 33:24; 1 Timoteo 4:16.

Kia matakite tatou i tetai ua atu rapakauanga e ō maira te au peu temoni. (Deuteronomi 18:10-12; Isaia 1:13) No reira i mua ake ka āriki ei tatou i tetai ua atu vairakau, kia kimi matatio tatou na mua, eaa tikai te ō maira no runga i te reira, e eaa te aerenga manako ta te reira e apii maira. (Maseli 14:15) Auraka rava tatou e akangaropoina, e ka inangaro roa a Satani i te akavare ia tatou kia piri ki te au peu temoni. Noatu me te tarotokaka ua ra koe e te ō maira te peu temoni i roto i tetai rapakauanga, auraka rava e āriki.—1 Petero 5:8.

► Pene 16, parakarapa 18

No tetai akakiteanga maata atu, aere ki te www.jw.org
me kore e aravei atu i te Au Kite o Iehova.